

GHEORGHE SCHWARTZ

CASTELUL

ALBASTRU

DACIA

GHEORGHE SCHWARTZ
CASTELUL ALBASTRU

Coperta de SIMON ZSOLT

GHEORGHE SCHWARTZ

CASTELUL ALBASTRU

**EDITURA DACIA
CLUJ-NAPOCA 1986**

CASTELUL ALBASTRU

Despre Castelul albastru se păstrează mărturii documentare începînd cu cele mai vechi perioade ale istoriei cunoscute. Legenda sumeriană amintește despre Palatul Albastru al regelui Sumeșava, castel cu trei turnuri din care se puteau vedea cele douăzeci și patru zări, fiecare turn avînd cîte opt ferestre suprapuse. (Niciodată din aceeași fereastră nu se putea vedea măcar un fragment lăturalnic al vreunei zări observabile de la o fereastră de la alt nivel.) Nu vom intra în învățătura tainelor celor douăzeci și patru zări ce nu se întîlnesc niciodată, esența acestei învățături făcînd parte din taina preoților și păstrată astfel încît unicul înțeles are astăzi interpretări diferite. Dar într-un cu totul alt context, Castelul albastru apare și la celelalte civilizații, ivindu-se mereu în straturi succesive de istorie, chiar dacă de fiecare dată semnificația și perspectiva sa este alta.

Castelul albastru nu apare numai în civilizațiile așa-zis clasice. (Am putea chiar spune că la greci și mai ales la romani, Castelul albastru ajunge să facă parte mai degrabă din mitologie, el devenind, am zice, un concept. Nu este singurul caz: azi cînd vorbim despre Olimp, ne gîndim în primul rînd la lăcașul zeilor și abia apoi la muntele pe care-l poate călca oricine, cînd vorbim despre Troia, ne gîndim în primul rînd la eroii lui Homer, ca să nu mai vorbim despre nenumăratele toponime pe care istoria le-a înlocuit cu semnificația evenimentelor. În civilizațiile așa-zis primitive acest procedeu ține de tabú, în ci-

vilizațiile „clasice” interdicția este mai subtilă, cuvintele schimbându-și sensul, ascunzând nu numai înțelesuri, ci și locuri concrete. Sistemul codurilor a avut întotdeauna acest imens dezavantaj — o învățatură se pierde în clipa în care un accident — pe care-l putem numi și providență — înlătură pentru vecie pe ultimii inițiați. Atunci când dispar civilizații întregi, vestigiile lor sînt descoperite peste secole sau milenii și descifrate mai mult sau mai puțin aproximativ. Cînd dispăre doar un înțeles, lucrurile pot să rămîină pentru veșnicie tănuite, asemenea unui zid compact în care nimeni nu bănuiește că s-ar fi aflat vreodată o ușă. Începînd cu perioada erei noastre, Castelul albastru apare, după știința mea, doar în aluzii ale autorilor europeni și prin momente ale legendelor în epica altor seminții. El este însă întotdeauna foarte exact localizat, întotdeauna altundeva, întotdeauna ca de la sine înțeles în locul respectiv, întotdeauna ca un reper fix într-un decor pe care-l cunoaște toată lumea. Astfel, din antichitatea veche și pînă azi, de la urmele unor desene rupestre și pînă la Platon, el este amintit și de Origene (chiar de două ori, de ambele relevîndu-i-se cugetătorului după lungi perioade de meditație), apare și în legenda despre Carol cel Mare, și în cea despre sfîntul Graal, pentru ca să ne întoarcem la argonauți, care trecuseră pe la soare răsare de Castelul albastru în marea lor călătorie. O bibliografie completă este imposibilă. Chiar și o cronologie este riscantă. În unele legende vechi Castelul albastru dispăre după lungi perioade de transmitere orală sau scrisă, pentru a apare la fel de inexplicabil pe cum a dispărut pentru întinse etape de istorie. S-a crezut că de multe ori în istoria sa Castelul albastru ar fi suportat transpuneri dintr-o legendă într-alta. Dar lucrurile nu stau așa: ori de cîte ori s-a încercat o localizare cît de

cît exactă pe baza materialului în care apare, Castelul albastru s-a dovedit a fi perceput cu maximum de minuție, ca un reper obligatoriu de folosit de către erou, dacă nu în mișcarea acestuia prin geografia destinului său, cel puțin ca o călăuză sigură a unei importante călătorii. La fel cum poate fi admis și faptul că în unele narațiuni Castelul albastru primește alte nuanțe (înrudite) de culoare, asemenea celei din Legenda lui Sir Gawain și a Cavalerului Verde (cu respectivul Castel verde) sau Legenda răspîndită în Valea Nigerului, după care soarele trece mereu pe lîngă un castel violet. Dar — ciudat — cu cît nuanțele se îndepărtează mai mult de albastru, cu atît localizarea castelului devine mai aproximativă.

*

Ce se petrece în interiorul Castelului albastru și cui îi aparține acesta — iată o altă întrebare. De obicei stăpînul, dacă apare în narațiune, este caracterizat, descris, devine personaj. Castelul este personaj fără a se pomeni amănunte despre el. Castelul suportă doar epitete convenționale: este „magnific”, „superb”, „strălucitor”. El pare coborît dintr-un desen heraldic. Dar el nu simbolizează. El este.

*

În perioada marilor descoperiri arheologice de la sfîrșitul secolului trecut, descoperirea Troiei n-a fost singura încercare de a se ajunge de la legendă la vestigii materiale certe. Schliemann a avut succes. Alții nu. Castelul albastru n-a putut fi dezgropat. Apoi s-a susținut că el nici n-ar fi fost îngropat vreodată în nisip. Castelul albastru a continuat să fie căutat acolo unde nu putea fi găsit. Cineva l-a identificat cu

scufundata Atlantidă. Dar ipoteza este vulnerabilă: același autor care a amintit de Atlantida (sub acest nume) și a vorbit explicit sau în treacăt de Castelul albastru n-avea de ce să diversifice denumirile date uneia și aceleiași realități. De altfel, despre atlanti ne-au rămas legende cu totul diferite. Ele nu se aseamănă în nici un fel cu ceea ce se povestește despre Castelul albastru. Aici avem mai degrabă de-a face cu o mulțime de perspective. Ni se povestește, cel mult, despre cei ce au privit prin ferestrele castelului sau ce au văzut cei ce au pătruns pentru foarte scurte răgazuri în incintă. Înăuntru nu a înnoptat nici un intrus care să se întoarcă apoi teafăr la semenii săi. Un manuscris arab din secolul al XI-lea, găsit la Toledo, localizează Castelul albastru în cîmpia nesfârșită a Iberiei. El amintește despre un emir care ar fi asediat castelul, deși de dinăuntru nu i s-ar fi opus nici un fel de rezistență. Dar oștenii săi au preferat să păstreze împresurarea, de teama unei capcane. Castelul albastru ar fi rămas încercuit vreme de opt luni. Între timp n-ar fi ieșit și n-ar fi intrat nimeni. După atîta vreme emirul însuși ar fi intrat în castel. La apropierea sa podul turnant ar fi coborît și l-ar fi lăsat să treacă. Emirul era însoțit de doi slujitori devotați. Unul reveni peste cîteva ore. Celălalt a doua zi. Primul refuză să povestească despre ce a văzut, dar în rest se comportă normal. Al doilea ar fi avut mințile complet răvășite. Din vorbele sale nu se putea înțelege nimic. Emirul însuși n-a mai fost văzut niciodată părăsind castelul. Asediul ar fi fost prelungit cu încă opt luni, dar nimeni n-a îndrăznit să intre în castel. Emirul n-a mai apărut niciodată.

O legendă asemănătoare se petrece în Podișul Podoliei. Aici, nobilul care ar fi pătruns în castel revine peste opt ani. El este mut, dar de o vitejie fără

seamăn. Apare din loc în loc, face fapte bune și dispare înainte de a putea fi răsplătit. Deși recunoscut pentru faptele-i bune, intră în amintirea istoriei cu apelativul „Cel Nebun“.

Într-o variantă a lui Robin Hood, Little John se laudă că ar fi „adăstat o oră” în Castelul albastru. Nici chiar el nu spune nimic mai mult, dar înțelegem că acesta ar fi fost preludiul unui moment decisiv din viața lui.

Hoarda albastră a lui Tuda Mōngkē avea un castel pe care nimeni n-avea voie să-l vadă pe dinafară (?). Un tânăr, Muhamad, adept al islamismului din perioada de început a Batuizilor, ar fi sărvîrșit sacrilegiul de a admira Castelul albastru, după care ar fi pribegit de trei ori opt ani prin lume. La sfîrșit este iertat și lăsat să moară.

Numărul legendelor este nesfîrșit, ca și cele de trei ori opt ferestre ale castelului sumerian. Sau ca și legendele înseși. Dar nu întotdeauna cel ce intră în vreun fel în contact cu Castelul albastru a scăpat atît de ieftin ca și cei pe care i-am amintit. Cîteodată eroii au suferit prefaceri și mai profunde: Ulbricht von Nürenberg, menestrel din secolul al XII-lea, ne-a lăsat o poveste despre un cavaler care ar fi pribegit în lume pentru a găsi dovezi de dragoste pe care să le poată pune la picioarele doamnei inimii sale. Printre altele, intră și în Castelul albastru — care se afla pe vîrfurile unui munte înalt. La revenire, cavalerul nu-și mai recunoaște iubita, călcîndu-și și celelalte obligații cavaleriești. Este alungat și dispare pentru totdeauna, se pare că tot în castelul cocoțat pe același munte înalt.

În legenda destul de răspîndită a tînărului care și-a pierdut mințile, unele populații orientale povestesc că eroul ar fi intrat într-un palat cu totul și cu

totul albastru și că ar fi ieșit de acolo nebun. Dar „nebunia” lui are însușiri ciudate: el vede totul în zeci de feluri, întotdeauna altele și întotdeauna altfel decât semenii săi. El rămîne ca o veșnică amenințare, care tinde să apară din cînd în cînd, lovind iar și iar, fără discernămint, asemenea destinului. De altfel, cîteodată destinul însuși este identificat în tînrul care a vizitat Castelul albastru.

*

Dacă în toate povestirile cunoscute Castelul albastru este bine localizat geografic, niciodată, în schimb, semnificația sa nu este certă. Cine l-a construit și de ce, rămîne un fapt născut de obicei odată cu „Întemeierea”. Castelul se află acolo dintotdeauna.

Am amintit legenda celor de trei ori opt zări care nu se întretaie niciodată. Castelul albastru poate fi vizitat pe o singură poartă, dar de acolo se deschid toate acele priveshti distincte. Se spune că tocmai în acest fapt stă pericolul cel mare: odată cu imaginile dispersate fiecare lucru primește mai multe înțelesuri pentru ca să nu tulbure mintea celor ajunși la asemenea revelații.

*

O antologie a legendelor despre *Castelul albastru* se impune, deși știu că un asemenea demers ar fi imposibil. Legendele au zeci de variante, unele sînt concentrate într-un singur cuvînt (cu semnificații și trimiteri pierdute), altele sînt întinse pe sute de pagini, fără ca vreodată precizarea că ar fi vorba despre Castelul albastru să fie făcută explicit.

Singura posibilitate de a intra în acest hățiș este identică singurei posibilități de a privi afară din cas-

tel: alegerea întâmplătoare și continuarea drumului de-a lungul acelei alegeri.

Iată ce ne oferă întâmplarea: o legendă venită din timpul conchistei, facilitată probabil și de tulburarea provocată de mulțimea de ființe și lucruri imposibile venite din cele patru zări proaspăt descoperite.

Un cavaler spaniol (pe care l-am putea numi la fel de bine și bandit), un oarecare Don Felipe Galecha, tovarăș și ofițer al lui Pizarro (și rămas alături de acesta în conflictul Pizarro — Almagro), a adus cu el din prima expediție pe care a făcut-o pe cont propriu o corabie încărcată cu un minereu ce-și schimba culoarea: era când galben strălucitor, moment în care era asemenea aurului, când alb, când roșu sîngeriu. Zile întregi rămînea albastru. Don Felipe povestește că atunci când a încărcat corabia cu acest zăcămînt, a fost încredințat că a adus aur, că l-a apucat apoi disperarea când după periculoase peripecii i-a fost dat să constate că „aurul” său a devenit verde, de parcă ar fi coclit, că i-a mai venit inima la loc atunci când din verde s-a făcut rubiniu, și a rămas mai multe zile în larg, văzînd țărmurile iberice, așteptînd ca „aurul” său să devină din nou aur, pentru a se putea întoarce astfel triumfător și pentru a-l putea înstrăina cît se mai afla în acea stare.

Pînă la urmă, însă, „aurul schimbător” n-a putut rămîne o taină și metalul miraculos a făcut vîlvă. Don Felipe găsi în marfa sa un tezaur mai valoros decît chiar dacă ar fi fost vorba de aur adevărat. Metalul a început să fie prelucrat asemenea aurului și nobilii și femeile frumoase aveau surpriza de a purta coliere de mereu altă culoare. Nenorocirea a început atunci când darurile făcute din „aur schimbător” catedralelor au început să fie înlocuite cu obiecte identice din material ordinar, sub motivul că „aurul schimbător” ar fi luat această înfățișare. Dealtfel,

acest lucru nici nu reiese clar din povestire: dacă obiectele au fost înlocuite de răufăcători sau dacă s-au transformat singure. Pînă la urmă Don Felipe fu anchetat de Sfîntul Oficiu și în felul acesta s-au păstrat și mărturii scrise în legătură cu felul în care un spaniol ar fi adus „aur schimbător” dintr-un castel albastru. Între timp metalul „necurat” a fost afurisit, dar din cantitatea considerabilă cu care a venit Don Felipe Galecha pe corabia sa, cea mai mare parte a dispărut foarte repede cu desăvîrșire, autoritățile nemaleușind să confiște decît puține piese confecționate din acest „aur” incert, iar cei care au predat de bună voie obiectele achiziționate au fost foarte puțini. „Aurul schimbător” pur și simplu nu mai era de găsit.

Iar Don Felipe, cu toate că venise din apus, se încapățîna să localizeze „Castelul albastru” undeva în apropiere de Capul Bunei Speranțe.

Și iată și fragmente dintr-un protocol păstrat după un interogatoriu luat lui Don Felipe Galecha, în care am intervenit doar în transcrierea mai inteligibilă a textului:

„Corabia a trecut cu bine furtuna, dar oamenii erau epuizați. Zăceau pe punte, asemenea unor obiecte aruncate de valuri la mal. Pluteam duși de curenți, nu mai eram capabili să ne impunem voința (asupra vasului). Noaptea am dat poruncă să fie aruncată ancora. Eram aproape de țărm și riscam să ne lovim de stînci. Știam că nu există forță pămînteană care să-i poată ține mai multă vreme în picioare pe oamenii mei. Dimineața, trezindu-ne, ne-am simțit cu toții întremați. Dar starea aceea (de eliberare, probabil) dură doar cîteva clipe. Mi-a fost dat să constat că sîntem într-un loc pe care nici unul dintre noi nu-și amintea să-l fi văzut cu cîteva ore mai înainte,

atunci cînd am aruncat ancora. Ne aflam într-un golf îngust, în care numai pronia cerească putea să ne fi pilotat, atît era de strîmtă și de înțesată cu stînci intrarea, iar în față, pe un perete de munte, drept înaintea noastră se afla, semeț, un castel albastru asemenea cerului, de care ochii noștri uimiți abia-l puteau deosebi. Părea o construcție a unor creștini și nicidecum un lăcaș păgîn, de soiul celor descoperite la oamenii goi, sălbatici și de alte culori, cum ne-a fost dat să vedem în celelalte drumuri ale noastre și cum ne așteptam să întîlnim și acum. Oamenii negri sau roșii sau galbeni sau verzi (?) se deosebesc într-un totu de albi, deși nici albi, după cum știm, nu sînt toți devotați adevăratei credințe. (...) Așa că am dat poruncă să se lase o barcă la apă și l-am trimis pe Don Pedro Tores cu opt oameni spre Castelul albastru. I-am urmărit cum au ajuns la mal, cum doi oameni au rămas cu luntrea, iar Don Pedro împreună cu ceilalți au început să urce muntele destul de abrupt, pe care nu se deosebea, de unde ne aflam noi, nici un drum. I-am văzut urcînd, apărînd și dispărînd după stînci. Pe urmă nu i-am mai zărit. Castelul singur se profila tăcut și albastru asemenea cerului în fața noastră. Dacă te uitați mult spre el, de la un timp începeau să-ți joace ochii, pentru că lumina era atît de albastră și castelul la fel, încît nu mai trecea mult și nu mai puteai desluși cele trei turnuri și meterezele de aerul din jur și dacă te încăpățînai (să te uiți), nu mai puteai fi sigur dacă ceea ce vezi este realitate sau imaginație. (...) Atunci mi-au atras atenția (oamenii mei) că a dispărut și barca, împreună cu cei doi (oameni) lăsați de Don Pedro s-o păzească. Am continuat să așteptăm, dar, cu cît priveam mai mult, cu atît deosebeam mai anevoie contururile castelului și castelul însuși. După două zile am fost pus în situația de a alege între a lansa

o altă barcă la apă, cu perspectiva de a mai pierde eventual și alți oameni, sau de a-i abandona pe primii. Era evident că dacă locuitorii Castelului albastru nu erau bucuroși de vizita noastră, nu aveam nici o șansă să-i impresurăm și să-i cucerim, mai ales că oamenii mei, puțini, erau de parcă abia s-ar fi întremat după o grea boală. Am trimis totuși încă o barcă, lăsînd-o la apă în partea în care n-ar fi putut fi văzută din castel, deși la un moment-dat în drumul ei tot trebuia să fie observată (din castel). Cei din barcă aveau ordin sever să nu se aventureze în nici o confruntare, sarcina lor fiind doar aceea de a încerca să afle ce s-a întîmplat cu Don Pedro Tores și cu cei opt oameni ai săi și (să mai afle) ce fel de oameni stăpînesc și locuiesc Castelul albastru. Totodată i-am anunțat că a doua zi în zori aveam de gînd să încercăm să ne strecurăm afară din golf, cu sau fără ei.

S-au întors în cursul nopții, aducînd remorcată în urma lor și prima barcă. Aceasta era încărcată pînă la refuz cu aur care, după cum s-a dovedit mai tîrziu, era aur schimbător. Dar nu s-a mai întors nici Don Pedro Tores și nici alți patru dintre însoțitorii săi. Au revenit doar cei doi care au păzit barca, unul care fusese în Castelul albastru, dar care se afla în ultimul hal de boală, avea frisoane, aiura și era fierbinte ca o sobă încinsă. A doua zi a trebuit să-i aruncăm leșul în mare. Am apucat să vedem cum îl sfișie rechinii, încă înainte de a apuca el să se afunde în apă. Al patrulea părea să aibă mintea răvășită. Nu mai putea vorbi și ne tot îndemna prin strigăte să ne îndepărtăm cît mai degrabă de locurile acelea. Ceea ce am și făcut. Nu știu ce s-a les de Don Pedro Tores, nici de ceilalți patru oameni ai săi, nici cine locuia acel castel. De teamă să nu se fi îmbolnăvit și acela (cel cu mințile răvășite), l-am aruncat și pe el

în mare. Între sălbatici am întâlnit boli care pe ei îi lasă nevătămați, dar pe noi ne omoară ca pe niște muște. Nu puteam ști motivul și nici felul beteșugului (care l-a lovit pe acel om).

Întrebare: Ce au declarat cei doi (bărbați) care au rămas să păzească barca și cine sînt ei?

Răspuns: Ei au tras într-un golf mai ferit și au așteptat acolo întoarcerea celorlalți. S-au trezit într-o noapte cu toată cantitatea aceea de aur în barcă și cu ceilalți doi, care-i tot îndemneau să plece. Ei au vrut totuși să aștepte noaptea următoare pentru a fi siguri că se vor putea întoarce la corabie pe întuneric, dar între timp i-au găsit oamenii din cea de a doua barcă.

Întrebare: Cine erau cei doi?

Răspuns: Unul a dispărut pe drum, a căzut probabil de pe punte în cursul unei alte furtuni. Al doilea a revenit în Spania, dar de atunci nu l-am mai văzut. Mi-au spus că nu știu cum a ajuns cantitatea aceea mare de „aur schimbător” în barca lor și nici cine a adus-o. Nu le mai cunosc numele, dar știu că erau creștini amîndoi...”

*

Două legende asemănătoare s-au păstrat, una în marea bibliotecă a lui Sir Robert Cotton (aceeași care a adăpostit și manuscrisul despre Sir Gawain și Cavalerul Verde), iar cealaltă într-o altă colecție particulară, manuscrisul fiind doar citat, dar nu și reprodus integral. Într-una Castelul albastru este localizat în Indii, în cealaltă la vest de Noua Guinee. (Primul manuscris este însoțit și de o hartă). În rest, conținutul relatărilor este aproape identic. Primul manuscris s-a pierdut în incendiul din 1731, al doilea se

pare că ar mai exista. Ambele au fost citate de mai multe ori de cercetători de cea mai bună faimă*.

*

Dar cel mai tulburător document face parte din categoria certă a ficțiunii, Castelul albastru fiind ținta iluzorie a unui echipaj cosmic dintr-un recent roman S.F. Echipajul respectiv este trimis într-un oarecare sector PLZ₃₀₈ al emisferei cerești pentru a recupera pe membrii unei expediții pierdute în spațiu, expediție care într-un ultim mesaj recepționat pe Terra, ar fi comunicat că se află în sectorul PLZ₃₀₈ și că a coborât pe o planetă, peisajul fiind dominat de un misterios Castel albastru. Minereul din jurul acestui castel este format din bulgări asemănători aurului. Aici se întrerupe mesajul și astfel nu știm dacă respectivii bulgări își mai schimbă culoarea și strălucirea sau nu. (Nava de recuperare nu se mai ocupă de aceste amănunte, nesemnaland nici castel, nici bulgări.)

*

Asemenea lui Don Felipe Galecha în fața contururilor Castelului albastru (contopindu-se cu albastrul cel mai pur al cerului din acel golf strîmt în care ar fi dispărut pentru totdeauna un oarecare Don Pedro Tores împreună cu patru mateloți), același Castel al-

* În primul manuscris se afla un tabel după care fiecare fereastră (etaj) a celor trei turnuri oferea cîte o perspectivă cu cîte un nume: 1. Limitele, 2. Pariul (sau Autodistrugerea), 3. Perspectiva, 4. Aparența, 5. Originile, 6. Apartenența, 7. Jocul, 8. Fantoșa.

În fragmentele unui manuscris în mare parte pierdut, găsit cu totul altundeva (în nordul Africii), mai există doar numele mitologic al primului și al celui de al patrulea etaj „Sisif” și respectiv „Sirenele”.

bastru ne apare și nouă la limita dintre realitate și iluzie, avînd noi motive certe să-l vedem și motive la fel de certe să ne îndoim de realitatea clipelor în care ne aflăm în preajma sa. Dacă ceea ce a fost numit în evul mediu „aur schimbător” a existat cu adevărat, atunci acel ceva nu putea proveni decît dintr-un castel cu o existență atît de controversată.

Și, de multe ori, privind peisajele atît de schimbătoare, încerc să număr cele de trei ori opt perspective. Nu reușesc niciodată să ajung pînă la capăt. Perspectiva se limitează în ea însăși, iar Castelul albastru apare și dispare în spațiu ca și în lungi răstimpuri de vreme. Sau poate că dispare din cînd în cînd doar din perspectiva în care ne aflăm noi la un moment dat.

Căci, să nu uităm, spune vechea legendă, dintr-o fereastră nu se poate avea decît o singură perspectivă.

Și, privind în zare, ai uitat de mult de fereastră prin care privești.

MEDICUL ȘI TIMPUL

După ce ieși doctorul din salon, cei doi oftară cu compătămire:

— E tot timpul conștient că e normal.

— Da, răspunde celălalt nebun, e singurul dintre ei care e conștient de acest adevăr. Și care-l trăiește în toate consecințele sale.

Pătrunși de eveniment, cei doi nebuni mai tac o clipă. Camera are trei paturi și pereții sînt acoperiți peste tot cu diagrame, grafice și schițe complicate. În mijlocul salonului se află o masă și trei scaune acoperite toate de hîrtii.

Cei doi nebuni se scoală din paturi și după ce-și golesc cîte un scaun de dosare și caiete, se așază gravi la masă. Apoi unul dintre ei se scoală din nou, eliberează și cel de-al treilea scaun, cu multă grijă, pot spune că de-a dreptul cu gesturi afectate, îl șterge cu o batistă, îl examinează atent, ținîndu-l ridicat sub lampă și, în sfîrșit satisfăcut, îl lasă jos în locul din care l-a luat. După care se reaşază pe scaunul său.

— Va trebui să procedăm cu grijă.

— Acest om poate fi salvat.

Șed în liniște și așteaptă, și unul dintre ei spune:

— Graficele sînt în ordine. Și schemele. Totul depinde de elocința noastră și de gradul lui de receptivitate.

— Il lăsăm să stea în picioare? Mă tot gîndeam la acest aspect. Pe al treilea scaun oricum nu poate sta. Iar pe pat... Și astfel mai avem și un avantaj

psihologic: cel ce stă în picioare este întotdeauna mai docil sau... în orice caz incomodat de cel ce stă jos.

— Omul acesta poate fi salvat tocmai pentru că are un grad suficient de ridicat de receptivitate. Depinde doar de elocința noastră.

— Și dacă intră Zenon?

Dar nu intră Zenon. Se întoarce doar medicul.

— Ei, am venit...

Primul nebun șade țeapăn pe scaun și așteaptă. Celălalt liniază cu grijă o coală de hîrtie mare cît masa. Cu rigla măsoară și cu vîrfurile de ac al creionului său însemnează puncte mici. După care trasează un pătrat subțire la 25 milimetri de marginile hîrtiei. Apoi unul la 5 milimetri de primul pătrat. Și unul la $\sqrt{5}$ de următorul. Hîrtia este încinsă cu un chenar tot mai gros.

Primul nebun șade pe scaun și așteaptă. Celălalt măsoară cu rigla și însemnează cu acul creionului său.

Medicul, rămas în picioare, privește și-și mușcă țigara rămasă neaprinsă între dinți.

— Peste cinci minute plec.

— Nu există cinci minute.

Celălalt a ajuns la $\sqrt[4]{5}$. Chenarul se îngroașă încet și arată ca o linie ceva mai lată.

Primul nebun șade pe scaun și așteaptă.

„Depinde de elocința noastră” și zice:

— Un alergător are un metru avans față de o broască țestoasă. El fuge de o sută de ori mai repede decît ea. Dar n-o va ajunge niciodată.

— De asta m-ați chemat?

— Cînd alergătorul va fi refăcut handicapul de un metru, broasca va fi în avantaj cu un centimetru, distanță pe care o parcurge în timp ce atletul a alergat

de o sută de ori mai mult. Și când acesta va fi parcurs și centimetrul, broasca va fi în fața sa cu o zecime de milimetru. Când și această distanță va fi parcursă de alergător, el se va pomeni cu broasca la o miime de milimetru, dar tot în fața sa. N-o va ajunge niciodată.

— Cunosc, zice medicul, mototolindu-și țigara între dinți.

— Nu va ajunge niciodată broasca.

Celălalt nebun și-a îngroșat linia, care a ajuns acum să cuprindă și segmentul cu distanța de $\sqrt[9]{5}$ față de dreapta precedentă.

— Un matematician a găsit totuși fisura acestei maxime.

— Nu există această fisură. Axiomă?! Și arătându-l pe celălalt nebun: și el cu cât va lucra mai mult, cu atât se va observa mai puțin progresul pe care-l va înregistra. Pe care-l va înregistra totuși.

Și celălalt a ajuns la $\sqrt[11]{5}$.

— Niciodată nu va apuca să umple acest spațiu alb de la mijloc.

— Dacă vă interesează chestia aia a lui Zenon, n-aveți decât să vă procurați răsturnarea ei. E dovedit că are o fisură. Una gravă, care o răstoarnă în întregime, se încăpățânează medicul. Eu n-am nimic împotriva...

— Matematicianul tău a infirmat altceva. Și-a infirmat poate propriile sale calcule.

Medicul urmărește un timp cum celălalt nebun îl calculează pe $\sqrt[14]{5}$.

— Pentru asta m-ați chemat?

— A calculat matematicianul tău când va ajunge alergătorul broasca?

— Vrei să spui că nici unul dintre ei nu va supraviețui finalului alergării? Că nu va trăi suficient timp?

— Nu. Nu vreau să spun asta.

— Atunci de ce m-ați chemat?

— Vă rog, nu mă conturbați cu vorbe inutile, spune celălalt nebun, în timp ce bîjbîie cu o lupă pe deasupra colii sale. Cînd ne chemi la tine nu întrebăm niciodată de ce o faci.

„Totul depinde de elocința noastră” gîndește primul nebun.

— El crede totuși că alergătorul va avea timp să ajungă broasca, rupe medicul tăcerea, arătîndu-l pe cel ce trasează linii cu ajutorul lupei.

— Dar tu-l crezi?

Medicul îl ia la o parte pe primul nebun și îi șoptește la ureche: „Nu.”

— Dar pe alergător de ce-l crezi?

Din tratatele studiate, din multele ore de disecții, din diminețile cu vizite în saloane, din consultațiile ambulatorii seara — și mai ales din drumurile de întoarcere de la bolnavi, cînd cerul se întunecă și frunzele zboară pe lîngă geamurile laterale ale mașinii —, din discuțiile cu colegii, cu sora, studenții, din anecdotele povestite cu atîta succes la revelioane și reuniuni — întîmplările adevărate despre bărbatul din salonul 7 sau despre bătrînul din rezerva 3 —, din gîndurile avute în legătură cu acidul ribonucleic și ambițiile în legătură cu el, din serile petrecute în fața televizorului sau în fața ecranului mare în timpul jurnalului de actualități, din serile din trenul acela rapid și nopțile de la club sau de altundeva, și nici măcar din supa de la restaurant sau din excelenta cafea turcească de la PALACE, de niciunde, de niciunde nu apare răspunsul.

— Pe alergător îl pot vedea oricînd... vreau să spun că oricînd pot să pun un alergător să întreacă o broască țestoasă. Și nici măcar nu trebuie să alerge prea bine omul...

Nebunul s-a îndepărtat de planșă și calculează fără să mai traseze linii.

— De ce nu mai folosești rigla?

— Nu am un vîrf de creion suficient de subțire. Și chiar dacă l-aș avea, tot n-aș putea continua. N-am ochii destul de puternici. Ar trebui aparate.

— Atunci de ce calculezi în continuare?

— Ce altceva aș putea să fac?

• Peste tot sînt azvîrlite diagrame, hîrtii, desene... Pe pereți se află coli mici și mari, majoritatea cu liniaturi complicate, cele mai multe cu rubricile goale. Din loc în loc sînt bătute cuie și de ele atîrnă bucăți de ață colorată.

Un nebun stă și-l calculează pe $\sqrt[17]{5}$. Celălalt urmărește privirea medicului:

Primul afiș:

Un om care-și scoate pălăria.

— Ce-i cu asta?

— Ce să fie?!

— Un om care-și scoate pălăria?

— Sau unul care și-o pune.

Al doilea afiș:

Titlu: proprietățile mesei din rezerva nr. 19. Rubrici: mărimea; culoarea; forma; felul scîndurilor; numărul cuielor folosite; starea de agregare; genul gramatical; scopul pentru care stă în rezerva nr. 19; (aici liniatura cuprinde alte subdiviziuni necompletate încă), prețul, uzajul, duritatea, tipul (în paranteză stilul) de mobilă, forma geometrică, în proprietatea cui se află, poziția relativă, asemănări posibile, folosiri posibile, transformări posibile, proveniența, is-

toricul (biografia mesei) etc. (O serie de rubrici nu sînt completate).

Al treilea afiș:

O coală de culoare galbenă. Pe ea sînt pulverizate puncte de culoare verde. Fără nici o liniatură și nici un cuvînt.

Urmează o săgeată trasă pe perete pînă la canatul de lemn al ferestrei. Canatul este deschis și săgeata și-a răsfrînt vîrfurile înapoi.

Un al patrulea afiș reprezintă o simplă numerație: 1, 2, 3, 4, 5, 6... Numerele sînt scrise cu caractere tot mai mici pînă ce dispar.

— Dacă vreți să dovediți infinitatea, nu este necesar să realizați toate afișele voastre, depunînd atîtea eforturi. Lucrurile o demonstrează cu prisosință prin ele însele.

— Nu vrem să demonstrăm infinitatea. Încercăm doar să ne umplem cît mai mult clipa. Și, oricum, întotdeauna cantitatea pare investiția cea mai sigură.

Medicul ia mîinile de la spate și le bagă în buzunarele halatului. Apoi întoarce spatele peretelui.

Nebunul calculează cu rigla pe $\sqrt[9]{5}$.

De ce mai calculezi, dacă tot nu poți trasa linia?

— Dar de ce trasează liniile, întoarce în loc de răspuns celălalt nebun.

„Elocința! Depinde de elocința mea!”

Medicul își curăță o unghie cu agățătoarea de la stilou.

— Vrei să dovedești inutilitatea?

— Nu vreau să dovedesc acest lucru. Și nici el.

Seara va juca bridge. La cafeluță va povesti despre... despre cei doi nebuni din rezerva nr. 19... despre cei doi nebuni care... care...

Există întotdeauna un ceva care le place oamenilor cînd le povestești asemenea întîmplări. Un ceva

care se destăinuie încă înaintea cuvintelor și care iradiază probabil din el însuși atunci când povestește — poate pentru că el cunoaște continuarea și poate anticipa. Dealtfel, s-a format deja a priori o atmosferă înaintea fiecărei povestioare pe care o istorisește, atmosferă ce pregătește oamenii s-o asculte în dispoziția necesară. Și-a dat de mult seama, chiar dacă nu foarte conștient, că aceasta e atmosfera pe care o simte și el atunci când este martorul întâmplării propriu-zise.

„Să urmărești mereu ideea bolnavului“, gândește medicul, dar simte o neplăcere nedeslușită în toată starea sa.

— Și ce vrei să-mi spui despre Zenon?

— Nu, nu despre Zenon. Despre broasca lui.

Istoriile sale se termină de obicei cu o poantă. Obosit, medicul vrea să se așeze pe scaunul liber.

— Nu, scaunul acesta este ocupat!

— Pentru cine?

— Pentru Zenon.

— Îl cunoașteți? Tonul medicului e profesional, dar e tare obosit. Și mai trebuie să-i conducă și pe studenți...

— Tu... tu crezi că alergătorul va junge vreodată broasca?

Celălalt nebun se oprește din calculatul lui $\sqrt[20]{5}$ și-și proptește coatele pe masă. „Să pătrunzi ideea bolnavului“, dar fără să vrea, vorbește altceva.

— Bineînțeles.

— Când?

Sprijinit cu spatele de perete, medicul închide ochii:

— Astea-s speculații. În felul acesta nimeni n-ar putea ajunge niciodată pe nimeni. Și totuși viața socială există...

— La ce te referi?

— Un accelerat ajunge din urmă un marfar, un glonte își atinge ținta, chiar dacă aceasta fuge de el, o mamă reușește să-și mai prindă odrasla evadată din cărucior.

— Da, dar când? Să ne întoarcem la alergătorul nostru. Când va ajunge el broasca din urmă? Nu peste o secundă, pentru că va mai avea un handicap de un centimetru de refăcut, nici peste următoarea sutime de secundă, pentru că va mai avea o distanță de o zecime de milimetru de parcurs.

— Sînt obosit, spune medicul. În ultimul timp a avut mai multe intervenții ca de obicei, și internări, și conferințe, și examene cu studenții, și pojarul fețiței, și vizita de o săptămînă a cumnatului cu familia. Ca un mecanism stricat i se învîrte mereu prin creieri: „Să pătrunzi ideea bolnavului!” Asta se face cam așa: el spune ceva, tu spui „Da”, îi cînti în strună și vezi ce urmează. În cazul în care mai urmează ceva... Când mai sînt și studenții de față, ești puțin ironic și rîzi, pe sub palma ce-ți acoperă discret gura, rîzi alături de ei. Cîteodată încerci într-adevăr să înțelegi firul — poate că și reușești odată, dar n-ai să afli în veci când s-a întîmplat asta — cîteodată, din plictiseală sau dintr-un zel spontan, ești cinstit, întrebi și gîndești ce întrebi, îți notezi, chiar și compari — odată ți-ai apărut ție însuși în rol de comisar de poliție —, cîteodată îți aduci aminte de o seară blîndă de iarnă, cînd întorcîndu-te de la o plimbare, ți-a venit o idee, gîndeai în seara aceea că numai atunci vei ști cu precizie între tine și un nebun care este cel normal, numai atunci vei ști cînd vei avea argumente suficiente pentru a-ți putea impune punctul tău de vedere. Și-ți aduci aminte că în seara aceea ai hotărît să te faci medic psihiatru. (Ca un fel de autoapărare, pentru a primi o certitudine, pentru a te liniști.) Ai devenit de mult medic, dar seara

aceea blîndă de iarnă a rămas în urmă. Și întrebî totuși:

— Deci voi recunoașteți că alergătorul va ajunge totuși broasca! Recunoașteți asta?

— Da, dar cînd? Cînd va ajunge el broasca din urmă? Cînd își va atinge glonteale ținta?

— Ținta care aleargă în aceeași direcție cu glonteale, completează medicul.

— Nu. Orice țintă. Chiar și una care stă pe loc sau vine în întîmpinarea plumbului.

Acum vorbește și celălalt nebun:

— Nu vă dați seama că e același lucru? Că nu e nici o diferență? Să presupunem că glonteale a străbătut jumătate din drumul spre ținta imobilă. Să presupunem că a mai parcurs încă o jumătate din jumătatea parcursă. Apoi încă o jumătate din această jumătate, și încă o jumătate din restul rămas de parcurs.

Cei doi nebuni gîndesc la fel. Ei sînt doi. De obicei fiecare om gîndește orice problemă prin el însuși. La bolnavii mintali acest lucru se accentuează pînă la dimensiuni caricaturale. Dar cei doi par să fi ajuns la aceeași caricatură. Și, ciudat: în același loc doi oameni gîndesc la fel, în același timp doi oameni au ajuns la aceleași aberații. Aberații? În același timp și în același loc.

— Dar, în felul acesta, chiar dacă n-o recunoașteți, nu faceți decît să demonstrați infinitul. Sau... că totul face parte dintr-un șir ce tinde spre infinit.

Un nebun șade țeapăn pe scaun, celălalt stă cu coatele proptite pe tăblia mesei.

— Ți-am mai spus că nu vrem să demonstrăm infinitul. Noi nu vrem să demonstrăm nimic... Iar infinitul nici nu se mai cere a fi demonstrat... nici măcar pentru voi.

— Pentru care noi?

Cei doi nebuni schimbă pe furiș priviri grăitoare. Apoi un nebun rămîne țeapăn pe scaun, iar celălalt cu coatele proptite de tăblia mesei.

De data asta medicul vrea sincer să fie cinstit. Mai mult chiar, atît de cinstit, încît își amintește de seara aceea de iarnă și de argumentele necesare pentru a-și dovedi sie însuși, pentru a-și dovedi de care parte se află nebunul.

— Sînt obosit. Uitați ce e: eu știu că... admitînd... chiar dacă n-am asistat niciodată la o cursă de urmărire între un alergător și o broască țestoasă... știu totuși... am văzut de nenumărate ori o minge care pornind de la piciorul unui sportiv a ajuns la altul, la fel cum a ajuns și la sportivul cu pricina. Nu știu dacă sînt clar. Vreau să spun că am văzut și că văd mereu lucrurile pe care voi le contestați aici.

— Noi nu contestăm aceste lucruri. Te-am întreb-
bat doar cînd... după cît timp va ajunge alergătorul
broasca sau după cît timp, dacă vrei, după cît timp
va ajunge mingea de la un sportiv la celălalt.

— Dar asta se poate măsura. Există cronometre ul-
trafine folosite în alergări. Se poate dovedi... se
poate măsura cu precizie timpul în care un alergător
parcurge o bucată de drum pînă la țintă. Și ținta-i un
punct fix.

S-a înfierbîntat. Întotdeauna știe să ducă o discu-
ție, dacă-l interesează bineînțeles, și în acele cazuri
este locvace, sprintar, convingător, temperamental. Îi
place să vorbească, să-și savureze propriile cuvinte.
Se oprește și se uită la cei doi nebuni. Unul șade
țeapăn pe scaun, celălalt își proptește coatele pe tă-
blia mesei.

— Cronometrul tău s-ar putea să fie bun. S-ar pu-
tea chiar să fie atît de bun încît să fie capabil să mă-
soare cele mai mici diviziuni de timp. Cu toate că,

practic, așa ceva nu poate exista și nici n-o să existe vreodată.

— Nici n-ar fi nevoie de așa ceva, spune celălalt nebun.

— Evident, răspunse primul. N-ar fi nevoie de așa ceva. Dar chiar dacă ar exista un cronometru ultra-fin, acesta n-ar fi capabil decât să arate măsura timpului. Măsura timpului.

În încăpere se face liniște — o liniște atât de deplină încît, ca o ironie, nu se mai aude decât tic-tacul ceasului de pe mîna medicului.

— Măsura timpului, mai repetă după o vreme nebunul. Înțelegi? Nu timpul ci o însușire a sa. O simplă însușire între atîtea.

— Timpul însuși este doar o însușire, spune doctorul.

— Chiar dacă ar fi așa, și însușirile au însușiri. (O scurtă pauză, încît nu mai e vreme să se audă tic-tacul.) Dar nu e așa. Timpul nu este o simplă însușire.

— E ca și cu un geam dintr-un compartiment de tren prin care poți vedea frînturi de lumi cu copaci și stîlpi de telegraf ce zboară în direcția contrară, în trecut.

— Trenul se oprește citeodată și atunci copacii încetează să mai zboare și stîlpii se opresc și ei și stai pe loc.

Se înserează prin fereastra zăbreliată și, în locul în care stă, becul îi cade medicului direct în față.

— Cînd va ajunge alergătorul broasca?

și ceva se învîrtește în jurul său și toată încăperea se învîrtește, iar unul dintre nebuni stă țeapăn pe scaun, iar celălalt îl privește cu coatele proptite de masă.

— O ajunge într-o infimă fracțiune de secundă. Atît de mică încît, practic, înainte de a fi ajuns broasca, a depășit-o de acum.

— Cum vine asta? întrebă primul nebun. Și fiindcă medicul tace: Când va ajunge alergătorul ținta? Ținta fixă, ținta pe care n-o mai depășește... încă înainte de a o ajunge.

Încăperea se învîrte tot mai repede în jurul medicului, iar el clipește din ochi jenat de lampa care-i sfredelește pupilele, pătrunzîndu-i în creier, năucindu-l, așa că se mișcă din locul acela de la perete, locul în care a stat rezemat cu spatele. Și lampa îl urmează și ea. Arzîndu-l.

— Ascultă, doctore, spune primul nebun și celălalt zice:

— Tu nu știi de cît timp are nevoie alergătorul pentru a ajunge broasca. Nu știi când va ajunge atletul linia de sosire. Nu știi nici măcar de cît timp ai nevoie pentru a-ți duce propria ta mîină pînă la nas...

— Lumina! urlă medicul. Stingeți lumina! și învîrte el însuși comutatorul. Mi-a sfredelit creierii!

Un timp e întuneric și liniște, dar ochii se obișnuiesc repede cu mica geană de lumină ce se strecoară printre zăbrele și în curînd pot să le deosebească obiectelor conturul, iar obiectele reușesc să perceapă zgomotul lor și vorbele care cad regulat peste lucruri.

— Sîntem înconjurați de sugestie și mituri. Niciunde nu se întîlnește atît de perfect sugestia cu mitul ca în ceea ce se cheamă timp.

Pereții sînt întunecați și din loc în loc pete albe, acolo unde se află un grafic sau un afiș, din loc în loc pete albe.

— Arătătoarele ceasului au însușirea de a se modela timpului. Ele îl urmează fidele, îl așteaptă răbdătoare și-l întovărășesc cînd fuge într-o goană smințită. Îi sînt slave supuse și-l însoțesc mereu, neis-tovite. Și în vremea aceasta timpul stă pe tronul său,

ascuns de noi prin zecile de anticamere. Putem să-i vedem doar ușierii.

Și brusc medicul simte cum celălalt nebun, cel ce șezuse pînă acum tot timpul țeapăn pe scaunul său, brusc îl simte și i se pare că-l vede chiar cîm se apropie de el, îi percepe respirația gîfîitoare și mirosul. Și medicul se trage îndărăt.

— Vrei să știi cînd ajunge alergătorul din urmă broasca țestoasă?

Seara la bridge — dar n-are nici un chef să mai meargă la bridge — seara la bridge n-ar putea să le povestească despre timp, ei n-ar pricepe și nu i-ar interesa. Sau noaptea, cînd vor stinge veioza și ea își va așeza capul pe pieptul său, nu-i va putea povesti, căci ea va fi adormit de mult.

— Vrei să știi cum se face că poți să-ți duci mîna la nas? Că ai timp să te miști? Vrei să știi? Vrei?

Biblioteca mare, dulapul în perete, rafturile ticsite, dezordinea lucrurilor aruncate ordonat pe diferitele măsuțe, scrumierele, pipele și țigările de foi, cărțile, peste tot cărțile, fotoliile moi, tablourile și portretele, colecția de desene de schizofreni, desenele infantile, covoarele, covorul mare în care îți se afundă picioarele, perdeaua verde, grea de la ferestre, romul și canapeaua, biroul masiv, sculptat, cu cele două sertare, candelabrul și aplicile, lămpile cu abajururi din pînză de China, din porțelan, din simple sticle pe care au fost lăsate etichetele băuturilor și lampa lungă, cu picior, și acel press-papier dintr-un craniu veritabil. Nu, nu vrea să știe. Nu vrea să știe! Nu vrea să știe! Nu vrea să știe!

Nebunul emană un miros neplăcut. Îl privește în întuneric. El nu vrea să știe și nebunul spune:

— Timpul, timpul care se ascunde, este o simplă secundă care se dilată sau se restrînge după bunu-plac. Uneori dispare complet. Atunci se sfîrșesc toa-

te acțiunile. Pentru că altfel timpul nu le-ar permite niciodată să se termine. Dar uneori timpul își întoarce fața de la noi.

Medicul răsuțește comutatorul. Patru ochi îl privesc încordat.

— Aș vrea să mă așez.

— Scaunul acesta este ocupat.

— Pentru cine?

— Pentru Zenon.

Pe lumină lucrurile par mai simple. Medicul își ridică dreapta și și-o duce la bărbie. Apoi la șold, apoi atinge cu vârful degetelor peretele. Și în timpul acesta, ceasul de pe mîna sa își bate biruitor tic-tacul.

A avut mult de lucru în ultima vreme. A avut mult de lucru și e surmenat. Acesta e motivul pentru care se țicnesc psihiatrii. Acesta și nu contactul permanent cu nebunii. Ar însemna ca profesorii să dea în mintea copiilor, iar lăcătușii să-și deșurubeze tot căminul.

— Zenon e mort de mult. De... de cîteva mii de ani. Nici nu știu exact de cîtă vreme...

— Nu există mii de ani!

În vreme ce se obișnuiește iar cu lumina, îi reapar și vechile obiceiuri, vechile gînduri. „Să te transpui în ideația bolnavului”, dar acum nu poate, acum trebuie să-și dovedească adevărul, să-și demonstreze că el are dreptate, că nu el este cel nebun.

Un zîmbet ironic îi flutură pe buze.

— Nu?!

Dar zîmbetul încremenește atunci cînd Zenon intră în încăpere și se așază pe scaunul ce-i fusese pregătit.

Și medicul îl privește și dorește să-l atingă, și se apropie de el, și merge, și pe măsură ce se apropie, află că nu va găsi liniște decît atunci cînd va pune

mîna pe Zenon, cînd va cunoaște certitudinea existenței acestuia. Și obosește.

Sună și un infirmier și aduce un scaun, cel de al patrulea scaun din încăperea, și medicul se așază.

După un timp se scoală și mai parcurge un metru și-i mai rămîne de parcurs o jumătate de distanță și apoi jumătate din jumătatea distanței parcurse, și jumătate din această jumătate.

Obosește și infirmierul și împinge scaunul puțin mai încolo — ca să se poată odihni. Mai are de parcurs o porțiune, dar nu mai are certitudinea că o va parcurge — poate doar dacă Timpul îl va uita și pe el — se scoală, și merge, și mai pune un picior înaintea celuilalt, și mai parcurge un segment — și în toată vremea asta simte patru ochi ficși pironindu-l: ochii unui nebun așezat țeapăn pe scaunul său și ai altui nebun ce stă cu coatele proptite pe tăblia mesei.

Și-și continuă drumul...

PE TĂRIMUL CELĂLALT

Era efectiv greu să alegi între mulțimea de tarabe care împânzeau bîlciul. Greu pentru cine îi place să colinde asemenea așezăminte, pentru că mulți trecători nici nu luau în seamă căsuțele acelea mai degrabă banale pe dinafară și, desigur, puțin vulgare pe dinăuntru pentru gustul lor. Dar pentru cel încîntat de această viață paralelă cu viața de fiecare zi, pentru acela nu era niciodată timp de ajuns (și bani, desigur și bani) pentru a putea să le colinde pe toate.

Printre atîtea mistere fardate se găsea mai la o parte o mică și banală construcție, nici căsuță nici tobogan, ceva între ele, dacă vă puteți imagina așa-ceva, un fel de cub pe care urcai cîteva trepte pentru a intra în el printr-o ușă și pentru a fi apoi aruncat afară printr-un jgheab. Nimic deosebit, veți spune, și nu fără dreptate, dacă ne gîndim la femeia cu trei capete de la baraca alăturată sau la copilul care mănîncă tăciuni aprinși și îi arată cum sînt digerați prin stomacul său transparent ca un geam de mașină de spălat. Nimic deosebit într-adevăr la căsuța-tobogan la care ne-am oprit noi, doar că încă n-am pătruns înăuntru. Pentru că dacă am face-o și am risca acele cîteva parale cuvenite bătrînului fără vîrstă care stă la o măsuță din dreapta treptelor, vom recunoaște că acolo se petrece totuși ceva. Altfel nu s-ar explica de ce se vorbește atît de mult în tîrg despre această curiozitate, în ciuda faptului că bătrînul nu-i face nici un fel de reclamă — probabil că nici n-ar fi în stare de așa ceva, fiind mult prea bătrîn, poate

și orb, poate și surd; alături de el se află un anunț cu tariful și el nu face decît să încline din cap ori de cîte ori aude bănuții căzînd în farfuria din fața sa. (Și totuși trebuie să mai deschidem o paranteză, arătînd că s-a întîmplat ca niște copii să încerce să intre fără a plăti, fiind încredințați că momîia de la intrare nu va putea să-i împiedice s-o facă. „Momîia” nici n-a încercat acest lucru, dar pur și simplu ei n-au reușit să intre. Probabil că bătrînul posedea totuși o pîrghie ascunsă undeva lîngă masă, cu ajutorul căreia acționa ușa de la intrarea în cub, atunci cînd simțea monedele lovindu-se de farfurie. Cum de simțea această cădere era un capitol viu discutat în tot bîlciul, emițîndu-se pe tema aceasta tot felul de ipoteze neroade. O altă dată, în urma unor asemenea discuții, alți doi indivizi, de data asta oameni în toată firea, au aruncat niște nasturi în farfurie și într-adevăr cubul s-a deschis și pentru ei ca și pentru toți ceilalți care l-au vizitat, numai că n-au mai fost văzuți niciodată ieșind de acolo. Și nici nu i-a mai întîlnit nimeni de atunci. Dar despre asta vom mai scrie.)

Deci dacă plăteai cei cîteva bănuți și te încumetai să intri în cubul acesta mai șters, dar poate că și prin aceasta mai misterios decît toate celelalte ciudățenii din bîlci, cînd urcai cele cîteva trepte și aspirai aerul tot mai tare pe măsură ce făceai cei cîteva pași, dacă vedeai cubul deschizîndu-se în fața ta și pătrundeai în el, nu se putea să nu rămîi pentru cîteva clipe uimit. Dezamăgit. Pentru că deși erai mirat că trecînd în spatele unei perdele ajungeai într-un peisaj ce te aducea din nou în aer liber, un cîmp arat brăzdat de drumul pe care te aflai, nu se mai găsea nimic altceva, nimic deosebit, nici un balaur care să scoată foc pe nări, nici un bărbat cu cinci mîini sau un cîine-cal păscînd iarba care se găsea din belșug.

O luai deci agale pe acest drum nesfârșit și umblai după cât ți-era pofta; te uitai în dreapta și în stînga și tot mai plictisit că nu vezi decît niște păduri în depărtare, niște profiluri întunecate în orice caz, te hotărâi să te întorci. Și, la fel ca toți ceilalți, o luai direct peste cîmp, scurtînd astfel calea șerpuitoare pe care ai venit. Și nu găseai înapoi nici o draperie, nici un indiciu că ai venit din spatele unei perdele, peste tot doar același peisaj cu o mulțime de copaci și umbre în depărtare, dar nici o întoarcere. Așa că o luai din nou pe drum și mergeai mai departe. „Nu se poate să nu întîlnești și oameni, odată ce tărîmul în care ai nimerit are și drumuri umblate, cărări bătute de cineva și însemnate, deci ducînd undeva.”

S-a întîmplat ca unii mai încăpățînați să meargă ore în șir pe cărarea aceea, să se apropie de un pîlc de copaci, să intre între ei și traversîndu-i să ajungă din nou în plin cîmp, unde în depărtare vedeau alte grupuri de copaci sau umbre pe care nu le puteau desluși. Unii mai isteți și mai scrupuloși căutau explicații pentru toate astea și-și spuneau că într-un cub care nu ocupă mai mult loc decît cea mai nenorocită dintre celelalte curiozități din bîlci, nu puteau să existe întinderi nesfârșite în care să rătăcești la infinit. Și însuși faptul că îndărătul lor nu mai puteau găsi intrarea îi făcea să suspecteze totul ca fiind o înșelătorie abilă în care cine știe ce oglinzi neașteptat aranjate îi obliga să se învîrtă buimaci pe loc într-un decor în realitate inexistent. Acești isteți, care nu încetau să gîndească în orice împrejurare, sceptici și subtili, rămîneau și ei doar cu argumentele lor infailibile care nu-i ajutau să iasă din capcana tărîmului în care au ajuns după ce au plătit cele cîteva parale și au dat perdeaua la o parte. Așa că rămîneau la fel de descumpăniți ca și ceilalți, cei care nu-și puneau atîtea întrebări și rătăceau tot mai puțin

Încrezători că vor întâlni pe cineva sau că vor ajunge undeva, deși o viață trăită într-o anumită logică îi făcea să continue să creadă că cineva ajuns pe un drum trebuie să se îndrepte și spre locul în care duce acest drum.

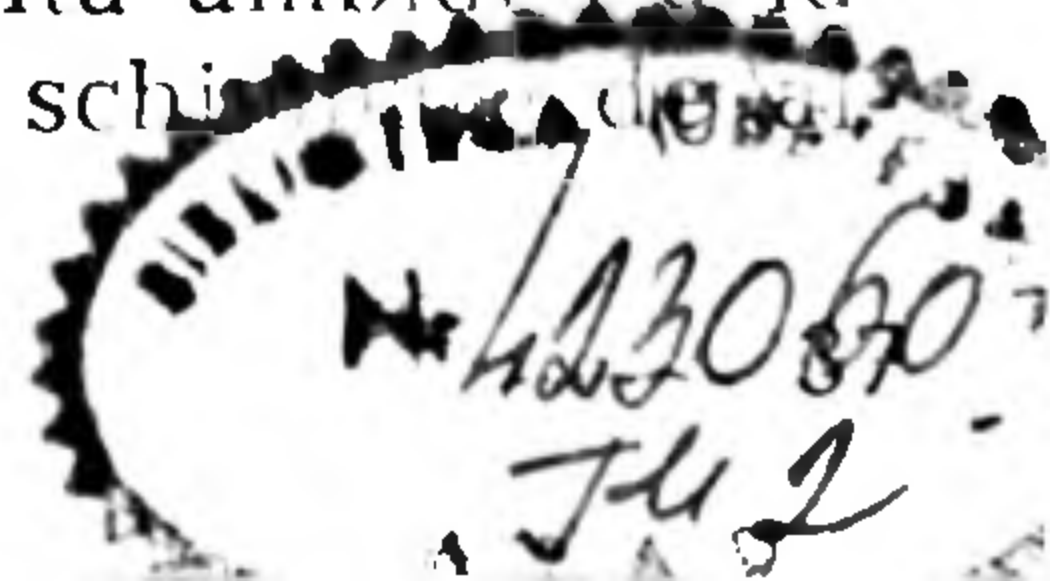
Cu timpul îi cuprindea ciuda pe toți. În primul și în primul rând pentru că la intrare n-au fost preveniți că se vor rătăci și nu li s-a spus ce să facă atunci când vor dori să revină afară. Un buton, un semnal de alarmă, li se părea în clipele acelea un lucru de elementară securitate: în cubul ăsta blestemat s-ar putea să între odată și un bolnav căruia să i se facă rău și să aibă nevoie de îngrijiri imediate, un infarct, de pildă, și atunci cum să te descurci? Unii mai impulsivi s-au apucat să strige aceste adevăruri pline de bun-simț, fără a spera să-i audă bătrînul de la intrare, ci lumea care se plimba nepăsătoare, doar puțin excitată de ciudățeniile bîlciului. Da, parcă, ... parcă și ei auziseră voci venind din cub, atunci când au ezitat în fața ciudatei construcții cu tobogan, parcă și ei au auzit ceva misterios acolo și n-ar fi fost exclus ca însuși acest lucru să-i fi determinat să intre. Cei subtili își spuneau ceva despre acele impulsuri care ni se nasc în subconștient atunci când anumiți excitanți de care nici nu știm ne ... Cu această ocazie mai aminteau și că acest cub era singura construcție din tot parcul de distracții care nu avea pe nimeni angajat să-i facă o reclamă gălăgioasă, care să se agite, să urle, să cînte din trîmbițe și să bată în tobe pentru a aduna curioșii. Nici măcar o firmă nu avea și în afară de biletul pe care scria TĂRÎMUL CELĂLALT și care era atîrnat la intrare, nimic nu-ți indica ce fel de ciudățenii te așteaptă în acest loc.

Nici o reclamă, nici o ilustrație vopsită în culori multe pe pereții exteriori, nici un saltimbanc afară care să ațîțe gustul pentru ce s-ar putea afla din bel-

șug înăuntru. Doar bătrînul decrepit ce-și mesteca gingiile și asista impasibil la trecerea mușteriilor prin fața sa, trecere marcată pentru el parcă doar de clinchetul bănușilor în taler. Și parcă totuși cubul cu tobogan stătea în centrul atenției celor care colindau prin bîlci, el iscînd cele mai multe discuții și cele mai aprige dispute. (Dar aici cei care gîndeau astfel după ce rătăceau de mai multă vreme prin peisajul incredibil din interior, se înșelau amarnic sau, ca să spunem altfel, deformau realitatea, punînd în centrul tuturor preocupărilor oamenilor ceea ce-i acapara pe ei în clipa aceea. Este adevărat, că despre cub se discuta „afară”, dar trebuie recunoscut în aceeași măsură că și despre femeia cu trei capete se vorbea mult, ca și despre copilul cu stomacul transparent sau despre bărbatul cu cinci mîini.)

Apoi sosea un moment cînd clipele de groază începeau să se estompeze, fiind înlocuite de lungi momente de indiferență, de filosofare în van și de descurajare. Cubul acesta era o capcană îngrozitoare în care odată intrat cine știe cînd și dacă mai puteai ieși. De ce să mergi mai departe? De ce să continui să tai mereu peste cîmp spre pîlcurile de copaci și spre umbrele din zare, dacă și așa nu puteai ajunge la ele? Dar pe urmă fiecare se întreba din nou cum de au ieșit toți ceilalți vizitatori de dinaintea sa, cu excepția celor doi care au aruncat nasturi în talerul bătrînului? Însemna fie că vor ieși și ei, fie că bătrînul s-a smintit și i-a confundat cu cei doi sau și-a imaginat cine știe ce despre ei.

Nu le mai era nici sete și nici foame după atîta colindat, și aerul părea mai puțin sufocant, mai puțin stătut ca la început: fie că s-au obișnuit cu el, fie că s-a schimbat într-adevăr ceva în atmosferă sau poate că locul în care au ajuns după atîta umblat i-a făcut să fie mai liniștiți. Cine știe ce schimbat s-a făcut.

titudine, de climă sau ce altceva o fi contribuit la toate astea — omul nu poate să fie specialist în toate pentru a ști cu precizie și acest lucru.

Cîte unul se întindea sub următorul pîlc de copaci la care ajunsese după lungi eforturi și care prin micimea sa îl cam dezamăgea, se întindea și adormea. Alții mai nervoși continuau să umble cu încăpăținare și orizontul li se părea într-adevăr mai aproape cu o iluzie.

Și unii și ceilalți găseau brusc în spatele unui copac o pătură întinsă la soare. Și unii și ceilalți se repezeau spre ea ca spre un lucru drag, cunoscut de cînd lumea, semn al vremurilor din care au venit. Și, dînd-o la o parte, se împiedicau fiecare și cădeau alunecînd pe tobogan.

În hîlci se simțeau cîteva clipe descumpăniți. Moșul stătea la măsura lui, lumea se plimba nepăsătoare sau curioasă, nici măcar nu se întunecase. Atunci... atunci cît au stat ei „acolo”? Cît au tot colindat cîmpia aceea nesfîrșită? Secundarul ceasului continua să se grăbească și să le arate timpul scurs — minutarul abia de se deplasase cu cîteva cifre. Și atunci zîmbeau și iertau totul și plecau mai departe, doar că erau mai obosiți, umblaseră totuși cale lungă. Iar cînd ajungeau în dreptul bătrînului de lîngă intrare, întorceau instinctiv capul într-altă parte, pentru că știau de acum de ce nu s-au întors cei care au aruncat nasturi în loc de bani în farfurie, dar n-o spuneau la nimeni și nici un polițist n-ar fi fost în stare să scoată acest adevăr de la ei.

OBIECTUL

Anton Begonia s-a născut într-un orășel de deal și și-a petrecut toată viața acolo. Dar școala tehnică o făcuse în reședința județului, de unde se întorcea în fiecare sîmbătă și, bineînțeles, în toate vacanțele. Prima slujbă și-o luase în orășelul natal și după un an și jumătate și-o schimbă cu o alta, dar tot acolo. De locuit continuă să locuiască în casa părintească, într-un apartament în care se născuse și taică-său, fost preceptor, și, după toate probabilitățile, și bunicul său. Casa era veche, dar foarte bine întreținută și mărginea, împreună cu alte două clădiri cu etaj, latura de sud a pieții din centru. Piața aceasta avusese o mulțime de folosințe în decursul timpului, jucînd rolul locului de tîrg de cai la vremea tinereții preceptorului, apoi de piață de desfacere a produselor țărănilor din satele vecine; pentru o vreme fusese săpată și transformată în parc cu gazon și bănci, apoi din nou reutilizată pentru piață de legume și fructe.

Anton Begonia își mai amintea de anii în care pe o mică estradă sub formă de semicerc se producea în fiecare duminică dimineața fanfara militară cu marșuri militare, valsuri de Johann Strauss și prelucrări după uverturi celebre din opere. Chiar și atunci cînd amenajaseră pentru cîțiva ani parcul acela cu cinci pomi și tot atîtea bănci, nu uitaseră de estrada destinată fanfarei, deși, după o tradiție atît de bogată, tocmai fanfara fusese aceea care la un moment-dat nu mai veni la întîlnirea de fiecare duminică dimineața. Se spunea chiar că din cauza inutilității estra-

dei aceleia în formă de potcoavă ar fi fost dezafectat din nou parcul sau cel puțin că de acolo i-ar fi venit ideea celui care a adus din nou în centrul orășelului piața de legume și fructe, modernizînd-o acum, instalînd cîteva șiruri de mese de beton, mai multe gherele închise și acoperind cu o platformă din pleu și sticlă o parte din piață, lucru nu deosebit de inspirat pentru că dacă, e adevărat, nu-i mai ploua pe zarzavagii, în schimb crease un curent care îi făcea pe aceeași să sufere de măsele și de tot felul de junghiuri. Singurul lucru frumos din piață rămăseseră cei trei copaci cruțați de la tăiere și care crescuseră de-a lungul timpului și se îngroșaseră, încît coloanele lor ajunseseră să se unească și să formeze un alt fel de acoperișuri pe timp de vară.

Piața aceasta, cu toate transformările prin care a trecut, fusese locul de joacă al tinereții lui Anton Begonia și apoi punctul de întretăiere a tuturor drumurilor sale de mai tîrziu. Mai mult chiar, din patul său, orientat spre fereastră, putea vedea, și culcat fiind, ramurile stufoase ale celor trei copaci și nu trebuia decît să se sprijine în perne pentru a zări și o parte din piața propriu-zisă. Ca să nu mai vorbim de nopțile de iarnă în care, dormind cu geamul deschis, auzea pînă și în somn respirația acestei bătrîne inimi a orășelului său.

Anton Begonia mai avea acum vreo zece ani pînă la pensie și reușise, spre marea sa bucurie, să-și aducă și feciorul cu soția și cei doi copilași într-un apartament al unei case vecine. Îl costase o groază de alergătură și folosința tuturor relațiilor sale adunate de atîtea generații, dar izbutise să le obțină la amîndoi — și la băiat și la noră — repartiții în orașul lor, iar faptul că izbindu-se și în chestia asta cu locuința reprezenta pentru el încununarea unei vieți modeste,

dar cinstite, trăită în stima concetățenilor și în obișnuința locurilor natale.

Într-o zi venită pentru vreo două săptămîni la el cuscii lui Begonia. De obicei nepoței își făceau veacul în apartamentul lui Anton, dar pentru cele două săptămîni se hotărî ca, pentru a nu-i stingheri pe tineri, să locuiască împreună cuscii, loc era și așa destul. Încă în aceeași seară, privind pe geam, prin geamul prin care privea de aproape o viață Anton Begonia piața din fața casei sale, privind pe geam, tatăl nurorii sale, un anume Vladimir Branici, îl întrebă ce este „treaba aia” de lîngă cișmeaua din colțul pieței.

— Care „treabă”?

— Chestia aia . . . , n-o vezi? Pare a fi un fel de . . . de fîntînă veche sau de . . . sau soclu de statuie . . . sau poate că alît a mai rămas de la o troiță . . . Nu vezi?

— A! Aia?! Anton Begonia era atît de uimit încît se simți obligat să scoată tot felul de sunete guturale pentru a-și ascunde surpriza. Noroc că celălalt nu tăcu din gură:

— Adevărul e că nici eu nu mai văd ca înainte. Dracu știe ce e cu ochelarii ăștia. Nu-s buni de nimic și de cîte ori mă duc la oculist să mi-i schimbe, mă pune să citesc literele alea ale lui și de fiecare dată spune că exact astea sînt lentilele care-mi trebuiesc. Așa că atunci mă face să cred că într-adevăr ochii sînt cei care . . .

Dar Begonia nu-l asculta. El era prea uluit de arătarea aceea din colțul pieței pentru a mai putea asculta și altceva. Nu putea să spună că n-a văzut pînă acum acel ciot de statuie sau ce-o fi fost, ținea chiar minte că de multe ori copiii se jucau acolo, acela fiind locul în care trebuia să „mijești”, își mai amintea că odată, cu ani în urmă, fiul său căzuse cu bi-

cicleta peste acel . . . peste acel ceva și că o fracțiune de secundă încercase chiar să vadă peste ce îi căzuse feciorul, dar acesta sîngera abundant și rana era chiar urîță, așa că uitase să se mai intereseze de rostul acelui . . . acelui obiect.

— Hai să-ți arăt mai de aproape ciudățenia, îi spusese lui Branici și coborîră amîndoi în piață. Aici se comportă de parcă ar fi avut pregătită cine știe ce surpriză, dar în fața „obiectului” imaginația i se termină. Locuia de o viață de om în apropierea acelui obiect, dar nu-l observase niciodată cu adevărat și acum nu era în stare să-i explice cuscrului său la ce folosește arătarea plantată de cine știe cînd în fața casei sale.

— Ei, ai văzut? Te-ai dumirit? La ce crezi că a folosit drăcia asta?

— Nu știu. Dar de ce n-o scoateți de aici? E clar că acum nu face decît să stea în cale.

Prin mintea lui Anton Begonia treceau sute de întrebări posibile, dar nici una nu i se părea cu totul plauzibilă. Plus că trebuia să-i spună ceva și lui Branici, cuscrul ăsta care, abia venit în urbea lor, a și găsit ceva ce el n-a văzut cu adevărat într-o viață.

Noroc că trecu pe acolo frizerul Ionescu. Ținea un pahar cu cafea în mîină și tocmai se înapoia spre atelierul său. Begonia făcu prezentările și-l rugă pe un ton șăgalnic pe Ionescu să-i explice lui Branici scopul și obîrșia obiectului din fața lor. Mai ales că se aflau la nici zece metri de frizeria în care încărunțise domnul Ionescu. He! He!

Acesta își trecu paharul de cafea din stînga în dreapta, după ce dăduse mîna cu cuscrul lui dom' Begonia, dar cînd pricepu întrebarea, trecu înapoi paharul în stînga. Apoi rămase literalmente cu gura căscată.

— Păi, ăsta este . . . De obicei aici îmi propteam bicicleta, pînă ce mi-au furat odată pompa și de atunci m-am învățat minte s-o bag în frizerie. Asta este o . . . Chiar, ce-o fi asta? Cuscrul lui Begonia i se înfățișa îngrozitor de antipatic frizerului Ionescu. Cîteodată te și miri cum se poate strica o familie respectabilă . . .

În schimb, lui Begonia i se părea sub demnitatea sa. i se părea pur și simplu o jignire cele ce se întîmplau. Iar obiectul acela era atît de imposibil, atît de fără formă, atît de incredibil, încît parcă apăruse acolo anume ca să te enerveze. Dacă ți s-ar fi întîmplat pocinoșul ăsta, să treci ani de zile pe lîngă un stîlp de afișaj, să zicem, sau pe lîngă o gură de apă, atunci ai fi putut să înghiți gălușca și să-i spui lui Branici ce vezi și gata. Sau, mai probabil, atunci nu l-ar fi întrebat nici Branici ce-i acolo, pentru că nu e nimeni care să te întrebe de la fereastra apartamentului tău dacă pomul din fața casei e pom sau aeroplan.

Între timp cafeaua din paharul pe care-l ținea Ionescu în mîină se răci, iar alți doi vechi conorășeni căzuseră cu același succes la examenul la care i-a supus acest nesuferit cuscrul al lui Begonia. Acesta însuși simțea că începe să fie — pentru prima oară — antipatizat de vecinii săi.

După care apărură nepoței și Branici plecă împreună cu ei la cofetărie. Begonia rămase pe loc, la fel cum rămăseseră pe loc și ceilalți martori ai neplăcutei întîmplări. Nimeni nu era în stare să spună la ce ar fi putut sluji drăcia pe care o descoperise acel străin, pe lîngă care ei trecuseră de atîtea ori și pe care pînă atunci parcă nici n-o văzuseră.

— Pe asta au distrus-o copiii, își dădu cu părerea cineva, presupunînd că se aflau în fața unui conector automat pentru parcări. Dar obiectul era prea

vechi pentru așa ceva și nu se mai găsi nimeni dornic de a lansa o nouă ipoteză.

— Dacă nu știm ce e, ar trebui măcar să aflăm ce a fost, spuse într-un târziu Ionescu.

— Sau măcar să-i găsim noi acum o întrebuintare.

— La ce să poți întrebuinta așa ceva?

— Nu, eu mă refeream la o întrebuintare pentru trecut.

— Bună înghețată se face aici la dumneavoastră, spuse Branici, revenind împreună cu copiii. A, tot la chestia asta că mai țitaiți? V-am pus în încurcătură, ai? La noi acasă am pățit ceva și mai și! Într-o zi am pus pariu cu un vecin că nu știe să-mi descrie frontonul casei în care locuiește de douăzeci de ani. Și, dom'le, n-a știut că are deasupra geamurilor capete de lei! Branici era teribil de satisfăcut. Totul e să ai spirit de observație, concluzionă el.

Ionescu își mai mută o dată cafeaua dintr-o mână în cealaltă, apoi intră în frizerie. Se risipiră și ceilalți. Copiii o luară înainte, spre casă. În contrast cu bună dispoziția lui Branici, Begonia se simțea nenorocit. Branici trăncănea despre coincidența fericită de inițială a numelui de fată și de doamnă a fiicei sale. În felul acesta inelul cu sigiliu pe care i-l dăruise la aniversarea ei de optsprezece ani rămăsese valabil.

— Și de aia s-a căsătorit fii-ta cu băiatul meu?

— Buuună! făcu Branici încântat.

Omul ăsta știa să întoarcă toate lucrurile în favoarea sa.

Târziu, noapte. Begonia nu putea adormi. Era o noapte caldă, înăbușitoare. Pe cer foarte puține stele. Trecu la geam, dar nu putu vedea obiectul care-i atrăsese atenția cuscrului său. Își miji îndelung ochii, dar fără nici un efect. Se îmbracă în liniște și coborî în piață. Nu reuși să găsească obiectul. La început fu

uimit, apoi furios că nici măcar n-are cu cine să comenteze evenimentul. Reveni în casă, se culcă și adormi. Dimineața, când se trezi, șezînd în pat în capul oaselor, putu vedea din nou ceea ce căutase zadarnic noaptea. Ziua și-o pierdu cu slujba, dar după masa, întorcîndu-se acasă, văzu că și ceilalți martori ai întîmplării de ieri dădeau din nou tîrcoale obiectului.

— E un stîlp care a rămas de la estrada fanfarei, îi șopti Ionescu și Begonia se grăbi să-i aducă la cunoștință acest lucru și cuscrului său. Acesta dădu satisfăcut din cap. Doar că noaptea Begonia își amintî că fanfara cînta în cealaltă parte a pieții. Se dovedi că în timpul nopții și Ionescu își dădu seama de același lucru. Bine măcar că i-au putut da o explicație rezonabilă lui Branici. Doar că... Doar că Ionescu îi mărturisi lui Begonia că noaptea nu putuse dormi și ieșise în piață — chit că el avea de mers vreo douăzeci de minute de acasă —, dar nu reușise să găsească nicicum obiectul.

— Nu l-ai căutat bine, îl liniști Begonia. Iar în noaptea care urmă, se întîlni cu Ionescu în piață, căutînd amîndoi după același lucru. Nu-l găsiră.

Ziua se feriră să se întîlnească.

Peste cîteva zile plecară și cuscrii familiei Begonia. Branici, satisfăcut de explicația pe care o promise, nu mai reveni la acel subiect. Dealtfel, obiectul acela ciudat dispăruse cu totul după plecarea sa. Reveni abia anul următor cu ocazia altei vizite a familiei Branici. Pe urmă, cînd fiica lui Branici divorță de fiul lui Begonia (pe care-l părăsise pentru un anume Botta) și cînd foștii cuscrii nu se mai vizitară, obiectul dispăruse cu totul. De cîteva ori Begonia îndrăznise să mai discute despre acest subiect ciudat cu frizerul Ionescu. Apoi îl uită și ei.

Pînă ce într-o zi, cu cîteva săptămîni înainte de pensionare, venind acasă, Begonia se împiedică de obiectul acela ciudat, pe lîngă care venea de atîția ani. Căzuse și se lovide zdravăn, încît trebuise să stea cîteva zile cu comprese în pat. Cu toate acestea, rana se infectase și doctorul, care la început nu-i dăduse mare importanță, reveni tot mai des în casa familiei Begonia. Peste o săptămînă trebuiră să-l transporte la spital. Starea bolnavului era tot mai gravă și el nici măcar nu putea să spună în ce se lovide. Medicii îl tot interogau în legătură cu modul în care s-a accidentat, dar nimeni, nimeni nu putu să-i ajute. Iar Begonia, în tot mai puținele-i momente de luciditate, se întreba dacă obiectul se mai afla în locul său din piață și în clipele acelea. Dar cine putea să știe?

Iar prognosticul medicilor era tot mai pesimist.

NIȘA GOALĂ DE LA RABENBERG

Pentru turiștii care vin la Rabenberg, drumurile trec inevitabil prin catedrala ridicată în secolul al XIII-lea. Obosiți după ce au urcat cele două sute optzeci și șase de trepte care duc la poarta cetății, după ce au colindat pe drumul îngust care șerpuiește pe parapete, după ce au cutreierat prin cele opt curți interioare și prin numeroasele săli în parte reame-najate, în parte lăsate în paragină — în special cele dinspre sud care, văduvite de ziduri în urma numeroaselor asedii și în special după cutremurul din 1639 —, după ce au ascultat explicațiile docte, dar cam monotone ale ghidului, ajungând în catedrală, se lasă cu toții gemând pe băncile de lemn pentru a se mai odihni. Și, în timpul acesta, ochii rătăcesc spre bolta înaltă, spre capitelurile coloanelor, spre acel triforium unic azi în lume, clădit parcă pentru ca oști de pitici să aibă mereu sub ochi nava sumbră, imposibil altfel de supravegheat. Cîte unul dintre turiști, mai avid de a vedea, se scoală și privește mai de aproape frescele bogat ornamentate cu figuri cu chipuri străine, provenind parcă din seminții de mult dispărute, oamenii cu pomeții obrazilor supti, dar cu ochii crestați și totuși foarte mari, efect care nu se mai păstrează decît la personajele acestui lăcaș atît de deosebit.

Dar ceea ce surprinde cel mai mult sînt sculpturile în lemn în mărime naturală, înfățișînd (asemenea celor din cunoscutul dom din Naumburg) statuile ctitorilor. Sînt în total patrusprezece nișe cu patru-

sprezece socluri, pe care stau de opt secole opt bărbați și cinci femei. O nișă e goală.

Chipurile ctitorilor fascinează — tot ca la Naumburg — și, așa cum s-a mai spus de atâtea ori, aceste statui reprezintă indiscutabil capodopere absolute ale genului. Nu vom încerca o analiză estetică în cele ce urmează, bibliografia imensă fiind arhisuficientă pentru cel ce ar dori să aprofundeze subiectul. Chiar și „Ghidul din Rabenberg” oferă peste cincizeci de pagini bogat ilustrate celor doritori să se documenteze. Totuși, pentru a putea expune rodul investigațiilor noastre de peste două decenii în legătură cu nișa goală de la Rabenberg, trebuie să facem câteva precizări: ne-am apropiat de acest subiect după ce am răsfoit pentru întâia oară marele album al catedralei din Rabenberg editat de Witkempff and co. și după ce am fost vrăjiți de splendoarea reproducerilor. Fascinația a crescut pe măsură ce am reușit să ne procurăm mai multe materiale în legătură cu acest subiect și a culminat odată cu lectura spiritualului studiu al lui sir Charles J. Warlett în legătură cu măștrii anonimi ai secolului al XIII-lea cu bogate referiri la sculpturile de la Rabenberg. „Microbul” ne-a pătruns într-atâta încît o călătorie la locul în care se află de veacuri subiectul nostru nu numai că devenise inevitabilă, dar se puneau chiar întrebarea cum de s-a putut întîmpla ca această vedere pe viu să se petreacă atît de tîrziu.

Primul contact cu catedrala de la Rabenberg nu a adus nimic nou în atitudinea noastră — preconcepută! — față de statuile ctitorilor. Două studii pe care le-am publicat pe această temă ne dădeau iluzia că am fi epuizat subiectul. DAR...

La o nouă vizită la Rabenberg, vizită prilejuită de sărbătorile care au loc aici o dată la fiecare trei ani, fiind invitați în virtutea interesului public pe care

l-am acordat acestei vechi localități, aflându-ne din nou în mijlocul statuilor ctitorilor, am avut o discuție aprinsă în legătură cu modul în care sînt așezate trupurile, astfel încît direcția privirii fiecărui personaj nu este întîmplătoare. După o vie discuție preliminară pe care am avut-o cu alți specialiști în privința supoziției după care unele nume înscrise pe socluri nu corespund realității, așa de pildă statuile cunoscute ca fiind ale lui Wilfried și Brunhildei sînt de fapt reprezentările prințului Konrad și a soției sale Johanna de Rosheim, precum și faptul dovedit că vecinul din dreapta Ullei nu este un oarecare Gottlob imposibil de atestat, ci cunoscutul menestrel Ulrich von Brall, așa cum apare el în diferitele manuscrise vechi, printre care în primul rînd în bogat ilustrata Carte a trubadurilor de la Köln, după ce am fost în dezacord cu alte identificări care ni s-au părut hazardate, controversele s-au mutat spre amintita discuție în legătură cu direcția privirii fiecărui personaj. Doamne, cît de superficiali sîntem și cît de repede avem iluzia că știm totul, în virtutea unei notorietăți de circumstanță pe care ne place s-o dobîndim! Abia atunci cînd atît de modestul profesor J. P. Sokolansky a început să ne arate statuile, am început să le vedem și noi cu adevărat, după ce ani de zile le-am admirat din spatele ochelarilor noștri de snobi. Lăsînd la o parte extraordinarele legături pe care ni le-a sugerat profesorul, pornind de la neînsemnate amănunte vestimentare, voi trece direct la logica așezării în scenă a statuilor ctitorilor, logică atît de perfectă încît pare acum de neînțeles cum de am cercetat atîta vreme subiectul fără a o bănuși măcar. De obicei într-o sală semicirculară statuile sînt astfel așezate încît să poată fi cel mai bine admirate din centrul încăperii. Da, dar soclurile ctitorilor de la Rabenberg sînt orientate după o altă intenție, iar personajele

însele, indiferent cum sînt amplasate, privesc direct sau cu coada ochiului într-un anumit punct. Cu excepția uneia dintre ele. Să ne explicăm: toate privirile sînt îndreptate nu spre viitorul vizitator indiferent, ci spre Ulla, în timp ce aceasta se uită spre nișa goală. Cu șarmul său inegalabil, profesorul Sokolansky ne-a făcut o succintă fișă caractereologică a fiecărui personaj, arătîndu-ne după ținuta, vestimentația și rangul fiecăruia, modul mai explicit sau mai discret prin care bărbații o doreau pe Ulla și admirația, invidia sau chiar ura pe care acest prototip de frumusețe gotică le stîrnea în semenele ei aflate de față. Privirea protagonistei — pe care niciodată n-o sesizasem astfel —, bunul profesor o explica puțin psihanalitic, ajungînd la concluzia poetică după care Ulla privea nișa goală asemenea oricui care are totul, dar care vrea să aibă imposibilul. Acesta este și tîlcul locului gol, pretindea Sokolansky, prezența sa, a soclului gol, fiind în spiritul vestitei balade după care flăcăul iubește frumoasa, iar aceasta tînjește după un vis pe care-l așteaptă și care n-o să vină niciodată pentru că nu există, baladă pe care probabil că a cîntat-o de atîtea ori și Ulrich von Brall, identificat în dreapta Ullei, pereche părăind să reprezinte însăși întruchiparea acestei balade.

Cucerit de legendă, la o nouă vizită la Rabenberg, aflîndu-ne iarăși în fața statuilor ctitorilor, am început să le povestim celor cu care ne aflam frumoasa explicație imaginată de profesorul Sokolansky. Dar, în timp ce vorbeam, am observat că parcă un lucru nu se potrivea între celelalte. Am expediat rapid restul povestirii și după ce i-am condus pe însoțitorii noștri afară, ne-am întors singuri printre statui și le-am privit din nou cu luare aminte. De data aceasta — nu știm de ce tocmai atunci — amănunte disparate se uniră în fața ochilor noștri uimiți și legen-

da se dezvoltă limpede, într-o realitate obiectivă, imposibil de infirmat.

În primul rînd am examinat cu mai mare atenție soclul din nișa goală și am constatat urme șterse cu grijă: o inscripție a fost îndepărtată de acolo cu cine știe cîte sute de ani în urmă. Ne-am propus să cerem o expertiză a soclului, lucru care s-a realizat cîteva săptămîni mai tîrziu. Pînă atunci am încercat să ne amintim tot ceea ce știam despre viața ctitorilor și am stabilit că — amănunt care în mod cu totul inexplicabil n-a fost încă sesizat pînă atunci —, Ulla a fost văduva lui Wilhelm von Rosheim, fratele mai mic al lui Konrad și că apoi se căsătorise cu Golo Freicher von Rabenberg. Atunci ce căuta alături de Ulla acel neidentificabil Gottlob?

Privind pe rînd statuile, am avut impresia că atitudinea personajelor față de Ulla este dictată de mai mult decît poate declanșa o femeie frumoasă oarecare. Ura din ochii lui Konrad alias Wilhelm și disprețul soției acestuia sînt dublate de o nedisimulată teamă. Privirea lui Dieter, cel mai tînăr dintre ctitori, este cea a unui băiețandru îndrăgostit, cea a lui Heinrich (viitorul duce de tristă amintire, amestecat în atîtea atentate oribile, ca de exemplu cel asupra lui Walter duce de Landheim) nu trădează decît disprețul celui care nu și-a putut atinge ținta, motiv pentru care aceasta își pierde în ochii săi toate calitățile. Armele personajelor masculine sînt însă fără excepție îndreptate spre Ulla, iar Bettina parcă o amenință cu un crin, simbolul incriminant. (Dealtfel, un mic semn similar sub sînul stîng al Ullei pare să ateste și părerea maestrului anonim despre temutul personaj, deși acest semn este încrustat în arabescuri care distrag atenția asupra semnificației sale.)

Și iarăși, cine este acel Gottlob? Știm că exista o practică după care unii seniori refuzau să apară cu

propriul nume în anumite ocazii, fapt care ar explica și numele schimbat al lui Konrad și al soției sale. Dar Gottlob nu este în nici un caz Golo, cel de-al doilea soț al Ullei pentru că în legătură cu Golo ne-au rămas două desene în cronica rimată de la Augsburg și un alt desen în Cartea nepoților, desene destul de asemănătoare unul cu altul pentru a putea fi astăzi siguri că Gottlob din catedrala din Rabenberg nu este același cu Golo pe care-l știm din istorie.

Atitudinea fără dubii a celorlaltor personaje și semnul infamant de pe statuia Ullei ne-au făcut pentru prima oară să credem că ne aflăm în fața unei alegorii, scena întreagă păstrînd un cifru. Am făcut din nou muncă de arhivă pentru a afla aspecte inedite din biografia atît de îndepărtată a croilor din catedrala de la Rabenberg, avînd convingerea că scenele pasiunii biblice din jurul altarului nu au avut un subiect mai regizat decît scena laică din rotonda ctitorilor. Dar a fost aproape imposibil să dăm praful și uitarea la o parte din jurul unor personaje nu prea importante care au trăit cu opt secole în urmă. Dar — întîmplător — ceva am aflat totuși: Ulla nu este înmormîntată nici lîngă primul ei soț și nici alături de cel de-al doilea. Mormîntul acestora s-a păstrat în imediata apropiere a scenei pe care am încercat s-o descifrăm, în timp ce Ulla a dispărut cu totul. Moartea ei se mistuie în mister și acel Gottlob insipid nu poate fi decît o pavăză. Da, ne-am spus, încredințați că nu ne înșelăm, Ulla a fost o femeie periculos de frumoasă și foarte puternică datorită calităților ei. Ura și disprețul n-o puteau atinge direct. Acuza pentru moartea primului ei soț, crimă de care s-a făcut vinovată — și cît am fost de convinși de acest lucru! —, nu putea fi arătată cu degetul, pentru un asemenea gest Ulla era prea puternică. Dar intenția se putea materializa prin alegorie, în spiritul

acelor vremi. Ulla se află pe soclul ei de opt secole ca pe un eșafod, fiind obligată să privească în eternitate soclul gol al primului ei soț, în timp ce contemporanii cunoscători ai întâmplărilor asistă la procesul ei. De aceea Konrad și Johanna nu apar cu numele lor, la fel ca și alte personaje, în timp ce adevărata identitate a Ullei este afișată acuzator. De aceea în dreapta-i nu stă cel de-al doilea ei soț, înspăimântat și el de crima care este arătată cu degetul de toți, ci un menestrel — e adevărat că și acesta purtând alt nume — menestrel pus acolo să-i cînte peste timp vinovăția.

Efectul faptic al acestei înscenări ne-a rămas necunoscut, dar el trebuie să fi fost cumplit, din moment ce Ulla nu și-a găsit mormîntul în cripta familiei.

Am fost atît de convinși de veridicitatea ipotezei noastre, încît n-am mai așteptat rezultatul expertizei soclului gol din nișa catedralei din Rabenberg. Am știut că ea nu poate scoate la iveală decît numele lui Wilhelm de Rosheim. Ceea ce spre admirația specialiștilor s-a și întîmplat. Doar că, mergîndu-se mai departe, s-a descoperit și o altă inscripție scrijelită sub prima și acoperită cu o placă secretă: „Ucis din ordinul fratelui său”. Ceea ce pare s-o disculpe pe Ulla după atîtea sute de ani. Nu este prima mistificare de acest soi, dar adevărul e că nu putem să dăm întotdeauna de inscripțiile secrete săpate și distruse intenționat sau nu de oamenii unei istorii care comportă atîtea straturi suprapuse. Și rămînem întotdeauna cu priveliștea ultimului strat la care ne-am priceput să ajungem.

UN OARECARE KNUT OLAF JAKOBSEN

După o ceartă și mai neplăcută ca de obicei, Waldemar Waldemann ieși trântind ușa. Era o seară ploioasă și numai de plimbare nu-i ardea. Rătăcind pe străzile ude, Waldemar ajunse pe arterele comerciale aproape fără să-și dea seama. Furia, în loc să i se potolească, îi creștea mereu. Și cum să nu-i crească furia dacă era obligat să hoinărească prin orașul natal cu hainele murate? Obligat de situație, bineînțeles, dar în primul rând obligat de el însuși, pentru că, dacă s-ar întoarce acum acasă, ar însemna că a cedat, i-ar da un precedent Clarei și asta n-ar putea-o suporta, deși știa prea bine că pînă la urmă tot acasă va trebui să se întoarcă, păi, că doar n-o să se învîrtă toată noaptea prin ploaie asemenea unui cîine hoinar și nici dimineața nu va putea merge la birou cu hainele ca niște cîrpe de spălat dușumelele. Fiind deci conștient că n-a fost deloc înțelept din punct de vedere tactic să iasă în noapte, Waldemar se postă în fața vitrinei unui magazin de articole muzicale și, privind distrat discurile frumos aranjate, își aminti de reproșurile caraghioase ale Clarei, după care el n-ar fi capabil de nici o trăire umană, răceala polară îngropîndu-i orice afect sub o calotă groasă de gheață. Caraghios, nu? Adică el fierbea tot de furie și ea îi reproșa tocmai calmul său olimpien. E adevărat că nu-i plăcea să se dea în spectacol, că nu iubea scenele violente, că era încredințat de datorია omului de a păstra în orice împrejurare aparențele.

Dar sub acest strat de calm . . .

„Ești rece ca Polul nord!” strigase ea și el în loc să-i pocnească una și s-o calmeze, ieși trîntind (totuși) ușa în urma sa.

— Sibelius! auzi o voce lîngă el.

Dacă și-ar fi dat drumul sentimentelor, cearta s-ar fi spart în plînsete și îmbrățișări și n-ar fi fost obligat să colinde ca un vagabond prin noapte.

— Sibelius! auzi din nou vocea.

— Cum, vă rog?

Un individ rotofei cu o mustăcioară roșietică se oprise lîngă el și-i vorbea de cine știe cînd.

— Ați fluierat . . .

— A! Da . . .

— Nu vă supărați, eu nu sînt din oraș, n-ați putea să-mi spuneți cum aș putea să ajung la hotelul Astoria?

— Nici eu nu sînt din oraș, îngăimă Waldemar, îngrozit la gîndul că va trebui să-i explice individului drumul destul de complicat pînă la Astoria.

— Bănuiam eu.

— Cum, vă rog?

— Vorbiți cu un accent caracteristic.

— Caracteristic?!

— N-aș putea preciza cu exactitate.

— Nici nu-i nevoie! „Asta mai lipsea”, gîndi Waldemar.

— Cred totuși că sînteți venit de undeva de prin nord.

— De la Cercul Polar, bineînțeles.

Dar spre uimirea sa, individul luă răspunsul de bun.

— Chiar de acolo?

— Bineînțeles.

— Sînteți cetățean finlandez?

— Ce vă face să credeți?

— Sibelius . . . Și, pe urmă, mi-am dat imediat seama că nu sînteți de pe aici.

— Nu, nu sînt finlandez. Suedez.

— Aha! Bănuiam eu. Cu ce ocazie pe la noi?

Waldemar remarcă ușor amuzat că dacă pînă acum fusese el cel care ar fi trebuit să dea relații de gazdă, parcă rolurile s-au mai inversat.

— Afaceri, răspunse într-un tîrziu.

— Blănuri?

— De unde știți?

— Blănuri polare! hotărî individul.

— Aveți un fler teribil!

— Ei, nu era prea greu de ghicit . . .

„Individul ăsta mai e și modest pe deasupra!” gîndi Waldemar.

— Dacă veniți cumva vreodată prin Suedia, aș fi bucuros dacă m-ați onora cu o vizită.

— Chiar intenționez să plec în Suedia. Anii trec și, ocupați mereu ba cu una, ba cu alta, nu apucăm să cunoaștem prea mult din lume. Dar de data asta nu voi mai amîna.

— Foarte bine! spuse Waldemar și se întoarse, hotărînd să pună capăt comediei. Îl plouase destul sub streășina vitrinei magazinului de articole muzicale.

— O secundă, vă rog! Individul fugea după el. Pofțiți cartea mea de vizită.

Waldemar se prefăcu o clipă că se scotocește prin buzunare.

— Îmi pare rău, n-am nici o carte de vizită la mine. Dar dacă vreți să vă notați adresa și telefonul meu . . .

— Vă voi vizita neapărat, turuia individul, în timp ce Waldemar optă pentru numele „Jakobsen”, pentru o adresă și un număr de telefon. Olaf Knut Jakobsen, se recomandă el.

— Karl Müller, răspunse individul și se despărțiră, nu înainte ca Waldemar să fie obligat să refuze categoric o invitație la un bar.

Waldemar uită și individul și cearta aceea cu Clara, alte certuri succedându-se între timp când, într-o zi, citind ziarul, realizează că ceva parcă nu era în regulă. Trăi pînă seara cu sentimentul acela atît de sîcîitor care ne cuprinde ori de cîte ori ni se pare că am uitat ceva important și nu ne putem aduce aminte despre ce este vorba. Noaptea se trezi brusc, conștient de ce a căutat atîtea ore în zadar. Ieși în sufragerie, reluă ziarul și descoperi un articol pe care în dimineața precedentă l-a parcurs automat și care, în sfîrșit, își etala semnificația. Strania semnificație sau ciudata coincidență. Sau, mai bine spus, imposibilitatea.

Trecuseră aproape șase luni de la seara aceea aproape uitată, pentru ca acum să citească următorul titlu: „Funcționar comercial german ucis lîngă cercul polar.” Iar în cuprinsul articolului era relatată o crimă pasională: un oarecare negustor de blănuri polare, Knut Olaf Jakobsen l-a ucis pe comerciantul german Karl Müller, care ar fi întreținut de cîteva săptămîni relații cu soția nordicului.

Waldemar făcu un duș în plină noapte. Apoi mai stătu o jumătate de oră în fotoliu. Cînd reveni în pat, își aminti că a doua zi îl așteaptă o mulțime de probleme importante. Adormi.

Dar se trezi mai devreme ca de obicei. Se sculă și reciti ziarul. Nici măcar nu avea cu cine discuta despre acest Jakobsen. Totuși, articolul din ziar nu-i dădea pace. În săptămîna următoare cumpără mai multe publicații ca altădată. Dar se vede că evenimentul era prea neînsemnat pentru a i se acorda mai mult spațiu tipografic. O crimă banală undeva în apropierea Polului Nord! Dacă Müller n-ar fi fost cetăț-

țean german, probabil că nu s-ar fi publicat nici atît...

Apoi lui Waldemar îi trecu prin gînd că totul nu e decît o glumă proastă. Căută îndelung prin sertare pînă ce dădu de cartea de vizită a lui Müller. Telefonă mai întîi la numărul de acasă indicat pe carton, dar nu primi răspuns. Apoi sună la birou:

— Domnul Müller nu mai lucrează de cîteva luni la noi.

— Nu știți unde-l pot găsi?

— Păi, a murit, n-ați aflat?

— Nu.

— A fost victima unei nefericite întîmplări, unde-a în străinătate...

— În nord?

— Păi, dacă știți...

Waldemar depuse receptorul în furcă, gîndi cîteva clipe, apoi telefonă la redacția ziarului în care apăruse articolul. Trecură cîteva zile pînă-l putu întîlni pe redactorul pe care-l căuta și cînd reuși acest lucru, află că știrea fusese pur și simplu preluată dintr-o publicație suedeză.

Waldemar era un om ocupat, cu picioarele pe pămînt; n-avea timp să se ocupe prea mult de întîmplarea aceea ciudată, dar noaptea se trezea tot mai des pe la două, se așeza într-un fotoliu din sufragerie și se culca înapoi abia peste cîteva ore. Clarei îi explică vag că are probleme la serviciu. Ea nu părea prea interesată de neliniștea lui. El se mai gîndea și în zori la acest subiect, de cînd se trezea și pînă-și lua micul dejun.

Peste o lună ceru un scurt concediu și plecă în nord. La adresa pe care i-o reamintea articolul din ziar nu găsi decît o casă încuiată. Vecinii îi confirmară că după tragicele evenimente nu mai avea cine să locuiască acolo.

Era o zi senină și zăpada care lucea în toate culorile îi dădea impresia că se află în interiorul unui cristal.

Orașul părea pustiu și Waldemar își dădea seama că excursia sa în interiorul acestui cristal este lipsită de orice finalitate. La ziarul local nu reuși să primească decît informații lipsite de valoare. Dar, oricum, a existat un Jakobsen la adresa indicată de el lui Müller și — mai mult decît atît — respectivul fusese acceptat de individul pe care-l întîlnise Waldemar cu cîteva luni înainte. Nu-i izbuti decît cu greu să facă rost de o fotografie a asasinului, dar cînd o avu în mîină se feri s-o mai arate și altcuiva — Jakobsen semăna izbitor cu el însuși, sau cel puțin așa i se părea lui, pentru că cei din jur nu observau sau nu doreau să observe această asemănare.

Waldemar reveni din nord cu o fotografie și cîteva informații. Următoarele luni le petrecu lucrînd la serviciu, certîndu-se cu Clara și trezindu-se în fiecare noapte pentru o oră pe care o petrecea în fotoliul din sufragerie, fumînd și uitîndu-se la tavan.

Sentimente contradictorii îl făceau să se teamă să întreprindă orice demers pentru a se întîlni cu Jakobsen, fiindu-i frică să nu intre în cine știe ce încurcături și în special de a nu fi confundat cu asasinul, dar totodată îi era imposibil să accepte ideea de a trăi pur și simplu mai departe de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

În primele nopți întîrziase în fotoliu mînat de dorința de a se gîndi la strania întîmplare. Încetul cu încetul această veghe nocturnă se transformă într-o presimțire nedeslușită, dar tot mai imperioasă. Deja de cu seară Waldemar Waldemann devenea tot mai neliniștit. Adormea totuși de îndată ce pune capul pe pernă. La două fix se trezea în culmea surescită-

rii. Zăbovea apoi cîteva minute în fotoliu pentru a se liniști.

Exact la un an de cînd îl întîlnise pe Karl Müller în fața magazinului cu discuri, Waldemar se trezi cu conștiința clară că avea să i se întîmple un lucru hotărîtor. Afară ploua la fel ca și în seara în care-l născocise pe acel oarecare Knut Olaf Jakobsen.

Orice truc folosit cu succes de atîtea ori se dovedi în noaptea aceea ineficace — Waldemar nu se putea liniști nicicum. Un tremur tot mai puternic îl obliga să se țină cu mîinile de brațele fotoliului. O stranie împăianjenire a ochilor îl făcu să nu-și mai poată distinge propriile-i picioare. Dar — în mod inexplicabil! — camera cu obiectele atît de cunoscute le vedea — e adevărat, puțin plutind — la locul ei.

„Dispar! se cutremură Waldemar, mă volatilizez și nimeni n-o să-și facă vreo problemă din asta. Clara se va recăsători și-i va face zile fripte altcuiva, colegii își vor aduce aminte de mine cînd mă vor recunoaște pe o veche fotografie colectivă. Totul va trece, nimeni nu va vedea nimic deosebit în dispariția mea, dar... DAR DISPAR!”

Acum, dacă ar trezi-o pe Clara și ar chema-o să fie martoră la fenomenul straniu a cărei victimă era, femeia ar fi făcut o criză de isterie și pe urmă nu și-ar fi amintit... pe urmă... pe urmă...

Știa că nici dacă ar vrea n-ar putea s-o cheme. Din nici un punct de vedere.

O ceață albăstruie îl înconjură. Simți că parcă plouă. Încetul cu încetul ploaia pătrunse în el. Prin el. Totul nu mai era decît ploaie. Nor. Ceață. Nimic.

Intins pe spate pe salteaua din celula sa, un oarecare Knut Olaf Jakobsen privea noaptea în ochi. „Nu se poate ca toată viața să fie acest neant de

nepătruns. Dimineața lucrurile își vor relua proprietățile. Dar pînă atunci, undeva în lume noaptea își ia obolul.”

În orele acelea în care Waldemar Waldemann dispăruse pentru totdeauna, Knut Olaf Jakobsen simțea o greutate în tot corpul. Dimineața îl întremă.

Peste cîteva zile era complet restabilit.

MARTIRUL

Căutînd bibliografia de care aveam nevoie pentru o nouă lucrare, am nimerit printre comorile bibliotecii municipale peste un manuscris care prin el însuși mi se pare demn de a fi dat tiparului. Nu voi îndrăzni să intervin cu nimic în acest text deosebit, îngăduindu-mi totuși să-l transcriu folosindu-mă de semnele și vorbele moderne pentru a nu încărca cititorul cu plăcerea istoricului, plăcere care însă ar putea distrage de la lectură și îngreuna înțelegerea pentru un lector neobișnuit cu asemenea îndeletniciri. Și tot așa, în locul denumirilor vechi am folosit datele calendarului modern. Iertate fiindu-mi deci aceste intervenții, care poate unora li se vor părea lipsite de pietate și fără să mă scuz pentru asemenea învinuire, dreaptă poate, voi înfățișa cititorului acest manuscris aparținînd unui om cu carte de la curtea unui domnitor din veacul al XVIII-lea, în totalitatea conținutului său, referitor la o anumită întîmplare, încercînd totuși să omit acele fragmente care se referă la alte fapte, precum și termenii și obiectele de epocă (și trebuie să recunosc că spre uimirea mea acestea încărcău manuscrisul surprinzător de rar și de discret), făcînd deci totul pentru a ușura cît mai mult oricărui cititor înțelegerea cuvîntului străbunului de peste veacuri. Dacă această introducere este atît de încîlcită faptul se datorește poate și spaimii de a fi intervenit deci totuși în text, în ciuda promisiunilor de la început.

„14 martie

Se zvonește că Domnul, nemulțumit fiind de modul cîrtitor în care se poartă mai mulți dintre dregătorii săi, se gîndește să treacă la hotărîri. Oamenii vorbesc multe.

Doamna, sculîndu-se ieri din așternut, a găsit alături de pat un brotac. Invățații se străduiesc să afle înțelesul acestei întîmplări.

Mai se spune că pe moșia boierilor Rădulești ar fi ieșit rîurile din albie și ar fi inundat cîmpiile.

Mîine trebuie să sosească nepotul meu Iulian pentru a-l ajuta să învețe treburile de curte.

De două săptămîni n-a mai conținut să plouă.

10 octombrie

Noul Domn a adunat aproape o mie de arnăuți la Palat, se spune, pentru a-i înfricoșa pe boierii potrivnici. De cînd se zvonește că birul n-a trecut Dunărea, Domnul n-a mai fost văzut de popor.

În Sfîntul Lăcaș al Mănăstirii Sfînta Paraschiva pe cruci s-au găsit în fiecare dimineață urme de sînge proaspăt.

Nici nepotul meu Iulian, căpitanul de arnăuți, n-a mai trecut de două săptămîni pe acasă.

Un negustor de postav a fost văzut ziua în amiază mare alergînd gol prin tîrg și strigînd vorbe necuviincioase.

24 octombrie

Nici o veste de la căpitanul Oprea, cel care a plecat împreună cu birul. Nepotul meu Iulian, căpitan de arnăuți, a venit numai pentru cîteva ceasuri acasă și mi-a spus că Domnul este foarte îngrijorat. Băiatul ăsta, care ține foarte mult la mine, își aduce

aminte că mie îmi poate mulțumi pentru ce a ajuns și — cine știe? — poate îl voi mai putea ajuta și altădată. L-am sfătuit totuși să nu mai spună nimănui cele ce se petrec la Palat. Mi-a mai povestit câteva lucruri pe care nici nu îndrăznesc să le aștern pe hîrtie.

La Sfînta Mănăstire Sfînta Paraschiva continuă să se petreacă lucruri ciudate cu sfintele cruci. Oamenii vorbesc de toate...

Se spune că pe femeia pe care au biciuit-o în piață pentru curvușag n-ar fi trebuit s-o atingă pentru că un boier foarte mare s-a supărat mult. De unde se vede că nu te poți atinge de orice fund.

31 octombrie

Timpul și evenimentele au lucrat pentru nepotul meu Iulian, căpitanul de arnăuți. Domnul l-a trimis să vadă ce-i cu căpitanul Oprea și cu birul. Iulian a avut noroc (Să i-l dea Dumnezeu și în continuare!) și l-a găsit pe celălalt căpitan precum și căruțele, înainte de a se aștepta. Pe Oprea, Domnul l-a scurtat de cap. Pe nepotul meu Iulian s-ar putea să-l aștepte acum răsplată domnească.

Un foc a ars noaptea trecută toate casele tîrgoveților de mai sus de rîu și doar acesta s-a putut interpune nenorocirii și a scăpat celelalte clădiri de pieire.

Crucile Sfintei Mănăstiri Sfînta Paraschiva au încetat să mai sîngereze.

17 noiembrie

Domnul, Doamna și Copiii au plecat pentru câteva săptămîni de la Palat la moșii. (Vechiul Domn nu părăsea niciodată în pragul iernii capitala).

Nepotul meu Iulian, căpitan de arnăuți, e foarte trist. Cînd s-a întors cu vestea despre Căpitanul Oprea, Domnul i-a dat un inel și i-a promis o răsplată mare. Noi ne-am tot făcut gînduri cam la ce s-o fi referit Domnul, dar de atunci Iulian n-a mai fost învrednicit cu nici un dar și nici vreo slujbă mai mare nu i-a mai dat (Domnul). Acum că Domnul a plecat pentru atîta vreme fără să se țină (de cuvînt) înseamnă că a vrut să-l uite pe Iulian. Nu-i de ajuns să faci fapte mărețe. Trebuie să știi să te înfășori cu ele ca să-și aducă cine trebuie mereu aminte de tine.

Un negustor italian mi-a povestit că abia a reușit să-și aducă marfa, că era cît pe ce să nu poată veni nici măcar el, din cauza bubelor care s-au răspîndit iarăși prin locurile prin care a trecut. Ferească-ne Dumnezeu!

19 octombrie

Nepotul meu Iulian are mai mult timp acum, de cînd nu mai este Domnul la Palat. Îmi pare rău de bietul băiat, e tare năcăjit, și-a făcut gînduri prea mari că o să-l răsplătească cine știe cum Domnul. Acum mă gîndesc că poate era mai bine să nu ajungă atît de repede căpitan de arnăuți — și cît n-am binecuvîntat clipa nesperată cînd s-a săvîrșit (evenimentul) — și poate ar fi fost mai bine să mai stea să învețe cum trebuie să te porți cu apropiații Domnului. Dar cînd a venit noul Domn n-a fost vreme de tocmeală că lua altul marfa. Cred că tînărul e totuși prea ambițios.

20 octombrie

Ultimele zile n-am făcut altceva decît să stau mai mult de vorbă cu Iulian. Acum că Domnul a plecat, (Iulian) are mai mult timp să vină pe acasă. E încă

foarte tînăr și îi stă bine pe cal și cu arnăuții după el, încît mi se umflă inima în mine de mulțumire. Dar văd că el nu e mulțumit numai cu asta. (Cîteodată mă și înfricoșează și mă gîndesc la cine știe ce nenorocire). I-am spus ieri multe și am încercat să-l învăț și azi cum trebuie să se poarte cu cei mai mari ca el ca să le cîștige bunăvoința. Mi-a spus însă că de lingușit, lingușesc mai toți și că vorbe frumoase spun atîția încît e greu să-și mai facă și altul glasul auzit.

N-am știut ce să-i spun și m-am înfricoșat iarăși.

26 octombrie

I-am povestit soției despre Iulian și (ea) a pus o țigancă să ghicească în cioburi. A spus că (Iulian) o să aibă parte de femei brune, dar cînd a întreat-o alte lucruri mai mari, n-a mai vrut să spună nimic. Pe urmă cînd i-a mai dat (bani), a spus că Iulian o să fie om foarte însemnat, dar că vede o copită rea de cal. Mai mult n-a mai spus.

28 octombrie

M-am speriat tare noaptea trecută cînd după ce s-a bătut multă vreme în porți și au deschis, a venit nepotul meu Iulian. Am crezut că s-a întîmplat cine știe ce nenorocire, el era tare tulburat și calul ud de nădușeală, încît mi-am putut închipui cum l-a mînat căpitanul de arnăuți. Ne-am încuiat într-o cămară pentru că Iulian mi-a spus c-ar vrea să-mi vorbească lucruri de seamă, dar în taină. L-am întreat tot mai îngrijorat ce s-a petrecut, dar nu s-a petrecut nimic. Nepotul mi-a spus că a gîndit mult la cele pe care le-am vorbit toate zilele astea noi doi și el crede că numai așa va putea să crească în slujbă dacă îl va scăpa pe Domn dintr-o primejdie mare.

L-am întrebat ce vrea să spună, închipuindu-mi că primejdia s-a și înfăptuit de vreme ce (Iulian) a dat buzna noaptea în casa mea. Iulian s-a uitat după toate ușile dacă nu ne aude vreo slugă și apoi mi-a spus că Domnul trebuie să sosească mâine înapoi la Palat și că de aceea a venit noaptea că de acum o vreme n-o să mai aibă răgazul să mai dea pe la noi. Și cum tot n-am înțeles încă despre ce primejdie era vorba și doar mintea îmi țesea tot felul de închipuiri, una mai grozavă decât alta, încît eram tot mai convins că ne aflăm cu turcul la Dunăre, l-am întrebat iarăși cu glas înfricoșat pe Iulian, nepotul meu, despre ce e vorba. Băiatul, care știe pentru cîte trebuie să-mi mulțumească, mă liniști cu vorbe blînde și, după ce se mai încredință o dată că nu trage nimeni cu urechea, mi-a spus că numai cîinele acela poate dormi în odaia stăpînului care l-a salvat vreodată dintr-o grea primejdie. Apoi Iulian s-a lăsat într-un scaun cu spătară așteptînd să vadă ce zic.

Cu toate vorbele lui bune, tulburarea nu-mi trecu și, deși gîndurile nu mi se dezvălmășiră încă, trebuie să recunosc că o bănuială tulbure mă făcu să prevăd vag ce vrea să spună. Sau poate că numai acum am această credință și că nu am bănuit nimic atunci. (Așa cum mă cunosc de atîta vreme, nu cred să-mi fi putut trece prin cap o idee atît de străină de toate gîndurile mele și de tot ce-am auzit într-o viață cinstită).

Mi-a spus atunci, văzînd că nu sînt în stare să-i răspund, mi-a spus că va aștepta să-l pască o primejdie grea pe Domn și că atunci va face tot ce va putea ca să fie El cel care-l va duce la bun liman. (Eram tocmai pe punctul de a mă liniști, pentru că găsesc că este o faptă cît se poate de creștinească să-ți ajuți aproapele căzut în nenorocire, și o mare datorie atunci cînd acesta nu este altul decât însuși Domnul).

Dar mi-a mai spus că va aștepta pînă după Crăciun un asemenea prilej, iar dacă acesta nu se va ivi, îl va provoca el, și a adăugat că de aceea a și venit să-mi spună toate astea pentru a-l ajuta eu cu experiența și cu trecerea mea cu un sfat cum ar putea să pună lucrurile la cale. Și fiindcă știe că o asemenea treabă cere chibzuință multă, fiind anevoioasă și totodată cît se poate de primejdioasă, mi-a spus toate astea din vreme, pentru a putea cugeta pînă la Sfințul Crăciun cu răspunsul, dacă va mai fi atunci nevoie de el, bineînțeles.

Clipele treceau grele și eu nu știam încă să-i răspund nici o vorbă și doar cînd s-a sculat pentru a-și lua rămas bun, am simțit o frică groaznică prin toate mădularele și i-am spus că am trăit sub patrusprezece domni și că nici unul dintre dînșii nu s-a atins nici o dată de vreun fir din avutul meu și că vreau ca atît eu cît și ai mei să trăiască mai departe pe cît s-o putea cinstit și în pace. I-am spus că nu vreau să mai aud asemenea cuvinte nechibzuite și că îmi pare rău față de sora mea că așa am reușit să-i răsplătesc încrederea pe care a avut-o în mine cînd mi-a trimis băiatul să-l învăț pentru viață și pentru vița pe care o poartă.

A plecat în grabă.

Nu știu de ce sînt tinerii mereu atît de grăbiți cînd mai au atîția ani în fața lor, în vreme ce noi avem tot mai multă răbdare și așteptăm.

11 noembrie

Domnul a dat poruncă să se adune cei mai buni meșteri pentru a clădi un lăcaș sfînt în cinstet Sfințului Anton, care se spune că s-ar fi arătat în vis Doamnei atunci cînd a rămas grea.

Se arată grozavă iarna care a început. De cînd mă știu n-am apucat atîta zăpadă și atîta frig înainte de Sfîntul Crăciun. Au fost găsiți de acum oameni și vite înghețate.

În sate s-au arătat mai peste tot lupii.

Noaptea trecută luna s-a spart de cîteva ori în bucăți. S-au mai arătat și alte semne rele.

3 decembrie

Domnul a vrut să termine ctitoria pentru Sfîntul Anton încă înainte de a se naște copilul. Dar cum să pui bîrnă peste bîrnă pe asemenea ger și viscol? Pe cei care n-au vrut să lucreze, Domnul mai înainte o pus să-i biciuiască, dar apoi altora le-a promis bani mai mulți.

Mi-au murit pînă acum trei cai.

Niște ciobani mi-au povestit că anul ăsta sînt mai mulți lupi ca oi. Unul mi-a spus că a văzut lupi cu cinci picioare, dar asta nu-mi prea vine să cred.

Nepotul meu Iulian n-a mai dat de la vorbele acelea pe acasă. Nu îndrăznesc să mă gîndesc la ce va fi cînd va sosi sorocul pe care și l-a dat.

27 decembrie

Am trăit zilele astea numai în teamă. Nici sfintele sărbători nu le pot trece în mulțumire și pace. Iulian n-a mai venit pe acasă. La Palat nici o mișcare, dar de multe ori se întîmplă (acolo) lucruri importante fără ca noi cei de afară să avem habar.

Zăpada e atît de mare încît multe sate au fost acoperite cu totul.

Pe drumuri și în așezări s-au înmulțit tîlharii.

5 februarie

Ieri a născut Doamna o fată. Se spune că nu e băiat pentru că n-a reușit (Domnul) să termine lăcașul promis Sfântului Anton.

Am fost și eu, după multe vreme, la Palat să-i urez sănătate Doamnei și Copilului. Toate mi se par (acolo) ca pe vremuri. Slavă Domnului nu s-a întâmplat nimic din cele de care mi-a fost teamă. Pe nepotul meu Iulian nu l-am văzut, dar mi-au spus că trebuie să fie și el undeva pe acolo. La vârsta lui un trup de femeie te face să uiți visurile de mărire. Bine că am mai judecat și n-am chemat-o pe maicăsa să-i vorbească după spusele pe care le-am avut cu el. Dacă mai trăia bietul taică-său (Dumnezeu să-l ierte!) îl chemam fără zăbavă, dar pe femei e mai bine să nu le amesteci.

Am mai vorbit și cu alți boieri, n-au mai trăit nici ei așa o iarnă. Să vedem ce-o mai fi.

De prea mult frig oamenii au început să facă focul fără băgare de seamă și s-a aprins orașul în părțile înspre mori. S-au adunat oameni mulți și, în loc să ajute la stingerea flăcărilor, se încălzeau la ele. Noroc că tocmai atunci n-a fost vînt și că nici lemnele, ude de atîta zăpadă, nu ardeau prea repede.

12 aprilie

Cîmpul e încă plin de zăpadă și mai cade cîteodată. Cine știe cînd o să se poată ieși la muncă... și mai ales ce-o să mîncăm? Au murit prea multe vite iarna asta și o să fie greu și cu birul.

Nu s-au mai apucat să mai termine lăcașul Sfîntului Anton. Se vorbește că Domnul zice că dacă se ținea și Sfîntul Anton de înțelegere era altceva, dar

i-a dat fată. Dar cred că numai oameni netrebnci au scornit asemenea vorbe păcătoase.

Adevăr este că Domnul o să aibă mari sforțări cu birul.

Cu zăpada asta mă tem și de revărsatul riurilor.

Peste tot mișună tâlhari. Au devenit mai obraznici ca lupii.

6 mai

Jumătate din țară e sub apă. Toată noaptea au bătut clopotele. În toate bisericile se fac slujbe fără întrerupere. Am oaspeți mulți în casă. Boierii și-au trimis familiile în capitală ca să le mai ferească.

Zvonuri groaznice umblă printre oameni. Se spune că boierii sînt nemulțumiți de felul cum vrea Domnul să strîngă birul pentru a-și ține domnia. Se spune că ar vrea să ia și de la boieri.

Nepotul meu Iulian, căpitan de arnăuți, n-a mai dat de la vorbele acelea pe acasă.

Greu an om avea!

14 aprilie

Au venit boierii Rădulești pe la mine. (Le țin femeile și copiii la noi de cînd cu apa mare). Au fost la Palat și acolo se zvonește că Domnul ar fi fugit împreună cu Doamna și Coconii. Numai de nu ne-ar aduce acuma și turcul pe cap! Acolo (la Palat) e liniște și n-au putut afla mai multe. Nu știu ce-o mai fi cu Iulian, nepotul meu.

Apele n-au mai scăzut.

Se crede greșit că înveți cu cît treci prin mai multe și că ți-e mai ușor. Nu-i adevărat: omul cu răul nu se poate învăța. Ci știe doar toate relele la care se poate aștepta încă și e mai greu.

16 aprilie

Numai atît: se mai întîmplă lucruri mari și poate nu dintre cele mai bune la Palat. Mi-au spus-o cîțiva boieri de nădejde. Despre nepotul meu Iulian, căpitan de arnăuți, nu mai știu nimic. În zile de astea ușor poți să te trezești scurtat cu un cap. I-am trimis vorbă să vină să-l mai sfătuiesc, dar dacă nu l-or găsi să-l aducă pînă mîine, m-oi duce și eu la Palat să văd de el. Că mi l-a trimis soră-mea să am grijă de el.

Și încă atît: mi s-au prăpădit sub apă două case în vale. Și alte pagube n-am mai avut. (Mulțumesc lui Dumnezeu!)

17 aprilie

Nici nu știu cum să încep și dacă să mă încumet să aștern pe hîrtie toate cîte le-am auzit azi de la nepotul meu Iulian, căpitanul de arnăuți. Am avut dreptate să mă înfricoșez de uitătura lui atunci cînd am avut noi doi vorbele acelea și poate că făceam mai bine dacă aș fi chemat-o și pe maică-sa să-i mai vorbească, așa cum am vrut să fac de la început. Unchiul dinspre tată a lui Iulian a fost scurtat de cap de către Domnul Pătru pentru uneltire și așa se vede că rar cade mărul departe de trunchi. Dar postelnicul Barbu (unchiul lui Iulian) a uneltit împotriva lui Petru Vodă pentru a-l pierde, pe cînd Iulian le-a făcut pe toate cîte le-a făcut numai pentru a-i arăta Domnului său cît îi este de credincios.

Atunci, la începutul iernii, cînd a venit Iulian la mine să mă întrebe cum trebuie să facă pentru a-i intra Domnului mai mult sub piele, am văzut că nu i-au plăcut drumurile domoale dar sigure pe care i le-am arătat. Jignit că Domnul nu l-a răsplătit imediat cine știe cum pentru treaba cu birul și cu Oprea Căpitanul, (Iulian) dorea să ajungă cît mai repede

din urmă timpul care i se părea că l-a pierdut astfel în drumul său de mărire. Mi-a spus de aceea că va încerca să-i arate el Domnului cine îi este slugă credincioasă și că dacă nu s-o ivi un prilej o să și-l facă singur.

Și cum îmi aducea aminte de toate astea, mereu mai tare trecea spaima în mine pentru că mi-am dat seama că Iulian a început să alunece ca de pe munte și că nimeni și nimic nu-l va mai putea opri, pentru că pe măsură ce cade piatra cade tot mai repede. (Și eu, prost bătrîn, nu m-am priceput la timp să-i pun stavilă). Mi-a povestit cum l-a ajutat iarna asta grea și apele mari să ațîțe vrajba împotriva Domnului pentru că acum, e drept, nu e suflet care, cu voia sau fără voia Domnului, să nu fi avut de pătimit din greu. (Și mie mi-au murit, cu toate grijile, peste jumătate din vite și din pămînt cine știe dacă o mai ieși anul acesta ceva. Casele însă, mulțumesc lui Dumnezeu, mi-au rămas toate în picioare, în afară de două). Și fără să se bage în tărășenie, ci scăpînd doar un cuvînt într-o parte și altul în altă parte, a reușit să arunce scînteia care a aprins focul, cum se zice. Domnul s-a văzut părăsit de toți și a fugit la moșiile sale. La Palat e liniște ca înainte de furtună și nimeni nu știe din care parte o să cadă trăznetul și nici un colțișor nu pare prea sigur să te apere de ceea ce poate să vină.

Prost bătrîn, dar cinstit ce-am fost de o viață întreagă, am cutezat să mai am o ultimă licărire de speranță și i-am spus lui Iulian că nu pot să cred că atîția boieri bătrîni și trecuți (prin multe) și mai ales Domnul să se fi luat cu toții după smintitele lui jumătăți de vorbă. Și, în vreme ce eu eram mai rău ca un nepriceput, îl făceam pe el zănatic că-și închipuie că un biet căpitan de arnăuți poate să smintească o lume întreagă.

Iulian s-a jignit că nu-l cred și mi-a spus că n-o să mai calce niciodată pe la mine și cu atât mai puțin să-mi mai ceară vreodată un sfat. Dar e și prea trufaș ca să plece fără să fie crezut și mi-a povestit ceva despre o răzmeriță a boierilor Stănești și de câtă nevoie este în răzmerița aceea de un căpitan de arnăuți și de arnăuții săi. Dar vorbea ținșos și eu eram tot mai neîncrezător și nu l-am lăsat să sfârșească și abia după ce a plecat am început să-l cred și mi-a părut rău că a plecat (pentru că e fiul surorii mele), dar m-am și bucurat că s-a dus. Dar se vede că mai degrabă ne conving gândurile decât ochii și urechile pentru că acum îl cred tot mai mult.

S-au mai întâmplat multe și în primul rând că fiică-mea Sofia a născut un băiat (Dumnezeu să le dea la amândoi sănătate!), și se mai povestește și despre leși, care se spune că iar vor să se apropie, și se vorbesc minuni și de prin sfintele biserici și minăstiri (toată ziua și toată noaptea bat clopotele de când cu toate nenorocirile din ultimul timp, încât parcă nici nu le mai auzi dangătul și când or sta o să ni se pară că am murit), se mai povestește și despre o babă care poate apăra de apă mare, și mai mi-e teamă și de boli după toate câte au fost. Dar nu mai apuc să le scriu câte sînt pentru că nu mi-e capul decât la nepotul meu Iulian și mi-e teamă de nenorocirea care-l așteaptă și nevastă-mea îmi tot aduce aminte de copita de cal rău de care a spus țiganka.

20 aprilie

Nici o veste de niciunde și e mai rău decât dacă s-ar întâmpla toate nenorocirile. Stau în case și-mi fac gânduri de câte se pot petrece. Dar toate deodată nu se pot întâmpla. Trăim vremuri grele și pentru că le-am mai trăit și în alți ani știm la ce ne putem aș-

tepta și nu e ușor. Liniștea asta e mincinoasă și cred că n-o voi mai putea răbda, încît am să mă duc și eu la Palat să văd ce se mai petrece, cu toate că știu că nu e cuminte și că Iulian mi-e numai nepot, dar îi am și pe ai mei care ar trebui să-mi stea mai aproape. Dar pe urmă mă mai gîndesc că nu e cinstit să șed (acasă) ca o femeie și că toate nenorocirile care stau ca oprite în aer ne privesc pe toți. Am vrut să mă mai sfătuiesc și cu alți boieri, dar (ei) găsesc că e mai cuminte să nu întîrzi pe asemenea vremuri în capitală și dacă mai ești aici, apoi atunci să n-o știe nimeni, așa că stau cu porțile bine zăvorîte. Iar cu cei care au ieșit la lumină dacă te vezi, pe urmă te arată toți cu degetul că ești de-al lor, de nu mai poți să scapi.

Am vrut s-o chem totuși pe soră-mea Evanghelina, dar n-a fost chip să găsesc un om care să poată ajunge la dînsa.

Asemenea vremuri sînt bune numai pentru tîlhari. Se spune că sînt mai mulți ca lupii care ne-au mîncat vitele în iarna asta, și lupi au fost mai mulți decît sfintele stele de pe cer.

22 aprilie

Bine că nu m-am dus la Palat. M-am pomenit cu soră-mea, Evanghelina, că a adus fetele că la ei a fost apă mare și după aceea s-au arătat și cîteva cazuri de boală. Ea n-a vrut să mai rămînă ci (a dorit) să se întoarcă imediat pentru a vedea de lucruri și case, fiindcă la vremuri din astea se îmbogățesc mulți de pe urma altora și are dreptate.

Numai că eu i-am povestit tot despre Iulian și ea nu știu cum a făcut și l-a găsit, și după ce au vorbit ei amîndoi a mai venit înapoi să-mi mai povestească și mie.

A spus să nu-mi fac griji, că Iulian e om mare acum și știe ce trebuie să facă și că toată uneltirea împotriva Domnului nu e decât pentru a-i pune pe boieri și pe ceilalți oameni la încercare și că Domnul însuși a încuviințat totul. Eu nu am vrut să cred asemenea vorbe și m-am mirat și mai mult când i-am adus aminte că mie Iulian mi-a povestit de toate și cu amănunte, dar despre aceea că Domnul însuși ar încuviința o urzeală împotriva sa, nepotul meu nu mi-a spus nimic. Evanghelina e din neamul nostru și e făcută ca noi de e mare ca un munte și are și vînă puternică și nu e dintre acelea molîie, încît a știut să-și țină bine în ham copiii și n-ar fi îndrăznit Iulian, ori cîte păsări i-ar fi intrat în cap, s-o mintă. Dar eu credeam că i-a spus toate astea din frică, de a putut să-și liniștească așa mama. Evanghelina mi-a mai povestit că a vorbit încă și cu un boier mare de tot și că (el) i-a spus că e așa cum i-a zis Iulian. Dar eu cunosc că după aceea și după ce s-a dus și Evanghelina, a plecat și boierul acela și s-a ascuns tocmai la moșiile lui. Și totuși nu mai știu ce să cred: de atîta vreme a plecat Domnul și la Palat prea nu se întîmplă nimic, sau cel puțin nu s-a dat nimic de știre, și, dacă era ceva, parcă de mult trebuia să afle norodul despre un nou domn. Și mă gîndesc că se mai întîmplă să-și ia domnii drept oameni de încredere bărbați de oaste de rang mai mic și îi încearcă pe toți ceilalți cu ei.

Și iar mă gîndeam și nu puteam pricepe cum de mi-a vorbit cu atîta vreme înainte despre toate cele ce se vor întîmpla Iulian, că dacă le-a pus Domnul la cale, nepotu-meu nu avea cum să le știe încă de atunci. Și cînd încerc să-mi amintesc de toate vorbele pe care le-a spus în toamnă nepotul meu, cu atît mai puțin se potrivește cu o simplă unealtă.

Și nimic nu se potrivește nicicum pentru că Iulian mi se pare totuși prea mic pentru toate câte s-au întâmplat și prea neînsemnat și apoi îmi amintesc cum e văzut câteodată prin târg cu ceata de arnăuți călări după el, de mi se pare că parcă totuși la mulți le e frică de el, și mai ales în vremuri din astea, și mulți l-ar vrea om de încredere pe lângă dînșii.

Dar să știu așa, fără nici o îndoială, întocmai cum s-a întâmplat nu pot.

26 aprilie

Cu cât trece' vremea, încep s-o cred tot mai mult pe soră-mea Evanghelina că ei i-a spus Iulian adevărul și că toată urzeala nu este pusă la cale decât chiar de Domnul pentru a-i încerca pe toți. Pentru că altfel nu se putea să nu se fi întâmplat ceva. Dar nici să ajungă atât de repede Iulian om mare nu-mi vine să cred.

3 mai

Se întâmplă lucruri de mare mirare. Ieri au fost cițiva boieri pe la noi și mi-au povestit de toate, dar nu prea au îndrăznit să spună pe șleau ce vor. Poate că era mai bine să plec și eu la conac, dar așa a trebuit să-i primesc, că nu se cădea să-i las în fața porții și nici să plec nu pot, că am prea multă lume în case, venită din toate vînturile de frica apei mari și a bolilor. Toți nepoții și multe neamuri femeiești mi-au umplut odăile și poate că nici pentru ei nu-i bine aici acum. Și n-o zic nici de zgîrcenie și nici de frică pentru mine.

Și azi s-a întors și Domnul.

Acum tot om vedea ce-o fi.

6 mai

Am tot zăbovit cu scrisul: doar s-o auzi ceva de la Palat.

Acum, după atâtea zile, se pare că nici n-a fost nimic. Și atunci a avut dreptate nepotul meu Iulian, căpitanul de arnăuți. Se vede că îmbătrânim numai cu anii, dar că rar ne facem mai aflați.

Ieri a murit Elisabeta, nevasta cumnatului meu Mihai. Dumnezeu s-o ierte!

Se vede că și în alte țări a fost apă mare. Se zice că pe Dunăre ar fi venit un pătuț de lemn scump și cu așternut bogat cusut cu fir. Copilul pe care l-au găsit în pat era viu și sănătos și de neam dintre cele mai mari. Nu prea înțeleg cum vine asta: dacă era de neam atât de mare cum de n-au avut grijă de el și a ajuns în Dunăre? Decît dacă ar fi făcut asta cineva dinadins. Dar cum de mai trăiește? Cei ce mi-au povestit s-au jurat că-i adevărat.

.

Se vede că tot se învață ceva în anii pe care-i petreci pe lumea asta. În timp ce scriam eu aici, au venit să-mi spună că Domnul a trimis arnăuții să-i aducă legați pe mai mulți boieri, dar că n-au găsit pe nimeni la casele celor pe care-i căutau. Dar asta încă mai poate însemna că totuși a avut nepotul meu Iulian dreptate și că Domnul i-a pus cu bună-știință pe toți la încercare cînd a plecat.

8 mai

Tocmai acum a trebuit să se întîmple: m-a lovit un cal de nu mai pot sta în picioare, iar în pat cînd ești nu mai afli nimic de la nimeni. E plin de femei în jurul meu și toate îmi dau să mănînc și se îngrijesc de piciorul meu, dar nu mai pot să adulesc în

jur și nimeni nu-mi mai spune nimic. Măcar de nu l-aș fi trimis atunci pe nepotul meu Iulian de la noi.

Se vede că luna asta nu e prielnică. După Elisabeta a murit și cuscrul Lazăr. Și pe mine m-a lovit un cal.

Mi-e gândul tot la soră-mea Evanghelina. Nu știu ce să însemne asta.

12 mai

Noaptea asta a bătut la poarta noastră logofătul Stancu. Femeile l-au poftit înăuntru, dar când mi-au spus am înghețat, pentru că și pe boierul Stancu l-a căutat Domnul cu arnăuții. Mă mir de ele că nu s-au gândit cam de ce bate un boier noaptea la poartă străină. N-o zic din frică, m-am bucurat că l-am văzut, dar de ele tot mă mir și, când a plecat logofătul Stancu, le-am și spus.

N-a stat decît cîteva vorbe să schimbăm și m-a întrebat imediat de nepotul meu Iulian, căpitanul de arnăuți. Am stat și am gândit, dar îl știu pe Stancu de copil și am fost și pe cîmp împotriva turcului împreună noi doi, așa că nu i-am spus tot, dar ceva tot i-am povestit despre Iulian. Dar l-am întrebat și de el și de ce are Domnul cu el și cu ceilalți boieri după care a trimis.

(Logofătul) mi-a spus doar atît: pruncii se joacă împreună cu cîinii pentru că simt că (aceștia) nu mușcă niciodată copiii. Dar vai de ei cînd cresc și continuă să hîrjonească animalul.

13 mai

Nu pot să mă scol din pat și abia să țin pana în mînă.

Domnul a plecat iar de la Palat. Se pare că de data asta a plecat cam repede și în grabă. Prea a

vrut să strîngă un bir într-un an în care țara abia își mai trăgea sufletul. Se zice că nimeni nu l-a condus nici pînă la barieră, în afară de cele cîteva slugi.

Dar mi s-a mai spus că tocmai Iulian în fruntea unui pumn de călăreți s-a găsit să meargă să-i caute pe boierii care acum nici măcar nu se mai ascund. Copilul ăsta e orb de tot! Dumnezeuule, dă-i minte măcar acum!

Neghiob am fost că n-am chemat-o iar pe soră-mea Evanghelina, că numai ea îi mai poate vorbi. Am trimis azi după ea, dar acum mi-e teamă că va veni prea tîrziu.

15 mai

A venit soră-mea Evanghelina, singură, fără s-o chem eu. Mama se vede că-i tot mamă și simte de departe primejdia care-l paște pe fiul ei. Îmi amintesc de tot felul de minuni despre întîmplări asemănătoare, dar sînt prea slab acum și prea înfricoșat să le povestesc. Poate altădată, dacă oi mai avea zile, și dacă le-o mai veni vremea.

Destul că l-a găsit iarăși repede — și asta socot că tot minune trebuie să fie — și au vorbit ei amîndoi, după care mi-a spus și mie. Evanghelina e o femeie bărbătoasă, dar cînd vorbește despre fiul ei Iulian, se face moale și duioasă, deși a știut întotdeauna să-l strunească și pe el. Acum, cînd au vorbit la Palat, s-au închis într-o cămară pe care o are Iulian acolo (multe cămări trebuie să fie acum goale la Palat) și Iulian iar i-a povestit în taină că toată urzeala boierilor nu-i este străină Domnului, care nu vrea decît să pună lumea la încercare ca să vadă cine e cu el și cine îi e împotriva. Și n-a putut, ca altădată, să-i poruncească Evanghelina lui Iulian, ci mai mult (i) s-a plîns că drumul e departe și doar el Iulian, sin-

gur vrea să le stea la toți împotriva și să se facă mîna Domnului. Iulian a rîs și a spus că el îi are pe arnăuții lui și nu i-e frică de nimeni. Și doar atît l-a mai întrebat maică-sa: dacă Domnul l-a pus să-i îndeplinească lucrurile cît timp lipsește din capitală, iar Iulian i-a răspuns că Domnul n-a mai poruncit nimic: că acum fiecare trebuie să facă așa cum crede că e mai bine, dar pentru că numai el se arată credincios Domnului, răsplata cea mai mare a lui va fi. Că nici vița nu-i lipsește pentru aceasta (pentru funcții înalte). Maică-sa nu i-a mai spus nimic, numai l-a sărutat și l-a rugat să aibă grijă de dînsul, dar cînd a venit la noi a plîns și n-a plîns de bucurie.

Despre celelalte multe cîte s-au mai întîmplat mai tîrziu, sînt prea slab acum și nu mai pot împinge pana.

18 mai

Astă noapte a venit pe furiș logofătul Stancu și încă doi boieri. Au intrat în grabă, după ce le-au dat drumul la poartă și mi-au spus că numai la mine mai sînt acum în siguranță. Iulian, fără să-l fi pus nimeni, din zelul lui, taie și spînzură prin tîrg fără nici o judecată. Caută boierii și-i omoară, dar batjocorește și ucide și tîrgoveții pe care crede el că i-a găsit cu vină față de Domn. Iar de multe ori le născoceste el greșeala. Pînă nu ajung boierii Rădulești cu oameni destui nu-i mai poate sta nimeni în cale (lui Iulian).

Așa că l-am primit și pe logofătul Stancu și i-am primit și pe cei cu care a venit să stea la mine.

19 mai

Iulian se poartă ca un copil prost după ce i-ai dat o flintă în mîină. Sau nu ca un copil prost, ci mai degrabă ca o fiară. S-a umplut de sînge și nu mă îndoiesc că dacă ar ști că îl ascund pe Stancu și pe

părtașii săi, m-ar tăia și pe mine cu cea mai mare plăcere, numai ca să se spună că el nici pe unchiul și binefăcătorul lui nu-l iartă atunci când e vorba de ceea ce crede el că se numește datorie.

Miine în zori trebuie să sosească frații Rădulești cu oameni destui. După ce vor pune capăt ticăloșiilor care se petrec (Iulian a ajuns să omoare și să batjocorească și femeile și copiii celor pe care îi ucide) l-am rugat pe logofătul Stancu să nu-l omoare nimeni pe Iulian fără judecată. El mi-a promis și soră-mea Evanghelina mi-a mulțumit și a plîns iarăși. Nici n-o mai poți recunoaște, dar nu-i de mirare mulți or fi blestemat-o în aceste zile pentru feciorul pe care l-a adus pe lume.

20 mai

S-a sfârșit domnia lui Iulian. Frații Rădulești l-au luat nepregătit, el nici nu mai credea că cineva îi se poate pune în cale, și astfel măcar n-a mai curs nici un strop de sînge.

După-amiaza logofătul Stancu a venit să-mi mulțumească pentru găzduire și mi-a spus că seara or să-l judece pe Iulian, așa cum mi-a promis. Mi-a mai povestit numai atît că a avut vreme să mai vorbească la amiază cîteva vorbe cu Iulian și că (acesta) și acum mai e încredințat că totul nu este decît joc și că frații Rădulești n-au venit decît să-l pună la încercare. De aceea e liniștit și așteaptă din clipă în clipă să vină porunca să-l scoată cu mulțumiri din temniță.

Mai multe n-a mai apucat să-mi spună logofătul pentru că acum sînt multe lucruri de făcut și nu e vreme să stea la patul unui bolnav.

Tot 20 mai

Sau poate că nu mai e ziua de 20 azi. E trecut, cred, cu mult de mijlocul nopții, dar n-am mai apucat să număr stelele. L-au judecat pe Iulian și mîine o să-mi povestească vărul Grigore, care a fost și el acolo. Pînă atunci vreau să scriu cum a fost cu Iulian în seara asta, mai degrabă noaptea asta, că numai acum m-am întors de la el.

M-au lăsat să-l văd, cînd m-au zărit așa în cîrje și știind și cine sînt. M-au dus la el și era tare liniștit și mai și glumea și nu credea deloc că în zori o să-i ia călăul capul. „E o încercare grea, mi-a zis, dar după toate astea nu se poate să nu vină și răsplata”. N-am avut suflet să-i spun cît de tare se înșală și că altă răsplată îl așteaptă în curînd, dar nici nu m-a răbdat inima să nu-l întreb de ce ține atît de mult la Domn, de s-a mînjit cu atîta sînge pentru el. Și Iulian s-a uitat bine peste tot și mi-a șoptit numai mie la ureche ceva, dar s-a oprit și am văzut cum i s-a schimbat pe loc purtarea, astfel încît am simțit că și pe mine mă credea trimis tot de Domn ca să-i aflu simțămîntele. N-a mai spus nimic, dar, după cum s-a pregătit să-mi vorbească, mi-a fost destul ca să înțeleg că nici pe Domn nu-l iubește mai mult, ci numai gîndul de a crește în rang l-a mînat. „Cîinele nu-și alege el stăpînul” am mai gîndit și mare dreptate a avut soră-mea Evanghelina să plîngă atît pentru sufletul nepotului meu Iulian, căpitanul de arnăuți.

21 mai

Azi în zori i-a tăiat călăul capul lui Iulian, nepotul meu și feciorul Evanghelinei, fost căpitan de arnăuți. Cu toate că nu m-am culcat decît după ce au cîntat cocoșii de prima dată și că abia de mai sînt în putere să mă mișc, am vrut să mă scol imediat

ce mi-am pus oasele în așternut și să merg și eu să-l mai văd pentru ultima oară (pe flăcău). Dar n-am putut să văd cum o să-i ia capul și am rămas ca mort pe pat pînă la amiază și nici n-am dormit, dar nici nu m-am mișcat. Iar cînd s-au întors ceilalți din piață, au înțeles și n-a venit nimeni să mă tulbure și să-mi povestească și au umblat încet de parcă eu aș fi fost mortul.

Numai seara mi-au povestit și i-am ascultat cum ziceau că Evanghelina a stat acolo tot timpul dreaptă și s-a ținut tare cînd a văzut că el nici pînă în ultima clipă nu crede că o să-l omoare și de aceea, ca să nu-i facă frică, n-a plîns nici ea. Iar oamenii ziceau după aceea că n-au văzut un osîndit atît de neînfricat înaintea morții încă niciodată și nu s-a gîndit nimeni că nu degeaba se tot uita Iulian în toate părțile, ci pentru că aștepta să vină și să-l dezlege. Și pe urmă cînd s-a potolit, cred că de aceea a făcut-o pentru că își zicea că se va opri călăul singur și că așa o fi primit (acesta) porunca.

Altceva n-am putere să mai scriu azi și nici semnele pe care le-au văzut nopțile astea slugile în grajd nu le mai pot trece acum aici.

2 iulie

Am zăcut multă vreme și azi abia de am putut pentru prima oară să ies iar în curți. Sînt încă slab și pot să scriu, dar altceva încă nu pot face.

Domnul a dat o mare petrecere la Palat de ziua Doamnei. Au mîncat mult, au băut mult și au dansat după datină, dar pe urmă s-au așezat și la vorbe și mi-au povestit că Domnul a amintit și de nepotul meu Iulian (Dumnezeu să-l iertel!) și l-a lăudat ca pe un martir pentru curajul și credința lui. Și logofătul Stancu, care a fost la mine cînd au povestit aceste

vorbe ale Domnului, a tăcut și a încuviințat ce erou a fost Iulian și n-a spus nimic din cele pe care le știe numai el, Evanghelina și eu. Și n-am spus nici eu nimic.

4 iulie

Azi a avut loc parastasul la 6 săptămîni de la moartea lui Iulian (Dumnezeu să-l ierte!).

Soră-mea Evanghelina mi-a spus numai mie că atunci în piață, cînd să pună capul pe butuc, Iulian a deschis gura și a vrut să mai zică ceva, dar n-a mai apucat s-o facă. Și soră-mea zice că ea știe că atunci a înțeles Iulian totul.

Ne-am gîndit mult ce ar fi vrut să spună Iulian dacă ar mai fi avut vreme.

Spre seară, cu puțin înainte de apusul soarelui a născut noră-mea Ana un băiat pe care o să-l botezăm Aron.

REFUZUL

Poarta. O poartă din metal masiv cu un cap străvechi și ciuntit, ce poate să fi fost odată dragon, sau leu, sau zmeu, sau poate un om cu barbă. Contururile s-au șters de bătrînețe și permit mai multe interpretări. Dar pe dinăuntru figura aceasta, din care pe dinafară n-a mai rămas decât un ciot, — pe dinăuntru, zic, — s-a păstrat, poate, dragon, poate leu sau poate zmeu. Sau, poate, toate la un loc.

Din ceea ce a fost odată o gură iese un inel gros. Vizitatorul vine, apucă de cercul greu, îl ridică și-l lasă să cadă înapoi cu zgomot. Atunci dragonul se înfioară, leul rage și zmeul geme. (Depinde cât de tare smucești de inel și cu câtă putere îl izbești de poartă.) După ce s-a liniștit zgomotul, aștepti. Stai în fața porții, îi urmărești desenele, la început indiferent, apoi, fiindcă așteptarea se prelungește, te uiți mai cu atenție, încercînd să descoperi rațiune și asemănare acolo unde doar vremea și-a lăsat patina. Așa că, neînțelegînd ceea ce nu ești încă pregătit să pricepi, îi respingi logica. Și fiindcă poarta continuă încă să fie deschisă — tu nu îndrăznești să bați din nou pentru că nu știi de la ce distanță trebuie să vină cel ce va deschide și deci nu știi cât timp îi trebuie să ajungă — continui să privești masa informă și grea, cu ciotu-i descompus, logodit de lume cu un biet inel de metal. Te uiți rugător la poartă, și cu ură, și pînă la urmă mai ridici o dată inelul, și-l mai lași să cadă o dată, în timp ce ecoul zgomotului abia pro-

după apucă să se stingă, ridici deja din nou cercul de metal și-l izbești mai puternic de poartă. Privești din nou încordat ușa și nu mai aștepti să se stingă zvonul pentru că îți spui că, în fond, nu-i chiar atât de important pentru tine să se deschidă poarta și să intri, dar îți pare parcă totuși rău de efortul pe care l-ai făcut venind aici — chiar dacă doar în trecere — și de strădania de a lovi poarta și de a o privi atâta timp. Te gîndești la toate acestea atunci cînd te-ai întors deja să pleci și cînd doar mîna mai pornește într-un gest automat spre clanță și în vreme ce o apucă și o împinge, îți trece prin minte că această clanță în formă de labă, de picior sau de simplă gheară — cine mai poate ști?! — îi aparține zmeului sau leului sau dragonului închis după poartă și care — oricare ar fi — își scoate doar botul și laba printre gratii. Este desigur o simplă observație fugară — probabil provenită de la o vizită la menajeria circului, reminiscență aproape uitată — pentru că nu ai timp să te gîndești mai departe — clanța cedează și ușa se deschide greoi.

Te așteptai să scîrțîie pentru că ai asociat întotdeauna porțile masive cu un zgomot de fier pe piatră, dar ușa se deschide în liniște, numai că trebuie s-o împingi cu putere pentru că-i grea. Ești puțin buimac, credeai că va veni cineva să-ți deschidă sau, cel puțin, să te întîmpine, să te întrebe cine ești și ce vrei. Dar poarta n-a fost încuiată și nu te-a întrebat nimenea nimic, iar acum poți păși într-un coridor întunecos și strîmt. Ai lăsat poarta întredeschisă, ca să vezi, îți spui, în coridorul îngust, dar știi bine că nu de aceea, ci pentru a-ți lăsa liberă o comunicare cu lumea de afară. „Prostii, îți spui iarăși, n-are de ce să-mi fie frică, am venit într-o casă din mijlocul orașului; ce mi se poate întîmpla aici?” Și zîmbești cu

superioritate. Dar ai lăsat totuși ușa întredeschisă în urmă . . .

(Cînd pășești într-un loc în care n-ai fost încă și în care nici nu ești așteptat — te simți mereu pe punctul de-a fi surprins făcînd ceva rușinos sau nepermis și în funcție de moment se întîmplă uneori ca acest simțămînt să devină covîrșitor. Dar parcă acuma nu-i mai aceasta).

Pereții coridorului sînt scorojiți, ți-a rămas ceva tencuială pe umăr, fără să vrei te ții pe lîngă zid. Drumul e întunecos și abia vezi pe unde să pășești — te și miri cum de nu te împiedici. Te gîndești la tot felul de lucruri, la faptul că parcă ai fi vrut să nu-ți deschidă nimeni deoarece tocmai nu aveai chef să tratezi ceva sau să iei o hotărîre, dar cum pe măsură ce te aflai acolo, afară, ți s-a făcut ciudă că ai stat degeaba și că ai făcut un drum de pomană și că va trebui să mai vii o dată. Apoi îți spui că e o neglijență să lași poarta deschisă și că . . . Dar nu-ți poți urma gîndurile pentru că îți dai seama pe întuneric că zidul cotește și te întrebi dacă o să dai de cineva.

Îți zici că și așa e tîrziu — a început să se întunece — și că ai să te întorci mîine sau altădată — cu toate că ești convins că n-ai să mai revii niciodată. „N-are nici un rost“ îți zici în timp ce te-ai oprit locului în întuneric și aproape că vorbești cu voce tare. Nu-ți mai tăgăduiești că ți-e teamă, nici n-ai mai putea s-o faci pentru că frica — față de ce? — este prea evidentă. Te învîrți locului și tresari cînd te-ai hotărît în sfîrșit să te întorci — ești gata să alergi (dînd brusc drumul resortului care te strînge) — auzi undeva pe aproape un zgomot ușor, un fel de hîrîit, un susur șuierător, un gîlgîit, zgomotul pe care-l face broasca atunci cînd sare în apă sau cel pe care-l face propriul tău trup mișcîndu-se în așternut,

cînd tresari în somn. O clipă te oprești, îți miști degetele în buzunare, le scoți și spui cu voce tare:

— E caraghios!

Apoi îți amintești că ai putea să aprinzi un chibrit și să mai faci cei cîțiva pași pînă la capătul coridorului, așa că te întorci din nou, dar nu mai aprinzi bățul pe care l-ai scos deja din cutie, te afli la marginea gangului, într-un fel de curte grădină.

„Minunată grădină!” gîndești în timp ce admiri florile frumos rînduite în glastre și în răsaduri. Nu le poți deosebi prea deslușit pentru că începe să se lase întunericul și pentru că știi că și așa nu te prea pricepi la grădinărit. Te afli, dealtfel, la capătul grădinii de flori acum — grădină, care traversînd-o, se dovedește mult mai mică decît ți se părea de la marginea coridorului — și bați la o ușă la care începi să ai un fel de certitudine că va fi deschisă. De aceea nici nu mai aștepti răspuns și împingi ușa care se deschide și te lasă să pătrunzi, dar nu într-o încăpere cu două paturi și o masă, și dulap, și două scaune (sau poate șase?), după cum te așteptai, sau poate o bucătărie cu o bătrînă surdă, gătind la o sobă. Te afli din nou în fața unui coridor, un fel de încăpere de formă lunguiață, fără geamuri, un hol care-ți dă impresia de coridor pentru că nu este mobilat și pentru că-i gol. În capăt dai de o altă ușă — la care nu mai bați — o împingi și treci grăbindu-te. Teama aceea stupidă, teama care te-a apucat în coridor, ți-a rămas încă undeva prinsă în manșeta de la pantaloni și după reverul hainei și o simți cum îți grăbește picioarele și cum îți înțeapă din cînd în cînd inima. O odaie murdară și întunecoasă — s-a înnourat și prin geamuri nu mai pătrunde decît zvonul nopții care se lasă — un iz de stătut și de pași tîrșiți. Peste tot e praf și prin crepuscul nu deosebești decît cîteva lăzi și cîteva obiecte aruncate prin colțuri.

N-ai uitat totuși pentru ce ai venit și mășori încăperea din ochi și treci în altă încăpere, în timp ce aprinzi un chibrit.

Poate ți-ar place aceste locuri, dacă ai putea să vezi mai bine și dacă n-ar fi atîta murdărie peste tot. Aprinzi un chibrit și cîntărești cu privirea pereții — aici s-ar potrivi biblioteca, dincolo barul, sau mai bine scrinul —, dar apoi ochii îți alunecă și se împiedică de ceea ce se află acuma în încăpere — pentru că ai trecut deja într-altă cameră. Mai mult experiența decît lumina tremurătoare a chibritelor îți sugerează semnificația formelor de care dai la tot pasul. După ce că tot te-ai ciocnit de o ladă, subțindu-i stratul de praf, te apleci asupra ei și-i desfaci capacul, dar nu vezi nimica și chibritul ți s-a stins. Doar o duhoare groasă te întîmpină, în timp ce din ladă țîșnește cu coada dreaptă ceva („E șobolan“ îți zici pentru a-ți face curaj), ceva ce a dispărut deja aiurea. E atît de întuneric încît nu mai vezi pereții și mai ai doar puține chibrite, așa că te hotărăști să te întorci.

„Ce o fi fost totuși în ladă?“, te întrebi, pentru că lada a fost aproape plină cu ceva, iar stratul de praf nu putea fi chiar atît de gros. „Nici nu există un strat atît de gros de praf“. E întuneric și imaginația îți lucrează și-ți închipui că în lada aceea a fost cine știe ce, așa că grăbești mai tare pasul pentru că te împinge ceva în călcîi și te înțeapă de după reverul hainei. Peste tot sînt și alte movilițe și, ca să te liniștești, mai deschizi capacul unei lăzi. Dar lada este goală sau aproape goală — nu ajungi să-i vezi chiar fundul.

Casa este mare, îți spui, și are urgentă nevoie de reparații. Sau poate numai de o curățenie generală și, probabil, și de vopsitul pereților, schimbarea parchetului și tencuitul tavanului. În orice caz trebuie

să revii ziua, să vezi pe lumină aspectul general și amănunțit al clădirii și al încăperilor.

Și, brusc, simți din nou zgomotul acela pe care l-ai mai auzit și în coridor, atunci când nu l-ai înțeles și n-ai știut nici de unde vine. Ți se pare acum foarte aproape și constați că nu mai ai chibrit, așa că te năpustești spre ușă cu gândul de a ajunge în grădină — ți-e deja groază că va trebui să traversezi din nou coridorul acela întunecos —, dar nu nimerеști grădina, ci o altă încăpere și apoi iar o încăpere, ai-doma aceleia din care abia ai ieșit.

— M-am rătăcit! îți scapă cu voce tare, dar imediat tragi și o înjurătură pentru că penultimul chibrit, chibritul cu care ai făcut prea multă economie, te-a ars pe degete. Și în întuneric zgomotul acela se aude din nou, îl simți chiar în spatele tău, încît nu mai poți să rezisti și te întorci aprinzînd ultimul băț.

— Doamne! mai poți să zici, înainte de a tresări atît de puternic, încît lumina îți cade la podea. M-ai văzut șezînd în spatele tău și ai recunoscut zgomotul în gîlgîitul pipei mele. În loc să te liniștească asta — un lucru atît de firesc — te sperii și mai tare.

— Sînteți proprietarul? bîigui.

Nu-ți răspund. De ce aș face-o? Nu mi-ai văzut nici măcar fața. Tu înțelegi acest raționament și în tăcerea care se umflă, te simți tot mai înspăimîntat, încît pot palpa prin balonul de liniște vibrația spaimii tale. Tăcerea implică întotdeauna nesiguranță, cu atît mai mult acuma, cînd totul a devenit incertitudine. În întuneric ochii n-au ce să vadă, iar în nemișcare urechile n-au ce să audă. Așa că spaima ți se alimentează cu gustul amintirilor și dintr-un contact nemijlocit cu ceea ce apuci să atingi.

Încet, încet, ideea spaimii te părăsește — la fel cum te-ar părăsi și altă idee trăită prea intens. Dis-

pare spaima și n-ai ce altceva să-i pui în loc, așa că te întinzi la palavre:

— Credeam că sînteți proprietarul. Am venit să văd casa. Am aflat de ea de la părinții mei. Părinții mei au lucrat în construcții. Poate i-ați cunoscut...

Nu-mi amintesc acest lucru, dar nici nu-l pot nega cu certitudine. Oricum, nu este un motiv să-ți răspund.

Ochii ți se obișnuiesc cu întunericul și începi să-l deosebești: întunericul este vărgat cu fișii de umbre de grosimi diferite — pentru că fiecare fișie lasă o umbră, și fiecare umbră își are umbra ei, care tot umbră este și tot umbră are. Întunericul este des pentru că nu vezi prin el și transparent pentru că privirea nu-ți rămîne agățată în ochiurile sale, ci străbate mai încolo sau mai înapoi: fiindcă întunericul n-are hotare. El este atît de mic încît ochiul tău nu poate să deosebească lucrurile pe care le ascunde, dar atît de mare încît poate să deosebească în el celelalte lucruri, cele pe care doar el, întunericul, le naște. Întunericul este odihnitor și tulburător totodată și atît de mort și atît de viu... Întunericul este gol și nu vezi nimic și nu vezi decît o lumină ce se aprinde și se stinge și pufăie și gîfăie și scoate fum (probabil). Pentru că lumina este dată de pipa mea. Și astfel ajungi iar la mine și te sperii din nou, aducîndu-ți aminte că m-ai văzut și că mi-ai vorbit și că nu ți-am răspuns.

De ce aș fi făcut-o?

Într-adevăr, de ce aș fi făcut-o? De ce aș fi făcut-o? Cu toate că nu-mi întinzi întrebarea direct, ea plutește totuși pe undeva în jurul meu și tu știi acest lucru, simți că ne apropie, dar ți-e atît de frică încît nu ești capabil să menții această slabă legătură, mîinile îți tremură și întrebi:

— De ce nu răspundeți?

și firul se rupe. Deși înțelegi și asta — greșeala pe care ai făcut-o — nu mai poți da înapoi și vorbești și vorbești, pînă ce crezi că am murit sau că sînt surd sau că am fost doar o iluzie. Începi chiar să mă cauți prin întuneric ca să te convingi, iar eu îți aud respirația murmurătoare iscodindu-mă.

Copilul blond cu ochii albaștri și cu zîmbetul acela pe care l-ai văzut doar pe pînzele vechilor maestri și de puține ori în viață, copilul blond intră cu o făclie în încăperea. Poți să-l vezi în pantalonășii săi scurți, iar în lumina pe care o aduce — un nimb? — poți să deslușești și o parte din pereți și cîteva lăzi prăfuite. Totul ți se pare acum ireal de frumos, atît de frumos încît ți-e rușine și găsești că e absurd și agasant.

— Cine ești tu? îl întrebi pe copil, dar copilul vine mai aproape și întinde făclia spre tine.

— Cine ești tu? sau poate că nici nu te-a întrebat el, ci doar cuvintele tale răsfrînte în mica făptură blondă s-au întors implacabile îndărăt.

— Am venit să caut gazdă. Am aflat... mi s-a spus că aici se închiriază...

„Poftiți!” îți face semn copilul și o ia înainte pe ușa prin care a intrat.

— Avem multe încăperi goale.

— Și el? El cine este? spui, arătînd umbra în care mă bănuiești. Copilul își întoarce doar puțin căpșorul bucălat și-ți repetă gestul: „Să mergem, poftiți!”

— El e proprietarul?

Copilul a luat-o înainte și, mai mult de frica întunericului, te iei după el, dar întrebarea stăruie atît de puternic în aer, încît după un timp copilul se oprește și șoptește vag:

— ...da...

Nu știi dacă este un răspuns la întrebarea ta sau dacă reprezintă pur și simplu un cuvînt spus la întîm-

plare, dar este totuși un răspuns și (pentru moment) îți ajunge și atât și-i ești recunoscător copilului.

— Știi, am nevoie de locuință.

— Aici sînt multe încăperi.

Ai impresia că ești condus pe drumul pe care ai venit, dar pe o cale mai întortocheată. Ți se pare că recunoști fiecare încăpere, ceea ce încerci să-ți explici prin faptul că toate încăperile conțin aceleași lăzi, aceleași fire de păianjen și aceleași tenebre.

„Trebuie să fie tîrziu“ îți spui în timp ce colinzi în continuare odăile, ce parcă nu se mai sfîrșesc.

— Mai e departe?

— Unde doriți să mergem?

— Care este camera pe care aș putea s-o închiriez? Sau apartamentul...

— Puteți să vă alegeți oricare dintre ele.

Și iar mergeți mai departe, cel puțin așa ți se pare, pentru că umblați mereu, cu toate că de un timp înapoi ai impresia că vă plimbați într-un cerc de încăperi identice sau mai degrabă că vă aflați într-o singură odaie încadrată în oglinzi și că, încercînd să ieșiți de acolo, intrați în sticla care mereu și mereu va reflecta doar locul în care ai mai fost, în care ești. Impresia aceasta începe să te obsedeze și dorești un sfîrșit — ești prea obosit — pășești mecanic și-l întrebi pe copil:

— Mai sînt multe încăperi?

— Nu știu.

— Cum așa? N-ai fost niciodată pînă la capăt?

— Nu. Eu doar îi conduc pe oameni pînă la locul care li se pare potrivit pentru scopurile lor.

— Și nimeni n-a mers mai departe?

— Ba da. Cei mai mulți însă s-au oprit aici.

— Și ceilalți?

— Ceilalți au mers mai departe. Unii au căutat ceva special, nu le plăcea așezarea camerelor în ra-

port cu lumina soarelui sau nu le plăcea forma încăperilor sau mărimea lor. Alții au mers mai departe din nehotărîre sau din cine știe ce curiozitate. Dar pînă la capăt n-am fost încă niciodată.

Te gîndești că e și mai economic să alegi dintre primele încăperi: pentru transportul lucrurilor la mutare, pentru poziția mai centrală, pentru ...

— Și ce mai conțin aceste lăzi?

Copilul îndreaptă făclia spre una dintre ele. Lada nu-i decît o cutie de lemn fără culoare și nume, de nici nu poți să afli dacă o cunoști sau nu printre atîtea lucruri pe care le știi, încît ți-e străină în măsura în care ți-e apropiată și e a altuia în măsura în care a fost a ta. De aici provin și sentimentele pe care ți le provoacă: neliniște față de necunoscut și totodată teama față de el, curiozitate și indiferență, pentru că îți zici de asemenea și că nu te privește lada; satisfacție dacă va fi goală sau dacă, din contra, va fi plină și din aceleași motive și decepție față de conținut sau lipsa de conținut. Lada aceasta îți trezește atîtea sentimente (și amintiri și vise și speranțe și fiori) și te lasă atît de rece, încît te scarpini cu încordare pe brațul stîng, în timp ce te apleci să vezi ce va ieși la iveală din ea.

La suprafață e praf. Un praf mort și stătut, atît de imobil și atît de vechi, încît e complet insensibil. Praful acesta nu mai tresare, nu se mai ridică, ci zace inert acolo unde s-a născut, gata să putrezească și să fie acoperit la rîndul său de colb. Cu un băț copilul cotrobăie prin ladă și scoate din ea un vâl lung, negru, o uniformă veche de ofițer, o uniformă cu fireturi de metal, și o cratiță spartă. Îi faci semn băiatului să închidă sipetul și plecați amîndoi mai departe, adică vă îndepărtați de lada pe care tocmai ați închis-o și vă apropiați de o altă ladă — pe care o depășiți — și vă aflați în fața unei noi movilițe aco-

perite de praf și mucegai. Ai ieșit prin oglindă și oglinda reflectă zeci de alte încăperi, în care cum intri, te afli din nou în fața a zeci de încăperi. Ai mereu noi alternative și poți de cele mai multe ori să alegi. Între una și aceeași încăpere.

E un gând nesuferit și obsedant și încerci să-l ucizi în tine. Cauți argumente și-ți explici absurditatea și pînă la urmă găsești că totuși cel mai simplu ar fi să recurgi la cele ce te înconjoară și te oprești brusc în fața unei lăzi și copilul se oprește cu lumina și el și înțelege, așa că ia din nou bățul și dă colbul la o parte și deschide capacul.

Același? Altul? Lada nu mai este a ta sau a altcuiva, asta nu mai are nici o importanță. E aceeași? E alta? E alta.

Băiatul scoate o carte groasă, cu scoarțe din metal și încuietoare tot din metal. O iei, o ții în mînă, o deschizi, dar nu poți s-o citești: nu cunoști limba, admițînd că semnele pe care le conține cartea ar fi scrise în vreo limbă. (Rațiunea, experiența și logica îți spun că da, dar tu nu ai nici o posibilitate să o verifici). Și nu poți citi nici cea de a doua carte, cartea legată în piele de porc, și nici pe cea de a treia n-o poți pricepe.

— Ce cărți sînt astea?

Copilul ia tomul pe care i-l întinzi, îl deschide și citește. Ți se pare că înțelegi fiecare cuvînt, dar n-ai putea să repeți nimic, poate dacă ți-ar mai citi o dată sau de mai multe ori. Te așezi pe un fotoliu și îl ascuți și îl privești și în timpul acesta te cuprinde somnul și ți se destinde trupul. Făclia din mîna copilului îi creează acestuia o aură ce se pierde treptat spre pereți. Pereții sînt negri, undeva se întinde o gaură mare — ce fel de fereastră? —, alături se sprijină ceva de perete — un tablou, o haină, un om, un fir de păianjen sau o geană din pleoapa care se în-

chide încet. Dormi greu, fără vise, pentru că ai văzut prea multe în seara aceasta și nu ești obișnuit să te culci atât de târziu. Așa că nu mai visezi. Dormi și te pregătești pentru noi vise, în timp ce murmurul copilului, copilul care citește în continuare din cartea pe care i-ai întins-o, îți leagă somnul.

„ . . . Veniră intrară priviră uitară
Venindintrîndprivinduitînd
Negăsindnegăsireanegăsitelornegăsiri . . . ”

sună glasul copilului și când te trezești observi că murmurul s-a transformat în cântec: copilul cântă urmărind cu degetele rîndurile din carte.

— Ce faci, îl întrebi după ce termină de cântat, odată cu primele zvonuri ale dimineții.

— Învăț, îți răspunde. Putem să mergem mai departe?

Mai departe? Unde mai departe?

— Știi, eu aș dori un apartament. Copilul se uită atent la tine cu ochii săi albaștri. Un apartament, repeți, cu baie, cu bucătărie, cu . . . cu mai multe camere . . . două, trei . . .

Copilul închide cartea și o pune înapoi în sipet.

— O bucătărie! Aș putea să văd o bucătărie?

— Dar asta este o bucătărie! În timp ce zgîrie cu bățul praful de pe ceva — o ladă, credeai —, se ivește o sobă.

Te scuturi brusc, e dimineață, faci câteva mișcări de dezmoțire, dar ochii copilului care te privesc îți produc jenă.

— Aș vrea să merg acuma.

Printr-un geam — există deci totuși un geam! — pătrund în încăpere primii fiori de lumină. Copilul îți arată drumul spre ușă și, iată, te afli în grădina cu flori. Ce mare e!

Ce ușor se iese din oglindă: un singur pas, o ușă, încă un pas și ai ajuns în coridorul cel întunecos, ai din nou senzația că mă auzi, că pufăi din pipă, că nu-ți răspund.

— Nu cred că mă voi muta la voi. E prea mult praf...

Copilul se uită mereu la tine cu ochii săi mari, încît tot mai mult ai impresia că fața aceea nu e vie.

— Sub praf sînt pînze ale vechilor maestri și fotolii stil.

Măcar de s-ar lăuda cu ele, dar nu se laudă, găsește că e firesc.

— Pînzele acelea? Credeam că sînt portrete de familie... „Și ce să fac cu ele?” gîndești. „În ultimă instanță, nu se pot închiria tablouri. Și ce să fac cu fotoliile stil?” Ești bucuros că ai ajuns la capătul coridorului, ușa este încă întredeschisă, așa cum ai lăsat-o. Ieși și lași ușa tot așa — întredeschisă — pentru a putea și leul din metal să se destindă, să se strecoare, să nu mai fie nevoit să stea doar cu capul holbat neputincios la trecători.

Îți aud pașii îndepărtîndu-se pe stradă, amestecîndu-se cu umbletul altor oameni. Ai spus că nu te vei muta la mine, dar știu că pînă la urmă tot vei reveni. Te vei rătăci din nou prin camere și prin praf, te va speria din nou prezența mea și te va deranja că nu-ți voi răspunde.

De ce să-ți răspund?

Eu îți ofer casă, dar de ce să-ți răspund?

ȚESĂTORUL ȘI MOARTEA

La Lugoj a trăit pe vremuri un țesător de covoare a cărui faimă trecuse de cartierul în care locuia. Dar fiindcă renumele Lugojului în materie de covoare nu putea în nici un caz concura marile centre tradiționale ale „covoarelor persane”, nici ceea ce țesea meșterul din acela oraș nu era luat peste măsură în serios. Lucru care însă reprezenta evident o mare nedreptate: covoarele sale erau pline de imaginație, desenul era limpede, de un rafinament unic, armonia culorilor nu era depășită în nici un fel nici măcar de cele mai frumoase piese venite tocmai de la Buhara.

Dacă pe vremea țesătorului din Lugoj s-ar fi obișnuit să se organizeze expoziții personale, desigur că el ar fi cerut pentru vernisaj covorul pe care l-a făcut pentru un avocat din Timișoara, un covor de dimensiuni medii, dar cu un desen neobișnuit, într-un ușor relief, reprezentând o scenă de vânătoare, în cazul în care pieptănai firele spre stînga, și un labirint complicat cu minotaurul în centru, în cazul în care pieptănai firele spre dreapta. Era o tehnică ieșită din comun aceasta și secretul nu i-a fost cu totul deslușit nici pînă astăzi, pentru că dacă într-o variantă culorile de fond deveneau cele ale desenului propriuzis, în cealaltă rolurile se inversau; pentru ipoteticul vernisaj — care însă n-a avut niciodată loc — meșterul din Lugoj ar fi adus și un alt covor, cel pe care i l-a vîndut medicului de la Făget, un covor și mai complicat, care-și schimba de trei ori înfățișarea în funcție de felul în care-l pieptănai. Acesta era indis-

cutabil un record pe care, după cîte știu, nu l-a egalat pînă astăzi încă nimeni, deși încercări au fost și nu puține. Putem aminti, astfel, covoarele făcute la Timișoara și la Arad de foști ucenici ai meșterului din Lugoj, dar nici limpezimea desenului și nici puritatea culorilor nu se mai păstrase în diferitele ipostaze ale încercărilor epigonilor. Aceștia au pornit de la fragmente neterminate pe care le-au găsit în atelierul meșterului, după moartea acestuia. Dar taina s-a pierdut, se pare, pentru totdeauna.

Specialitatea meșterului din Lugoj erau scenele de vînătoare și labirinturile. Pe vremea cînd se apucase el de acel meșteșug, văzuse că au căutare gobelinurile mari cu tot felul de compoziții mitologice, dar neavînd cunoștințele necesare și neavînd nici măcar de la cine învăța cheile alegoriilor, s-a rezumat să facă pe covoarele sale scene pe care le știa și el, imagini de la vînători mari, cu zeci de personaje, hăituitori, cai, ogari, animale fugărite și ucise. Și, mai văzuse undeva un covor cu desene geometrice pe care nu le-a înțeles la început, dar care i s-au explicat pînă la urmă a fi pereții unui labirint și i s-a explicat și ce este acela un labirint. Făcuse odată un asemenea covor de peste patru metri pe patru pentru un conte ungar, covor pe care, apoi, cu ocazia diferitelor petreceri, oaspeții se puneau în patru labe pentru a găsi drumul prin labirint. Treceau cîteodată și ore întregi pînă ce unul dintre ei, cu degetul pe țesătură, reușea să străbată drumul întreg, dar nu s-a întîmplat încă niciodată ca cel ce ajungea astfel pînă în centrul covorului să mai poată găsi și calea de întoarcere spre margine.

Meșterul din Lugoj nu era bogat. Avea un atelier destul de mic, o casă modestă și, deși cîștiga bine cu marfa sa, muncea atît de mult pentru fiecare piesă,

încît treceau cîteodată ani întregi pînă cînd reușea să onoreze o singură comandă. Și nu era nici deosebit de fericit: atunci cînd bogăția nu te dă afară din casă și cînd alții, poate mai puțin înzestrați, reușesc cu mult mai puțin efort să realizeze înzecit cîștig, sigur că încep și discuțiile în casă. Pînă la urmă îl lăsă și nevasta și continuă să lucreze în același ritm și cu același spor, ajutat doar de cîte un ucenic, care și acesta se schimba destul de des, pentru că în alte ateliere traiul era mai ușor și mai existau și posibilități de mici comenzi mult mai devreme. Și nici nu era prea prețuit meșterul din Lugoj pentru că nu știa să-și aleagă mușteriii, accepta să lucreze pentru oricine se nimerea să-l solicite în clipa cînd termina în sfîrșit lucrarea anterioară.

După ce termina cîte un covor și încasa banii — din care știa că va trebui să trăiască multe luni — sau poate ani — pînă la o nouă vînzare, închidea pentru trei zile atelierul și pleca în orașele și tîrgurile din jur pentru a vedea ce covoare se mai vînd pe acolo. Se minuna cît erau acelea toate de simple, cît de mult cereau pentru ele negustorii, se mira gîndindu-se ce sume nedrept de mari cîștigau unii dintre confrății săi cu strădanie puțină, ba chiar și din munca unor ucenici, pentru că erau nenumărate covoare și gobelinuri atît de simple, încît orice novice în meserie le-ar fi putut realiza în cîteva zile, se năcăjea cît de nedreaptă era făcută lumea, apoi se ducea și-și căuta o femeie cu care stătea o noapte. A doua zi își cumpăra materialele necesare pentru covorul următor și se întorcea acasă. Și pînă să-i sosească noua comandă, începuse de mult munca. Dacă clientului nu-i convenea ceea ce apuca să vadă, n-avea decît să se ducă la un alt meșter, treaba lui! Și pînă cînd se ivea un mușteriu destul de răbdător și de bogat ca să poată plăti pentru un singur covor traiul

meșterului și al ucenicului pentru mai multe luni sau chiar ani, țesătorul lucra și bea. Nu se îmbăta niciodată atât de mult încât să nu mai poată munci, dar e cert că toate covoarele sale fuseseră începute cu ulcica lîngă războiul de țesut. Din clipa în care primea comanda și se învoia asupra prețului și a termenului, nu mai puneă nici o picătură de alcool în gură și nu mai ieșea cu lunile din atelier. Voia să fie cît mai punctual și muncea pe 'brînci,' dar mai niciodată nu fu în stare să respecte nici măcar termenele convenite cu cei mai răbdători clienți. Dar rezultatele muncii sale compensau apoi toate tărăgănelile.

Și, totuși, e ciudat că faima țesătorului de covoare din Lugoj nu trecuse cu mult de cartierul în care locuia. Să fie la mijloc puținele piese pe care a reușit să le termine? Greu de crezut pentru că ajunge să admiri una dintre acestea pentru a vedea că te afli în fața unor opere fără precedent. Să fi fost la mijloc proasta publicitate? Dar, în fond, covoarele, atîtea cîte au ajuns la destinatarii lor, au fost expuse în saloane călcate de multă lume, chiar și în locuri publice cîteva. Este însă adevărat că și astăzi mai trăiesc unii bătrîni care-și amintesc de acele covoare extraordinare, dar că nici unul nu știe vreodată să se fi pomenit meșterul care le-a făcut. Să fi fost invidia confrăților la mijloc? Păi, covoarele au fost totuși cumpărate și văzute de o mulțime de oameni, nimeni nu le-a distrus cu bună-știință. Cum să-i fi stricat confrății? Și iarăși spun, azi nici măcar nu se mai cunoaște numele aceluia meșter din Lugoj, iar opera sa a dispărut roasă de molii, distrusă de incendii sau pierdută în cine știe ce destinații necunoscute. Doar o singură piesă s-a mai păstrat: un covor de dimensiuni medii, capodopera. (Dar nici acest lucru nu este

pe deplin confirmat de vreme ce nu mai avem alte
piese pentru comparat...)

Cum s-a născut acest ultim covor — pentru că a
fost ultimul pe care a reușit să-l termine meșterul —
este un amănunt lipsit de importanță, un amănunt
care s-a pierdut și el de mult, odată cu numele țesă-
torului de covoare din Lugoj.

Intr-o zi vecinii îl descoperiră în atelier pe meșter
mort și pe ucenic, pe ultimul său ucenic, cu mințile
rătăcite și mut. Băiatul, un copil de abia cincisprezece
ani, fu internat într-un ospiciu și aici, încetul cu încet
reîncepu să vorbească. Totuși, trebuiră să mai
treacă ani buni pînă să mai poată articula o propoziție
completă, iar ceea ce spunea era greu de priceput
și pentru că folosea cuvintele anapoda. Cu puțin timp
înainte de a muri, îi povestise unui tînăr medic, inte-
resat în studierea disfaziilor, o istorie pe care acesta
a reprodus-o într-un protocol. Nimeni n-a luat în con-
siderare această istorisire decît drept o declarație ti-
pică a unui schizofren.

Băiatul povestise că meșterul său, pentru prima
oară, nu primise nici o ofertă pentru covorul pe care
deja cu aproape o lună în urmă începuse să-l țese. E
drept, își amintea ucenicul, veniseră la atelier cîțiva
clienți, dar unul dorea ceva de dimensiuni mai mari,
altul pretindea o anume culoare care să se asorteze
cu mobila din încăperea pentru care predestinase vii-
torul covor, al treilea ar fi dorit același model pe
care-l mai văzuse la un notar, de la care dealtfel și
aflase de adresa meșterului din Lugoj. Pe scurt, nu
se găsise nici un amator pentru covorul început și
asta cu atît mai mult cu cît meșterul mărise din nou
prețul, poate și fiindcă bea de atîta vreme și nu reu-
șise să se despartă de amăreala care-l cuprindea ori
de cîte ori se întorcea de prin tîrguri și vedea măr-

furile vândute de confrăți. Și cu toate astea, mai mult ca sigur că și cu prețul s-ar fi putut înțelege cu clienții care-l vizitaseră, dovadă că pînă la urmă reuși să și angajeze lucrarea unui ofițer.

Din clipa aceea munci, ca de obicei, adică pe brînci, deși de data asta n-avea un termen deloc presant. Țesu din nou un covor cu două desene, pieptănat spre dreapta înfățișînd o scenă de vînătoare, pieptănat spre stînga un labirint. Dar ucenicul pretindea că meșterul înnebunise, că nu mai era mulțumit de nimic din ceea ce făcea, că mai mult destrăma decît puneă noduri noi. Și într-o noapte îi veni ideea năstrușnică de a situa în mijlocul labirintului (se afla de acum chiar la jumătatea covorului) — în loc de centaurul care devenise cu vremea marca sa — în-săși moartea. Moartea cu coasă și rînjind, o moarte măreață cu o pelerină din hlamidă, de parcă ar fi fost o împărăteasă. Ucenicul putu de puține ori s-o contemple, pentru că meșterul prefera să pieptene covorul în cealaltă direcție, ori de cîte ori nu era singur, oferind privitorilor scena de vînătoare. Dar era evident că aceasta îl interesa tot mai puțin. Cu timpul era preocupat doar de labirint, vorbea singur, se enerva și atunci strica din nou șiruri multe, blestema, apoi implora și termina prin a discuta cu Moartea ce trona în mijlocul tabloului ce se năștea. Peste cîteva săptămîni a ajuns să nu-i mai pese de prezența ucenicului, nici nu-l mai observa, vorbea în continuare de unul singur, iar băiatul, căruia i se făcea tot mai frică să stea noaptea doar cu meșterul, îl auzi implorînd Moartea să-l inspire să facă în sfîrșit în viață un lucru desăvîrșit, un covor cum n-a mai fost altul.

Și într-adevăr, declară ucenicul medicului care notase totul în protocol, într-o noapte Moartea i-ar fi răspuns meșterului. Băiatul văzuse totul și auzise

totul și de atunci i-a dispărut glasul, deși o vreme mai putuse îngăima câteva cuvinte și reușise să se facă înțeles prin semne când mergea pînă la băcănia din colț după de-ale gurii. Cu altcineva decît cu băcanul nu mai vorbise de atunci niciodată. Moartea i-ar fi spus meșterului că îl va ajuta să facă un covor mai grozav decît s-a țesut vreodată vreunul pe pămînt.

— Dar cînd? voi să știe omul. Cît să mai aștept?

— Nu te grăbi, i-ar fi spus Moartea. Nu te grăbi! Vreme e destulă. Vei avea zeci de alte comenzi, vei avea din ce trăi, dacă vei dori o vei putea duce chiar regește. Am să-ți trimit medici și avocați, generali și consilieri să-ți ceară favoarea de a le țese cîte un covor. Nu te grăbi cu acesta pentru că, atunci cînd îl vei termina, te voi lua!

Veniră într-adevăr mușterii, spuse băiatul, mai numeroși și mai importanți clienți ca oricînd. Fiecare oferea mai mult ca cel de dinaintea sa, comenzile erau atît de avantajoase, încît aproape că ucenicul singur ar fi putut face cea mai mare parte a lucrului, meșterul n-ar fi trebuit decît să-l supravegheze și să-i înceapă rîndurile. Ar fi putut să mai angajeze și alți ucenici. Ar fi putut termina două sau trei sau mai multe covoare. Ar fi putut cîștiga atît cît n-a cîștigat în întreaga sa viață. Ar fi putut deveni în sfîrșit celebru, pentru că ultimul mușteriu fusese un general de la curtea de la Viena care îi comandase un covor uriaș chiar pentru Schönbrunn. Dar meșterul refuză totul. Și cu cît erau comenzile mai avantajoase, cu atît respingea mai rece orice discuție. Nu-l mai interesa decît capodopera, covorul pe care-l începuse pentru un biet locotenent (care pierduse între timp toți banii la cărți și care, deci, era și el interesat ca să se amîne cît mai mult comanda pe care a făcut-o).

Nu, meşterul nu era deloc obligat să termine covorul acela, dar nu se putea abţine. Nu mai dormea nici nopţile, ţesea mereu noi meandre la labirintul în care închisese Moartea şi, spuse fostul ucenic, n-ar fi exclus ca meşterul să-şi fi făcut socoteala că va putea face un labirint atît de perfect încît nici măcar Împărăteasa cu coasa să nu reuşească să se mai descurce prin el. Eram oricum deja nebun meşterul, nebun de legat, dar şi lucra mai bine ca oricînd, scena de vînătoare se profila a fi cel mai grozav lucru pe care-l făcuse vreodată.

„Cînd va fi gata? Cînd va fi gata?” mormăia el încontinuu, uitînd încetul cu încetul cu totul de mîncare şi de somn. „Cînd va fi gata?” Şi termină covorul. Adică aproape că-l termină. Pentru că atunci cînd înnodă ultimul fir, Moartea se desprinse din desen şi începu să alerge prin labirint, iar meşterul rîdea, rîdea de se prăpădea. Măsluise. Închisese ieşirea din margine. Dar în felul acesta covorul nu era nici terminat şi nici desăvîrşit. O înşelăciune rămîne doar o înşelăciune. Ce capodoperă e asta? Făcu şi ieşirea spre margine.

Cît timp Moartea căută drumul de a fugi din centrul covorului, meşterul putu admira partea cealaltă — vînătoarea. Era totul în această scenă: şi frumuseţe, şi măreţie, şi culoare, şi simbol. Era o lume întreagă acolo şi totul prinsese contur parcă abia atunci cînd terminase el cu adevărat labirintul. Cînd îl deschisese.

Apoi Moartea reuşi să iasă din desen, meşterul îşi duse mîna la inimă şi căzu pe spate. Ucenicului îi pierise pentru cîtiva ani graiul de tot, iar minţile parcă i s-ar fi rătăcit în labirintul meşterului. Îşi reveni în zece ani, atît cît să poată povesti toate astea. La douăzeci şi cinci de ani muri de pneumonie.

Covorul fusese refuzat de ofițer. Din centru lipsea minotaurul cu care începuse deja să se obișnuiască lumea pe desenele țesăturilor meșterului din Lugoj. Municipalitatea puse covorul în anticamera unui birou de la prefectură. Nimănui nu-i trecuse prin cap să pieptene și invers firele, pentru a scoate la lumină scena de vânătoare, acea capodoperă a capodoperelor.

În timpul cât așteptau să le vină rîndul, petiționarii obișnuiau să piardă vremea urmărind desenul labirintului de pe covor. Nici unul nu reușise vreodată — pînă să-i vină rîndul — să ajungă pînă în centrul desenului, acolo unde acum nu mai era nimic.

INTERPUSUL

Sper ca oamenii să aibă întotdeauna greutatea pe care să le învingă. Sper ca oamenii să nu ajungă niciodată la esența lucrurilor. Niciodată. O sper pentru ei.

O cîmpie — un pămînt — presărat din loc în loc cu obstacole, încît nu i se pot vedea marginile, încît nu i se pot ști mărimile încît poți să crezi că în spatele fiecărui obstacol se află cine-știe-ce-bucurie sau primejdie.

O lume — o zare presărată din loc în loc cu Interpuși, încît nu mai ai timp să-i vezi dealurile, încît nu mai ai timp să-i simți văile, încît ți-e drămuită vremea pentru a-ți țese haine de amintiri.

O veșnicie — în care doar noaptea își desfășoară hotarele, presărată — vai și ea — cu vise.

Ești prevenit că întotdeauna cînd se pune ceva în fața ta — cînd se află ceva acolo, în drumul tău — să știi că nu este decît un nou obstacol de care te vei împiedica; că nu trebuie să te mai temi de un astfel de obstacol — de orice fel ar fi — pentru că nu este decît unul singur, un singur obstacol — iar piedicile care ți se mai află înainte sînt infinite, încît un biet Interpus nici nu se poate adăuga sau scădea la nesfîrșitul șir în care pînă la urmă tot te vei prinde, te vei agăța ca într-o plasă — și te vei zbate un timp, dar pînă la urmă vei rămîne agățat, mai mult

istovit decît immobilizat. Orice vei face, acesta va fi sfîrșitul, și se spune.

Așa că Poolo n-a fost nici mai speriat și nici mai uimit ca altădată cînd s-a aflat în fața unui interpus. Il privește cu curiozitatea pe care o simte mereu și cu dorința veșnic vie de a învinge, îl privește și îl notează în sinea sa. Notează obstacolul, îl gravează în minte și imaginea nouă se suprapune peste modelele vechi, nu chiar identic — interpușii diferă toți între ei — însă Poolo știe să facă deosebiri, l-ar mira dacă ar găsi un caz similar, o matriță veche dintre cele ce i s-au zgîriat în memorie. Și nu se sperie. (Nu se sperie niciodată cînd întîlnește oameni asemănători și doar puțin diferiți, cînd îi vede pe stradă cu nasul prea mare, sau prea mic, sau mai altfel, sau mai strîmb, sau mai drept, sau dacă se potrivește nasul, măcar gura să fie diferită, sau cel puțin o ureche. S-ar speria doar dacă ar găsi doi oameni identici, dacă n-ar reuși să se amăgească crezîndu-i gemeni, s-ar speria de dublură dacă aceasta ar fi asemenea celui mai bun prieten, mai mult decît dacă și-ar vedea cel mai mare dușman. Dar a avut norocul să nu întîlnească doi oameni identici și nici doi interpuși la fel. Toți s-au deosebit — toți se deosebesc — între ei și prin aceasta se aseamănă și-l liniștesc; poate să prindă cu vîrful degetelor matrițele, acolo unde nu se suprapun, și le poate trage afară, le poate admira pe rînd și le poate pune înapoi fără riscul de a le confunda vreodată.) Nu se sperie și pentru faptul că interpusul acesta nu i se pare mai mare ca alții de dinaintea sa — probabil pentru că a cîștigat îndemînare învingînd atîtea piedici, pentru că știe de acum să privească mai bine, să observe lucrurile văzute, să adauge experiența cîștigată de la caz la caz în acele locuri unde îi mai rămîn lacune. Îi vine ușor să vadă picioarele — să le observe tremuratul — fatidicul te-

tanos de motor în trepidație — să zărească corpul, să bănuiască ce se află pe acest corp.

Se află deci în fața unui obstacol viu: picioarele acestea — în veșnică mișcare înainte de a se lovi între ele, strivind pe cel ce ar îndrăzni — picioarele acestea sprijină un corp, pe care sînt indicii că se află un cap. Un obstacol viu, un om, un paznic, o santinelă, un „ostaș de dincolo”, unul care se interpune și este justificat doar prin existența scopului, sau mai precis, a celui ce caută acest scop. De aproape desigur că este mai greu să-ți dai seama că te afli în fața unui corp uman și aproape imposibil să deduci că acest corp este viu. De departe, e drept, ai o privire mai de ansamblu a acestui trup, poți să-ți-l reconstitui lăsîndu-ți capul pe spate și făcîndu-ți mîna streășină la ochi, dar de departe este cu neputință să-ți dai seama dacă te găsești în fața unei statui, a unei temeri, a unui miraj — o amintire veche ce s-a materializat — sau dacă te afli în fața unei ființe vii. Acum, după ce l-a privit și de aproape și de departe, știe la ce să se aștepte, cu cine va trebui să lupte, pe cine va trebui să învingă. Îl vede cu creierul în simțuri și cu simțurile în creier, pentru că această primă fază, faza cunoașterii situației este cea mai palpitantă, pentru că mai poți implora pro-
nia, mai poți spera ca lucrurile să fie cît mai apropiate de dorința ta, mai poți formula dulci ipoteze și vise de izbîndă eroică. Pentru că mai tîrziu ipotezele se transformă în realități, nu mai visezi victorii strălucite, vrei doar un succes mărunț dar rapid, atît de rapid încît să mai fie suportabil, să-l mai poți realiza. O doamne, atunci nu mai ajută nimic, nimic în afară de evenimentele înseși!

Se află deci în fața *acestui* obstacol, în fața *acestui Interpus*. N-ar putea nega pulsul care i s-a accelerat și nici o oarecare emoție care l-a cuprins din

nou, dar nu este nici mai speriat, nici mai tulburat ca altădată. Doar murmurul tăcut al celor ce-l privesc i se pare ciudat și altfel ca de obicei: întotdeauna înainte de o nouă luptă, de o nouă etapă din bătălia sa, oamenii obișnuiau să-l sfătuiască să renunțe, să nu se expună pe degeaba, îi zugrăveau și îi exagerau — prin adevărurile LOR — primejdiile și lipsa oricăror șanse de izbândă. Apoi se lăsau păgubași pentru că știau că el a mai îndrăznit și altădată, că a mai reușit de atâtea ori. Așa că îl lăsau să se ducă. De data aceasta nu-l mai opresc însă nici cu sfaturile, ci stau în jur — la o distanță care nu-i expune totuși — așteptând în tăcere și încordare. Și Poolo își dă seama că se întâmplă ceva deosebit.

Se apropie de Interpus și-i dă tîrcoale, încearcă să-l cunoască cît mai bine și să-l pătrundă, cu toate că experiența i-a format de mult ochiul, încît știe dintr-o privire la ce să se aștepte. Dar fiindcă senzația stranie de deosebit — de mai deosebit — nu-l părăsește, cercetează mai atent obstacolul ale cărui picioare trepidează nervos, înșurubate în pămîntul transformat într-un imens soclu. Nu este nici o primejdie încă, Poolo poate să-l înconjoare, să se apropie chiar, Interpusul nu-i face nici un rău, îl ignoră pentru că nici nu-l știe. De la o oarecare distanță cercetează și ei obstacolul. Ar putea să se apropie și ei și să-l pipăie, dar cum nu cunosc intențiile lui Poolo — nu l-au întrebat și oricum nu l-ar crede —, nu știu cînd se va schimba situația, moment în care apropierea de Interpus poate să fie fatală. Așa că se mulțumesc să observe de departe, să-și dea între ei cu părerea — în șoaptă bineînțeleasă —, provocînd o rumoare surdă, veșnicul zgomot de fond care ne înconjoară cînd sîntem singuri, cel ce făurește liniștea — așa cum o cunoaștem noi. Doar că de data aceasta zgomotul este mai puternic, liniștea mai fragilă, iar pulsurile nerăb-

dătoare ale atîtor oameni mai ameţitoare, conştien-
tizînd zgomotul cu care măsurăm convenţional tim-
pul într-o cutie cu arătătoare şi cadran.

E altfel ca altădată şi ca de atîtea ori, e altfel
pentru că... pentru că nu va mai fi. E ultima oară,
e ultimul obstacol, e ultimul interpus. Nimeni nu le-ar
putea spune cine le-a vorbit, cine i-a informat, de
unde au aflat. Dar ei ştiu, şi ştie şi Poolo, că e ul-
tima luptă. E ultima pentru că va pieri, spun oamenii;
e ultima pentru că va învinge, speră Poolo.

Şi faptul că ultimul Interpus nu e mai mare decît
toţi ceilalţi la un loc, că nu pare nici măcar mai pu-
ternic ca un obstacol mediu dintre cele pe care le-a
întîlnit-învins, îl miră pe Poolo. Şi că Poolo e încă
tînăr — în orice caz nu prea bătrîn — că nu e încă
bolnav, istovit, că mai are încă idealuri, îi miră pe
oameni. Şi că Poolo mai încearcă din nou, că nu e
încă în rezervă, (mai toţi micii învingători trec în re-
zervă), se pare că îl nelinişteşte pe Interpus. De unde
se pare? Ce îl nelinişteşte pe Interpus? De cînd simte
acesta ceva? Se pare... se spune... se pare...

Printre oameni se zvoneşte că obstacolul a slă-
bit, că a obosit. „Dar e încă atît de puternic...” Cu
toate că nu e decît un Interpus de mărime mijlocie —
oamenii au clasificat şi obstacolele — e totuşi un In-
terpus, un mister şi un monument. Nu se poate dis-
tinge decît pînă înspre brîu, doar puţini îi desluşesc
tot corpul, şi unu-doi dacă pot să-i bănuiască bărbia.

„E atît de puternic! E atît de puternic!...”

Dar oricum, e ultimul obstacol, ultimul Interpus,
ultima luptă. Altădată exista posibilitatea de a asis-
ta pentru cea din urmă oară la lupta lui Poolo, toţi
credeau şi erau aproape convinşi de această posibili-
tate, dar rămînea şi mica şansă, şansa lui Poolo —
în care credea doar el. Acum posibilitatea aceasta a
devenit certitudine şi lupta decisivă, la fel de deci-

sivă ca toate celelalte lupte din dinainte. Și lumea așteaptă și palpită, măsurînd timpul prin pusul ei, nu ca întotdeauna ci mai tare, astfel încît se aude tic-tacul vremii ce a dat în pîrg.

„Pe drumul care te duci
Sînt trei rînduri de nuci.
La nucii din capăt este
Masă mare rotelată,
Unde fata ta te-așteaptă.
Ți-o da scaun s-odihnești,
Să nu îți mai ostenești
Dragile tale picioare,
Că-s legate-n legătoare.
Legătorea-i de mătasă
Să nu poți umbla prin casă.”

Dar Poolo nu le dă atenție. Se concentrează asupra Interpusului, nu-și face vreun plan, se concentrează doar și se retrage la o parte, și în cîntecul care se stinge își azvîrle ultimele amintiri.

È gol pe dinăuntru și pe dinafară în fața Interpusului. S-a golit încet și cu rînduială, așa cum l-a învățat de atîtea ori experiența. Pe nesimțite se pare că și Interpusul bănuiește ceva. Desigur, oamenii văd numai iarba pe care stau, picioarele nervoase ale obstacolului, pot zări cu oarecare efort și partea inferioară a trupului, și unii — cu mai multă experiență, dar și suficient de înzestrați pentru a o aplica — pot afla și mai mult. Dar Interpusul — pînă ce e doborît — rămîne și pentru cei mai isteți doar o speculație. Singurii pentru care reprezintă și altceva sînt Poolo și Interpusul însuși.

Interpusul vede printr-un sistem difuz, greu centralizabil, născut din necesitate și neputință. Ochi mici dau de pretutindeni alarma. Simte pericolul, amenin-

țarea — el însuși nu este rău sau bun, singularitatea sa îl împiedică de a avea un termen de comparație —, complicatul sistem difuz în alertă transmite infinitele informații imposibil de stocat; odată prelucrate se răătăcesc, pierd conexiunile, devin solitare. (Singurul motiv pentru care nu numai că nu sînt de primă importanță, dar își pierd chiar orice interes.) Interpusul simte primejdia prin toți porii și fără a ști că e ultimul — el fiind doar singurul —, percepe o moarte deosebită, pentru că, la fel ca toți învinșii, Interpusul e dinainte răpus. Privită din afară — dar și dinăuntru — moartea coloșilor conține un cataclism tragic. Doar că din afară este o simplă senzație estetică, în timp ce înăuntru un univers se înghesuie înapoi în zigot ejaculînd ruine zdrențuite pentru spectatori. Însă noaptea, noaptea Interpusului nu este nici măcar aceasta. Tragedia sa se realizează atunci cînd înțelege — află — că tumultul său interior începe cu sfîrșitul și se va termina odată cu el. El știe că nu-l leagă nimic de nimeni, atît timp cît nu va reacționa. El știe că pînă atunci va rămîne misterios, invulnerabil și înfricoșător și de aceea își impune să nu reacționeze niciodată. Dar infinitatea sa de pori simte vibrația cîntecului oamenilor:

„... Unde fata ta te-așteaptă
Ți-o da scaun s-odihnești...”

Mulțimea de ochi înregistrează rece și nu pe deplin controlabil oamenii care se agită și se îndepărtează de Poolo, care alb și cu privirea fixă se îndreaptă spre ei. Ochii mari, cei cu gene, pleoape, pupile și iris, ochii mari nu-l văd pe Poolo, așa cum nici el nu-i poate vedea pe ei. Dar cît timp Poolo se concentrează asupra lor — în direcția în care ar trebui să se afle (se află) marii ochi —, Interpusul nici

nu încearcă să ia cunoștință de micuța existență care se apropie de destinul său, făurindu-l. Foarte difuz află doar pericolul — intenția care se naște acolo jos, undeva unde Poolo se cațără pe falangele uriașe ale picioarelor, astupînd rînd pe rînd porii. E o muncă anevoioasă, dar Poolo lucrează cu siguranță și rutină și încetul cu încetul, degetul mic este închis.

Interpusul simte neplăcerea, nu realizează încă pe deplin situația, încearcă să miște degetul rănit, crede că a făcut acest lucru și se liniștește. Poate că totul nu a fost decît un gest involuntar. Interpusul privește cu ochii săi mari zările goale, iar pe de altă parte mulțimea care urmărește de departe lupta nu observă la rîndul ei nimic. Doar Poolo simte sub el degetul încordîndu-se sub piele, vibrînd și liniștindu-se. Doar el știe că liniștea aceasta este alta decît liniștea care a precedat-o. (Oamenii văd degetul la fel ca pînă acum: nemișcat, amenințător și fix, ca orice deget de statuie.) Doar Poolo îi simte neputința în nemișcare. El a fost și acela care primul a aflat de nemărginita impotență ce îl țintește destinic pe Interpus și cel care știe că această neputință nu este moarte; pentru că moartea este aceea care pătrunde acum prin uriașul deget mic. Dar nu este nici viață această neputință. De aceea pentru a-l doborî pe Interpus trebuie să-i dea viață; de aceea va fi periculoasă lupta.

A doua dimineață îl găsește proaspăt, iar Poolo, trezindu-se, rămîne un timp întins pe spate. Printre gene vede deasupra sa picioarele uriașe și cerul, și corpul uriaș și din nou cerul, și mai sus bărbia. Iar în jur aude cîntecul mulțimii care îl priveghează. Pe el?

„... Pe drumul pe care te duci
Sînt trei rînduri de nuci...”

Se întinde și mai stă puțin, lenevind pe uriașa falangă moartă. Mănîncă pentru că trebuie să aibă puteri, și în ploaia repede ce cade își spală mîinile, fața și corpul, și la soarele care tocmai răsare le usucă.

„... Să nu îți mai ostenești,
Dragile tale picioare...”

sună cîntecul mulțimii.

Poolo cîntă și el, dar fals, atît de fals încît nu se poate deosebi melodia, însă totuși cîntă și e plin de voie bună în timp ce umple cu migală porii degetului următor. Dar încă înainte de a-și termina obiectivul, Piciorul tresare și zvicnește — așa cum ne scuturăm cînd vrem să alungăm o muscă — iar Poolo se prinde de un fir de păr, crescut rătăcit printre porii din fața sa. Și cînd se termină cutremurul, cînd se potolește, Poolo își continuă misiunea și contenește abia la prînz, cînd se așază să mănînce și să mai răsufle; după care reia lucrul și nu se mai oprește decît pentru a se prinde de cîte un fir de păr, atunci cînd se mișcă și se cutremură totul sub el. Și de trei ori tresare tot mai slab falanga, dar se potolește de tot atîtea ori. Și degetul zace neputincios.

Oamenii privesc de departe și nu văd schimbările și seara cîntă și chiuie:

A fost odată un nebun
Nebun, nebun, nebun,
Ce mîna își pune la ochi,
Nebun, nebun, nebun,
Și zicea că nu mai există soare.
A fost odată un nebun...

Poolo nu ascultă și adoarme istovit și sănătos.

Mai trece o zi, mai trece o noapte, și vine o zi în care carnea se revoltă sub el mai tare ca prima dată, și de mai multe ori, degetul tresare și zvîcnește, iar Poolo se prinde de câte un fir și își înfige picioarele în câte un por mai mare. Umple porii pînă ce se agită din nou locul sub el și lîngă el, și Poolo vede norii rostogolindu-se din locurile lor, pînă ce îi regăsește leneși deasupra sa. El însă nu se poate ridica pentru că un picior i s-a umflat și-l doare și a trebuit să-l înțepenească între scîndurele. Întins pe spate are timp să privească cerul întunecîndu-se seara și luminîndu-se dimineața în dreptul pieptului Interpusului, sau poate mai sus, să vadă că deasupra acestui cer mai e o altă zare, și că undeva în dreptul Capului, în depărtări bănuite se mai află un alt cer; că nu se întunecă toate deodată, că-s multe, că-s diferite. Și se întrebă unde se termină cerurile și dacă se termină vreodată.

Și de departe se aude:

„... Zicea că nu mai există soare,
Că mîna la ochi și-a pus...”

Dar după zile durerea se potolește, așa că Poolo își reia munca (cu piciorul între scîndurele) și continuă săptămîni și lucrează, se cațără pe picior și suportă smuciturile, și ajuns la genunchi simte soarele dogorindu-l mai puternic și știe după umbră că Interpusul și-a schimbat poziția, că plouă, că fulgeră, că tună, că trăsnește, că ninge, că în timp ce pămîntul este scuturat de grindina care cade amestecată cu noroi și broaște, alături de locurile care se crapă și scuipe lavă și rîuri fierbinți, vînturile dezlănțuite văluresc apa ieșită din matcă. Nu-l ating prea tare toate acestea, pentru că vacarmul cu greu ajunge atît de sus, dar știe că e mai bine să se ascundă printre

pori și păr, să se prindă vîrtos și să aștepte împlinirea prevestirilor. E sus, e foarte sus acum, iar drumul omorît a rămas în urmă, și nu vede departe din cauza stihiiilor. Oamenii prosternați la pămînt, acoperiți de mîlul care crește și cade de pretutindeni, cu ochii și urechile astupate de nămol; femeile cu părul despletit, greu de apă, trăgîndu-le fețele în sus și orbindu-le cu fulgerele oarbe și ele; bărbații înșurubîndu-se cu filetul vîrtejurilor în pămîntul care îi strînge; copiii și animalele confundîndu-și urletul, biete viețuitoare prosternate împotriva aceleiași gînd: al hulitorului nebun provocator de cataclisme, dintre care primă transformare e pe cale de a se înfăptui, pentru că mîlul nemilos, mîlul neașteptat, și universal, și nebun a devenit mai viu, infinit mai viu decît toate viețuitoarele îngenunchiate sub stihii. Poolo stă înclăștat cu toate puterile de firul de păr și privește la norii dezlănțuiți sub el; și în vacarmul care-i străbate de jos, se aude brusc tăcerea: o tăcere scurtă și ascuțită, incandescentă, dureroasă, sfredelind cerul. Și la fel de brusc și la fel de groaznic în contrastul mai mare care s-a creat, dar și în semnul nefiresc care l-a precedat, la fel de brusc se aude un urlet. Un urlet prelung, fără timbru și fără înălțime, un urlet numai intensitate, numai armonice, un urlet fără accent, fără limbă, fără semnificație convențională, urletul tuturor copiilor ce se nasc și al tuturor oamenilor ce mor, și al animalelor și al lucrurilor făcute sau numai văzute de om. Pînă la Poolo ajunge doar groaznicul ecou al coardelor lumii care nu se mai destind și amenință să plesnească, în timp ce acest zgomot fără materie, trosnet groaznic, întărește vacarmul ce nu mai poate fi întărit. Poolo simte firul de păr smulgîndu-i-se din mîini și porul în care și-a vîrît picioarele depărtîndu-se, și rămîne o clipă în aer și cade înapoi — nu chiar din locul din care

a fost azvîrlit — și smuls iar, și aruncat din nou. Soarele dansează pe cer și stelele se ivesc și dispar, pentru că între ele și ochii lui Poolo se interpune o masă uriașă — atît de mare încît nu i se pot percepe formele. Bubuitul, căci a devenit bubuit, bubuitul viețuiește acum organic fiind perceput cu urechile, și cu porii, și cu pielea-ureche, și cu oasele-coarde, și cu sîngele-umoare, și pentru că bubuitul însuși este corp, un corp uriaș care tremură și se cutremură și crupe prăbușindu-se într-un genunchi. Pentru o vreme nu mai există timp, pentru o vreme au dispărut și soarele, și luna, și stelele, și eclipsă e tot; o eclipsă mereu mai întunecată și mai precisă, eclipsă ce ia forme, întuneric fără umbre, lăsîndu-se bubuind și trosnind, sfărîmînd pămîntul, și lumina, și iarba lipsită de lumină, și pămîntul lipsit de iarbă, și viețuitoarele. Și oamenii prăvăliți sub eclipsă.

Iar Interpusul căzut într-un genunchi — membrul atrofiat refuză să-l mai susțină — este înșelat și de oameni, pentru că oamenii nu simt decît masa moartă, pentru ei vie, care-i strivește și care-i va strivi. Zeul se răzbună, spun ei, în timp ce Interpusul rănit află de boala sa și-și coboară ochii bolnavi. Zeul se răzbună pe hulitorul nebun și fanatic care a reușit să-l supere, să-i strice liniștea și să-i măsoare bună-tatea. Și oamenii cred în această răzbunare pe care și-o imaginează după asemănarea răzbunării lor. (Stăpînul-om omora toți sclavii din ograda celui care a îndrăznit să i se ridice împotriva.) Așa că oamenii nu găsesc decît justă răzbunarea și nu pot decît să-l înfiereze pe îndrăzneț. Gîndul — singurul mijloc care îi ajută îndeobște să ajungă acolo unde simțurile refuză să pătrundă — tocmai gîndul își pierde agerimea acum. Și în timpul acesta, groaznicul răzbunător, Interpusul, își repetă pentru a infinita oară că-i nemuritor, că-i indiferent, că-i de neatins și că în clipa în

care va accepta lupta — în subconștient a aflat deja de ea, (Interpusul e încă în întregime numai subconștient) — în clipa aceea va deveni doar combatant. Privește în depărtări, dar în sufletul care i se naște pătrunde suferința.

Și după alte timpuri — vreme în care oamenii prosternați în nămol, incapabili de a se ridica, incapabili de a se feri, pentru că nămolul și broaștele li s-au lipit de tot trupul îngreunându-l, conjurau grozăvia care se apropia și îi strivea, (altădată oamenii au fost atît de sprinteni; știau să sară cînd pe un picior cînd pe altul sau să se rostogolească pe roți) —, Poolo astupă noi și noi deșerturi de pori. Lucrează acum mai greu, pentru că din pori se preling izvoare calde și sărate, iar firele de păr — arbuști sau arbori — de care se prinde devin fragili la prima atingere și cad desprinse în hău. Reușește să astupe genunchiul întreg și să avanseze în sus pe picior, spre trupul care-i acum mult mai aproape de pămînt. Și Interpusul cade în față, uriaș pe nămolul viu.

Timpul se prăbușește odată cu trupul ce cade izbindu-se în mîl și în tot ce conține acest mîl, se prăbușește timpul și se oprește pînă ce boltei îi vine vremea să se restabilească așezîndu-și stelele în urse și căi, și pînă ce soarele se ascunde din nou lunii. O dată cu revenirea timpului se ivesc noi repere: soarele apare în dreptul Capului căzut pe Bărbie și apune în dreptul Coastelor. Noua ordine retrage stihiele se uscă pe fețele oamenilor, broaștele se reîntorc în rîurile redevenite rîuri, iar lupii își regăsesc luna la care să urle. Și ridicînd capul oamenii văd: **VĂD INTERPUSUL ROSTOGOLIT ÎN FAȚA LOR PESTE VĂI ȘI PĂDURI. ȘI-I VĂD CAPUL.**

Primele raze de soare scapără în conturul uriaș și se amestecă și se confundă în firele răzlețe de păr.

Limbile de foc se strecoară printre șuvițe și este pentru prima dată când oamenii văd fața Interpusului, și o văd încununată de o aureolă împletită de raze de foc. Iar sub haloul care se formează, fruntea vag luminată și conturul ce se confundă cu umbra, pentru că deocamdată fața a rămas în întuneric — un întuneric precis, ca desenat, ce sugerează cu o mână sigură locul nasului, al gurii și al bărbiei. Și ochii care apar albi din întuneric. Fața e încă întunecată și oamenii încă speriați, și nesiguri abia îndrăznesc s-o privească, dar o fac totuși, o privesc și o cercetează și urmăresc jocul razelor de soare ce și-au croit cale, și fruntea care se dezvăluie treptat ochilor uimiți. E măreț spectacolul și neobișnuit și oamenii se uită cu teamă și așteaptă neliniștiți să vadă. Un timp cred moartă fața uriașă și nemișcată, dar le vine rîndul și ochilor imenși să iasă din umbră și să clipească la soare. (Mai târziu cîțiva oameni vor urca spre ochii aceștia, se vor oglindi în culoarea lor și îi vor găsi unii albaștri, alții verzi, alții căprui și cîțiva se vor vedea negri în irisul fără culoare.) Mai târziu vor putea privi nasul noduros și obrajii spîni și fără riduri, gura subțire și întredeschisă și bărbia zdrelită de pămînt. Vor putea să vadă picăturile de transpirație, pe care le vor confunda cu lacrimi, mai târziu, atunci când se vor convinge că e viu obrazul, când nu vor mai fi impresionați de masca moartă care-l acoperă, când vor trece mica punte de legătură dintre ei și fața aceasta, punte subțire și fragilă, croită din fibre de suferință și ace de bucurie. Vor vedea întreaga față, o vor cerceta, o vor compara, vor dezgropa morții de sub ea și o vor urî ca pe ceva viu. Și când se vor convinge că trăiește și că suferă, se vor strădui să-i adîncească durerea, o vor huli și-și vor rîde de ea.

Cîntarea uriaşului:

Uriaşul stă semeţ şi se uită la stele,
Trei broaşte sar din iarbă şi-i' cîntă la picioare.
Uriaşul cel semeţ se uită crunt la ele
Fugind cuprins de spaimă, şi fuge pîn-ce moare.

Se vor tîri în jurul feţei, se vor căţara pe ea şi o vor mînji cu noroiul care le-a rămas mînjit de frunte, atunci cînd mai stăteau prosternaţi în mîl. Vor întinde scări şi frînghii, se vor căţara pe obraz, săpînd riduri pentru a putea pune piciorul, şi vor ajunge să-l gîdile pe Interpus. Iar acesta îi va simţi.

Îi simte acum ca pe un neajuns, îşi scutură obrazul şi se mişcă. Şi fiindcă a aflat primejdia — pe care n-o ştie în amănunţime, nu deosebeşte oamenii cu ochii săi hipermetropi —, se apără de ceea ce bănuieşte că-l ameninţă: îşi saltă corpul şi şi-l sprijină pe un cot, în timp ce cu celălalt braţ dă bezmetic în jur pînă ce cade istovit la loc. Din gropi, de undeva, mai răzbat vag crîmpeie din cîntec:

„... Dragile tale picioare
Că-s legate-n legătoare.
Legătoarea-i de mătasă
Să nu poţi umbla prin casă. ...”

Dar nu va mai auzi nimeni ecoul — ecoul unor sunete stinse de mult. Iar ceaţa prafului care pluteşte şi se ridică rămînînd suspendată ameninţător, gata oricînd să cadă înapoi, îl adăposteşte pe Poolo. Şi Poolo îşi reîncepe lucrul. Scînteii şi ace i se înfig în nervi şi încetează pentru a-i chinui mai puternic şi mai crunt braţul strivit.

Dar alţii au avut mai mult de suferit, infinit mai mult, şi cîntecele şi rîsetele s-au stins, iar amintirea

lor este acoperită sub durerea care-și arată cu migală încă o față și încă una. Veselia a fost trecătoare și oamenii și-o ispășesc în liniște. Doar gemetele celor răniți se mai ridică, dar nimeni nu le alină pentru că le socotesc meritate. Și nici pe morți nu-i jelesc, ci doar păcatele acestora, păcate ce s-au răzbunat pe cei uciși, dar și pe cei blestemați să mai trăiască. Și în tăcerea care se așterne, Poolo urcă șoldul și-l acoperă înfășurându-l pe Interpus în cercuri de neputință, cercuri ce se strâng tot mai mult, și se ridică spre briu, și-i înăbușe inima. Rănit de moarte, Interpusul își mișcă într-o parte capul, și în alta — nu se poate nici zvîrcoli —, și răsufală tot mai greu involburînd pămîntul cu respirația sa.

Sfîrșitul este aproape și Poolo lucrează liniștit mai departe, în timp ce neputincioasele zvîrcoliri devin tot mai slabe, pînă ce Interpusul vrea să strige, dar nu poate și rămîne cu ochii căscați la soare și cu gura deschisă, mut pînă la capăt. Și în neant se descompune și liniștea și dispare și ea.

Interpusul e mort. Obstacolul a fost înlăturat.

Însă doar vremea, cu veșnica ei răbdare, poate să înalțe din nou gîturile încovoiate. Și, ridicîndu-și capetele, după ce s-au convins îndelung și temeinic, privind pe sub sprîncene, oamenii se înalță pe picioare și trec rînd pe rînd prin fața Interpusului întins, mort și ireal. Și-l văd de la distanță cum se descompune — uimitor cît de repede se descompune — și nu se apropie prea tare de el. Oamenii au stat mult timp cu capul în pămînt fără să-l privească și acum Interpusul se descompune cu iuțeală.

Oamenii nu mai cîntă, dar nici nu-și mai bat joc.

Vorbesc între ei despre întîmplarea la care au asistat, își amintesc de cei ce au murit și de Poolo pe care-l văd mai la o parte îngrijindu-și rănile și întremîndu-se la soare.

Vorbesc despre Poolo nu fără puțină invidie și teamă. Îl văd încă tânăr, îi cunosc ambițiile și calitățile, toți știu că e liber, că și-a doborât toți interpușii, că nu se mai poate bucura de libertatea sa, mai e tânăr, mai e pur, mai e tânăr.

Și în timp ce Interpusul se descompune în fața lor — fantastic cum se descompune! —, ei încearcă să se apropie de Poolo căutându-i prietenia și bunăvoința. Și-l văd:

E tânăr încă și sănătos — s-a înzdrăvenit, i s-au sudat oasele rupte, (doar la schimbarea vremii îl mai dor din când în când) și-a recăpătat puterile, și în ochi îi mijesc lacrimile.

Singur la căpățiul Interpusului — pe care-l mai vede doar el —, Poolo are în față o panoramă în nesfârșitele dimensiuni. A reușit. A reușit ceea ce n-a reușit încă nimeni. Și acum?

ȘI ACUM?

Interpusul a căzut și Poolo abia acum poate să vadă pînă departe în zările dezvelite, în cîmpiile fără copaci, peste albiile fără trestii... și doar departe, doar departe un copac cu o singură cracă de care atîrnă în plete scăfirlia bătrînului Absalom. Și pînă acolo — nisip, pămînt, nisip, și nici o floare, nici un tufiș, nici un arbust decît departe copacul lui Absalom cu singura-i ramură, ocupată de-acum și ea. (Cît timp a fost viu — cît timp a stat în picioare —, Interpusul a ascuns zările, și oamenii au văzut soarele apărînd din spatele său și norii dispărînd după el, și n-au văzut mai departe pentru că Interpusul a fost acoperit de ceață și pentru că ceața îi reflecta pe ei.)

Și în noaptea nopții, oamenii care se apropie auzind murmurul:

„Dei Mater
Stella mares
Ora pro nobis“

nu știu că Poolo priveghează Interpusul, pe care ei,
oamenii, nu-l mai văd de mult.

„... Ora pro nobis, ora pro nobis...“

se mai aude în veșnicia în care doar noaptea își des-
fășoară hotarele, presărată — vai și ea — cu vise.

FEREAȘTRA LUMINATĂ

Pavel Ioan locuia deja de aproape un an în frumoasa vilă de pe Aleea Cairo, o clădire veche, dar foarte bine întreținută, acoperită pînă sus de iederă și înconjurată din trei părți de o grădină cu flori și gazon. Într-un an, Pavel Ioan reușise s-o cunoască bine: se obișnuise cu încăperile, cu scîrțîitul scării de lemn ce ducea la etaj, cu țevăria care gemea în toată casa atunci cînd cineva deschidea undeva un robinet. Se obișnuise cu această locuință atît de distinsă, de confortabilă și de funcțională, apucă s-o iubească și s-o considere un fragment din viața sa.

Vila era lipită de o altă clădire în partea ei dreaptă, clădire asemănătoare întru totul cu cea în care locuia Pavel Ioan, cu deosebirea că cealaltă construcție se păstrase — din cine știe ce pricini — dezvelită de iederă, făcînd în felul acesta notă discordantă cu casele de pe Aleea Cairo. Pavel Ioan nu-și cunoștea vecinul din dreapta, un funcționar superior de minister, deși îl observase ieșind sau intrînd în casă, îi văzuse și soția și cei doi copii stînd pe terasă sau în grădina despărțită de a sa printr-un zid vechi de cărămidă, zid acoperit de asemenea de iederă numai înspre partea care dădea spre locuința familiei Ioan. Vila în care se stabilise aceasta era o clădire cu multe ieșinduri și intrînduri, cu două terase, cu o aripă care face un unghi drept cu restul construcției și chiar și cu un turnuleț ce pornește din pod înspre extremitatea estică a acestei mici cetăți, cum obișnuia să-și numească locatarul casa. Arhitectura ei

complicată o făcea de multe ori pe soacra lui Pavel Ioan să se rătăcească prin odăi și coridoare.

Intr-o seară, ba, era deja noapte, Pavel Ioan, după ce se terminase emisiunea de la televizor și-și culcase întreaga familie, se retrase în camera sa de lucru, pregătit pentru o noapte albă și, aprinzându-și o țigară, se așeză cu proiectele în față la imensul său birou orientat spre fereastră. Privind afară, văzu că la unul dintre geamurile atât de familiare era lumină. „Nu s-or fi culcat încă” gândi Pavel Ioan, adâncindu-se în calcule. Peste vreo oră, ridicându-și privirea, văzu fereastra din față tot luminată. După câteva minute lucrul acesta începu să-l sîcîie și hotărî să vadă ce s-a întîmplat. „Dar, de fapt...” Dădu din umeri, își mai aprinse o țigară, încercă să-și continue lucrul, dar privirea îi rămase în continuare agățată de fereastra luminată. Se uită la ceas: era foarte tîrziu. Ieși în vîrfurile picioarelor, ferindu-se să facă dușumeaua să scîrțîie și deschise ușa la camera copiilor. Era întuneric, iar ei dormeau duși. În camera alăturată, soția lui se trezise pentru câteva clipe cînd deschisese el ușa — care, cu toate precauțiunile, bineînțeles, scîrțîise îngrozitor —, dar o văzu întorcîndu-se pe partea cealaltă și adormind imediat la loc.

Reîntors în camera sa de lucru, Pavel Ioan găsi geamul din față în continuare luminat. Soacră-sa dormea la parter și din cauza picioarelor ei bolnave nu urca la etaj decît foarte rar. În nici un caz n-ar fi făcut-o în toiul nopții. Și ce să caute acolo? Acolo? De fapt, unde „acolo”? Abia atunci își dădu seama Pavel Ioan că se obișnuise atât de mult cu fereastra pe care o tot vedea de la biroul său, că i se părea atât de firesc să o afle acolo, încît nu-și pusese încă niciodată întrebarea ce cameră se află îndărătul ei. Încercă să vadă ceva în spatele geamului luminat, dar pe de o parte lumina aceea era destul de slabă, ca

cea a unei veioze, de pildă, pe de altă parte fereastra era pieziș situată față de cea prin care privea el, așa că nu reuși să zărească mai nimic. Dar într-o încăpere ardea lumina.

Atunci se strădui să refacă în memorie schița locuinței, mai precis a etajului. Nu era un lucru prea greu. Dar fereastra luminată din fața sa nu încăpea nicicum în această schiță. Pavel Ioan oftă, se sculă de pe scaun și intră în toate odăile de la etaj, înjurând cumplit ori de câte ori scârțâia dușumeaua sau vreo ușă. Peste tot era întuneric. Reîntors în fața biroului său, socoti că erau doar două posibilități: fie că cineva, cel mai probabil unul dintre cei doi puști, se strecura în camera cu fereastra luminată și, auzindu-l că iese el pe coridor, stinge lumina și revine în pat, fie că fereastra este a uneia dintre încăperile vecinului său. La prima ipoteză trebui să renunțe repede: ieșind din camera sa de lucru, putea vedea de pe coridor atît ușa ce dădea spre odaia copiilor săi cît și cea în care-i dormea soția. Rămînea cea de a doua eventualitate. Pavel Ioan își luă haina și coborî spre ieșire. Scara de lemn scârțîi cu mai multă furie ca oricînd. Nevastă-sa se trezi și ieși în ușa dormitorului:

„Ai să scoli toată casa! Ce-i cu tine azi?”

El îi făcu un semn cu mîna, semn care putea indica orice și ieși în grădină. Privi clădirea acoperită cu iederă. Văzu lumină la trei ferestre. Era incapabil să realizeze ce fereastră corespunde la ce cameră, ceea ce-l făcu să simtă o senzație stranie. Calculul teoretic era exact: o fereastră luminată dădea spre camera lui de lucru, alta spre dormitorul în care soția lui aprinsese lumina cînd s-a trezit a doua oară, furioasă, probabil, că nu mai reușea să readoarmă, așa că mai mult ca sigur că acum citea unul dintre tomurile ei îngrozitor de groase (care pe el îl speriau nu-

mai cînd se nimerea să le vadă risipite prin casă). Cea de a treia lumină... cea de a treia lumină nu putea proveni decît de după misteriosul geam pe care nu-l putea identifica nicicum. Nu mai era sigur nici măcar dacă fereastra cea mai luminată era cea care dădea spre camera lui de lucru. Nu mai era sigur de nimic. Cel mult de faptul că fereastra enigmatică provenea totuși de la vila sa pentru că era încadrată în iedera. Clădirea din vecini, albă în lumina lunii, „cheală” gîndi Pavel Ioan, avea toate ferestrele întunecate. Mai ocoli o dată vila, privi din toate unghiurile pe care le putea atinge și casa vecină. Cele trei ferestre luminate dădeau spre locuința sa. I se făcu frig. Reveni în clădire.

În noaptea aceea nu mai putu lucra. Fereastra misterioasă continua să rămînă slab luminată, dar luminată. Îi mai trecu prin minte o posibilitate: deoarece nu putea observa obiectul curiozității sale decît chiar din fața geamului său, exista alternativa ca pînă să facă el drumul spre ușă, cineva să stingă lumina și să dispară prin coridor. Posibilitate nu foarte probabilă, dar ceva mai plauzibil n-avea la îndemînă. După o bucată de vreme renunță. În dormitor, nevastă-sa, ridicată în perne, citea într-adevăr unul dintre volumele ei groase. Pavel Ioan se întinse lîngă ea și închise ochii.

„Hai să-ți arăt ceva!” îi spuse femeii, avînd impresia că se enervează și mai mult simțind-o răsfoindu-si cărțoiul. Ea nu-i răspunse, el se sculă, știind că ea-l va urma. „Ce cameră e aia?” o întrebă arătîndu-i din biroul său fereastra luminată de alături.

„Pentru asta m-ai adus aici?”

„Unde arde lumina?”

„Hai că bancuri din astea ai putea să faci și ziua!”

Ea ieși în coridor. Pavel Ioan așteptă s-o audă deschizînd ușa la camera copiilor. Ceea ce se și întîm-

plă. Fereastra de alături rămase luminată. Astfel s-a lămurit cel puțin un lucru: puștii n-aveau nici un amestec.

Stinse lumina în odaia sa de lucru și se postă în geam, încercînd să vadă ceva din interiorul încăperii luminate. De atîta concentrare începură să-i lăcrimeze ochii. Becul era prea slab și în spatele ferestrei misterioase mai era și o perdea (probabil) pentru că nu reuși să deslușească nimic sigur. Cu timpul privirea concentrată începu să-i joace renghiuri: avea impresia că deslușește anumite contururi, anumite obiecte, anumite amintiri... Unele obiecte i se păreau chiar că se și mișcă în lumina aceea difuză. Pentru a se verifica, își imagină un anumit lucru și peste cîteva clipe avea într-adevăr impresia că-l vede în spatele acelei ferestre. Testul îi apărură concludent: nu putea fi sigur de nimic din cele posibil văzute acolo.

Încetul cu încetul, copleșindu-l oboseala, adormi în fotoliu. Cînd se trezi, afară mijeau zorile. Pe nesimțite, geamul misterios se stinse în întunericul clădirii. Geamul care... Nici măcar nu mai era sigur că nu se înșelase în privința celor văzute... sau a celor care i se părură că... Privi lung clădirea. Care geam fusese luminat? Țsta. Aproape sigur ăsta. Nouăzeci la sută ăsta și zece... nu, cinci la sută celălalt. Și cinci la sută cel de colo. Deci despre care geam a fost vorba?

În cursul zilei umblă mahmur. Și nevastă-sa rămase bosumflată. În timpul cinei îl întrebă ce banc fusese acela care l-a determinat s-o scoale în toiul nopții pentru a-i arăta un geam luminat. El începu să-i explice, dar ea trecu la alt subiect. Seara se culcară devreme și el adormi aproape imediat. Se trezi totuși la miezul nopții. Stătu nemișcat în pat, dar după cîteva minute curiozitatea fu prea mare. Se furișă

afară din dormitor, dar ușa scîrții parcă și mai jalnic ca de obicei. Nevastă-sa, bineînțeles, se trezi și ea. Fără să mai aștepte replica ei, Pavel Ioan se grăbi în camera sa de lucru. De agitat ce era, nu mai aprinse lumina. Răsturnă un scaun în drum și acesta căzu cu o bufnitură surdă. Acum probabil că s-a trezit și soacră-sa care își avea camera sub biroul său. Își lipi nasul de fereastră. Geamul din noaptea trecută continua să fie luminat. Sau, mai bine zis, era din nou luminat. Slab luminat, dar în mod evident luminat. După un sfert de oră trebui din nou să renunțe în încercarea de a desluși ceva în spatele ipoteticei perdele. Coborî în sufragerie și găsi într-un sertar schița locuinței. Nici cu ea în față nu-i reuși să stabilească care era fereastră care îl intriga. Aceasta, conform schiței, pur și simplu n-ar fi trebuit să existe. Poate, își spuse el, noaptea anumite reflexe ale lunii îi puteau face farse ciudate. Dar... Luna ieșea și intra dintre nori, iar geamul cu lumina aceea poate incertă... discutabilă, să zicem, în mod evident în fața privirilor sale uimite.

Coborî din nou în curte. O fereastră de la etaj era luminată. Deci totuși... Dar în aceeași clipă își aminti că și nevastă-sa se trezise. Nu era exclus ca ea să fi aprins lumina și să citească, la fel ca în noaptea trecută, cîteva ore sprijinită în perne, căznindu-se să țină în cele două mîini una dintre cărțile ei masive. Urcă din nou să vadă dacă soția îi doarme, scările trosniră — dar nu la urcat ci la coborît. Ea ar fi putut foarte bine să se trezească acum...

În curte căută o pietricică și lovi în geamul luminat. Așteptă cu răsufierea tăiată, dar nu se întîmplă nimic. Mai aruncă o nouă pietricică. De data asta avu impresia că cineva mișcă perdeaua din spatele geamului. Apoi din nou nimic. O a treia lovitură avu, însă, un efect cert: lumina slăbi după fereastră și în

cîteva clipe se stinse cu totul. Pavel Ioan mai stătu o vreme ca prostit, neștiind sigur dacă nu cumva mai zărește o geană cît de palidă. Dar nu mai era nimic de văzut. Urcă în camera sa de lucru și fugi la geam. Fereastra luminată dispăruse. Reveni în dormitor. Nevastă-sa stătea culcată în întuneric, dar el era convins că ea nu dormea. În schimb, peste cîteva minute adormi el.

În noaptea următoare lucrurile se repetară identic. Cîteva pietricele făcură lumina din spatele ferestrei să se stingă. Ea dispărea încet, ca o lumînare ce se sfîrșea brusc, în nici un caz ca lumina unui bec electric întreruptă de la comutator.

Pe urmă, timp de cîteva nopți, nu mai putu să vadă din camera sa de lucru nici o lumină în spatele vreunei ferestre. Și nici din curte. Dar, în loc să-l liniștească, acest lucru îl enervă și mai tare. La un moment-dat, regretă că n-a folosit o piatră mai mare cu care să spargă fereastra pe care acum n-o mai putea depista nicicum. Așa măcar ar fi avut un indiciu sigur și ziua ar fi fost în stare să lămurească în cîteva clipe despre ce încăpere era vorba.

Trecură aproape două săptămîni. Fereastra misterioasă dispăruse cu totul. Într-o seară, profitînd de faptul că era singur în casă, familia fiindu-i plecată pentru cîteva zile la țară — și cît de greu regizase el acest lucru! —, Pavel Ioan sprijini o scară lungă de zidul casei și privi de afară în toate încăperile. Acum nu mai avea nici o îndoială: știa cu exactitate fiecare fereastră la care odaie corespundea. Asta îl liniști. Putu din nou să lucreze. Totul trecuse ca o părere.

Dar peste alte cîteva zile, într-o altă noapte, în timp ce lucra, ca de obicei, în camera sa, fereastra luminată își făcu din nou apariția. Afară plouase cu înverșunare de cîteva zile. Ud pînă la piele, Pavel

Ioan reuși să sprijine scara grea de zid. Dar nu mai știa spre ce fereastră s-o îndrepte. Geamul se întunecase.

Lăsă peste zi scara sprijinită de perete și așteptă cu nerăbdare următoarea noapte. Într-adevăr, din camera de lucru putu să vadă geamul slab luminat. Scara era însă rezemată spre o cu totul altă fereastră. Coborî în curte, deplasă scara și se urcă pe ea. Fereastră spre dormitorul copiilor era întunecată. Luna lumina o parte din interiorul atât de cunoscut. Coborî de pe scară și reveni în camera sa de lucru. (Între timp descoperise o „potecă” pe treptele interioare ale casei, un drum subțire unde acestea nu scârțâiau.) Din camera sa de lucru văzu scara sprijinită de un perete spre o fereastră întunecată. Dar alături, o altă fereastră era slab luminată. Mutînd din nou scara, lucrurile se repetară invers.

Pentru noaptea următoare Pavel Ioan își făcu rost de o praștie. Fereastră rămase însă întunecată. Abia peste trei nopți reuși să-și utilizeze arma. Geamul se sfărîmă în țândări și lumina se stinse în felul ei încet, de parcă ar fi adormit o lumînare. Pavel Ioan așteptă o reacție din spatele ferestrei, nevastă-sa apărînd acolo sau unul dintre copii trezindu-se brusc și țipînd speriat. Dar nu se întîmplă nimic.

Și, cînd se sculă dimineața devreme, găsi toate geamurile intacte. Niște cioburi măturate într-o grămăjoară, stăteau adunate ordonat pe aleea ce dădea spre poartă. Asta nici măcar nu îndrăzni s-o comenteze cu cineva. Pe urmă descoperi și un alt fenomen ciudat: cîteodată noaptea, dar în aceleași nopți în care fereastră misterioasă se nimerca să fie luminată, dintr-unul din hornurile casei ieșea fum. O stare de agitație îl oprea pe Pavel Ioan de la orice muncă. Își băgă în cap că vila sa ar avea o încăpere secretă în care ar trăi cineva ascuns. Ciocăni toți pereții și mă-

sură toate zidurile. Cercetă îndelung podul, făcând tot felul de măsurători pe care le compară cu schițele (refăcute) ale suprafețelor de la etajul întâi. Într-o parte i se păru la un moment-dat că nu se justifică 80 cm² de suprafață. Într-alta și mai puțin. Oricum prea puțin pentru o încăpere care să aibă o fereastră „normală” spre grădină.

Urmă apoi o noapte în care rezemă scara între două ferestre. Din camera sa de lucru observă clar că fereastra din stînga scării era luminată. Coborî în curte și urcă scara. Nu îndrăzni s-o mute din loc și se întinse pe cît putu spre geamul cu pricina. I se păru că vede într-adevăr lumină. Scara se apleca periculos într-o parte, dar el era foarte aproape de geam. Pentru prima oară, deși se apropiase atît de mult de ea, lumina continua să ardă. Să pîlpîie.

Apoi...

Apoi, cu un mic salt se prinse de pervaz. Simți scara trăgîndu-l înapoi în tendința ei de a-și recîștiga echilibrul. Mai apucă să vadă — sau să i se pară că vede — perdeaua mișcîndu-se ușor și în fracțiunea de secundă care urmă eliberării ferestrei de perdea i se înfățișară parcă un capăt de scrin, un fotoliu, o fructieră încărcată cu poame, el însuși, bătrîn, șezînd în alt fotoliu, o oglindă și în această oglindă reflectată o altă parte a încăperii cu o altă margine de scrin, cu niște cărți de mult uitate, un braț mișcîndu-se, un braț de femeie ce ținea în mînă o oglindă în care se răsfrîngea imaginea lui de pe vremea cînd fusese copil, imagine apărînd dintr-un colț de fereastră ca dintr-un colț arhaic de ramă. Apoi scara cedă și căzu cu zgomot în curte. Pavel Ion ascultă, dar nu se întîmplă nimic. Prinzîndu-se de iederă, încercă să-și găsească o poziție ceva mai sigură. Apoi se pomeni în iarbă, lungit pe spate și cu un șold durîndu-l îngrozitor. Încercă să se scoale și văzu că poate s-o

facă. Urcă în camera de lucru și dimineața plecă la serviciu direct de acolo, fără s-o mai caute pe nevastă-sa.

Cînd veni acasă, după masă, văzu iedera ruptă sub geamul camerei copiilor. Fereastra luminoasă nu-i mai apăru. De la eșecul inițierii soției sale în această întîmplare, prefera să nu vorbească niciodată cu nimeni în legătură cu fenomenul pe lîngă care a trecut. Dar în gîndurile sale cele mai intime așteptă în continuare ani de zile să mai vadă fereastra luminată și tresărea ori de cîte ori copiii sau nevastă-sa aprindeau becul în camerele lor. Dar ferestrele acelea le cunoștea perfect: știa unde dau și putea bănuși cu oarecare precizie ce se întîmplă în spatele lor. Iar dacă i se mai părea totuși că vede o lumină ciudată, nu îndrăznea s-o mai tulbure, nemaifiind nici măcar sigur că nu se înșală. (Și se înșela de cele mai multe ori.)

„RĂPIREA FECIOARELOR“

Adevărul, adevărat este că cel care mi-a rămas un mentor indispensabil întru inițierea în înțelegerea subtilităților colecționării operelor de artă a fost profesorul Fandaropol. El mi-a dovedit prin experiențe incredibile că nu se găsește pod prea prăpădit și magazie prea dărăpănată pentru a nu exista posibilitatea ca de sub un nor de praf să se ivească un obiect de valoare, un tablou vechi sau o ramă scumpă. „Desigur, obișnuia el să spună, trebuie să ai priceperea de a vedea sub stratul de mușegai, pentru că ceea ce descoperi în asemenea locuri nu va semăna niciodată cu marfa grijuliu expusă într-o vitrină de magazin și nu se ascunde în nici o debara semipărăsită vreun vânzător îndatoritor care să-ți arate cu degetul obiectul căutat, aflat în fața ta, dar cu totul nevăzut.“ Asta-i adevărat. Profesorul Fandaropol obișnuia să facă experiențe de instruire cu mine și, deși am cotrobăit împreună de numeroase ori prin tot felul de locuri puțin salubre în căutarea unor ipotetice comori, cele câteva trofee cu care ne-am întors din aceste expediții au fost de fiecare dată sesizate de ochii săi atât de miopi și totuși atât de uimitor de pătrunzători când era vorba de vechituri, încât am ajuns să cred cu cea mai mare seriozitate că posedea un fel de radar care suplinea cu succes slăbiciunea vederii sale celei de toate zilele. Câteodată, din exces pedagogic, dar și dintr-o plăcere pe care nu și-o putea înfrîna, mă învârtea minute în șir în jurul boarfelor dintr-o pișniță mizerabilă în care misteriosul său ra-

dar simțise minereul de preț ascuns sub un strat gros de steril. Eu nu vedeam decît praf și, deși experiența și manifestările sale mă făceau de acum să sesizez că e cazul să-mi scot cît mai atent antenele la pîndă, oricît mă străduiam, nu observam nimic demn de luat în seamă. Și apoi el, luînd în mîină cîteva bucăți informe de lemn, recompunea un scaun stil care apoi, restaurat, avea să reprezinte o piesă clasică, una dintre cele mai frumoase pe care le-am văzut vreodată.

Și totuși, ceea ce s-a întîmplat cu „Răpirea fecioarelor” a întrecut simpla relevare a unui lucru deosebit, devenind reconstituirea cea mai uimitoare pe care știu să o fi făcut profesorul Fandaropol vreodată. (Cînd i-am spus acest lucru, el n-a fost de acord cu mine. Bineînțeles că n-am să știu niciodată cîte minuni a scos de sub colbul uitării bătrînul pirat, printre altele și pentru că, trebuie s-o recunosc, întîlnirile cu el au fost întotdeauna foarte instructive, dar și teribil de obositoare; discursurile sale docte, încărcate mereu cu cele mai surprinzătoare trimiteri, nu puteau fi considerate nicidecum o destindere pentru interlocutorii săi și pentru a-i da cezarului ce-i al cezarului, profesorul mai avea pe deasupra și capacitatea de a-i *obliga* pe cei din jur să fie atenți la vorbele sale. Așa că întrevederile noastre n-au fost atît de numeroase încît să-i pot cunoaște toate isprăvile.) Oricum, pentru mine, amintirea pe care mi-a lăsat-o acea întîmplare rămîne de neșters.

Totul a pornit de la una din „expedițiile” la care am participat alături de el într-un pod al unei case în care bănuia că „ar trebui” să se afle cine știe ce. Undeva într-un biet orășel murise văduva unui cunoscut avocat celebru între cele două războaie mondiale și prietenul meu obținuse autorizația descendenților dispărutei de a scotoci printre resturile informe și răsrite în anexele unui apartament, în care

ristului trăise timp de mai multe generații. Cei doi fii ai răposatei, nici ei oameni prea tineri, așezați cu rosturile lor unul în Dobrogea, celălalt la Timișoara, stătura câteva zile pentru a lichida această gospodărie care se acumulase în timp în straturi suprapuse, asemenea unei civilizații rămase pe loc în ciuda tuturor vicisitudinilor vremurilor. Așa că „terenul fusese săpat” cu grijă de cei doi fii și rugămintea profesorului fusese acceptată formal, pentru că de găsit, de data aceasta într-adevăr nu mai era mult de găsit. Câteva obiecte ciobite, fragmente din alte obiecte, cărți vechi desperecheate și mîncate de ciurperci, zdrențe roase de molii și de șobolani, manuale de școală din care învățaseră străbunii, foarte mult praf și murdărie era tot ce a mai rămas acum, înainte de a se muta noii locatari cărora li s-a repartizat locuința și care începuseră deja să curețe și să zugrăvească încăperile.

Și totuși, veșnicul rucsac arhaic, de o culoare nedefinită, cu care se înarmase Fandaropol și de data asta se umpluse ca de obicei: un vas — ca prin minimum întreg — folosit pe vremuri pentru aranjatul mustății, o jumătate de carte în care se mai găseau câteva hărți vechi ale bolții cerești, câteva instrumente medicale din secolul trecut, un jurnal intim care desigur că fusese scris cu multe decenii în urmă, mai multe ziare galbene de vreme, câteva file dintr-un fost album cu fotografii de familie și nu mai știu ce alte boarfe. Dar, deși pe figura profesorului nu se putea citi nici o urmă de decepție, dimpotrivă, debitul său verbal fiind la fel de abundent ca de fiecare dată, simțeam că și el sperase la mai mult.

În așteptarea trenului de întoarcere, ședeam pe niște taburete în bucătăria acum aproape pustie, singurul loc din apartament în care nu pătrunseseră încă zidarii și zugravii și stăteam de vorbă cu noii loca-

tari. Mai mulți ținci — trei sau patru, dacă-mi aduc bine aminte — copiii gazdelor, se învîrteau printre noi, dispăreau în alte încăperi și reveneau urlînd, ceea ce îi producea lui Fandaropol o vădită neplăcere pentru că trebuia să se întrerupă mereu din discursul despre arhitectura veche a locului, temă față de care noii săi auditori se arătară surprinzător de interesați. Între timp mai ciocneam cîte un pahar de țuică pentru fericirea în casă nouă a proaspeților mutați, iar eu moțaiam pe taburetul meu, așteptînd să se facă vremea să plecăm acasă.

Bucătăria veche trebuia într-adevăr pusă la punct, ca dealtfel întreg imobilul, instalațiile sanitare trădau fisuri lăsînd pete în mai multe locuri, chiuveta era atît de arhaică încît eram uimit cum de nu cere Fandaropol permisiunea de a o demonta și de a o băga în rucsacul său fără fund, geamurile erau crăpate și dușumeaua denivelată. Sub o fereastră sîngera vopsit în miniu de plumb un calorifer proaspăt instalat. Singurul obiect uitat pe un perete era o pînză fixată deasupra chiuvetei, o țesătură pe care nu era scris „Nevasta frumoasă face mîncarea gustoasă”, dar care părea că provine din aceeași familie de poluanți estetici. De aceea o și priveam fără să o văd și cu atît mai mirat am fost cînd profesorul s-a oprit din explicațiile sale asupra modului de compartimentare a caselor de la sfîrșitul secolului trecut pentru a se ridica în picioare și a privi cu atenție cîrpa aceea murdară de pe perete.

De obicei aceste desene sînt foarte simplu confecționate, din cîteva înțepături de ac. Contururile figurilor și decorul nu sînt mai complicate decît scrișul însuși, și, după cum spunea profesorul, puteau fi realizate de orice gospodină care era în stare să prindă un nasture pe o cămașă, avînd darul aceste zdrențe (sau cele confecționate mai recent în serie)

să afișeze în locul în care stăteau cel mai mult femeile, mostre ale gustului lor, într-o vreme în care nu era încă posibil să-ți procuri hîrtii imprimare cu desene de același nivel artistic. (Și cît de delicioase erau acele prime poster-uri, ne încredința Fandaropol, mai ales calendarele; dar și scenele bucolice sau de protecție divină care se găseau în bucătării cîteodată încă de la începutul secolului nostru.)

Observînd atenția deosebită pe care i-o arăta pînzei murdare de pe perete, n-am putut să remarc decît că era probabil foarte veche, că era mai îngrijit cusută decît celelalte producții de acest soi și că materialul folosit părea de mai bună calitate.

— Și ce mai vezi? mă zorea profesorul.

— De obicei, am spus, figurile acestor producții au contururile goale. Aici există o cusătură completă, am spus simțindu-mă ca la examen și, deși Fandaropol mă îmboldea în continuare cu întrebările, n-am fost capabil să mai adaug nimic. Cu toate că aveam toate semnele că profesorul era antrenat în jocul pe care-l făcea ori de cîte ori ne aflam în jurul unui obiect de valoare ascuns sub colb, am tăcut, lăsîndu-l să-și savureze plăcerea. Așteptam în liniște, știind că în curînd prietenul meu va scoate la iveală ceea ce noi nu sesizăm încă și cu mișcări de prestidigitator va face ca cenușiul să devină strălucitor și banalul remarcabil. Dar cum de data asta nu aveam în față un morman de boarfe ci doar acea unică jalnică cusătură, nu-mi dădeam seama din ce „materie primă” își va extrage trofee pe care ni le va arăta.

— Și ce mai vezi? se tot agita el și le făcu și pe gazdele noastre să se scoale în picioare și să vină să admire pînza aceea murdară care abia că se mai ținea în niște cuie ruginite.

— „Fiat ius..., iusti..., Fiat iustitia, ... at...” silabisea noul chiriaș al apartamentului.

— Nu „at“, „pereat“, îl ajută Fandaropol, acolo unde e gaura a fost „pere“, deci „pereat“!

— „Fiat iustitia, pereat mundus“ termină de citit gazda.

Profesorul ne măsură pe rînd cu un fel de privire șiret triumfătoare, privire pe care i-o cunoșteam atît de bine. Nici măcar țîncii de grădiniță care s-au adunat și ei pe lîngă noi, nici măcar ei n-au fost scutiți de această privire. Dar bineînțeles că după aceasta nu s-au simțit nici copiii și nici noi, adulții, mai pre-gătiți de a-l urma pe Fandaropol în demonstrația sa.

— Ce-i asta „Fiat iustitia... at...“

— „Fiat iustitia, pereat mundus“ îl mai ajută o dată prietenul meu. Asta-i o poveste veche. Cuvintele și-au schimbat de mult sensul. Pe vremuri, un pretor a condamnat pe cineva la moarte, dar înainte de execuție și-a făcut apariția prezumtiva victimă pentru a cărei asasinare a fost trimis la moarte osînditul. Centurionul a suspendat pedeapsa, lucru pentru care pretorul i-ar fi condamnat la moarte, spune legenda, atît pe osîndit, pentru că exista deja o sentință capitală împotriva sa, cît și pe centurion pentru că n-a pus-o în aplicare, cît și pe prezumtiva victimă pentru că din cauza ei au trebuit să moară doi oameni. Și atunci ar fi pronunțat pretorul cuvintele astea: „Să se facă dreptate, chiar de ar fi să piară lumea!“.

— Aha! făcură gazdele noastre, crezînd epuizat subiectul și întorcînd spatele pînzei de deasupra chiu-vetei.

— Dar, v-am spus, asta nu mai are acum importanță. Nu vă intrigă ce caută cuvintele acelea în bucătăria dumneavoastră?

M-am sculat de la locul meu și am examinat mai de aproape cusătura.

— De obicei, am spus, lucrurile astea-s cusute pe niște bucăți de pînză simplă. Aici, parcă... aici parcă avem etamină...

— Așa, așa, mă încuraja Fandaropol.

— Dar n-am mai găsit nimic deosebit de adăugat.

— A, da! Nu prea se pun în bucătărie asemenea cusături. Aici își au mai degrabă locul desene înfățișînd o femeie în fața unui cuptor sau servindu-și bărbatul la masă sau... sau tăvi încărcate cu bună-tăți, mai ales fructe, naturi moarte cu rîșnițe de cafea, pahare... M-am întrerupt. Nu știam ce să mai spun.

— Zi-i mai departe! Ești pe drumul cel bun! Și cum eu continuam să tac, reluă el explicațiile: Prietenul meu a observat foarte corect amănuntele care m-au frapat de la început și pe mine. Materialul mai complex din care a fost confecționată și modul în care a fost realizată cusătura, pe de o parte, și locul cu totul nepotrivit în care a fost surghiunită, pe de alta, sînt elemente care prin însumare încep să ducă la concluzia că o cauză temeinică și intenționată a fost la originea acestor întîmplări. Să ne mai uităm o clipă la subiect: avem aici o clasică „Răpire a sabinelor”, după cum i se spune în popor acestei teme sau și „Răpirea din Serai”. Păi, e clar că nu-i nici una și nici cealaltă. Sabinele au fost fiicele unui popor vecin Romei lui Romulus, iar despre un serai aici ce să mai vorbim? Confuzia asta a intrat în vorbirea curentă a celor ce-și împodobesc locuințele cu asemenea producții. Dar decît cadîne sau sabine, cele două personaje feminine de pe acest desen sînt îmbrăcate mult mai degrabă exact ca doamnele de la sfîrșitul secolului trecut. Dacă sînteți puțin mai atenți veți vedea că autoarea lucrării...

— De unde știți că nu e un autor?

— O să ajungem și acolo! Autoarea lucrării, ziceam, n-a uitat să împodobească aceste costume și

cu niște detalii, care, vă rog să mă credeți, nici ele nu sînt întîmplătoare nici pe ansamblu și nici pe amănunt. Dar să nu anticipăm! Am observat în clipa aceea că gazdele noastre priveau cu groază la Fandaropol pentru că au înțeles că îi așteaptă un nou discurs al acestuia și, cum ele nu aveau antrenamentul necesar pentru a-l suporta pe prietenul meu atîta vreme, simțeau că au aflat și așa prea destul. Trebuie să recunosc, continuă profesorul implacabil, că amicul meu a sesizat de la început foarte bine elementele esențiale care m-au făcut și pe mine să-i dau atenția cuvenită acestei producții.

Am înțeles pentru prima oară că Fandaropol nu era un simplu nesimțit în modul cum îi teroriza pe toți cei din jur cu elocvența sa: măgulindu-mă pe mine, căuta un aliat pentru a-și obliga auditoriul să-l suporte, fapt care dovedea că cel puțin era pe undeva conștient că duce o permanentă luptă cu ascultătorii săi.

Tot vorbind, scotoci prin rucsac și scoase la iveală cele cîteva file din albumul străvechi.

— Iată, spuse, arătîndu-ne o poză care reprezenta o doamnă cu o pieptănătură înaltă, prinsă într-un piaptăn ciudat, priviți-o pe dînsa și priviți acest desen diletant de pe perete.

Da, piaptănul era prezent și aici și acolo, dar ce dovedea asta?

— Se poate foarte bine ca piaptănul să fi făcut parte din moda vremii, am spus.

— Eu îți dau zece mii de lei dacă îmi mai găsești pe vreo stampă sau în vreo descriere sau oriunde altundeva un asemenea obiect sau măcar atestarea unui asemenea obiect! Fandaropol tăcu și ne privi triumfător.

— Bine. Și mai departe?

— Mai departe e simplu, zise el, odată ce am stabilit cu precizie că această țesătură este cu cifru și că protagonistă face parte dintre membrii familiei. Avem noroc și cu jurnalul intim găsit. Din câte l-am răsfoit, mi-am dat seama că autorul lui nu obosea să noteze prețul fiecărui aliment pe care l-a cumpărat pentru prînz, starea vremii și ora la care a venit lăptăreasa. De obicei asemenea caiete nu ne oferă nimic interesant în afară de cursul pieții la vremea alcătuirii lor, dar referiri probabil că vom găsi acolo și oricît de eliptice ar fi ele, sînt convins că drept confirmări ale supozițiilor noastre tot ne vor sluji într-o oarecare măsură. Și acum să revenim la desenul de pe perete: două femei, două doamne care șed pe niște scaune stil Empire sînt atacate de trei mauri care, neîndoielnic, vor să le răpească. De ce cred eu că avem de-a face cu mauri? Pentru că întotdeauna așa au fost numiți acești agresori, chit că nici după port și nici după alte semne n-au nimic de-a face cu respectiva populație. Bineînțeles, la fel de bine le-am putea spune și indieni sau sălbatici. Totul nu este decît o convenție, o prejudecată. Bun! Acum: de unde știu eu că cei trei indivizi vor să le fure pe cele două cucoane? Păi, uitați-vă ce poziție au în desen, uitați-vă cum trag de femei și cît sînt de înarmați pentru această ispravă eroică! În nici un caz nu s-ar spune că ar fi venit să le invite la dans, deși... Fandaropol începea să se încălzească și, ca de obicei în asemenea ocazii, începea să se certe cu auditoriul, cu toate că nimeni nu-l contrazicea cîtuși de puțin. Dacă am identificat-o pe una dintre cucoane, s-o căutăm și pe cealaltă! Se uită lung la pînza de pe perete, apoi începu să frunzărească cele cîteva file de album. Nu-i! Era și prea simplu dacă am fi avut-o aici! Cu toate că probabil că se află de față... Gazdele noastre îl urmăreau cu un zîmbet strîmb, neștiind dacă glu-

mește sau dacă vorbește serios. Dar pe unul dintre domnii „mauri“ tot l-am descoperit, continuă Fandaropol triumfător. Ați mai văzut vreodată vreun sălbatic cu cioc și monoclu? Ar fi prea puțin, îmi veți spune, pentru a-l putea identifica în acest brav cetățean, și ne arată un tip bățos și fără vîrstă care poza de pe o filă pe jumătate distrusă. De unde putem trage concluzia că cei doi gentlemen sînt unul și același? Ei? Aud?

— Ce urît e nenea! exclamă unul dintre copiii care urmăreau acum și ei în liniște elucubrațiile profesorului.

— Care? Asta sau ăla de pe perete? Însă copilul nu părea dispus să continue să contribuie la demonstrație. Dar, oameni buni, observați vă rog... nu observați că cel de pe album are acest neg oribil sub ochiul stîng? Desigur că și dînsul — și ni-l arată pe cel de pe perete — desigur că și dînsul a avut acest semn, dar aluzia ar fi fost prea incriminantă și negul a fost acoperit.

— De unde știi?

— Dar uită-te cu atenție la cusătură!

M-am apropiat și am examinat-o. Materialul era atît de vechi și atît de stricat, încît era imposibil să-l aprob sau să-l contrazic pe prietenul meu.

— Uite, ce e! E clar că dacă negul a fost îndepărtat, atunci acest lucru s-a întîmplat pentru că autoarea desenului a fost obligată de cineva s-o facă. Acest cineva putea foarte bine să fie întreg clanul revoltat că această cusătură ar încerca să spele rufele murdare ale familiei în văzul lumii. Și dacă ești obligat de cineva să ascunzi un lucru, atunci faci rectificarea cerută cu cît mai puțină atenție sau, mai bine zis, cît mai ostentativ. Fandaropol desprinsese pînza de pe perete: într-adevăr, pe spate, nodurile adăugate ulterior erau cît se poate de vizibile. Desfăcîn-

du-le cu îndemînare, pe partea cu desenul, sub ochiul „maurului cu cioc și monoclu“ apăru ceva ce semăna extrem de mult cu un neg. Gazdele noastre au scos exclamații de uimire. Eu eram prea sigur că profesorul nu se înșală pentru a fi surprins. Bun, continuă Fandaropol, acum că am scos acest „pansament“, am mai avansat cu un pas. Cel puțin știm că avem în față o alegorie cu personaje reale. O ceartă de familie? Răbufnirea unei ființe jignite?? O simplă mică răutate? Să mai examinăm o dată lucrarea. Avem deci carevasăzică trei mauri care vor să fure două doamne. Sau... Dacă ne uităm bine la cele două personaje feminine, vedem clar că una pare destul de nenorocită că va fi răpită, în timp ce cealaltă pare că rîde și că... și că le vine chiar în ajutor acestor agresori, care te întrebă în cazul ei dacă mai pot fi numiți agresori...

— Dar de ce vor să fure trei bărbați două doamne?

— Întrebarea este firească, dar nu cred că răspunsul are prea multă însemnătate. Există niște reguli în desenele de acest soi, reguli care îi scutesc pe cei care le fac să depună eforturi suplimentare de imaginație. Aș putea spune chiar că avem în domeniul acesta niște „stas-uri“, atît de mult seamănă compozițiile între ele, diferențele fiind de obicei de domeniul calității, deși lipsa de gust este aproape indispensabilă. Nu, nu cred că are vreo importanță de ce sînt trei „mauri“ și doar două „fecioare“. Dar sare în ochi faptul că doi dintre bărbați sînt cusuți cu o totală lipsă de interes, aproape schematic. Nu cred că greșesc cînd afirm că ei reprezintă „umplutura“.

— Atunci n-ar fi exclus că și cea de a doua femeie, cea pe care zadarnic ai căutat-o pe cele cîteva file de album, să fie tot o „umplutură“ și să te fi

obosit zadarnic atunci cînd ai sperat să-i găsești corespondențe fotografice.

— Nu, personajele feminine sînt făcute ambele cu mare grijă, asta se vede imediat, și în afară de asta, ceea ce spui nu este plauzibil pentru că respectiva doamnă este autoarea acestei pînze...

— De unde știi?

— Ajungem imediat și acolo. Dar să revin la o întrebare anterioară: „De ce să fure trei bărbați doar două femei?” Pentru că n-au găsit mai multe, ar fi răspunsul cel mai la îndemînă. Dar adevărul este că cei trei bărbați nu se ocupă, de fapt, decît de una dintre femei. „Se ocupă” și n-o răpesc pentru că, așa cum am mai stabilit, doamna abia așteaptă să fie „răpită”. În timpul acesta cealaltă se opune într-adevăr, se opune chiar vehement, așa zice, doar că pe ea nici nu-și manifestă intenția s-o fure cineva... Și acum, după ce știm atîtea, cred că a sosit timpul să stabilim adevăratele relații între personaje. Avem deci trei eroi reali și doi figuranți. Dintre cei trei eroi reali unul dorește să răpească o doamnă (și se află pentru aceasta în tovărășia a doi ortaci de-ai săi sau se include el însuși în grupul arhetipal al cuceritorilor avînd în vedere toate nuanțele acestui cuvînt.) Mai avem apoi un personaj care acceptă din tot sufletul acest joc și unul care nu-l acceptă.

— Și care pretinzi tu că ar fi autorul țesăturii.

— Da. Acum să luăm din nou albumul!

— Sau ce-a mai rămas din el...

— A mai rămas destul! Priviți acest desen vechi de o sută de ani! Cine este domnul? Evident, personajul nostru. Dacă l-am recunoscut pe această fotografie, unde este singur, trebuie să fim de acord și cu cel pe care l-am găsit pe poza pe care se află împreună cu o femeie.

— Și care sigur nu este cea cu piaptănul spaniol.

— Evident și asta! Mai priviți și la această poză pe care zărim cele două personaje din nou împreună.

— Soția domnului cu negul sub ochi, exclamă gazda noastră.

— Soția?! De unde știți? făcu profesorul. De ce nu sora? Să încercăm să desprindem pozele! Operație dificilă, dar el se pricepea. Pe spatele unei fotografii nu se mai putea citi decât o dată. Cealaltă provenea dintr-un atelier fotografic care imprimase pe verso datele firmei. Mai exista o imagine în care apărea prezumtiva soție sau soră alături de o altă femeie. Aici am avut mai mult noroc: pe verso scria: „La Karlsbad cu Anni“. Care dintre cele două femei a fost Anni? Și dacă aflăm acest lucru, ce câștigăm? Un lucru era clar: albumul nu-i aparținuse numitei Anni, ci celeilalte femei, care păstrase printre amintirile ei o poză de pe vremea în care a fost cu Anni la băi. Deci cealaltă femeie era proprietara albumului, deci de pe urma ei rămăseseră aceste poze în pod, deci ea a fost stăpîna casei.

— Și dacă cineva din afara casei a adus albumul aici?

— Cine? Cine se desparte de fotografiile de familie, pe care și le-a adunat grijuliu, pentru a le face altcuiva cadou? Și ce fel de cadou o mai fi și ăsta? Decît dacă, să presupunem, ar fi vorba despre o mătușă bătrînă care a rămas singură și care, moștenită fiind de nepoți, a lăsat în urma ei acest album. Iar nepoții, nemaivînd ce face cu el, l-au aruncat în pod. Și dacă o recunoaștem pe stăpîna albumului într-una dintre cele două personaje feminine de pe pînză și anume în cea care se opune atît de vehement răpitorilor care nici măcar nu încearcă s-o fuțe, atunci ar fi cu totul improbabil ca nepoții să arunce pozele, dar să păstreze această zdreanță pe peretele bucătăriei, adică nu s-o păstreze: s-o afișeze ei acolo dintr-un

acces de pietate pe care pînă atunci nu l-au avut. Nu, prietena acestei Anni este și cea care a cusut și a pus pe perete țesătura, fiind deci la un moment-dat și doamna casei. Dealtfel, bătrîna de pe această fotografie — și Fandaropol ne mai indică o poză — pare să fie tot cunoștința noastră, dar în postură de bunică...

— Și unde-s nepoții?

— Exact, bunică fără nepoți.

Am luat toate pozele la rînd și am căutat cele trei personaje pe care le cunoșteam. „Maurul cu negul sub ochi” mai apărea o dată într-o fotografie de tinerețe, doamna cu piaptănul spaniol doar în imaginea de pe care am recunoscut-o, în vreme ce stăpîna casei mai putea fi văzută încă o dată într-un grup.

— E clar, am admis, albumul aparține acestei femei, imaginea ei apare cel mai des. Să admitem deci că îți accept raționamentul și că ea a fost și stăpîna casei. Mai departe?

— Mai departe e că ea nu mai apare niciunde cu individul cu negul, fratele sau soțul ei, dar după poziția din pozele comune mult mai degrabă soț. Aș zice că nu mai apare de cînd spaniola noastră se grăbește să fie răpită de... el. De lîngă cealaltă femeie care se opune din răputeri la acest act. Ei, și acum am ajuns la ultima șaradă: dacă tot a cusut această alegorie, atunci de ce a surghiunit-o în bucătărie, la vederea slugilor? După ce vom răspunde și la această ultimă întrebare, istoria de pe pînză ne va fi cu totul la îndemînă.

— După cite înțeleg, tu propui următorul scenariu: în viața unui cuplu apare o altă femeie, soția se împotrivește acestei legături, dar cealaltă femeie este totuși cucerită de soț, după care dispare împreună cu el. Mai putem adăuga și amănuntul că în accepțiunea soției înșelate, *Cealaltă* nu a fost cucerită numai de

bărbatul ei, ci și de alți amatori la nuri rivalei, femeia cu piaptănul spaniol fiind deci socotită de autoarea compoziției drept o stricată notorie.

— După cum le judecă cele mai multe soții pe rivalele lor. Da, acesta trebuie să fi fost rolul celorlalți bărbați schițați doar. Dar întâmplarea nu era dintre cele cu care să se afișeze o doamnă, fie ea și dintre cele părăsite. Și atunci, dacă ținem seama și de faptul că a trebuit să-i acopere negul soțului, este probabil că binevoitorii familiei, toate rudele care bîntuie în asemenea cazuri asemenea unor pieze rele, au obligat-o să mascheze identitatea oii negre a turmei lor. Totuși, protagonista noastră trebuie să fi fost o fire tare, dacă n-a distrus poza rivalei, ci a păstrat-o mai departe în albumul familiei care — vă asigur — pe vremea în care trăia ea nu a fost încă aruncat să mucegăiască în pod, pradă șobolanilor. Nu spun, nu-i exclus că dacă am mai fi găsit și restul albumului, să fi dat și peste vreo poză zgîriată a doamnei cu piaptănul spaniol, dar nici prea probabil n-ar fi, pentru că o femeie în stare să păstreze în album pe cea care i-a stricat familia și care e capabilă să înfățișeze scena pentru a o avea tot timpul sub ochi, este o persoană care știe să strîngă din dinți și să aștepte clipa prielnică pentru a lovi.

Bărbatul nu i s-a mai întors și nici copii n-au avut, dacă e să credem mai departe albumul.

— Poate că în paginile lipsă...

— Nu. Pozele nu sînt puse în ordine cronologică. Ei, și dacă tot au chinuit-o atît rudele binevoitoare pe gazda noastră pentru a o determina să-și retragă opera din salon, dacă au obligat-o să mascheze identitatea soțului infidel, n-au reușit să meargă pînă acolo încît să poată s-o oprească să afișeze lucrarea incriminată și incriminantă într-un loc în care toate aceste neamuri n-aveau acces, dar unde bîrfa este

mai puternică decît oriunde — în împărăția slugilor, la bucătărie. Răzbunare de suflet, dacă doriți, satisfacție ascunsă, umilirea completă a dușmanilor, fără ca aceștia s-o simtă vreodată, răzbunare capabilă numai la ființele introvertite, în stare să pregătească îndelung o vînătoare cu gloanțe oarbe. Dar... Da, cei care aveau acces la ea, luau pînza asta drept una dintre numeroasele cusături de acest gen de pe pereții oricărei bucătării a vremii, cei care ar fi putut eventual s-o descifreze, n-aveau cum s-o vadă, doar autoarea putea să-și savureze în taină răzbunarea ei de suflet.

Bineînțeles că inițial nu a acceptat ușor să-și scoată această pînză din salon, de sub privirile celor care erau în stare să înțeleagă alegoria. De aceea cînd n-au mai încetat s-o cicălească, ea s-a opus și a scris acel „Fiat iustitia, pereat mundus”. Asta n-o spune decît cineva hotărît să nu-i mai pese de nici un fel de consecințe.

— Dar a acceptat totuși să mute cusătura în bucătărie, am spus.

— Quod erat demonstrandum. Fandaropol se uită la ceas. Trebuie să ne grăbim, dacă vrem să mai prindem trenul. Își luă rucsacul și ne-am luat rămas bun de la noii locatari ai apartamentului. Aceștia se tot uitau la cusătura aceea banală și murdară, pe care acum o vedeau cu totul altfel. Pînă la urmă, cu părere de rău, dar mărinimoși, i-o oferiră lui Fandaropol. Dar acesta mulțumi și o lăsă acolo. Nu mai prezenta nici un interes pentru el.

În tren l-am rugat să-mi comunice, după ce va fi citit acel jurnal de zi pe care-l ducea cu el în rucsac printre celelalte „trofee ale recenteii expediții” dacă se confirmă teoria cu alegoria pe care tocmai a descifrat-o.

— Păi, clar că se confirmă, spuse el foarte sigur pe sine.

Cînd l-am întîlnit peste mai multe săptămîni, l-am întrebat din nou.

— E un jurnal în care găsești notat tot ce a mîncat autorul său, cîți bănuți au costat lemnele de foc și cîți spițerul. La ce te poți aștepta de la o asemenea lectură? mi-a răspuns.

— La nimic, am consimțit, dar am insistat, cerîndu-i să citesc la rîndul meu acel vechi caiet legat în mușama roșie. În timpul lecturii am avut mereu impresia că găsesc printre fleacuri zilnice un destin pe care-l cunoșteam de acum atît de bine. Și, deși jurnalul nu m-a confirmat explicit, cred totuși că n-am greșit.

CEILALȚI -

Ludovic Maghera, contabil la I.R.G.L.N. (secția a doua) s-a trezit în dimineața de 18 februarie 1982 cu o senzație ciudată: în cameră era cumplit de frig și parcă și patul era mai larg decît era obișnuit. Mai larg și mai... mai altfel. Îi trebui o vreme să se trezească și să poată deschide ochii. Dar cînd o făcu... „Nu, nu se poate, își zise, visez în continuare“. Numai că nu era vis, o muzică necunoscută se răsfrîngea dintr-un casetofon necunoscut, o femeie pe care nu și-o amintea dormea lîngă el, totul într-o încăpere străină, printre obiecte străine. Ludovic Maghera se ridică în coate și privi mai atent în jur: niște haine potrivite ordonat pe marginea unui scaun îl făcură să întîrzie mai mult cu privirile asupra lor și pînă la urmă trebui să admită că bretelele, atît cît vedea din ele din locul în care se afla, nu-i erau cu totul necunoscute, apoi parcă-parcă mai recunoscuse și unul dintre tablourile de pe perete, o natură moartă cu o felie de pepene atît de veridică în prim plan încît — parcă își amintea el — ar fi spus odată — dar unde? — că un asemenea pepene te face să uiți de dogoarea verii. Da, asta a spus-o sigur undeva și bineînțeles că s-a referit la pepenele din natura moartă pictată pe tabloul pe care-l avea acum în față și de care nici nu-și amintea în alt fel decît ca atîrnînd în dormitorul său, în dormitorul acesta.

Începu să se liniștească. Obiectele din încăpere primeau din nou consistență pentru el, fiecare îi chema o altă amintire în memorie, unele se legau de ce-

lelalte, nici femeia care dormea alături nu i se mai părea o străină, logica îi spunea că trebuia să fie soția lui, nu-și amintea încă numele ei, dar micul neg de pe obrazul stîng o făcea de neconfundat — cum o să-ți confunzi propria soție? Și pe urmă își aduse aminte că-l cheamă Ettore di Luna și că trebuie să se ducă la o ședință anunțată a Consiliului de administrație. Numai că o altă voce insista mereu în legătură cu Ludovic Maghera, cel de la I.R.G.L.N. (secția a doua) și de familia de pe strada Alexandru cel Bun nr. 6 și i se făcu un dor nebun de fetița de opt ani a cărei zi de naștere ar trebui s-o aniverseze chiar... „Ar trebui?!“

Ettore di Luna se sculă și se uită în oglindă. Era el, cel dintotdeauna, doar că avea sprîncenele mai negre și o mustață pe care parcă își amintea că și-a ras-o după ce s-a eliberat din armată. Și totuși nu-l deranja nimic din imaginea chipului din oglindă, nimic nu i se părea altfel decît s-ar fi așteptat să fie. O clipă se gîndi că există un mijloc foarte la îndemînă să se convingă, nu trebuia decît să-și radă mustața, dar o voce îl tot mîna din urmă, trebuia să se grăbească, ședința aceea fusese anunțată de trei săptămîni, nu avea voie să întîrzie nici o clipă și drumul de acasă și pînă la sediu era de peste o oră de goană pe autostradă. Pentru ultima oară, atunci cînd se bărbieri, vocea cealaltă îi mai aminti de o aniversare la care cineva, el sau un obscur contabil, era invitat sîmbăta și-și spuse în mod automat că trebuie să facă rost de o damigeană de vin de Miniș pentru acea ocazie, dar pe urmă numele acelui contabil îi pieri cu totul din memorie și doar o clipă, pe autostradă, un chip văzut din viteza limuzinei îi mai aminti de un coleg... cineva al cărui nume nu-l mai ținea min-te, o amintire lipsită de epică, un lucru care...

Ettore di Luna își pierdu întreaga zi în ședințe. După o vreme, imaginea acelui Ludovic Maghera începu să-i dea din nou tîrcoale cu o intensitate mai mare sau mai mică, o clipă avu chiar sentimentul că joacă un rol deosebit de periculos, îi fu frică de posibilitatea de a nu mai fi recunoscut de colaboratorii și subalternii săi apoi îl uită iar pe contabilul de la I.R.G.L.N. Spre seară avu din nou o criză de „depersonalizare”, cum începu să-i dea nume ciudatului fenomen și-și aminti că se sculase în dimineața aceea fără ca soția să i se fi trezit, că plecase în grabă, că ea nici nu l-a văzut. Îi dădu un telefon și în timp ce forma numărul, fără a trebui să consulte pentru aceasta vreo agendă, în timp ce vedea fețele celor doi prieteni care-l așteptau la masa din cafenea, își zise că totul nu este decît cea mai mare prostie posibilă. Iar cînd auzi și vocea soției sale, după ce schimbă cîteva cuvinte, se liniști cu totul. Reveni la masă bine dispus și-și continuă conversația întreruptă.

Pentru ca spre seară să-l apuce o ciudată panică pentru familia lui Ludovic Maghera — acum îi știa numele ca pe al său —, se întrebă ce discută familia sa despre ciudata lui dispariție, cum îl bîrfesc vecinii și prietenii, ce zvonuri s-or fi lansat. Dar după un timp îi veni ideea că dacă el este acum un di Luna, probabil că și di Luna este un Maghera, poate că nici n-a observat nimeni substituirea, deși nici despre o substituie nu putea fi vorba pentru că el avea acasă o soție cu un neg mic pe obrazul stîng și un tablou cu o natură moartă cu o felie de pepene în prim plan și un post important și niște prieteni și... Dar senzația stranie care revenea cu intensități variabile din cînd în cînd din clipa trezirii nu-l mai slăbi.

Mai avu două importante întîlniri în seara aceea și la miezul nopții fu prea obosit pentru a mai merge acasă, mai ales că a doua zi ar fi trebuit să revină

foarte repede, deoarece trebuia să aștepte la aeroport un partener din Grecia. Înnoptă așadar la un hotel unde obișnuia să tragă în asemenea ocazii, mai vorbi o dată cu soția sa la telefon și se culcă frînt de oboseală.

A doua zi dimineață, Ettore di Luna se trezi mai repede decît îl rugă pe hotelier să-l sune. Priveliștea pe care o văzu îl înspăimîntă. Un soare care se chinuia să răsară lumina o plajă aproape pustie. Cîteva copaci ciudați, pîlcuri pîlcuri, străpungeau pustietatea. Dormise pe nisipul gol și fusese acoperit cu o foaie de cort. Aproape că nu avea curajul să privească în jur. O făcu totuși și începu cu examinarea propriului său corp. Iși văzu picioarele vîrite în niște bocanci groși, o mîină bandajată, culcată alături de el, pușca avînd o curea pe care (TOTUȘI) n-ar fi putut s-o confunde, o curea dintr-o piele răsucită, curea pe care și-a făcut-o el însuși din pielea unui crocodil pe care-l împușcase cu cîteva luni în urmă. Apoi, la cîteva metri mai încolo îl descoperi pe U'Bobu și mai încolo pe Ronald Ghenene. Pielea lor era neagră ca și a lui, puștile lor asemănătoare cu cea pe care-și ținușe el mîina stîngă și în timpul somnului. Era sigur că nici Ludovic Maghera și nici Ettore di Luna n-aveau ce căuta printre luptătorii din rezistența din care făceau parte și el, și U'Bobu, și Ghenene. Iar el, își aminti după o vreme, se numea Abraham Dedu. Se sculă în picioare și așteptă să i se trezească și tovarășii. Știa că trebuie să-i comunice un lucru îngrozitor lui Ghenene, lucru pe care-l tot amînase pînă atunci.

Intră în mare și se spală cu apă sărată, atît cît se putea spăla cu o singură mîină și fără să se dezbrace. Ieri, își spusese, mai avuse dubii dacă e Ludovic Maghera sau Ettore di Luna. Azi e convins că e unul

dintre cei doi, mai degrabă di Luna. De ce mai degrabă di Luna? Pe de altă parte știe tot ceea ce trebuie despre Abraham Dedu, are toate amintirile acestuia, pe cînd Maghera și di Luna nu sălășluiesc în el decît ca o senzație. Trebui să facă un efort deosebit pînă să-și amintească numele colegului de bancă din liceu al lui Maghera și nu reuși să reconstituie nici-cum numărul contului de la bancă al lui di Luna.

Între timp se trezi și Ghenene. Copilăros, ca de obicei, acesta intră în apă îmbrăcat, strigă, încercă să-l stropească și pe U'Bobu. Lui Dedu îi fu imposibil să-i spună ceea ce ar fi trebuit să-i comunice de aproape o săptămînă.

Mîncară apoi acolo, pe plajă, după care porniră prin pădurea deasă. Din cînd în cînd marea apărea pentru cîteva clipe printre copaci. După o vreme apa parcă s-ar fi prăvălit în fundul unei căldări: pe ne-simțite uscatul urcă un deal, un munte. Ghenene, care țopăise mai tot timpul, începu să meargă și el serios. Făcură un popas, apoi hotărîră ca U'Bobu s-o ia înainte și ei să-l urmeze la vreo cincizeci de pași. Era mai prudent așa din toate punctele de vedere. Propunerea venise, bineînțeles, din partea lui U'Bobu însuși. Dedu protestase. Nu era drept ca U'Bobu să riște mai mult ca ei doi. Ghenene era indiferent, el se amuza cioplind o bucată de lemn. Acum, simțea Dedu, acum ar fi trebuit să-i spună lui Ghenene ceea ce-i ascunsese de atîta vreme. Acum, pentru că trebuia s-o afle și U'Bobu. Dar nu fu în stare. U'Bobu o luă înainte.

Soarele trezise toate goangele pămîntului la viață și acestea se agitau înnebunite pe sub frunzele care formau tavanul acestei lumi. Dedu îl chemă înapoi pe U'Bobu și le povesti că fratele lui Ghenene îi trădase de mult, că el avea misiunea să le spună despre această trădare care costase viața a cîtorva zeci de

tovarăși. Plecară apoi mai departe și Ghenene ceru insistent să se ducă el în față. Dar nu acceptă nici U'Bobu și nici Dedu. „Pentru că a trădat fratele meu, nu mai aveți încredere nici în mine?” încercă să-i șantajeze Ghenene. Dar cel care plecă primul fusese tot U'Bobu.

Seara calculară că mai aveau de mers trei zile. Se culcară risipiți. Dar U'Bobu își alege un loc de unde să-l poată supraveghea pe Ghenene. Îl cunoșteau bine, nu le era teamă că ar putea să trădeze și el, le era frică să nu facă o prostie.

Abraham Dedu se întinse iar lângă marea pe care au urmat-o toată ziua. Marea era veșnică și stelele deasupra la fel. Înainte de a adormi, Dedu se mai gândi la Ludovic Maghera și la Ettore di Luna. Nici somnul nu reuși să-i risipească o teamă pe care aproape că și-o putea deja explica.

În dimineața de 20 februarie, Abraham Dedu se trezi dîrdîind de frig. Nu trebui să deschidă ochii pentru a ști ce s-a întîmplat. Încercă doar să forțeze puțin nota și să-și „Amintească” cine era în ziua aceea. Se strădui să-și cheme noile amintiri în memorie, își caută numele și trecutele iubiri, mirosul soției care probabil că dormea alături de el, culoarea ochilor mamei, marca de tutun pe care o fumase tata. Încercă măcar să-și amintească dacă el însuși era fumător. Și ce mai gîndește acum familia lui de pe strada Alexandru cel Bun, dar oaspetele străin care trebuia să fie primit pe aeroportul din Milano și mai ales ce gîndesc acum U'Bobu și Ghenene? Se sculă, își luă treningul, hanoracul, bocancii, în fața cabanei își puse schiurile și începu să taie munții așa cum o făcea în fiecare dimineață. Doar că acum gîndea la alte lucruri ca de obicei. Bjorn Lundal era conștient că în fiecare dimineață se trezește altundeva, singur.

sau alături de o altă soție, de alți copii, că poate lăsa în urma sa după fiecare transformare câte un gol îngrozitor de dureros. Acum nu dorea să știe decît un singur lucru: nu cumva nu mai e normal? Nu cumva a înnebunit? El, Bjorn Lundal, a fost de cînd se știa o fire închisă. Poate și datorită locurilor în care trăia, felul său de viață îl obliga la lungi zile solitare. Poate că munții de zăpadă pe care i-a călcat mereu i-au luat amintirile, mințile. Avea o memorie imposibil de pus în cuvinte, o memorie care nu putea să fie a unui norvegian care niciodată nu a coborît sub paralela 55 și care-l făcea să-i fie dor în același timp de atmosfera din tribuna micului stadion al echipei de divizia B a campionatului românesc de fotbal, de autostrada care leagă San Benedetto de Milano, de dansurile copilărești ale lui Ghenene. Și, dacă în fiecare zi se va trezi drept altul, suma acestor doruri se va înmulți fără încetare și el nu va mai putea s-o poarte cu el toată și pînă la urmă, chiar dacă n-a înnebunit încă, sigur își va pierde mințile. Iar mai tîrziu, în timp ce Erik Sorensen îl ajuta să prindă curelușele cu care fixau povara de sanie, Bjorn Lundal trebui să admită în gîndul său că dacă fenomenul acesta se va perpetua încă o lună, un an sau douăzeci de ani, el tot nu va putea încurca mai mult decît destinele a cîtorva mii de oameni, de familii. Cîteva mii de destine din miliardele posibile... (Iar Erik Sorensen își spuse că Lundal ăsta a devenit și mai taciturn ca de obicei).

Acum el nu mai voia să știe decît un singur lucru: atunci cînd Maghera îl înlocuise pe di Luna, oare și di Luna trecuse în locul contabilului de la I.R.G.L.N.? Oare di Luna îi cumpăraseră exact ceea ce ar fi vrut Maghera să-i cumpere fiicei sale cu ocazia zilei ei de naștere? Și cum a reușit să se descurce Dedu printre complicatele contracte ale concernului din Milano?

Și mărșăluiește acum cineva alături de Ghenene? Căci altfel atît acesta cît și U'Bobu își vor imagina că povestea cu fratele lui Ghenene nu este decît o născocire, din moment ce el însuși, cel care a adus vestea, a dezertat...

Lundal își spuse că singura soluție ar fi să plece imediat la cel mai apropiat dintre CEILALȚI, să se convingă dacă în fiecare loc există cîte un înlocuitor... Dar asta ar însemna să facă un drum mai lung decît o zi și dimineața el va fi departe, va fi cine știe cine...

Spre seară, după multe încercări reuși să-și amintească numărul de telefon de acasă de la di Luna. În timp ce auzea aparatul sunînd la San Benedetto, realizează că-i tremurau picioarele. Nu-și putea imagina ce va simți cînd își va auzi propria voce venind de la mii de kilometri și ar fi fost cu atît mai dezamăgit dacă di Luna ar fi avut o voce diferită. Dar asta nu se poate, își spuse imediat. Numai că domnul di Luna nu-i acasă, îi transmise soția; a venit acum o jumătate de oră și a trebuit să plece iarăși. A venit sigur? Cum, vă rog? Nu, iertați-mă, nimic. V-aș ruga doar să-i transmiteți domnului di Luna că l-am căutat, că l-a căutat Bjorn Lundal din Norvegia. Desigur, cum se va întoarce îi voi spune. Nu doriți să îmi dați un număr de telefon unde să vă poată suna el? Nu, mulțumesc.

Lundal fu la început dezamăgit că soția lui nu l-a recunoscut și că l-a luat drept un simplu asociat sau partener de-al lui di Luna. Pe urmă o acuză că s-a căsătorit doar cu un nume și nu cu un om. După o vreme n-o mai acuză de nimic. (Dar nu putea s-o uite. Cîndva o iubise...-) Așteptă apoi toată seara ca di Luna să-l sune el. Dar nu-l căută nimeni. „Poate, își spuse Lundal, doar eu am amintirile lor, a celor de dinnaintea mea, ei neavînd cum avea memoria ce-

lor care i-au urmat. Poate că trebuia să-i las numărul meu. Dar dacă m-ar fi sunat abia mâine?”

(Într-adevăr, peste o săptămână un di Luna îl căută pe un Bjorn Lundal, dar cel care vorbise la telefon cu soția aceluia di Luna era deja de mult cu totul altundeva...)

După câteva luni, omul care se trezea în fiecare dimineață în identitatea altcuiva avu un șoc pe una din străzile din Rio, când niște bandiți, retrăgându-se dintr-o bancă pe care au prădat-o, au început să tragă la întâmplare printre trecători. „Dacă aș fi murit acolo, își spuse Gabriel Echeveria, ce s-ar fi întâmplat cu tot acel algoritm întrerupt? Ce s-ar fi întâmplat mai departe și ce s-ar fi putut întâmpla chiar și retroactiv? Până la infinit tot n-o să-mi meargă, își spuse el înfricoșat. Supraviețuirea este rezultatul unei sume de coincidențe fericite, nici măcar calculul probabilităților nu-mi permite să am noroc la nesfârșit“.

Cînd muri, un an mai tîrziu într-o mină prăbușită, la 2 iunie 1983, își spuse că ar fi trebuit să-și cheltuiască toți banii pe telefoane, că ar fi trebuit să vorbească mereu cu toți CEILALȚI, să le fi spus... ăă... să le fi spus orice, dar să fi vorbit cu ei și pe urmă... pe urmă... În mina aceea Peter O'Brian luă o decizie, prima, unica decizie cu adevărat hotărîtoare: dacă va rezista acolo pînă dimineața, în zori se va trezi cine știe unde. Și cine știe cine va muri în locul său în acel fund al pămîntului. Dacă va admite să se petreacă acest lucru, mâine va putea să ucidă liniștit sub ochii poliției pentru că nici un tribunal nu-l va condamna în ziua în care va fi săvîrșit crima, iar el va scăpa mereu de execuție. Și va veni desigur o zi în care va dori să trăiască fără teama consecințelor, care și așa niciodată nu l-ar putea ajunge. Ar fi suficient un singur gînd ca acesta, o singură încercare

pentru ca avalanșa să nu mai poată fi oprită... Și atunci... atunci... ATUNCI...

Rezemat de blocul de stîncă, tocmai de acela care-l despărțea pentru totdeauna de lumină, după ce-și tăie venele, Peter O'Brian — omul care era conștient că se trezește în fiecare dimineață drept altcineva — încercă să retrăiască destinul tuturor celor care a fost. Și o duioșie cu totul și cu totul nebărbătească, imbecilă chiar, îl făcea să nu-i pese de viața care i se scurgea clipă cu clipă din trup, ci de cea a tuturor celor pe care i-a iubit cîte o zi.

POSIBILA IMAGINE PIERDUTA

Există locuri care nu-și trădează detaliile pentru că nu sîntem obișnuiți să le privim de aproape. Se află lucruri care sînt de față și pe care nu le observăm pentru că le cunoaștem doar sub o altă înfățișare. Și se găsesc cunoscători ai acestor fenomene care, fiind obișnuiți cu ele, văd de multe ori și ceea ce nu există. Și este greu de știut dacă ignoranța sau prea multa știință încurcă mai mult percepția.

După cum o demonstrează și acest modest op, oricare fereastră (etaj) a fiecăruia dintre cele trei turnuri ale Castelului albastru ne-a transmis o posibilă imagine, transcrisă aici cu fidelitatea îndoielnică a scribului. Nivelul nu întotdeauna exemplar al textelor, lacunele, care au trebuit să fie completate ulterior, trufia unor copiiști și ignoranța altora a dus la compilații cu totul neavenite, la acoperirea relatării originale cu un strat, dacă nu întotdeauna mincinos, oricum străin de privirea nemijlocită. A fost treaba specialiștilor să folosească metodele ultimelor cuceriri ale științei lor pentru a curăța ceea ce a existat de la început de ceea ce s-a adăugat ulterior. Îmi lipsește și profesionalitatea și prestigiul pentru a mă încumeta să dau note celor ce s-au aventurat pe un drum atît de greu. Totuși, în lipsa argumentelor științifice riguroase — care, vai, și ele sînt încă de prea multe ori inadecvat folosite —, nu mă pot împiedica să am și eu o convingere și anume aceea că imaginile pe care le-a transcris acest tom reprezintă dacă

nu cea mai fidelă interpretare, cel puțin interpretarea posibilă a aceleiași surse. Oricum, acest volum constituie, de aceea, o mărturie a unui anumit timp al receptării legendelor despre Castelul albastru.

Dar există o fereastră — una dintre cele de trei ori opt — despre care orice confirmare a dispărut. Poate cu excepția faptului că a fost descrisă de parcă ar fi fost deja zidită pe vremea aceluși totuși atestat Don Felipe Galecha. Și se mai găsesc și alte variante în care ni se spune că una dintre ferestre nu reflectă decât însuși castelul, în vreme ce în compilațiile mai târzii se vorbește despre o „ferastră caleidoscop”, termen diferit interpretat de către exegeți, unii mergând pînă acolo încît să respingă noțiunea cu totul, apreciind-o drept o eroare datorată unui nefericit calc lingvistic. Așezîndu-se fiecare text la locul potrivit (sau pe aproape), s-a ajuns, prin eliminare, să se considere că fereastra (etajul) al șaptelea al celui de al doilea turn ar fi cea care ar reprezenta locul respectiv. Folosind același procedeu al eliminării, s-a putut ușor constata că ferestrei cu pricina i-a pierit orice mărturie a imaginii, nemaexistînd nici un text care s-o ateste, nici măcar sub forma unei compilații târzii.

În cele mai multe ediții, diferitele povestiri sînt înșiruite într-o ordine mai mult sau mai puțin întîmplătoare. Încercările de sistematizare au ținut cont de obicei doar de rațiuni tipografice sau de moment, ca să nu le spun comerciale. Este curios că nici o ediție pe care am avut-o eu la îndemîină și nici un manuscris pe care l-am putut consulta nu folosește succesiunea indicată de exemplarul din biblioteca lui Sir Robert Cotton, manuscrisul care conține acel tabel ce pare să fie una dintre posibilele chei ale labirintului Castelului albastru. Urmînd această cale în

reconstituirea pe care am propus-o prin ediția de față, am încercat să caut corespondențele posibilei imagini pierdute atît pe orizontală, stabilindu-i ecourile în etajele șapte ale turnurilor unu și trei cît și în liniaritatea verticalei reprezentate de însuși turnul doi. După eforturi zadarnice mi-am dat seama de inutilitatea acestui demers: dacă din fiecare punct unghiul de vedere diferea atît de mult încît peisajul admirat nu se interfera niciodată de la o fereastră la alta, este de presupus că și posibilele traiecte sînt cu totul divergente. Cît privește numele mitologice pe care le poartă nivelele în manuscrisul găsit în Nordul Africii, faptul că s-au păstrat doar două dintre aceste denumiri (din opt) nu reprezintă nici o nenorocire din acest punct de vedere (dar numai din acest punct de vedere!). În vechime cîți autori nu obișnuiau să numească după o muză aleasă mai mult sau mai puțin afectiv capitolele cărților lor sau cărțile însăși? Că există corespondențe simbolice între Sisif și textele păstrate (în versiunea noastră) la primul etaj sau între sirene și cele corespunzînd tot în versiunea noastră catului patru este adevărat. Dar la fel de posibil ar fi ca ordonarea imaginilor să fi fost făcută după acest nume și nu numele să fi fost date acelor imagini. Denumirile n-au avut de multe ori decît o valoare votivă. Este la fel ca și cu figurile unor personaje care cu timpul au primit din aceleași pricini denumirea de Zeus sau, mai tîrziu, de Sfîntul Cutare. Venus din Milo este altă femeie decît Venus Capitolina. Văzînd o întruchipare a lui Zeus nu putem deduce o altă întruchipare de a sa.

Concluzia aceasta nu este prea încurajatoare. Dacă ar fi s-o urmăm, ar trebui să ne resemnăm cu ideea că una dintre cele douăzeci și patru imagini posibile s-a pierdut pentru vecie. Dar ceea ce ne-a rămas este direct divizibil la douăzeci și trei? Putem fi atît de

rigizi în interpretări? Nu cumva materialul căutat există sub ochii noștri neobișnuiți să-l perceapă? Sau, printre atâtea perspective oferite cu generozitate de ferestrele Castelului albastru, nu cumva una dintre ele are datoria să sondeze ca o oglindă? Nu cumva, printre atâtea ieșiri imprevizibile, cel ce a conceput turnurile să fi simțit la un moment-dat nevoia și celei mai subtile și ultime căutări, scrutarea de sine?

S-ar putea reproșa unei asemenea interpretări că ar fi totodată și cea mai comodă și cea mai inatacabilă. Nesprijinindu-se pe nici un argument material, orice ipoteză nu rămîne decît o simplă ipoteză.

Și totuși se mai găsesc frînturi de texte, precum și texte întregi disparate care s-au îngrămădit nepuizabile în marea magazie a obiectelor pierdute și parțial regăsite. Ar fi însă aproape imposibil să reconstitui din colecția de obiecte disparate de tot felul, din acest praf al istoriei, un obiect rotund. Chiar dacă un ciob s-ar potrivi perfect într-un anumit punct, nimeni n-ar putea să mai certifice autenticitatea transplantului. Ipoteza ar rămîne tot ipoteză.

Există nenumărate povestiri despre ferestre zidite. Unele sînt rătăcite printre alte grăunțe de nisip ale acestei pulberi nesfîrșite. Există și povestiri de acest gen inserate în corpuri aparent omogene și totuși parcă acele fragmente s-ar potrivi mai bine unui anumit cat pierdut al aceluși manuscris intitulat „Castelul albastru”.

În Castelul lui Barbă Albastră soția regelui nu are voie să pătrundă într-o anumită încăpere, depozitarea unei taine îngrozitoare. Despre celelalte nenumărate odăi ale palatului nu ni se vorbește aproape nimic. Ele nu fac parte din intrigă, nefiind decît recuzită. În alte legende încăperea misterioasă este înlo-

cuită cu o uşă care nu are voie să fie deschisă (Nici măcar nu are importanţă ce se găseşte în spatele acelei uşi.) În fine, se mai găsesc şi interdicţii în legătură cu unele geamuri. Şi acolo există, bineînţeles, şi ferestre „obişnuite”, dar nimeni nu le aminteşte. Ceea ce nu le împiedică să-şi aibă viaţa lor. Niciunde nu-mi este cunoscut să joace rolul principal o fereastră zidită, dar la fel de adevărat este că niciunde nu se spune răspicat că în palatul respectiv o asemenea fereastră ar lipsi.

Dar cioburile risipite sînt la fel de multe ca boabele nisipului mării. Nenumărate fragmente de argilă scrisă, pietre păstrînd resturile unor inscripţii, bucăţi de papirus, stele funerare aduse din cele mai diferite colţuri ale lumii, pictograme, hieroglife pe jumătate şterse, scrieri azi necunoscute, liniara A, liniara B, zdrenţe de mătase care au fost acoperite odată cu semne, mărturii nenumărate se îngrămădesc în nesfîrşitele depozite ale muzeelor lumii. Nimeni nu le va mai putea pune vreodată cap la cap, nimeni nu va mai avea putinţa să vadă ce se repetă. Cei ce au „salvat” aceste resturi au desăvîrşit risipirea lor ireversibilă. Iniţial a mai fost posibil să cauţi oala după locul de origine a ciobului. Acum şi oala a fost „salvată” şi păstrată într-un loc în care va mai zace „în siguranţă” alte mii de ani. Nelăsate să moară, aceste fragmente au prea puţine şanse de a mai trăi vreodată.

Pe un papirus care cu greu ar mai putea fi datat şi cu atît mai puţin reconstituit, se mai păstrează referiri la o despărţitură în zid: nimeni nu are voie să privească prin ea pentru că, nevăzînd peisajul cu care este înconjurat (edificiul) ci... cu totul altceva, îşi va pierde desigur minţile. În Babylon o asemenea crăpătură s-ar fi numit „idee” — ea nu poate fi atinsă cu mîna. Dar despre o astfel de „idee” avem totuşi o

mărturie: cînd rosteau la început de an diferitele denumiri ale marelui zeu, regii babilonieni recitînd din Enuma-Eliş, priveau printr-o fereastră care nu se pomenea. Nici ceea ce vedeau ei prin acea fereastră nu se pomenea. Unii magicieni, intrînd în transă, priveau și ei printr-o fereastră sau prin ceva ce simboliza acea fereastră.

Deoarece despre oglinzi există mult mai multe legende, se pare că unele mărturii ar putea devia de la legendele reflectărilor. Cel ce privește în oglindă vede ceva, cel ce privește în fereastra respectivă de asemenea.

Mama vitregă a Albei ca Zăpada primește un răspuns profund nemulțumitor de la oglinda interogată. În evul mediu asemenea oglinzi se pare că ar fi intrat în recuzita unor prezicători. Regina rea din basmul fraților Grimm pare să fie ultima urmașă a acestei tradiții. Ghicitoarele mai sărace, care nu aveau asemenea oglinzi, puneau clienții să privească într-un anumit ungher întunecos al încăperii. Eventual, o luminare ușor mascată de un voal putea să arunce reflexe incerte. Mușterul trebuia să spună ce vede, iar ghicitoarea interpreta acele viziuni. În același scop, noaptea se putea folosi o fereastră. Pe întuneric și în lipsa lunii, mișcările copacilor privite din casă pot sugera atîtea și atîtea imagini. Din mulțimea de izvoare din care s-a adăpat mantica, putem spune că fereastra respectivă își cîștiga faima odată cu venirea nopții și cu semiopacifierea ei.

Din legenda lui Don Felipe Galecha a rămas în primul rînd acel Castel albastru din care a fost adus „aurul schimbător”. Protocelele Sfîntului Oficiu insistă pe această temă. Dar acolo unde se vorbește despre lucruri mai banale decît ținuturile oamenilor violeți sau ale civilizațiilor cailor, o simplă fereastră schimbătoare de destine nu mai merită să fie amin-

tită. Să spunem că Don Pedro Tores și oamenii săi ar fi privit prin acea fereastră, că s-au regăsit în imaginea admirată și că au renunțat poate pentru totdeauna la vechea lor identitate? Ar fi riscant, chiar dacă speculația nu este cu totul gratuită, avînd în vedere situații asemănătoare descoperite pe documente pe jumătate pierdute.

Un soldat maur, rătăcit prin nemărginirea deșertului, a nimerit într-o oază. Se aflau acolo cîțiva palmieri, un mic lac, un petec de pămînt acoperit cu iarbă, nu mult mai mare decît un covor de rugăciune și o clădire de formă octogonală. Fiecare perete al construcției avea o ușă care da spre exterior. Soldatul a deschis una dintre uși, a intrat și a întîlnit un bătrîn înțelept care i-a dat să mănînce pîine și măsline și să bea apă rece. Au stat o vreme de vorbă, apoi soldatul a mulțumit și a plecat mai departe. Dar după cîțiva pași și-a dat seama că și-a uitat sabia în edificiu. Așa că a revenit, dar în grabă a reintrat pe o altă ușă. De data asta a întîlnit în clădire un grup de copii care învățau cititul și scrisul de la învățătorul lor. Nimeni nu știa de existența bătrînului înțelept, nimeni nu știa de vreo sabie uitată. Uimit, soldatul a ieșit din nou din clădire pentru a-și urma drumul. Dar își dădu repede seama că nu poate înfrunta neînarmat deșertul, iar prezența elevilor și a învățătorului lor i se părea o înșelăciune: probabil că frumoasa lui sabie, cu lucrătură de argint și mînerul bătut în pietre prețioase, a fost motivul înscenării. Așa că a revenit pe prima ușă, hotărît să lupte pe viață și pe moarte pentru a-și recupera arma atît de necesară. A dat într-adevăr de bătrîn, acesta i-a spus că-l aștepta, i-a înapoiat sabia și soldatul a plecat din nou. Dar nu s-a îndepărtat în deșert, ci a pătruns printr-o altă ușă în octogon: curiozitatea nu-l mai lăsa să-și continue drumul. De data asta nimeri la un sultan

bogat ce benchetua în mijlocul curții sale. Soldatul a stat mai multe săptămîni acolo, apoi a ieșit din nou din edificiu. A înconjurat de mai multe ori clădirea pentru a se mai convinge încă o dată și încă o dată cît e de mică și a pătruns în ea printr-o nouă ușă, intrînd astfel într-o nouă lume. Aici nu cunoștea nici oamenii, nici limba lor, nici obiceiurile locului. Abia avu timp să fugă, chit că nimeni nu i-a făcut nimic: dar dorul de ai lui îl chema înapoi. La cea de a cincea intrare fu oprit de un străjer, trebui să plătească o taxă și fu introdus într-o baie de distracții. Femei frumoase și bărbați bogați abia de-l priveau. Ieși și de acolo. Era prea sărac și la sabie ținea prea mult ca să și-o vîndă pentru o noapte. A șasea ușă l-a condus într-o colibă mizeră în care copii bolnavi plîngeau în jurul unei bătrîne așezate pe un fel de catafalc. A șaptea ușă dădea spre o stradă lungă plină cu arabi. Se simți bine acolo, oamenii îi erau apropiați, le cîștigă repede stima, ca un soldat viteaz ce era, își găsi o fată de care se îndrăgosti, hotărî să rămînă acolo. Dar mai exista o ușă prin care n-a intrat. Se simțea bine cu fata, dar dorul de a vedea și ultima intrare îl rodea tot mai mult. Pînă la urmă nu mai rezistă, ieși din clădire, își însemnă bine intrarea care îl introducea în lumea pe care a îndrăgit-o și deschise ultima ușă, cu gîndul de a arunca doar o sumară privire în spatele ei. Legenda propriuzisă se oprește aici.

Unii pretind că oșteanul s-ar fi întors la femeia iubită, alții zic că nici nu mai era nevoie să se întorcă pentru că ultima ușă ducea întotdeauna spre lumea preferată, că ultima ușă nu reprezenta decît ecoul plăcerii. Alții își încheie povestea în mod enigmatic: aici se termină totul, deci soldatul n-a mai revenit niciodată de după ultima ușă. Și, în sfîrșit, o ultimă variantă dintre cele care-mi sînt cunoscute, amintește

de faptul că soldatul ar fi fost recunoscut peste mări și țări de niște vechi camarazi de lupte. Fiecare ar fi povestit câte o amintire bogată în aventuri. Doar oșteanul nostru ar fi mărturisit că lui viața nu i-a oferit întâmplări neobișnuite. Să se fi întâlnit soldatul după cea de a opta ușă cu vechii săi prieteni? Să fi avut ultima ușă un efect puternic amnezic, asemenea atîtor tărîmuri misterioase din basmele diferitelor popoare?

Se vede ușor că orice variantă se potrivește și ferestrei enigmatice a Castelului albastru. Oricare dintre aceste ipoteze s-ar putea pune și drept motiv pentru întîrzierea lui Don Felipe Torres în Castelul din care nu se știe să mai fi ieșit vreodată.

Dar, trebuie să recunosc, n-ar fi exclus ca la cel de al șaptelea cat al celui de al doilea turn „fereastră enigmatică” să fi primit acest statut doar pentru că un capriciu al istoriei i-ar fi rătăcit imaginea. Sau pentru că noi nu ne pricepem s-o descoperim, ea fiind de față. Sau poate că nici nu avem ce descoperi: sînt locuri în care căutăm taine, deși acestea n-au cum să se afle acolo. Dar dacă am ști cu precizie unde trebuie căutată o enigmă, ar mai rămîne vreun mister nedezlegat?

STRĂLUCIREA PERFECTĂ A DIAMANTULUI

Un gard care împrejmuește un zid! Zidul este spart în mai multe locuri și ar trebui reparat. În loc de aceasta s-a găsit soluția gardului. Dealtfel, totul nu este decît convenție: zidul nu mai este de mult menit să apere așezarea de dușmani.

Înăuntrul fortificațiilor se găsesc străzile, piețele, parcul și terenul de sport. Totul este înghesuit pentru că ruinele zidului strîng corpul localității asemenea unui corset prea strîmt. După mai multe convulsii, orașul s-a împăcat cu soarta sa: n-a mai crescut.

În biblioteca-muzeu se află o carte cu limba de mult depășită, pe care chiar și localnicii, vorbitori ai unui grai ce nu s-a păstrat mai nicăieri, abia de-i mai înțeleg, prin deducții, sensul. Există în acel op un capitol despre corectitudine. Aforismele care îl compun sînt simple cugetări și nu o lege morală. Dar textul a devenit ilizibil în cea mai mare parte a sa. Munca de descifrare este grea, dar plină de surprize. Într-o zi se va putea cunoaște și acest capitol în totalitate, chiar dacă unele accepțiuni s-au schimbat.

Dar munca a început. Iată ce a fost descifrat pînă acum:

„27. Poate cineva oferi la nesfîrșit cadouri? Să răspunzi întotdeauna la întrebări cinstit în întregime ca și cum ar trebui mereu să faci daruri celorlalți.

28. Minciuna este întotdeauna dăunătoare. Adevărul doar atunci cînd nu slujește adevărului.

37. Complet este ceea ce face adevărul rotund.
Asperitățile contrazic întregul."

Oraș ce se mîndrește cu o istorie milenară, cu ruine încărcate cu semnificații, cu monezi proprii și mai ales cu legende ce îi atestă o viață înfloritoare încă înaintea certei ocupații romane, Rujn an Zweeg, astăzi o așezare despre care se spune că ar mai avea trei mii cinci sute de locuitori, își trăiește din plin trecutul. Nu mai mare ca un sat, localitatea viețuiește asemenea acelor domnișoare bătrîne, provenite din familii acoperite de glorie uitate, viețuind doar pentru acele vremuri care s-au dus și aproape confundîndu-se cu legenda. Ușor aeriene, total neorientate într-o actualitate care nici măcar nu le interesează prea mult, devenite parcă ele însele elemente ale acelor mituri pe care cei din jur le află tot din gura lor și care poate de aceea se și confundă de multe ori cu naratoarele, împrăștiind în jur un miros de vechi, un miros incert pe care oamenii din comoditate s-au obișnuit să-l numească iz de putregai, dar care n-ar fi exclus să fie tocmai o prelungire în timp a unor parfumuri azi necunoscute, aceste domnișoare bătrîne sînt acceptate ca niște ciudățenii și termină de cele mai multe ori abandonate cu totul lumii din care au venit și în care, reîntorcîndu-se, nu mai pot fi urmate de înțelegerea contemporanilor. Rujn an Zweeg este un fost castru roman, un fost oraș liber, o fostă redută împotriva oricărei intervenții străine, o fostă reședință temporară a unui duce de Orania fugărit și rănit, în care refugiatul a găsit locul ideal pentru a-și vindeca rănile pentru a se putea întoarce la luptă, pentru a învinge; Rujn an Zweeg a fost un mic stat în stat ce n-a putut fi niciodată anexat, alipit, confederat, care și-a căutat și găsit întotdeauna alianțele și care s-a numit în secolul al XVII-lea „frate mai

mic, dar cu puteri și drepturi egale în ceea ce privește privilegiile și obligațiile comune" cu însuși leul britanic, pentru ca în același timp să se autonumească și protector al regilor Poloniei, după ce unul dintre suveranii acestei țări, pierzându-și temporar coroana, și-a găsit pentru o iarnă refugiul la Rujn an Zweeg.

Localitatea mai fusese pe vremuri celebră și pentru apele ei tămăduitoare, recomandate pentru orice fel de afecțiuni, lăudată în aceeași măsură de medici ca și de vraci. Izvoarele ei au devenit notorii. Și puterile cu care investise legenda apele erau nemăsurate: ele erau bune pentru întremarea psihică și fizică, pentru vindecarea bolilor și pentru liniștirea durerilor, dar erau folositoare și pentru călirea voinței, a puterii de discernământ și nu stricau nici la mărirea șanselor în a dobândi succese de tot felul, în funcție de ambițiile celor ce veneau aici la tratament. Altfel cum ar fi putut acel duce de Orania să scape de o armată de câteva mii de mercenari, el care era rănit și însoțit doar de doi slujitori? Și nu numai că a scăpat, dar a și revenit învingător în arena politică. Sau cum ar fi reușit acel rege polonez, care a trebuit să caute în cea mai mare grabă drumul exilului, să se pomenească brusc cu o delegație de nobili chemându-l înapoi la rang și demnități? Izvoarele tămăduitoare de la Rujn an Zweeg i-au prelungit orașului nu numai istoria, dar l-au păstrat și în conștiința publică. Apoi, prin secolul al XIX-lea, treptat, apa a încetat să mai izvorască din locurile știute. Și odată cu ele a secat și faima orașului.

Locuitorii săi, cei puțini care au rămas, lipsiți de șosea și de cale ferată, lipsiți chiar și de curent electric, refuzând cu încăpăținare orice schimbare, s-au izolat tot mai mult de lume, trăind după propriul lor ritm, după vechile lor legi, fremătind la evenimen-

tele pe care le consemnau conștiincioși în propriul lor ziar, ce apărea zilnic de peste două sute de ani. Cei trei mii cinci sute de locuitori nu mai sînt de mult trei mii cinci sute, poate nu mai numără nici trei mii de suflete, poate nici două mii. Anual mai pleacă de aici cîțiva tineri, niciodată prea mulți, în curînd nu va mai avea cine să plece. Oficialitățile îi lasă în plata domnului: cui să-i mai treacă pașii și cui să-i mai pese de acele locuri izolate?

Ziarul local consemnează cu osîrdie tot ce se întîmplă important: nașterile, nunțile și decesurile sînt evenimente de seamă, micile certuri dintre vecini trezesc articole de opinie, sfaturile gospodărești, privind atît agricultura cît și meșteșugurile, dau conținut unor rubrici zilnice. Nu lipsesc nici evocările trecutului glorios, biografiile elogioase ale cetățenilor locului, croitori sau tîmplari, nemaivorbind despre cele ale intelectualilor, oameni care au fost la studii și s-au întors la Rujn an Zweeg de parcă nici n-ar fi plecat vreodată, acomodîndu-și știința dobîndită la tradițiile și posibilitățile de acasă. Medicul folosea în tratamente mai ales apa din firișoarele care se mai prelingeau cîteodată din două izvoare, apă care era strînsă cu mare grijă și păstrată pentru nevoie. Nu erau ignorate nici plantele pe care farmacistul se pricepea să le culeagă și să le prepare după tratate tipărite cu veacuri în urmă la Rujn an Zweeg, dar erau folosite și medicamente în cutii cu inscripțiile firmelor moderne, pe care localnicii le achiziționau din orașele din jur. Profesorii îi învățau pe copii citirea, scrierea, aritmetica și celelalte științe, dar cel puțin două ore pe zi se discuta istoria locului. Judecătorul studiase dreptul, cunoștea legile țării, avea grijă ca, dacă vreodată ar interveni un diferent cu alți cetățeni, să-și poată îndruma concetățenii, dar nu judeca pricinile celor din Rujn an Zweeg decît după „Legea Orașului

Liber Rujn an Zweeg" întocmită în 1488, tipărită mai târziu în nenumărate ediții mereu adăugite, dar aproape deloc modificate. Dar pricinile erau puține și judecătorul nu prea avea de lucru. Rarele procese erau comentate cu mult lux de amănunte de ziarul local, același ziar care despre cel de al doilea război mondial a dat în total trei știri: prima la două zile după izbucnirea conflagrației, a doua prin 1943 într-o singură frază („Înștiințăm de asemenea pe onorații noștri cititori că în lume războiul continuă, făcând nenumărate victime“.), iar a treia prin 1948, când stimatul public a fost informat că în numeroase țări cetățenii sînt obligați să lucreze din greu pentru a reclădi orașele distruse în bombardamentele războiului care, iată, s-a terminat.

Una dintre mîndriile acestui loc este faptul că „Legea Orașului Liber Rujn an Zweeg“ este atît de bine întocmită, încît nu există delict care să nu fie stipulat acolo și pedeapsă care să nu vină în deplină concordanță cu fapta respectivă. Și, pentru că se știe, nu există crimă fără o lege care s-o condamne, codul local era deosebit de cuprinzător, prevenind orice faptă reprobabilă, încadrînd-o perfect într-un paragraf sau într-un amendament. Aceste amendamente, dealtfel, stîrneau ambițiile juriștilor și fiecare generație se străduia să mai găsească un amănunt cu care să cizeleze legea atît de perfectă, știind fiecare jurist că orice contribuție îi va purta pentru vecie numele. Despre Legea Orașului Liber Rujn an Zweeg se spune adesea că este asemenea unui diamant cioplit de zeci și zeci de mîini pricepute, că este perfectă. Și se bucură de o autoritate pe măsură.

La biblioteca-muzeu, care adăpostește și arhivele orașului, se găsește colecția ziarului local de la primul și pînă la ultimul număr. Dar mapele respective

rar sînt cercetate: nu există casă în care să nu se păstreze exemplare ale unor perioade de apariție și în primul rînd numerele care povestesc despre marile întîmplări mici ale familiilor respective.

Localitatea a creat un premiu special pentru cetățenii merituoși ale căror fapte ajută la perpetuarea memoriei orașului. Fericiții cîștigători s-au recrutat din cele mai diferite pături sociale: un negustor care a aruncat pe piață celebrele servicii de apă Rujn an Zweeg, un medic veterinar care a selecționat rasa de găini Rujn an Zweeg, un campion profesionist de box care a dus în lumea mare faima orașului său natal. Prin 1930 un tînar profesor de istorie, cea mai îndreptățită speranță a intelectualității locale, a început să scrie o istorie a orașului liber din care se trăgea. Bărbat ambițios, tînarul dascăl s-a ridicat prin puteri proprii și nimeni nu se îndoia că premiul special îi va fi atribuit imediat ce-și va fi terminat lucrarea. De neînțeles părea doar cum de nu s-a întocmit pînă atunci o astfel de istorie — o scăpare pe cît de neașteptată, pe atît de inexplicabilă.

Cu ocazia documentării sale la biblioteca-muzeu, profesorul a descoperit un sacrilegiu: în mapele vrăfuite ale sfîrșitului secolului trecut cineva a intrat cu foarfecele în ziare, decupînd anumite articole. Bibliotecarul-arhivar, moștenitorul ereditar al acestei funcții, nu putea da explicații satisfăcătoare. Autoritățile au instituit o anchetă, dar în curînd aceasta s-a dovedit neputincioasă.

Profesorul a pornit de la premisa că acela care a maltratat colecția a urmărit o anumită serie de articole, un subiect comun. Așa că a început să caute printre ziarele păstrate de particulari. Dar anul 1893 și următorul lipsea de acum aproape cu desăvîrșire de pretutindeni, iar numerele care au fost găsite au rămas intacte și în colecția oficială. Mai rămînea o

ultimă sursă: tăieturile lipite în albumele pe care fiecare familie le tezauriza cu maximă grijă. Comparînd acele albume cu ziarele existente, au putut fi descoperite pînă la urmă patru articole care nu apăreau în colecția oficială. Dar ce legătură să fie între comemorarea morții unui staroste de brutari, munca la școală a noului învățător, rezultatele concursului de trîntă și recomandările medicului privind dieta sugărilor în anotimpul rece? Întrebarea care se pune se referea la conținutul celor scrise pe contrapaginile articolelor păstrate de descendenții brutarului, ai învățătorului și ai medicului. Dar nici una dintre cele trei familii nu era dispusă să-și dezmembreze relicvele, riscînd să distrugă amintiri de nerecuperat în primejdioasa acțiune de dezlipire a vechilor foi de ziar de pe cartoanele frumos ornate pe care au fost fixate cu grijă și pentru vecie cu atîtea decenii în urmă, dovezi ale trecerii prin lume ale strămoșilor lor. Nici un cetățean al orașului liber Rujn an Zweeg n-ar fi pretins unui concetățean un asemenea sacrilegiu. Dar aceeași mentalitate îi silea pe aceiași oameni să încurajeze cu orice preț cercetările. Așa că, după lungi tratative și după ce în prealabil au fost pentru orice eventualitate xerografiate, cele patru articole au fost desprinse de pe suportul pe care odihniseră atîta amar de vreme.

Ceea ce scria pe verso se lega într-adevăr: era vorba despre reportajele unui proces. Cronologia articolelor se putea deduce fără greutate (dealtfel, fața cealaltă a ziarului era datată cu grijă pe albume), dar devenise la fel de evident că procesul respectiv se bucurase de mai mult de patru urmări.

Dezbaterile din anul 1893 se ocupau de o cauză pe care juriștii aceluși timp n-au reușit s-o încadreze într-un delict anume. Din articolele recuperate se putea reține că un duel aprig angajase acuzarea, care

cerea pedepsirea unui oarecare Jan Haan, cu apărarea, care pretindea ca procurorul să formuleze articolul din Legea oraşului liber Rujn an Zweeg în care s-ar afla vina acuzatului. Ziaristul care semna articolele (şi care în viaţa particulară era farmacist) se întreba, pe bună dreptate, ce se va alege cu echitatea dacă procurorul nu va fi capabil să-l prindă într-o anumită literă de lege pe Jan Haan: un copil a cărui moarte n-a fost naturală nefiind astfel luat în seamă de justiţie.

În arhivele separate ale tribunalului au fost găsite lacune identice în registrele anilor 1893/4. Totuşi, la starea civilă era înregistrat un Jan Haan, născut la 1 iunie 1859 şi tot la starea civilă fusese trecută şi căsătoria aceluiasi în anul 1887 cu Frederike Rep. Mai departe se preciza că din această uniune s-au născut doi copii: o fetiţă, Klara-Maria, în 1889 şi un băiat, Josef-Bruno, în 1892. Trebuiau deci căutaţi în lumea mare cei doi descendenţi, precum şi descendenţii descendenţilor.

Profesorul de istorie, înarmat cu zelul şi răbdarea sa atât de lăudate, începu munca de cercetare şi la Societatea Generală a Foştilor Cetăţeni ai Oraşului Liber Rujn an Zweeg, unde arbori genealogici complicaţi şi fişe la zi puteau realiza oricând un pod spre cei plecaţi. Josef-Bruno murise în primul război mondial, dar Klara-Maria mai trăia. Profesorul se puse pe scris scrisori.

Dar răspunsurile se lăsau aşteptate. Apoi se dovedi că mai exista un frate, un fiu născut după plecarea părinţilor din Rujn an Zweeg. Neobositul profesor se pregăti să-l caute şi să-l contacteze personal. În seara de dinaintea zilei în care voise să plece, fu chemat de primar. Când intră în birou, acelaşi birou care le servise şi primarilor veacurilor trecute, în care doar telefonul era singurul obiect nou introdus,

În încăpere se mai aflau judecătorul și bibliotecarul-arhivar surdo-mut.

— Domnilor, se face iarăși toamnă, spuse primarul, în timp ce se așezau cu toții în jurul mesei de consiliu. Lumînările clipeau înșelător și odaia părea că-și schimbă mereu dimensiunile. (Există o opinie, tot mai fermă, mai ales printre tineri, de a se introduce curentul electric în localitate. Și, într-adevăr, încă înaintea declanșării celui de al doilea război mondial se înfăptui racordarea la rețeaua de înaltă tensiune). În anul acesta ar trebui să decernăm premiul. Figuri cioplite în lemn pîlpăiau pe lângă pereți. Unde ați ajuns cu lucrarea dumneavoastră?

— Istoria Orașului Liber Rujn an Zweeg nu se poate scrie într-o noapte.

— Așa-i, aprobă judecătorul.

— Am pierdut multă vreme cu investigarea procesului acela. Mîine voi pleca să vorbesc cu fiul lui Jan Haan.

— Nu e nevoie, se auzi vocea primarului și tînrul profesor avu impresia că au vorbit figurile de lemn.

— Cum, vă rog?

— Nu veți afla nimic de la acel om.

— La fel cum nu veți afla nimic nici de la alți oameni, completă judecătorul.

„Cine știe cîte taine ascunde această încăpere, își spuse profesorul. Și cîte taine ascund toate casele din Rujn an Zweeg? Dacă am considera neînsemnate acele taine îngropate pentru totdeauna, ar trebui să stabilim o limită de la care devine un secret important. Nimic mai periculos decît o asemenea limită!“ Dar cu voce tare nu spuse decît că el intenționează să scrie o istorie exhaustivă a locurilor sale natale.

Primarul aprobă grav:

— Foarte bine. Așa și trebuie!

— De aceea ar trebui să știu tot ceea ce privește aceste locuri.

— Tot? Cine mai știe astăzi tot ce s-a întâmplat în atîta amar de vreme?

— Ce s-a întâmplat în procesul acela în care s-a săvîrșit o crimă care...

— Te referi la procesul lui Jan Haan? De ce susții că a fost vorba despre o crimă?

— Am aflat că un copil a murit de pe urma celor petrecute în 1893.

— Nu orice moarte este urmarea unei crime.

— În fond, de ce vă interesează un proces de mult uitat, un proces care practic nici n-a avut loc? se interesă și judecătorul.

— De ce mă interesează? Pentru că omul de știință trebuie să afle!

— Nici omul de știință nu trebuie să cunoască lucruri dăunătoare. Mai ales el nu.

„Bine, gîndi profesorul, nu voi pleca să-l întîlnesc pe cel de-al doilea fiu al lui Jan Haan. Dar, dacă urmărești un fir logic, lucrurile ies la lumină de la sine”. Și întrebă:

— A fost chiar atît de dăunătoare povestea aceea?

— Uite, admise judecătorul, am să-ți povestesc.

— Nu știu dacă e bine, se impacientă primarul. Bibliotecarul-arhivar tăcea.

— Știu eu ce și cît să spun! Jan Haan a fost acuzat de... de ceva. De fapt nici n-a fost acuzat. El n-ar fi putut fi condamnat pentru că în Legea Orașului Liber Rujn an Zweeg nu exista un paragraf care să cuprindă fapta săvîrșită de el.

— Și atunci?

— Înseamnă că Jan Haan n-a săvîrșit nici un delict, în măsură ce legea nu l-a prevăzut ca atare.

— Dar a murit un copil!

— Da. A murit. A fost un accident cu totul și cu totul regretabil. Dar legea nu a prevăzut vinovăția lui Haan.

— Cum?! Și dacă s-ar repeta azi...

— Între timp a fost creat un amendament corespunzător de lege. Azi Jan Haan ar fi condamnat cu toată severitatea.

— Atunci înseamnă că acum puteți să-mi dezvăluiți fapta lui.

— Nu putem.

— Păi, acum delictul, fiind deja consemnat în lege, a devenit cu adevărat un delict și va fi pedepsit ca atare.

— Da, dar dacă se creează un precedent...

— Legea Orașului Liber Rujn an Zweeg e perfectă asemenea unui diamant. Nimeni n-are voie să se îndoiască de acest lucru, completă primarul.

— Dumneata ai tăiat articolele cu cazul Jan Haan din colecția ziarului? îl întreabă profesorul pe arhivar.

Dar arhivarul tăcea.

— Există un principiu juridic din cele mai vechi timpuri, după care nu există proces dacă nu există plîngere. Plîngerea este mai importantă decît delictul însuși în punerea pe rol a unei cauze. De aceea o lege perfectă trebuie să stipuleze și să aprecieze fiecare delict posibil, îl învătă judecătorul.

— Dacă plîngerea lipsește nu există proces, completă primarul.

— Fără proces nu există justiție.

— Legea orașului nostru este perfectă ca un diamant. Ea nu cunoaște situații neprevăzute.

Din nou profesorul avu senzația că figurile de lemn fuseseră cele ce au vorbit.

— Și dacă eu aș săvârși totuși o faptă abominabilă și aceasta nu s-ar încadra în nici un paragraf de lege?

— Nici așa să n-o luăm! Legea noastră este foarte bună și cuprinzătoare. Șansa de a se întâmpla ceea ce spui este de una la un milion.

— Mai mică, preciză primarul.

— Nu există pericolul ca o asemenea faptă să fie săvârșită.

— Și dacă totuși?

— Am avea grijă ca mai degrabă să nu existe dumneata, decît să se mai repete un proces dezastruos ca acela din... ca acela... ca acela care nici n-a avut loc!

Profesorul s-a dedicat în întregime lucrării sale fundamentale. Este adevărat, avea și o situație materială excelentă. Vila sa a devenit în curînd cea mai elegantă clădire a orașului, prima în care a ars lumina electrică. De unde brusca prosperitate a savantului? Iată o întrebare pe care nu și-au pus-o inițial decît răuvoitorii. Trei procese care i-au fost intentate succesiv prin anii '30 s-au stins înainte de a fi judecate: le lipsea motivația juridică. În curînd a devenit cu totul neplăcut să discuți acest subiect. Nimeni nu-l discuta.

Lucrarea pentru care a primit bătrînul profesor Marele Premiu al Orașului Liber Rujn an Zweeg se intitulează „Istoria generală”. În concepția savantului, care și-a dedicat întreaga viață acestei opere cu adevărat monumentale (în douăzeci și trei de volume și patru anexe), fiecare ciob poartă în sine întregul, fiecare clipă rezumă întreaga eternitate, fiecare loc trădînd lumea toată. Rujn an Zweeg, potrivit acestei doctrine, tocmai pentru că are un trecut de excepție,

conține în biografia sa exemplară faptele semnificative ale istoriei universale. (Nu excepția redă cel mai evident semnificativul?)

Opera profesorului este exhaustivă: nimic din ceea ce s-a întâmplat nu a fost uitat, nimic din ceea ce s-a petrecut aieva nu a rămas fără un ecou în viața orașului și a locuitorilor săi. Istoria nu este decât o seamă de întrebări și răspunsuri. (Cioburile reflectă într-adevăr întregul: se știe că vechea lege a Orașului Liber Rujn an Zweeg este exhaustivă și ea. Și nu reprezintă acea mare cartă o frîntură din vasele preocupări ale Istoriei generale?)

Nu documentarea extraordinară este cea care surprinde în această operă de o viață, ci punerea problemei: citind Istoria generală, ai impresia că ai parcurs tot ce s-a scris pînă la tine, iar datorită faptului că opera este împărțită deosebit de sistematic pe capitole și paragrafe, nu există temă care să te preocupe și pe care căutînd-o în Istoria generală să n-o găsești elucidată și să n-o recunoști și atunci cînd aparent nu există nici o legătură între ea, între această problemă, și orașul liber Rujn an Zweeg. Dificil este doar să știi unde să cauți și cum să citești opera.

Fiecare volum este un întreg. Fiecare capitol al cărții de asemenea. Fiecare propoziție se prezintă ca un diamant bine șlefuit. Nimic nu-i lipsește. Un concurs special a propus găsirea unor aspecte necuprinse în carte. Premiile promise n-au putut fi încă onorate, dovedindu-se astfel încă o dată valoarea deosebită a Istoriei generale. Pușinii idealisti, care mai speră în mod utopic să obțină premiile, frecventează și azi arhiva-muzeu. Materialul de cercetat este complet și le stă întru totul la dispoziție. Micile omisiuni nu fac decât să elimine asperitățile. Arhivarul surdmut (care a moștenit ereditar funcție și deficiență) se află mereu la datorie.

(Acele rînduri, scrise cu ocazia recente dispariții a eminentului cărturar, ar putea avea o completare: în casa memorială care se pregătește și care va fi inaugurată cît de curînd, se află și arhiva personală a defunctului. Documentele sînt legate în mape din piele de porc și numerotate cu grijă. Totul este în cea mai mare ordine, dar cîteva pagini au fost smulse din dosarul cu însemnări despre justiție. La cuprinsul respectivei mape se poate observa că lipsesc însemnările capitolului: „Delicte care însă nu sînt delicte. Exemple și aplicații. Elucidarea subiectului.” Chiar urmînd firul atît de limpede al logicii savantului, acest capitol n-a mai putut fi niciodată reconstituit. Cum, adică, delicte care încă nici nu sînt delicte?)

FEMEIA DIN VIS

Emil Manea nu se putea obișnui cu faptul că trăia de peste șase luni singur. Ori de câte ori venea din oraș, rămânea uimit când, descuind ușa apartamentului, nu auzea voci din încăperi, nu găsea paltoane pe cuier și totul, chiar și aerul stătut, era nemișcat din clipa de când plecase el de acasă. Era o uimire în sine aceasta, pentru că atunci când se întâmplă să găsească pe cineva în locuință, uimirea nu se destrămă, ci creșcă și mai mult.

Venind deci acasă, ca de obicei, după ce mîncase la cantina întreprinderii și după ce întîrziase prin magazinul cu autoservire de la parterul blocului, încărcat fiind de bagaje, îi veni să apese, ca pe vremuri, cu cotul butonul soneriei. Dar neașteptîndu-se la vreun efect de pe urma aceluia gest, așeză servieta, sacoșa și celelalte două pungi de plastic pe ștergătorul de picioare (pe care ar fi fost cazul să-l mai curețe din cînd în cînd, își spusese în timp ce-și căuta cheile).

În hol simți un iz special, un aer pe care nu reuși să-l claseze de la început în vreun fel. Se descălță de pantofii uzi și-și scoase și ciorapii leoarcă. Își atîrnă pardesiul pe cuier și reveni desculț pe palier pentru a lua bagajele pe care le cără în bucătărie. Ordinea de aici îl înspăimîntă. O clipă trăi speranța că s-ar fi întors Silvia cu copiii, dar își amintise în aceeași clipă că soția îi lăsase alături de scrisoare și cheile apartamentului, în ziua aceea nefericită cînd plecase trăgînd pur și simplu ușa cu yale după ea.

Nu putea fi nici maică-sa, mai raționă Emil, nici ea nu avea chei și mai mult ca sigur că nici n-ar fi venit neanunțată. Iar un hoț care să pătrundă într-o casă pentru a face ordine în bucătăria unui burlac...

Dîrdîind în picioarele goale, Emil Manea intră în „camera mare”, apoi în degajamentul care da spre baie și spre dormitor. În pat găsi o femeie ascunsă în așternut. Nu, nu era Silvia, femeia aceasta avea părul roșcat. Emil habar n-avea cine putea să fie. De mirare uită și de frigul de la picioare. Pe unde o fi intrat, se mai întrebă el, iar femeia se întoarse în somn cu fața spre el.

Silvia îl părăsise, luînd copiii cu ea, din cauză că nu-i suportase bețiile. Emil avea aproape doi metri înălțime — adică unu nouăzeci și nouă, cum preciza el — și asemenea multor bărbați foarte înalți, era mai degrabă „bleg” decît agresiv. Dar la beții devenea violent, făcea tot felul de lucruri nechibzuite și în zilele următoare se căia atît de amarnic încît devenea penibil. Din umilința lui exagerată se născu un personaj jalnic, exploatat de toată lumea, batjocorit pe față. Din bărbatul pe care și-l alesese, Silvia s-a pomenit că a rămas cu o caricatură. Aproape că-i părea mai bine să-l vadă băut. Și nici nu trebuia să aștepte mult să-l poată admira și în această postură. Îl vedea și așa și nu mai avea la ce să se mai aștepte. Cînd era beat, Emil era îngrozitor, toate umilințele pe care aproape că le cerșea în tot restul timpului se răzbunau clocotind în cîteva ore. Cînd nu era beat, era cel puțin la fel de dezagreabil. Silvia se despărțise de el încă înainte de a se muta în altă casă. Depusese actele de divorț cu aproape un an înainte și plecase, luînd copiii cu ea, atunci cînd se convinsese că omul cu care-l schimbase era un bărbat de nădejde. Sau cel puțin pînă ce sperase acest lucru. Ulterior fostul soț aflase că nici cea de a doua

εăsnicie a Silviei nu era prea grozavă și, trecînd prin „camera mare“, Emil sperase o clipă să i se fi întors soția.

Dar nu, nu era Silvia cea care dormea în patul lor. Nu era Silvia, dar nu era nici o altă femeie pe care Emil s-o fi iubit cîndva sau pe care s-o fi cunoscut măcar întîmplător.

De cînd îl părăsise soția, Emil trăia singur cuc, impunîndu-și un fel de penitență pentru vina exclusivă pe care o purta în distrugerea căminului său. Devenise și avar, cheltuind doar strictul necesar, făcînd cumpărături o dată pe săptămîină — ca în ziua aceea —, adunînd bani pentru a le trimite tot feluri de cadouri scumpe și inutile copiilor, cadouri pe care le primea înapoi, Silvia neacceptînd de la el nimic peste pensia alimentară stabilită prin lege. Cadourile se adunau într-o debara și din inutile deveneau și mai inutile și ori de cîte ori se uita Emil la ele îl cuprîdea o jale atît de mare, încît toate eforturile făcute pînă atunci se spulberau și el se îmbăta din nou și distrugea darurile refuzate de fosta lui soție pentru copiii lor.

Emil se îmbăta îngrozitor, toate frînele din el cedau și o furie pe care o savura mai mult ca orice pe lume se revărsa urlînd din el. Nu se putea stăpîni în acele ore, dar era perfect conștient de cele pe care le făcea. Doar că parcă nu era el acela, ci cu totul altcineva, un om apropiat, un frate foarte drag. Emil aproape că-l admira în clipele de revoltă pe individul acela, pe omul care-l spăla de toate umilințele, de toate necazurile pe care singur și le căuta. Pe urmă da, pe urmă regreta totul. Dar își amintea fiecare amănunt și mai tîrziu fiecare amănunt îl durea. Își amintea totul, dar pe femeia aceasta n-o cunoscuse nici odată, nici măcar la beție.

Deși beat părea să fie tocmai atunci, în vreme ce o admira. Se așeză în fotoliu și o privi și cu cât o privea mai mult, cu atât se întreba mai puțin cine o fi și cum a intrat și cum de a venit într-o casă străină, tocmai la el. Ședea în fotoliu și o privea și îi era un frig cumplit la picioare, cracii pantalonilor erau și ei uzi, dîrdîia de frig, dar nu era în stare să se scoale și să pună ceva pe el. Poate că nu era beat, își spuse, poate că visează doar, desigur că visează, în somn ni se întîmplă de atîtea ori să vrem să facem o anumită mișcare și corpul să nu ne asculte. Desigur că visează.

Stătea de cine știe cînd așa, între timp sunase și telefonul, prelung, telefonul care nu mai sunase de săptămîni în șir. Afară continua să plouă cu găleata, auzea picăturile răpăind în geam. Venise mai tîrziu acasă, după orele de slujbă făcuse tot felul de servicii colegilor, pierduse pe urmă vremea prin auto-servire, toată ziua fusese înnourată, cum de cînd ședea în fotoliu se întunecase de-a binelea. Nu aprinsese totuși lumina, la fel cum nu îndrăznea nici măcar să se miște de teamă de a nu o trezi, fiind el aproape convins că dacă îl va vedea acolo o să-și dea seama femeia de confuzia pe care a făcut-o, va bîlbîi o scuză și se va grăbi să dispară în necunoscutul din care a venit. Unde era așteptată. Nu, nu unde era așteptată — de așteptat o așteptase și el. Chiar dacă nu-și pusese niciodată speranța în cuvinte și dacă nu visase la minunea care s-a produs.

Se întunecase de tot cînd se trezi ea, dar ochii lui se obișnuiră cu întunericul, iar urechile cu ritmul respirației ei. Vru să se facă mic, nevăzut, pentru ca să n-o sperie, pentru ca să n-o piardă.

Dar și ea îl văzu pe întuneric și, scoțînd o mîină de sub plapomă, îl trase spre ea. (O femeie care poate intra într-un apartament de la etajul cinci fără

cheie și fără a deschide vreo ușă, desigur că și vede pe întuneric, își spuse Emil mult mai târziu. Pentru că atunci, în clipele acelea, nu se gândea la nimic, devenise un adolescent speriat la prima sa dragoste).

Dimineața Emil se trezise singur. Femeia dispăruse la fel de neașteptat pe cum venise. Dar el știa că nu fusese beat atunci când o găsisse la el în pat: totul în casă respira încă prezența ei, creînd senzația că nu va lipsi decît cîteva minute. Umil și stîngaci, ca întotdeauna, dar acum și buimăcit pe deasupra, Manea își petrecu ziua la serviciu neobservînd nimic în jur, indiferent la înțepăturile colegilor, la observațiile șefilor, la micile răutăți pe care trebuie să le înghită ca de obicei. Nu observă nimic din toate astea, dar uimi totuși cînd, la sfîrșitul programului, refuză să facă comisioanele cu care-l încărcău colegii. „Am treabă” spuse și se alese cu un nou val de ironii, ceea ce nu-l împiedică să plece primul, să mînințe în viteză la cantină, să se oprească pe la frizer și la o florărie. Nu avu răbdare să mai aștepte autobuzul și luă un taxi pentru a ajunge mai repede acasă. Descuie cu grijă ușa, umblă pe vîrfuri de teamă să n-o trezească, mirosul acela proaspăt stăruia în antreu și-i lăsă speranțele intacte. Se mai privi o dată în oglindă și se grăbi spre „camera mare”. Doar că în drum mai aruncă, din obișnuință un ochi în bucătărie și răsufierea i se opri. Ibricul de ceai și ceașca erau tot acolo unde le lăsase de dimineața, pîinea tot pe masă. Fugi în dormitor și nu găsi pe nimeni. Dacă pînă atunci fusese uimit ori de cîte ori revenise acasă și nu-și găsea familia, care l-a părăsit de atîta vreme, dacă fusese și mai uimit cu o zi mai înainte cînd, venind acasă, descoperise în patul său o femeie străină, cu care petrecuse apoi o noapte, înainte ca necunoscuta să dispară din nou, negăsind-o acum ia-

răși, uimirea sa nu mai cunoștea margini. Pur și simplu nu-i venea să creadă. O căută în toată locuința — și nu sînt prea multe locuri în care să poți căuta pe cineva într-un apartament de două camere, chiar dacă acesta este de tip „confort unu sporit”, apoi se prăbuși literalmente într-un fotoliu și rămase așa, prost și disperat pînă dimineața. A doua zi reveni de la serviciu cu noi speranțe, pentru ca să trăiască apoi la început aceeași uimire imensă și să se confunde apoi în cea mai cumplită disperare. Era tot ceea ce putea să mai suporte omul acela înalt cu figură de puști care a crescut mult prea repede. Dacă ar fi fost în stare să se scoale din fotoliul în care s-a prăbușit, ar fi coborît la parter, și-ar fi cumpărat băutura și și-ar fi răzbunat și această ultimă — sublimă — umilință. Pentru că oare ce altceva decît tot un banc tîmpit al colegilor săi era și femeia aceasta — pe care desigur că ei i-au trimis-o —, rîzîndu-și apoi de el? Își aminti cîteva gesturi de la serviciu, cîteva aluzii, cîteva chiote cărora pînă atunci nu le dăduse importanță în cele două zile de speranțe și era tot mai convins că fusese din nou victima unei farse. Dar în același timp își aminti și de necunoscuta pe care o întîlnise și pe care o aștepta și-și spuse că pînă la urmă totuși tot ceea ce se întîmplase între el și străină nu putea fi o simplă glumă și chiar dacă ar fi fost, vai de cei care pot rîde de așa ceva!

Nu se îmbătă nici în cea de a treia zi și nici în următoarele. De cîte ori se apropia de magazinul alimentar sau de vreo cîrciumă, își spunea că poate că totuși tocmai în ziua aceea îl va aștepta din nou speranța lui roșcată și că ar fi cu totul și cu totul nevrednic din partea lui să vină acasă beat taman într-o asemenea ocazie.

Cu Emil Manea se întîmplase ceva, observară și colegii, ceva care-l făcuse mai insensibil chiar decît

înainte la orice împunsătură, la orice aluzie. Pentru ei devenise un individ anost, închis în el. Il lăsară în pace.

Dar timpul trecea și lui îi venea tot mai greu să suporte zilnic o nouă deziluzie și știa că nu va mai putea amîna multă vreme o beție crîncenă, deși îi intrase în cap convingerea că tocmai în ziua în care se va face pulbere și se va întoarce murdar și descompus de băutură acasă, tocmai în ziua aceea o va găsi din nou. Era atît de încredințat de lucrul acesta încît pînă la urmă se îmbătă tocmai pentru a forța destinul. Dar destinul nu se lăsă forțat. Ea nu reveni.

Reveni abia atunci cînd n-o mai aștepta și totul se petrecu la fel ca de prima oară: pînă și ploaia nesfîrșită părea aceeași. Abia descuind ușa apartamentului, Emil simți din nou, de cînd intrase în antreu aerul acela proaspăt — nu, nu era mirosul nici unui parfum, era pur și simplu senzația de aer curat. Convins că ea se află în dormitor, se descălță din nou, ca atunci, așteptînd-o ca și data trecută să se trezească, în vreme ce el o admira din fotoliu.

Apoi încercase tot timpul s-o strîngă lîngă el, să nu adoarmă deloc și să n-o lase să dispară. Dar ea venise ca o zîină din povești și dispăruse la fel.

Și din nou urmară săptămîni de așteptare, deși acum Emil devenise mai încrezător, ceea ce se repetase o dată trebuia să se repete și altădată, ceva se schimbase în el. Trăia ca într-un basm și lumea începea să-l ignore. Pînă și Silvia, cu care se întîlnise într-o zi, remarcă, fără a-și ascunde uimirea, că se găsea în fața altui om, cu totul altul decît cel cu care se căsătorise, altul decît cel pe care-l părăsise.

Șezînd ore în șir în fotoliul de lîngă patul mare din dormitor, Emil încerca să analizeze și din nou să analizeze ceea ce i se întîmplase și cu cît gîndea mai mult, cu atît era mai convins că o ființă care putea

intra într-un apartament străin fără nici un fel de chei, dar și fără nici un fel de haine pe ea, nu putea veni decât fie dintr-un basm, fie dintr-o realitate care pe el îl depășea. Și ori de câte ori se întorcea la cele întâmplate, gândurile lui păraseau încercarea de a explica proveniența ei în favoarea amintirilor care-l copleșeau și care și așa nu se lăsau explicate. Și tocmai în aceste meditații lungi în fotoliu începea să se scurgă esența vieții lui Emil Manea.

Trecură șase luni și ea nu mai reveni. Emil se îndepărta mereu cu mai puțină plăcere de fotoliul în care o aștepta. Serviciul și alergăturile cele mai stricte erau singurele ore în care lipsea din fotoliul său din dormitor. Fusesse programat, ca în fiecare an, în concediu iarna. Nu protestase niciodată. De data asta se bucurase ca de un dar neașteptat. Își cumpără provizii pentru întreaga perioadă și nu mai ieși din casă două săptămâni. Ședea în fotoliu, își amintea și spera. Într-o zi — sau poate într-o noapte — deschise fereastra pentru a aerisi. Probabil că atunci contractase pneumonia. Făcuse o baie fierbinte și reveni în dormitor cu gândul de a închide fereastra. Și o regăsi pentru a treia oară. O regăsi la fel ca și prima oară, la fel ca și cea de a doua oară. Ea dormea și el se așeză în fotoliu. Plapoma era groasă și ea nu risca să răcească. Geamul se închidea greu, ar fi trebuit de mult să-l repare. Nu îndrăzni să facă gălăgie și-l împinse doar cât putu s-o facă fără zgomot. Se reasează în fotoliu. Începu să dîrdîie de frig, dar își aminti că și de celelalte două ori a fost la fel.

De data asta, ea nu-l mai părăsi. Dimineața Emil simți febra. Dar prezența ei și moleșeala dulce îl făcură să uite de toate. Fereastra nu s-a mai îndurat s-o închidă. Mai stătură împreună două zile. Apoi febra îl înghiți cu totul.

NOAPTEA TABLOURILOR

Se tot vorbește despre păpușile și jucăriile care se trezesc noaptea și zburdă libere prin încăpore, despre obiectele din rafturi care în același timp suferă asemenea oamenilor, despre paharele care se îmbrățișează pe ascuns. Am mai auzit și despre tablourile care își au viața lor departe de privirile noastre și despre agitația care domnește după închiderea muzeului prin sălile în care sînt expuse capodoperele. Un paznic cam bețiv și infatuat, mîndru nevoie mare că are voie să poarte armă, a fost, se spune, martorul unei asemenea scene incredibile, dar măturia lui nu a găsit prea mulți ascultători dispuși să-l creadă, tocmai din cauză că pe un asemenea individ nu prea poți să-l iei în serios și mai ales atunci cînd povestește asemenea lucruri n-ai de ce să faci excepție.

Se întîmplase să fie mai indisponibil ca de obicei într-o după-masă, dar încă suficient de lucid pentru a-și da seama că șeful va realiza starea în care se găsea, același șef care nu-l putea suferi și care-l amenința de atîta vreme că abia așteaptă prima ocazie pentru a-l da afară. Pînă în ziua aceea omul nostru reușise să se țină suficient de drept și să vorbească suficient de clar pentru a înlătura orice acuzație. În după-amiaza aceea trebui să-și recunoască și el că s-a cam întrecut cu gluma, că riscă să nu se mai poată controla, așa că intră într-o debara și așteaptă acolo să-și mai revină. Dar dînd de căldură, paznicul adormi pe niște baloturi și nu se trezi decît după mai multe ceasuri, la o oră cînd și geana de lumină care in-

trase pînă atunci pe sub uşă dispăruse și cînd ochii nu mai găseau nici minimum de scînteie cu care să se poată obișnui pentru a vedea. Era întuneric bezna și, după ce se trezi, paznicul cercetă la început instinctiv dacă mai are pistolul asupra sa, apoi îi mai trebuiră cîteva minute pînă să-și dea seama unde se află și cum a nimerit acolo. Aprinse lanterna pe care o avea de asemenea în dotare și constată că era de mult trecut de ora închiderii muzeului, că se afla deci captiv împreună cu operele de artă în spatele ușilor grele încuiate și prevăzute cu complicate sisteme de alarmă. Să încerce să iasă ar fi fost o adevărată prostie: ar fi însemnat să declanșeze toate sirenele și semnalele care ar fi chemat polițiști de la mai multe circumscriptii, ar fi fost obligat să dea o mulțime de declarații și și-ar fi pierdut în cel mai bun caz slujba. Cel mai cuminte lucru era să aștepte în muzeu pînă la ora deschiderii, amestecîndu-se atunci printre colegi, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. Și cum în jurul tablourilor trebuia să fie mereu o temperatură constantă, în interiorul muzeului era cald, plăcut, pînă la urmă nici nu se întîmplase cine știe ce nenorocire.

Doar că atunci cînd deschise ușa de la debaraua în care se ascunsese înainte de a adormi, îl izbi un zgomot incredibil, dacă ar fi să-l credem. Adevărul e că nici el nu insista prea mult, ajuns la acest punct al povestirii, și o mai dădea pe glumă pentru că nici nu era crezut și nici nu era în interesul său să povestească la prea multă lume cum de s-a nimerit să fie martorul întîmplărilor care au urmat. Dar fiindu-i totuși greu să renunțe și mai ales părăindu-i rău să piardă prilejul de a deveni un fel de erou, singurul om care a asistat la asemenea scene și nu în ultimul rînd pentru a-și sluji în apărare, nu putea să renunțe cu totul la bazaconiile pe care le debita, așa

că le mai completă cu o poveste cum că i-ar fi fost rău, că ar fi leșinat și alte asemenea tertipuri arhi-răsuflete și total lipsite de imaginație cu ajutorul căroră încerca să justifice cum de a rămas în noaptea aceea în muzeu. Ceea ce era însă într-adevăr greu de explicat a fost cum de a putut un asemenea om să aibă brusc suficientă imaginație pentru ciudata lui istorisire.

Deci, pretindea el, abia ieșit din debara și fiindu-i încă rău, dar dacă e să credem ceva, atunci știm că nu aceasta a fost realitatea, căznindu-se să nu facă prea mult zgomot pentru că „cine știe ce mijloace de alarmă or mai fi inventat ăștia“, nu era exclus ca totul să înceapă să țîrîie și să vîjîie numai pentru că el ar fi călcat prea apăsat, fiind deci atent să nu facă nici cel mai mic zgomot, constată cu nemulțumire că aude totuși pași. Îi mai trebuiră cîteva clipe să se dezmeticească în întregime și atunci își dădu seama că nu-și aude proprii pași, ci pe ai altcuiva. Nu, nu pe ai altcuiva ci o mulțime de pași, o hărmălaie întreagă și voci, răcnete, vorbe în diferite limbi ale Babilonului, zăngănit de săbii, scîncete de copii, tropote de cai. „Ei, asta-i totuși prea mult!“ își spusese și nu putea să creadă nici el că cineva poate să fie atît de idiot încît să intre cu caii într-o sală de muzeu astfel păzită ca cea în care...

Cînd își vîrî și el capul cu mii de precauții pe ușă, imaginea care i se relevă îl țintui locului. În timpul scurtului drum pe care trebui să-l parcurgă de la debara de-a lungul unui coridor, mai gîndi că ar putea să-i prindă pe indivizii care se aflau în muzeu, fapt pentru care ar fi cu siguranță avansat, sau ar putea să fie ucis de ei, fiind clar după zgomotul pe care-l făceau că erau într-o superioritate covîrșitoare, sau tot datorită acestui zgomot ar putea să apară din clipă în clipă poliția și dacă l-ar prinde și pe el ală-

turi de infractori s-ar spune că . . . , s-ar putea chiar pretinde că el a rămas intenționat în muzeu pentru a le deschide porțile! Își pipăi încă o dată tocul pistolului, își scoase arma și o cîntări în mîină și, puțin mai ușurat, trăi clipa în care-și vîrî capul în deschizătura ușii.

O briză puternică îl izbi în față. Pe peretele din față, printr-o ramă mare se putea pătrunde într-un peisaj riveran, cu o lume trebăluind agitată, îmbrăcată în vechi costume olandeze, indiferentă la marea agitată din depărtare. Oamenii vorbeau o limbă neînțeleasă de paznic, dar nici nu le putea distinge prea bine vorbele pentru că ele se suprapuneau cu alte vorbe în alte limbi, cu mormăielile pelerinilor din dreapta, cu tînguierile femeilor de lîngă crucea de pe peretele din stînga și cu blestemele călugărului cruciat atîrnat chiar lîngă ușă. Și în afară de aceștia mai erau în încăpere și alte personaje, probabil venite din salonul de alături sau poate din părțile invizibile ale tablourilor, așa explicîndu-se probabil și fraza renumitului conservator al muzeului, care susținea mereu că de fiecare dată capodoperele ne relevă o altă înfățișare. Într-adevăr, unele figuri dispăruseră între timp în spatele ramelor, apărînd în schimb altele, nu prea deosebite, putînd fi chiar primele dacă nu și-ar fi schimbat locurile sub privirile neîncrezătoare ale paznicului uimit, dar atent.

Mai ales o scenă îi atrase cu putere atenția: într-un colț al tabloului cu olandezii de la malul mării, un băiat și o fată nu lucrau cîmpul și nici nu se grăbeau undeva asemenea numeroaselor altor figuri — pur și simplu se îmbrățișau și se sărutau, feriți, e drept, de o salcie stufoasă, de privirile indiscrete ale contemporanilor lor. Doar că dacă aceștia nu-i puteau vedea, în schimb îi privea cu insistență călugărul cruciat de pe peretele de vizavi. O privire

rece și neînduplecată îl făcea să nu se uite spre Golgota, care nu era prea departe de cadrul în care se afla el, ci tocmai spre acești doi copilandri nevino-vați ce se hîrjoneau ascunși de un copac. (Poate că totuși nici nu era salcie, arborele acela, admise mai târziu paznicul). Lucrurile se petreceau astfel, adică de aceea se uita călugărul țintă spre cei doi tineri și nu spre muntele sfînt, pentru că aceasta era poziția eternă a personajului și dacă ar fi privit spre Golgota ar fi trebuit să-și miște capul, să se întoarcă aproape cu tot corpul spre dreapta. Așa gîndi paznicul la început, dar pe urmă remarcă uluit, tot mai uluit, că nici n-ar fi chiar atît de nemaipomenit să se miște călugărul, odată ce tinerii se sărutau cu dezinvoltură, iar celelalte personaje își schimbau și ele mereu poziția după propria lor voință. Dar călugărul stătea pironit în nemișcarea sa și doar ochii îi erau vii, privind sever și neîncetat spre cei doi mi-cuți olandezi. Nu era vorba de ură în această privire, ci mai degrabă o imposibilitate de a-și schimba atitudinea, o imposibilitate de a se uita altfel decît cu asprime, cu lipsă de îngăduință, cu un fel de groază și blestem la cei doi tineri care se iubeau, care nici nu-l observaseră și care nu-l văzuseră nici în timpul zilelor cînd sutele de vizitatori umpleau sala inter-punîndu-se între tablouri, între figurile acelea nemișcate viețuind între patru șipci încleiate la colțuri. Ei nu l-au observat niciodată, preocupați fiind doar de propria lor dragoste, în ascunzătoarea ștregărească pe care au găsit-o și cu ajutorul căreia au reușit să se izoleze de semenii lor și, credeau ei, de toată lumea. Și erau atît de mici în colțul lor de tablou, aproape acoperiți de rama groasă dintr-un blondel complicat, acoperit cu sculpturi, adevărate opere de artă, la rîndul lor, încît aveau și ei dreptate atunci cînd își închipuiau că au toate șansele să treacă neobservați:

Cine se uită la toate personajele unui tablou atît de complicat? (Dacă ar face-o cineva, ar putea observa cu ușurință că lucrurile nu sînt întotdeauna identice două zile consecutiv, că oamenii și animalele de pe pînză și-au mai schimbat peste noapte pozițiile, că igrasia de pe zidul casei și-a mai făcut între timp de cap și că — ceea ce oamenii aceștia atît de superficiali chiar că ar trebui să observe — locul unui țăran a fost luat de fiul său, al altuia de către o bătrînă și că al treilea pur și simplu a dispărut fără înlocuitor, bucata de pînză astfel eliberată oferind privirii un arbust lipsit de importanță. Și atunci cum să nu-și fi făcut tinerii noștri iluzii că ar putea trece neobservați?)

Călugărul bărbos, cu ochii aproape acoperiți de pelerina întunecată, era înarmat cu o arbaletă pe care o purta prinsă pe spate, cu o spadă la brîu și cu o cruce în mîină. Era singurul care nu se mișca din toată puzderia de personaje care se agitau neîncetat, încercînd parcă să recupereze timpul zilei în care erau obligate cu toatele să obosească în aceeași poziție. Era nemișcat călugărul și paznicul poate tocmai de aceea îl privea numai pe el, singurul diferit de ceilalți, singurul nemișcat și atunci cînd ar fi putut să-și dezmoștească membrele; era nemișcat călugărul doar ochii îi priveau tot mai fix, mai neîndurători spre cei doi tineri care habar n-aveau. Și pe urmă, încet, imperceptibil, începu să-și schimbe și el poziția, dar nu întorcîndu-se spre dreapta pentru a privi și a se ruga la muntele sfînt, ci făcînd doar un fel de răsucire pentru a-și scoate arbaleta prinsă cu o curea de spate. La început paznicul nu realizează că ceva se modifică în poziția călugărului, i se păru doar că tabloul primește o altă perspectivă, că unghiul din care a fost pictat personajul s-ar fi modificat ulterior, nimic nu părea că se mișcă, nimic nu părea că are de gînd

să-și schimbe poziția cu scopul de a face altceva decât făcea de atâtea sute de ani, de când pictorul și-a semnat tabloul, blestemîndu-l în clipa aceea la încremînire și glorie în încremînire. Și ce destin se potrivește mai bine unui călugăr? Și de ce să rupă tocmai un monah această soartă, după ce asistase impasibil atîta vreme la agitația tuturor celor din jurul său?

Și parcă nu s-ar fi întîmplat nimic de cînd își scoase călugărul arbaleta de pe spate, cei doi tineri continuau să se sărute, femeile să jelească la poalele crucii de pe Golgota, un domn arogant în armură plecă zăngănindu-și fiarele în salonul vecin pentru a îngenunchea în fața unei infante de o frumusețe pe gustul unor secole de mult uitate, Hercule își desăvîrșea, pentru a cîta oară, una dintre minuni — elev sîrquincios, de aceea ești dat mereu de exemplu! —, o ramă rămăsese goală încă înainte de a-și băga paznicul capul pe ușă, doar un interior de încăpere arătînd din ce secol evadase personajul care stătea acolo în timpul zilei. Călugărul își scoase arbaleta, o potrivi în poziție de tragere și ținti spre perechea care se săruta ascunsă după ramurile stufoase ale aceluia copac, ținti încet și parcă fără să se miște, de parcă de la început asta ar fi reprezentat tabloul: un călugăr cruciat țintind în mod alegoric în cine știe ce dușman al credinței. Nimic nu s-a schimbat, nici măcar privirea din ochii călugărului și abia după o vreme paznicul observă cu groază cum o ploaie de săgeți se împlîntaseră în pînza de vizavi, sfîrtecînd-o în dreptul copacului stufos, omorîndu-i pe cei doi tineri, ba chiar și pe un țăran care ara neștiutor de partea cealaltă a copacului.

„O pînză distrusă este o pînză distrusă” gîndi paznicul și-și blestemă zilele că tocmai el trebuise să fie cel care a rămas în noaptea asta în incinta muzeului. Săgețile rămăseseră împlîntate în pînză, în felul aces-

ta incidentul atrăgînd atenția de la început oricui ar fi intrat în salonul în care atîrnau de atîta vreme călugărul cruciat, olandezii de pe cîmp, pelerinii și femeile jelind lîngă cruce. Se vor face anchete peste anchete și în felul acesta va ieși totul la iveală, totul în afară de adevăratul făptaș, pentru că cine va crede că un tablou este în stare să arunce cu săgeți într-un alt tablou, cine va fi dispus să-l asculte atunci cînd va trebui să declare că...?

Paznicul observă cu groază că lucrurile nu s-au terminat, că fiorosul călugăr țintea în continuare, metodic, cu aceeași uitătură neîndurătoare, dar lipsită de ură, distrugînd tablou după tablou, sfîșiind pînzele cu săgețile sale ascuțite și lipsite de sens. Iar el, omul plătit să asigure securitatea valorilor de artă, comorilor inestimabile, după cum era învățat mereu pînă a ajuns să creadă și el că acele picturi ar fi de neînlocuit, că s-ar situa peste banalitatea umană, tocmai el, paznicul, stătea pironit locului de un minut sau de mai multe ore, cu capul vîrît în deschizătura ușii, privind la scena incredibilă în care un tablou a innebunit și-si omora confrății. Și în tot acest timp, paznicul se mai întreba și cum ar fi mai bine să procedeze, cum ar putea scăpa cu basmaua curată din încurcătura asta blestemată. „Asta este soarta polițaiului, își spuse pornindu-se tocmai atunci pe filosofat, să fie un mare leneș și un laș nemaipomenit, să stea o viață întreagă la un colț de stradă, să-l ocolească toți criminalii și să intre în pensie cu cele mai bune recomandări — pentru că în sectorul lui nu s-a întîmplat niciodată nimic, sau să fie un țintaș grozav și un om cu o inimă vitează, dar să aibă parte de o încurcătură după alta și fie să scoată prea repede pistolul și să omoare criminalul, trebuind apoi să facă față la zeci de anchete, fie să scoată pistolul prea tîrziu, somînd o dată în plus și nemaipucînd să mai

răspundă la nici o întrebare a unui superior sîrquin-
cios. Să fii paznic într-un muzeu, să n-ai nici o trea-
bă cu spărgătorii, dar să asişti la o autodistrugere is-
terică a... nu-i bine spus isterică, mai bine preme-
ditată, să asişti la o autodistrugere premeditată... Dar
cin' să te creadă?"

Pînă la urmă trebui să ia totuşi o decizie, îşi scoa-
se pistolul din tocul pe care-l încălzise atîta timp în
mîna-i transpirată, ţinti profesional între ochii călu-
gărului şi abia mai avu timp să vadă cum acesta, în-
tors parcă de cînd lumea spre el, trimite în direcţia
sa o săgeată, parcă ultima săgeată pe care o mai
avea... parcă ultima... parcă...

Pe urmă, aşa cum a prevăzut, era doar vechi în
meserie, au urmat anchetele interminabile, neîncre-
derea, zîmbetele ironice care se succedau cu privirile
severe, concedierea, punerea sub urmărire şi clasa-
rea dosarului pe motiv de dereglare psihică, efect al
consumului îndelungat de alcool. Cine să creadă toa-
te balivernele paznicului, cine să creadă că un per-
sonaj dintr-un tablou ar fi încercat să distruagă cu...
cu nişte săgeţi (!) un tablou montat vizavi de locul
în care se afla el însuşi amplasat? Cine să creadă
toate astea, mai ales că pe pictura cu olandezii care
s-ar fi sărutat la umbra unui copac stufos — desigur
că nu era vorba acolo de nici o salcie — pe pictura
pe care se agitau atîtea personaje şi *unde nu exista
nici o pereche îmbrăţişată*, nu s-au găsit bineînţeles
(BINEÎNŢELES) nici un fel de urme care să ateste că
asupra pînzei s-ar fi operat în vreun fel care l-ar fi
putut dăuna? Şi cine să accepte atunci ieşirea cu
totul patologică a paznicului, a fostului paznic, care
a tras un foc de revolver într-o pictură de o inesti-
mabilă valoare a unui mare artist flamand? Că a fost
şi paznicul rănit? La un om atît de surescitat la ce

să te mai aștepti? În crize de delirium tremens s-au văzut și lucruri și mai și! Ehei! Ehehehei!

Doar tablourile n-au putut pricepe nimic. În primul rînd de ce a trebuit să le strice un paznic jocul lor de fiecare noapte, distrugînd o pînză și punîndu-și propria carieră în joc? De ce nu l-a lăsat pe călugăr să-și descarce arbaleta ca în fiecare seară? De ce le-a împiedicat să-și trăiască pentru o noapte viața lor, cu morții lor, cu nebunii lor? De ce s-a băgat într-un lucru pe care și așa nu-l înțelege și care se repetă de cînd lumea? Cînd se știe că tablourile își au universul lor ascuns departe de privirile noastre, iar agitația care domnește după închiderea muzeelor prin sălile în care sînt expuse capodoperele nu este lipsită de aventură...

CHIPUL DRAGOSTEI

*Roagă-te, mi-e dor să te aud
Mormînt schimbător.*

Ungaretti

1.

Povestea aceea stranie a început pe podul de la care mai sînt doar doi kilometri, dacă o iei pe lîngă cursul apei.

Un drum de țară acoperit mai tot timpul cu un praf gălbui te conduce în afara cătunului. Drumul se preface treptat potecă, iar poteca ar dispărea și ea dacă pomii care o străjuiesc de pe lături n-ar trăda calea scufundată sub colb. Pomii sînt bătrîni și au început să se uște, majoritatea, găunoși, suferă de scorburi mari. Și nemădînd roade pomii, se sprijină unii de alții, apropiindu-și brațele ramurilor peste poteca oprită în fața unei clădiri din piatră, cărămidă și lemn.

Cînd vine dimineața lăptarul, de mult timp doar el mai face acest drum, cînd își aduce laptele și celelalte lucruri, pe care tot el le cară aici cu căruciorul, își proptește bicicleta de fîntînă și se așază să răsufle pe băncuța din lemn. E cu neputință să ajungi pe bicicletă aici din cauza drumului rău, și chiar dacă reușești să eviți cu roata din față cîte un bolovan — nu-s mulți — sau cîte o groapă ascunsă sub colb, căruciorul din spate tot se încăpățînează să se lo-

vească sau, mai rău, să se răstoarne chiar. Așa că face drumul pe jos și, ajuns la băncuța din lemn, își scutură picioarele galbene de praf, uitînd mereu că astfel ațîță colbul, murdărindu-se pînă la genunchi.

Șezînd cu spatele rezemat de zidul umed-răcoritor al fîntîinii, ochii i se opresc asupra ferestrelor cu che-nar de piatră. Stînd întotdeauna în acest loc, vede întotdeauna aceeași fereastră cu aerul negru și nemișcat îndărătul ei, aer care încetul cu încetul capătă dimensiuni, spațiul din spatele aerului se umple și el de aer, și locul primește adîncime. Și în timp ce fere-
astra începe să mărginească un gol — o cameră —, o boare ușoară tulbură gaura, întunecată, croindu-și loc și trecînd la fel de neștiută pe cum a venit. Atunci lăptarul își mișcă încet capul și în cîmpul lui vizual apare ușa din lemn. (Numai partea centrală a clădirii e din piatră, etajul din cărămidă, iar restul e construit din scîndură, anexele din lut).

Ușa se deschide, se deschide ușa și cineva se stre-coară afară. Lăptarul rămîne în așteptare, așezat pe scîndură și făcîndu-i loc arătării să se depună alături. (Aceasta privită un timp se aseamănă cu oamenii). Stau alături și celălalt respiră gîfîind în vreme ce-și reține cu greu mîinile tremurînde. Nu-și vorbesc nici-odată, lăptarul lasă lucrurile lîngă bancă și bagă în buzunar banii pe care-i primește o dată pe lună. Apoi, după un timp, se scoală și pleacă împingîndu-și bi-cicleta. Și cînd se întoarce peste două zile, banca este din nou goală pînă ce aerul din spatele geamului începe din nou să fremete, pînă ce din nou se deschide ușa și arătarea se așază alături.

Lăptarul șede pe bancă și se uită la geam aștep-tînd. În jur zumzetul zădufului acoperă zgomotul pa-șilor ce se apropie, și abia cînd ajung pe cărăruia în-gustă de piatră, lăptarul îi aude și se întoarce uimit.

Poștașul se apropie de bancă și se așază alături de lăptar. Se uită la pantofii acoperiți de colb, lovește un picior de bancă și un mic nor de praf îl învăluie pînă la genunchi. După ce-și mai contemplă un timp pantoful, poștașul se lasă pe spate, sprijinindu-se și el de zidul fîntîinii. Umezeala binefăcătoare îl răcorește; se scoală și bea apă din vadra ascunsă lîngă peretele opus.

— Rece!

— Rece, răspunde lăptarul, privind mai departe în direcția ferestrei.

În spatele geamului aerul vibrează mai asiduu ca altădată. O viespe mare se învîrte în jurul fîntîinii și poștașul o strivește cu șapca, o calcă sub picior și se așază înapoi pe bancă.

„Acum nu mai are unde să se așeze dacă vine“, gîndește lăptarul. Dar nu vine. Ușa rămîne închisă și el privește mai departe la fereastra întunecată și fără dimensiuni ce parcă întregește un simplu decor de teatru sau un desen mîzgălit de un copil pe un gard.

În timpul acesta poștașul se întinde și cască:

— Am adus o scrisoare.

A adus o scrisoare și acum se întinde și cască, sprijinit de fîntînă și așezat pe banca din lemn. O clipă lăptarului i se pare că în spatele ferestrei se mai află ceva sau cel puțin că aerul pătrunde în spatele acelei găuri, dar ușa rămîne închisă. Lăptarul ar vrea să plece, dar este obișnuit ca întotdeauna să lase *persoana aceea* șezînd pe bancă, așa că se uită tot mai neliniștit spre ușă și pînă la urmă se scoală și pune sticlele de lapte și pachetul cu celelalte lucruri la umbră, lîngă fîntînă.

— Aici le lași?

— Aici.

— Și eu ce fac cu scrisoarea?

— Las-o și dumneata aici.

— E recomandată...

Poștașul arată plicul și lăptarul se așază înapoi pe bancă. Fibrele scîndurii de sub el îi produc o senzație neplăcută de mîncărime și dacă n-ar fi venit poștașul ar fi apărut persoana și s-ar fi așezat alături pe bancă, iar el ar fi putut pleca și ar fi plecat de mult. Dar poștașul a venit cu o scrisoare recomandată — „E recomandată! — și acum el, în locul *persoanei*, stă alături pe bancă, lîngă fîntînă. A adus o scrisoare recomandată și așteaptă s-o poată predea și să primească în schimb o semnătură.

— Trebuie să mi-o iscălească. N-o pot lăsa așa... aici...

Evident că n-o poate lăsa așa... aici. Și nu numai pentru că nu-i iscălită. Poștașul nu cunoaște rînduielile conacului, el e conștient doar de propriile sale obiceiuri, încît crede că fiecare scrisoare trebuie predată în mîină, sau în cutia poștală, sau să fie strecurată pe sub vreo poartă. De aceea lăptarul se miră de poștaș. Se miră că nu întrebă de adresantul scrisorii, că nu-l caută și că nu încearcă nici măcar să strecoare scrisoarea pe sub ușă. În loc de aceasta, poștașul și-a scos o gheată și și-o scutură de peretele fîntîinii.

Între timp fereastra parcă se dilată și în spatele ei un ușor val de aer — după fereastră se afla din nou aer — făurește camera din spatele zidului. Iar ușa scîrție și se întredeschide în vreme ce o umbră difuză se strecoară afară, tîrîndu-se pe colb fără a se murdări.

„Astăzi va avea halatul verde“, gîndește lăptarul. E obișnuit ca *persoana* să apară o dată cu halatul verde, o dată cu halatul roșu. Apoi din nou halatul verde și din nou halatul roșu. Și niciodată de două ori una după alta halatul verde sau de două ori consecutiv halatul roșu. Succesiunea își păstrează ritmul

de cînd a început el să aprovizioneze conacul. „De data asta e halatul verde”. O știe, este convins de acest lucru, și nici nu întoarce capul cînd poștașul se scoală de pe bancă și întinde scrisoarea.

— Aveți apă bună aici.

Dar nu primește nici un răspuns poștașul. Aici nu se vorbește. Lăptarul vine, aduce lucrurile, o dată pe lună primește banii, pleacă... Nu se vorbește. Cu toate astea între lăptar și stăpînul conacului există raporturile cele mai bune. Ca între vadră și fîntînă. Dealtfel, stau împreună cîte o jumătate de oră o dată la două zile pe banca răcoroasă de lemn.

Cu poștașul e o altă poveste. El a venit aici pentru prima dată (e poștaș abia de doi ani), și nu cunoaște obiceiurile. Fiind încă tînăr — poștașul e un flăcău de douăzeci și doi de ani, dar conștiincios — îi place să vorbească și e prieten bun cu toată lumea. Numai că acum adresantul scrisorii nu-i răspunde și învîrte plicul pe toate fețele.

— Trebuie să mi-o semnați, îi mai spune poștașul, dar mai puțin convins, în timp ce-i întinde un capăt de creion chimic și formularul. O față zbîrcită, numai gropi, numai pungi, apoi doi ochi fără culoare îl privesc lung, se ridică spre el și în timp ce mîinile tremurînde se pregătesc să apuce creionul, corpul se întoarce, mîna înapoiază plicul, respinge creionul și formularul și se întoarce spre ușă. Poștașul, rămas cu gura deschisă, n-are timp să-și coboare mîna, pentru că celălalt se răzgîndește, ia din nou plicul, smulge creionul și formularul și dispare cu ele în conac. A dispărut.

În timp ce se grăbea spre ușă, stîrnind în urmă un ușor nor de colb, de deasupra halatului s-au auzit un hîrîit ușor, o tuse, sau poate un cuvînt urît.

De data asta ridică și lăptarul ochii — are privirea albastră și limpede — și urmărește cu atenție

cele ce se petrec în jur. Poștașul n-a reușit să-și strîngă nici pînă acum maxilarele și abia după o pauză, lungă cît clipele ierbii arse de secetă, poate vorbi iar:

— Trebuie să-mi înapoieze formularul!

„De fapt, ce ar putea face aici, la conac, cu un formular?” Întrebarea e tîmpită și lăptarul se scoală de pe bancă cu gîndul de a pleca. De cînd aprovizionează conacul cu lapte și cu celelalte lucruri trebuitoare, niciodată n-a ieșit cineva de două ori din clădire. (Și dacă se gîndește bine, nici nu a fost lăsat vreodată singur la plecare, dar ăsta este un amănunt care îi scapă deocamdată lăptarului). Cînd își fixează remorca de bicicletă și se pregătește s-o împingă înapoi, ca s-o poată întoarce între doi copaci, ușa se deschide din nou; poștașul, care s-a pomenit cu creionul și cu formularul aruncate în palma pe care a aruncat-o în întîmpinare — să le prindă sau într-un gest firesc de apărare? —, îngîină un „Mulțumesc!” și se grăbește în urma lăptarului.

Pe drum amîndoi se simt urmăriți de priviri bătrîne — niciodată n-ar fi crezut că doi ochi pot sfredeli atît de puternic —, dar nici unul dintre ei nu îndrăznește să întoarcă fața de groaza zbîrciturilor care-i urmăresc. Poștașul vrea să se clarifice și rezumă:

— E urîță bătrînețea! și amîndoi se grăbesc, cu toate că nu de aceea, ci pentru că s-a întîmplat ceva neplăcut, nici ei nu știu ce, un lucru pe care ar vrea să-l uite și de care fug acum.

Pînă la pod sînt doar doi kilometri, doar doi kilometri, și ei sînt obișnuiți să meargă, și acum se grăbesc și ajung repede. Odată sosiți la pod se opresc, mai fac cîțiva pași înceți, șovăitori și apoi se așază pe balustrada lată de piatră, mișcîndu-și picioarele în gol. Dedesubt rîul se tîrăște printre pietre și ei îl

scuipă provocându-i răni ce se întind concentric și dispar.

Cei doi privesc tot mai des înapoi la drumul pe care abia l-au parcurs.

— De mult? ... fiindcă n-a vorbit o vreme, poștașul își simte gâtul uscat, tușește ușor și repetă: De mult îl cunoști?

— Eu îi aduc laptele și celelalte lucruri trebuitoare. Mi se plătește o dată pe lună.

— Dar de mult timp?

Lăptarul încearcă să-și aducă aminte și tace gândindu-se pînă ce uită să mai răspundă.

— De fapt, e ... bărbat ... sau femeie?

De data asta e rîndul lăptarului să rămînă cu gura căscată:

— Dacă-i bărbat sau femeie?! și de uimire mai repetă o dată: Dacă-i bărbat sau femeie?! Nu i-a trecut prin cap să se gîndească la asta. Atunci cînd l-a întrebat poștașul a vrut să-i răspundă firesc, așa cum i-ar fi răspuns de ar fi fost întrebat dacă e zi sau noapte, dar apoi l-a uimit dilema, l-a zăpăcit și și-a dat seama că nu poate să zică nimic.

Celălalt se simte stingher (e deja a doua întrebare la care n-a primit răspuns), privește concentrat în cercurile rîului.

— Dumneata ce crezi? Acum ar fi vrut poștașul să nu răspundă, din mîndrie, dar nu se poate abține, obiceiul de a vorbi e prea puternic și zice:

— După înfățișare ...

și se oprește pentru că nu știe cum să continue.

Lăptarul îl privește cu insistență și așteaptă. El aduce de mai mulți ani lucrurile trebuitoare conacului și cum a primit mereu punctual banii — o dată pe lună — nu și-a făcut niciodată probleme cine a folosit lucrurile. Cu toate că ... El știe cui aduce lucrurile, laptele, alimentele și celelalte; doar ședeau

împreună pe bancă, se vedeau mereu la două zile. Se cunosc și tocmai de aceea îl deranjează că nu poate răspunde. El e obișnuit să vadă și să priceapă: nu a avut să se uite la multe lucruri, dar rareori i-a fost dat să privească un ceva pe care să nu-l înțeleagă. Tăcerea poștașului îl pune și mai mult în încurcătură.

— Dumneata ce crezi?

Poștașul face un gest cu mâna parcă pentru a prinde fraza pe care a scăpat-o mai-nainte în aer.

— ... poate să fie ... și una și alta.

— E bătrîn, răspunde lăptarul. (După un timp își dă seama că nu asta ar fi vrut să zică). Are atîtea zbîrcituri pe obraz ... Fața oamenilor bătrîni ...

— Nu-i adevărat! Eu am avut o bunică. (Ceea ce-i povestește poștașul nu-i interesează. N-a crezut nici el ce-a spus) ... și a avut 89 de ani!

— Am stat de atîtea ori împreună pe bancă!

— Locuiește singur?

— Eu mă duc la conac o dată la două zile. El vine afară și se așază lîngă mine pe bancă. Apoi plec ... Mănîncă mult. Dar nu cît două persoane. Cam cît pentru un om care mănîncă mult.

— Atuncea-i bărbat. Femeile mănîncă puțin, conchide poștașul, fără să-l convingă pe celălalt, care arătînd la lucrurile din remorcă — „pe care mai trebuie să le ducă azi” —, încalecă bicicleta și se depărtează scuturîndu-și sticlele.

Dînd din umeri, o ia și poștașul cu pasul său grăbit pe șoseaua asfaltată.

2.

Lăptarul s-a oprit, se dă jos de pe bicicletă și trage la marginea drumului. Soarele se apropie de amiază și poștașul cu pasul său sprinten ar fi trebuit

să se vadă pe șoseaua dreaptă. După un timp lăptarul se scoală din iarbă și împingînd bicicleta, face cîțiva pași șovăitori înapoi pe calea pe care a venit. Dar apoi merge tot mai repede și, în sfîrșit, încalecă bicicleta. Podul este pustiu și lăptarul se dă jos și se sprijină de balustrada pe care au stat nu demult. Poștașul a venit în urma sa. (Ține bine minte pentru că a întors capul și l-a văzut venind, și nici n-avea cui duce scrisori în direcția cealaltă a șoselei), a venit în urma sa și acum a dispărut.

Lăptarul trece podul și după cîțiva metri ascunde bicicleta în tufișuri. De obicei cînd vine la conac pedalează fluierînd. Acum merge cu băgare de seamă, mai mult pe marginea drumului, uitîndu-se în toate părțile și ferindu-se de parcă ar face un lucru rușinos.

Ajuns în apropierea conacului părăsește cărarea și o ia prin iarbă și printre tufișuri. Nu peste mult timp îl descoperă pe poștaș culcat pe burtă în spatele unui copac. După ce se întinde lîngă el, lăptarul poate să vadă conacul de sus — ei se află pe o movilă — și poate să vadă fîntîna, și băncuța, și gardul viu, neglijat de mult, semănînd acum cu zidul casei unei vrăjitoare. De sus optica este diferită și poate de aceea i se pare pentru prima oară casa reală cu zidurile care dau impresia că îngrădesc încăperi.

Dar deocamdată nu văd nimic. Stau lungiți în iarbă, ascunși după tulpina scorburoasă a unui copac și tresar la căderea fiecărei frunze și la glasul fiecărei păsări. Atmosfera de vrajă care înconjoară conacul pustiu, împreună cu decorul stufos și neîngrijit, are darul de a întregi senzația de mister de care cei doi se lasă tot mai copleșiți.

Dar, în fond, nu văd decît o casă mare și cam peticită. De sus se deslușesc și o parte din acoperișuri,

dispărînd astfel senzația de carton de decor, fără a împlini însă și spațiul cuprins.

Soarele, ascuns după frunze, devine mai dogorîtor și chiar și la umbra copacului începe să se simtă zăpușeala. Iar în zumzetul țînțarilor percep un sunet nou, dar fiindcă au stat nemișcați pînă acum, nu se întorc și rămîn cu privirile țintă la conac, pînă ce o prezență se face simțită („simțită”, acesta este cuvîntul) în spatele lor.

Se întorc brusc, amîndoi deodată, și-l văd privind-i, în halatul verde, cam soios și începînd să primească nuanțe cenușii, și-l văd de jos, deoarece El stă în picioare.

Pe chipul Său nu se poate citi decît o imensă uimire și multă teamă și atunci cînd se întorc și-l văd, tresare la fel ca și ei și face un pas înapoi. Are ochii blînzi și neliniștiți și fața buhăită și numai riduri. Pare înalt, dar cînd se vor ridica în picioare își vor da seama că-i mai scund decît ei. Iar halatul larg îi ascunde trupul.

Poștașul se scoală primul din iarbă și bîiguie cîteva cuvinte, în timp ce lăptarul rămîne nemișcat, cu ochii pironiți la arătarea din fața sa, ascultînd mecanic frunzele care se desprind stîrnite de o boare ce se transformă în vînt, amestecîndu-și căderea cu vorbe fără înțeles.

Apoi se scoală și lăptarul și privirea pornită din ochii săi biciuiește fața zbîrcită și tăind-o, se agață de altă gură, unde rămîne prinsă și nemișcată. Fixîndu-se de această coardă, lăptarul se apucă vîrtos și se trage spre ochii care se dilată și spre fața care se mișcă toată, scoțînd un strigăt gutural.

— „Nu! Nu!”

Lăptarul se oprește locului, îi mai despart doar cîteva pași, coarda privirilor se întinde, se mai balansează de cîteva ori și cedează.

Omul din fața sa își duce o mână la gură și și-o presează de buze, încercînd parcă să înghesuie înapoi sunetele care au țîșnit ca printr-o fisură.

— Noi am stat aici la umbră... ni s-a făcut cald... am vrut doar să ne răcorim... spune, dar e conștient că nu face decît să repete cuvintele pe care cu puțin înainte le-a rostit poștașul și se oprește din vorbă doar cînd îl simte pe acesta că îl strînge de braț și cînd simte că poștașul l-a ținut tot timpul de încheietură.

Persoana se trage înapoi, se întoarce și vrea să fugă, dar se răzgîndește și încearcă o figură încrunțată pentru a-i speria pe cei doi. Și cei doi se sperie. Omul în halat verde își agită mîinile spre ei, se oprește și respiră tot mai greu, gîfîie și cei doi își dau seama că e foarte bătrîn și El se oprește, lăsînd brațele neputincios în jos.

— Plecați! șoptește între gîfîituri. Plecați! și vocea îi sună hîrîit și buzele i se mișcă greoi de parcă acum ar învăța să vorbească.

Fără să scoată un cuvînt, lăptarul se întoarce să plece și îl trage după el și pe tînărul poștaș rămas cu ochii pironiți și cu gura întredeschisă. Dar abia se depărtează cîțiva pași, că aud în spatele lor o bufnitură, se sperie amîndoi și sar în lături, dar fiindcă nu se întîmplă nimic, privesc înapoi și zăresc copacii în locul în care a fost bătrînul și văd frunzele pe cerul care se întunecă și aud ceva de jos, așa că se întorc și-i zăresc la început halatul verde-cenușiu pe frunzele și pe iarba verde-gălbuie și cînd sînt mai aproape îl deslușesc căzut și horcăind. Cine e?

Se apleacă asupra lui, îi sprijină spatele și-l ridică, iar bătrînul își mișcă zbîrciturile și din fundul unor cute apar ochii.

— Ți s-a făcut rău! Lasă, o să-ți treacă!

Bătrînul mișcă buzele crăpate:

— Plecați! Plecați! dar nu se aude nici un sunet, doar frunzele cad și un tunet îndepărtat ce vestește furtuna.

— Te ducem jos, te băgăm în casă și plecăm.

— Uite, o să plouă, vine furtuna, nu te putem lăsa aici!

Bătrînul își strînge puterile

— Plecați! Merg singur. Plecați! Dar bărbia îi cade neputincioasă în piept și cei doi îl ridică și duc ca pe un sac.

Vîntul s-a stîrnit în vârtejuri și încep să se vadă fulgerele.

— Stai singur?

— Singur! Singur! Și deodată se smulge și zbiară iar: Plecați! Singur! Plecați!

Reacția este atît de neașteptată și scînteia de energie atît de puternică încît cei doi îl scapă și bătrînul cade jos.

Dar ei se apleacă deja din nou și poștașul vrea să-i apuce iarăși picioarele și ridică privirea și scoate un strigăt și tace, lăsîndu-și mișcarea neterminată. Lăptarul, care l-a ridicat deja pe bătrîn de subiori, îl lasă jos și se întoarce să vadă ce privește poștașul. Se întoarce și vede, vede și revine la bătrînul pe care e gata să-l ridice, dar îi dă brusc drumul, îi privește obrazul și se întoarce din nou; la trei pași în spatele său, în picioare, se află cineva, o arătare, o ființă pe care a mai văzut-o, dar care nu poate să existe pentru că e de fapt în același timp întinsă pe jos, sprijinită pe piciorul său. Privește și nu-i vine să creadă și vede bătrînul culcat pe pămînt în halatu-i verde-cenușiu și-l vede și în picioare la trei pași de el în halatul roșu, roșu-cenușiu.

Și un timp rămîn toți patru — patru? — nemișcați și se privesc și numai cel întins pe jos cîntă monoton cu glasul stins: „Plecați! Plecați! Plecați!

plecați-plecați! plecați-plecați!" Apoi cerul se luminează o clipă și un tunet foarte aproape se continuă cu urletul ieșit din arătarea care se împinge înainte și se aruncă peste bătrînul întins pe jos și-l acoperă. Iar halatul roșu-cenușiu se întinde ca o baltă uriașă de sînge bătrîn.

Cei doi bărbați se trag la o parte, neputincioși de a vorbi, neputincioși de a gândi, și aud doar murmurul încetînd, și văd cele două trupuri ridicîndu-se și sprijinindu-se unul de altul. Rămîn o clipă drepte — amîndouă unul —, apoi pornesc încet spre conac.

Cei doi se grăbesc să ajungă la șosea, nu îndrăznesc să fugă și, în timp ce încearcă să se îndepărteze, un fulger despică zarea în aceeași clipă în care tunetul se sparge în mii de picături mari. Este o lovitură de gong și ei se opresc locului — explozia din exterior s-a repercutat și înlăuntrul lor — și abia după ce sînt îmbibați cu apă, încep iar să se miște și se adăpostesc sub un copac.

Deși nu se poate să fi trecut cu mult de amiază, norii și frunzele copacilor îi ascund într-un amurg în veșnică mișcare din cauza spațiului care se umple și se golește mereu din nou. În fața lor conacul se ridică tăcut, cu partea centrală din piatră, cu etajul din cărămidă și cu marginile din scîndură și lut.

Ei stau sub un copac și privesc.

— Intrați în casă! le spune o voce răgușită.

3.

Dansează senzual privind mereu în sus și scoțînd icnituri bruște. Devorează lemnele încet și metodic, încolăcîndu-se în jurul lor, îmbrățișîndu-le și sărutîndu-le, cînd scurt, cînd lung. Și după fiecare sărutare chiuie biruitor, lăsînd în locul pupăturii răni mari,

negre. Lemnul transpiră neputincios și geme numai orgasm, se lasă sărutat și roșește pînă cînd crapă. Pentru că nu suportă șerpii de foc ce-l sufocă în dansul lor nebun și în dragostea lor mistuitoare, cade devorat în cenușă. Un zeu necunoscut stă cuibărit în tăciuni și toți patru se uită la foc și-s conștienți de ciudata epifanie.

Vatra deschisă din mijlocul încăperii atrage toți ochii și poștașul și lăptarul își usucă hainele și privirile, neîndrăznind să se miște.

— De ce-ați venit înapoi? Ce-ați vrut să vedeți?

Zeul se întinde trosnind în vatră și un suspin străbate încăperea, rostogolind un lemn cu zgomot încoace și încolo.

— Cum vă mai simțiți?

La un semn, în loc de răspuns, se uită de partea cealaltă a focului și văd bătrînul proptit de pernă și mestecînd mulțumit.

Dincoace aceeași față — luminat de foc, halatul își ascunde culoarea și reflectă smerit flăcările — aceeași față, aceleași cute, aceleași riduri.

— De ce-ați venit înapoi?

Focul trosnește și îi moleșește încît nu știu cu certitudine care dintre cele două trupuri le-a vorbit, dar acesta este mai aproape — celălalt mestecă liniștit, după ce și-a închis ridurile —, acesta este mai aproape și stă întins spre ei.

— Am venit înapoi, dar n-am vrut... noi am vrut să ne... adică să ne odihnim, își sfîrșește ușurat lăptarul fraza. Cît timp a vorbit, a simțit că aruncă vorbe în gol, acum a terminat explicația și a îndepărtat întrebarea.

— Ce-ați vrut să vedeți?

A fost deci numai o iluzie. O să fie mereu din nou și din nou întrebare și va trebui iar și iar să arunce cuvinte insuficiente și fără conținut. Își mijește ochii

și simte cum se moleșește și vede fața aceea bătrână apropiindu-se de el și și de fața sa, iar întrebarea persistă mai departe în aer, stăruitoare. Și brusc, ca un fruct prea copt, cad vorbele tânărului poștaș — ieșite parcă din mijlocul focului.

— N-am știut dacă e bărbat sau femeie. Am vrut să vedem.

Dar cel despre care este vorba mestecă mai departe mulțumit, de parcă n-ar fi auzit nimic. Și cu toate astea s-a mai răcit locul lângă foc...

— Ați vrut să vedeți?

Povești despre zmei și vrăjitoare, despre Muma Pădurii și despre pitici, pitici buni și răi, gnomi și copaci găunoși. (Părul scurt de pe capul arătării — cum am putea-o numi altfel? — privit de aproape e încîrligat și încîlcit și nesfârșit). Povești despre ființe rele, murdare neapărat de funingine și despre pisica neagră cu ochii de foc, povești despre fecioare transformate în broaște, sau bătrîne și cloaște preschimbate în fete frumoase și înșelătoare — și între timp limbile de foc, Doamne, cum ard limbile de foc! — povești despre foc, despre răul văzut și auzit și nevăzut și neauzit și nemaivăzut și nemaiauzit și despre urît. Și părul el groaznic, lipit pe capul numai riduri. Povești? POVEȘTI?

Fără să se privească, cele două arătări își vorbesc într-un limbaj mut și de neînțeles. Diavolul tolnit în foc le acoperă cuvintele cu șuierat și întunericul și Umbra le ascund gesturile, dar ei vorbesc, și-și fac semne, și se înțeleg. Cei doi bărbați stau muți și se uită la foc și simt semnele care trec prin ei ca prin aer și simt vorbele pe care nu le pot auzi. Convorbirea se termină — ei n-o mai simt — și arătarea își apropie chipul pe rînd de fețele lor:

— Ați venit să vedeți? Priviți! Uitați-vă!

Și se așază lângă ei pe un scăunel din scîndură nedață la rindea.

Afară ploaia cade în ropote și se izbește în geamuri. Poștașul și lăptarul s-au uscat lângă foc — la început le-a fost frig și poștașului i-au clănțănit dinții — și fiecare dintre ei primește cîte un cîrnat și cîte o ulcică de vin.

— Mîncarea! Mîncarea! Mormăie bătrînul de după foc și-și mestecă mulțumit gingiile știrbe. Mîncarea osîndiților!

Vrăjitoarea l-a întrebat pe Făt-Frumos ce dorește să mănînce, înainte de a-i închide capacul peste puț. Și i-a dat ce i-a cerut Făt-Frumos, dar după aceea a pus toate cele șapte lacăte. Fiica împăratului n-a vrut să se căsătorească cu alt ginere și purta numai rochii negre și văluri negre îi acopereau fața.

— Noi sîntem soți. Trăim împreună de mult. De cînd... a trecut o vreme. Ne-am căsătorit. Cînd a fost el flăcău... sau eu... n-are importanță, ... la noi așa se obișnuia... și să te îmbeți...

Făt-Frumos a scos atunci pana de la aripa Împărătesei Păsărilor. Și ea i-a desfăcut un lacăt.

— ...am fost căsătoriți mult timp... și ne potriveam... și ne iubeam...

O clipă se oprește și cealaltă arătare din mestecat, o singură clipă și ei simt de parcă s-ar fi oprit scurgerea nisipului în Sticlă, dar cînd privesc pe deasupra focului văd că s-au înșelat și aud din nou molfăitul gingiilor ce se freacă măcinînd vremea între ele.

— ...ne-am înțeles și nu ne-am despărțit niciodată... și apoi am avut copilul...

Un suflu împinge flăcările și ele se ridică și ard aerul, pentru ca să cadă înapoi, prăvălind butucii.

— ... el semăna leit cu taică-său, ziceau oamenii... și alții jurau că-i aidoma mamei sale... — între timp ațîță focul, dar vorbește în continuare cu același glas răgușit și fără timbru — ... și cînd a murit am venit amîndoi aici... și semănam între noi, încît și oamenii ziceau că am fi fost din aceeași mamă și din același tată...

Trei lacăte au căzut și Făt-Frumos nu mai are nici pana Împărătesei Păsărilor, nici aripa Împărătesei Albinelor și nici petala Împărătesei Florilor n-o mai are.

— ... vobeam la fel și gîndeam la fel și semănam unul cu celălalt... pe nesimțite și trupul ni s-a făcut la fel... și eu am devenit pe jumătate el și el a devenit pe jumătate eu. Nici noi nu ne mai putem deosebi!

A strigat acum la urmă și un fior trece prin ei, unindu-i pentru o clipă pe toți patru. Sînt istoviți cu toții și zac la căldură și atunci se oprește din mestecat și cealaltă persoană și le vorbește peste foc:

— Dacă va muri unul dintre noi o să care după el o jumătate de trup viu în mormînt, în timp ce afară se va tîrî o jumătate de cadavru. Se scoală cu greu în picioare și gesticulează, bătîndu-se cu pumnii în piept: Eu am fost medic! Eu știu! Eu știu! dar două mîini i se lasă pe umeri și-l fac să se așeze înapoi.

Cei doi țărani privesc peste foc și-i văd în două halate roșii și au fețele roșii și ele și riduri negre. Poștașul sare primul în picioare și îngîină înnebunit de spaimă:

— Diavolul! Diavolul! și-și face cruce, și fuge împleticindu-se spre perete, iar lăptarul se scoală și el, caută amîndoi ieșirea, dar văd că trebuie să ocolească focul, să treacă pe lîngă... pe lîngă cele două trupuri... să le atingă poate și nu îndrăznesc. Dar spaima îi mîină, încearcă să fugă și ajung lîngă ele

tocmai cînd flăcările se ridică iar și două umbre prelungi li se pun în față, iar ei știu că nu vor putea răzbi, așa că se întorc înapoi și se lasă pe locurile pe care au șezut.

Nu se mai aude ploaia de afară, așa că ar trebui să se mai lumineze în încăpere, dar geamurile rămîn mate și lucesc înșelătoare.

4.

Stau și privesc pereții. Flăcările au coborît și s-au ridicat din nou și acum se vede pînă și desenul de pe zugrăveală. Pereții sînt goi, doar o coasă e atîrnată de un cui și încăperea e goală și ea. Cîteva rogojini murdare sînt risipite pe jos, cîteva zdrențe jechoase și informe, cu desenele șterse. Zidurile au fost vărute peste zugrăveală, dar varul s-a subțiat și din loc în loc cîteva flori argintii se strecoară printre petele pe care le dezvăluie albul murdar de zăpadă topită. Pe alocuri nu se mai văd nici florile de argint și de sub ele răzbat linii curbe gălbui ce se întretaie pe un fond nedefinit. Poștașul întinde mîna și scoate la iveală alte flori de argint și alte desene își fac loc și alte desene își schimbă culoarea sub capriciul flăcărilor. Ploaia și igrasia au desenat monștrii și scorojeala le-a dat viață. Un cap într-o parte, doi ochi într-alta.

— Am vrea să plecăm, spune poștașul.

Vorbe. Cuvinte în timp ce alte cuvinte se strecoară și se lasă mistuite de flăcări. Amîndoi bărbații stau cu capetele plecate, neîndrăznind să privească la cele două mogîldețe ce se conturează de cealaltă parte a focului gata să se stingă.

— Oamenilor le-ar fi frică de noi dacă ne-ar vedea așa cum sîntem acum... dacă ar ști... noi trebuie să ne ascundem... De ce v-ați întors? N-ați fi

știut... Și scrisoarea am dus-o înăuntru la iscălit... am semnat-o amîndoi...

— Cînd o să moară unul dintre noi afară va rămîne o jumătate și în groapă cealaltă. (Și rîde). Voi... (Se îneacă de rîs)... voi cărați după voi toată viața o jumătate de trup mort (Rîsul a devenit tuse) pentru că n-ați avut ce să-i puneți în loc. (Tace).

— Dar oamenilor le-ar fi frică de noi! Le-ar fi frică de noi!

În încăpere se lasă întunericul. Cîțiva tăciuni clipelesc anemic, dar, obosit, focul își închide pleoapele și adoarme.

Încetul cu încetul ochii se obișnuiesc cu întunericul. Și în întuneric se poate vedea. Numai că-ți trebuie răbdarea de a te deprinde cu limbajul tenebrelor. Se învață ca și lumina.

Pereții sînt la început aproape și-s groși încît ocupă toată încăperea, despărțindu-i unul de celălalt și strîngîndu-i în împărăția lor. Apoi poștașul îndrăznește să zvicnească dintr-un picior, iar lăptarul își mută mîna și pereții cedează și se lărgesc și îi lasă să se întindă și i-ar lăsa să se ridice chiar și în picioare. Și să meargă. Dar ei stau pe loc, șed și tac.

Din vatră, acoperit cu mii de văluri, iese tîrîndu-se și dansează zeul ascuns. Și mișcîndu-se și mlădiindu-se, se mișcă și se mlădiază și pereții în jur și se depărtează, lăsînd un spațiu tot mai mare, tot mai mare, pînă ce dispar în depărtări.

Două lacăte mai închid fîntîna. Unul pentru fiecare. Poștașul îl atinge încet pe lăptar și stau și așteaptă:

„Au adormit” și nu se mai aude decît focul care geme în somn. Se scoală încet amîndoi și, cu zeci de precauțiuni și gesturi inutile, se îndreaptă spre ieșire.

Gura fîntîinii e un colac și colacul e închis cu un capac prins cu un lacăt. Le trebuie un obiect ascu-

șit pentru a-l deschide și coasa lucește pe întuneric pe perete, iar ei se apropie pe rând. Mai înainte găsește poștașul cheia ultimului lacăt și intră în coasă. Capacul se dă la o parte permițându-i să vadă norii. Apoi, în vreme ce se prăbușește, se apleacă și lăptarul peste el și întâlnește la rîndu-i coasă căzută din cui.

Lacătele ruginite au cedat.

Dimineața lumina pătrunde prin geamuri în încăperea. Persoana în capot verde ridică de jos coasa și o anină înapoi în cui. Cealaltă își mestecă monoton gingiile mai departe, în timp ce de afară se aude clinchetul bidoanelor de lapte din căruciorul lăptarului, care-și aduce marfa.

ÎN LIPSA GRAVITAȚIEI

Andrei Constantinescu se trezi în dimineața aceea cu o senzație stranie. (De ce în dimineața „aceea”? Pentru că, din păcate, altădată nu i s-a mai întâmplat un fenomen asemănător.) Se simțea ușor-ușor de parcă plutea, de parcă... Uitându-se în jur, văzu că se află la nivelul candelabrului și se trezi de-a binelea abia când constată că se găsește la vreo doi metri deasupra patului.

— Cum dracu' am să mă dau jos de aici? fu prima întrebare pe care și-a pus-o, realizînd abia mai târziu că se afla într-o situație dintre cele „care nu pot avea loc”. În dimineața aceea Andrei Constantinescu își pierduse gravitația.

Pe drum, în timp ce mergea la slujbă, își dădu seama că darul, cu care se procopsise pe neașteptate, nici măcar nu reprezenta o bucurie prea mare: în tramvai era aglomerație și el vru să se culce sub tavanul vagonului, dar vreo doi oameni mai în vîrstă se uitară atît de muștrător la el, încît Andrei reveni cuminte la loc. Și la birou trebuie să aștepte mult la lift, motiv pentru care preferă să urce direct prin casa scărilor, dar întîlni aceleași mutre dezaprobatoare. (Așa că intră direct prin stradă, printr-un geam de la etajul cinci. Zărise fereastra deschisă, intră și, cum venise primul, nu-l observă nimeni dintre colegi, iar pe bulevard cihe să se uite în sus dacă nu cumva îi arde cuiva să se ridice la ceruri? Nu cunosc om care să fie atent la așa ceva.)

În timpul serviciului se strădui să se poarte la fel ca toți oamenii, deși nu-i venea ușor. De câteva ori încercă să facă mici demonstrații, dar își dădu imediat seama că nu era pe placul nimănui. Doar atunci când Mia se plînse din nou că neonul de deasupra planșetei ei nu se mai aprinde de cinci zile și când toți s-au grăbit care mai de care să alerge după o scară, s-a ridicat ușor pînă sub tavan și a înșurubat tubul înapoi. E adevărat că după această ispravă Mia i-a mulțumit galeș, dar ceilalți au început să se uite cu dușmănie la el, iar Radu l-a tras la o parte și i-a spus pe șleau că nu s-a așteptat de la un om matur, vaccinat și cu armata făcută, să se preteze la asemenea tertipuri de puști. Dealtfel, doar el, Radu, l-a apărat întotdeauna pe Andrei de insinuările cum că n-ar fi decît un golan cu pantaloni lungi, dar de acum gata, de acum s-a lecuit și Radu să ia la nesfîrșit partea unui copil răsfățat.

Cînd ai anumite calități pe care nu știi să le folosești sau nu vrei să le folosești din anumite motive, ți se pare un adevărat blestem că ai fost înzestrat mai mult ca alții. Andrei Constantinescu s-a stăpînit cît s-a stăpînit toată dimineața, dar cînd a ieșit pe coridor să fumeze și el o țigară, convingîndu-se că nu-l vede nimeni, s-a ridicat pînă la tavan și s-a lipit de el. Se simțea ca și cum s-ar fi întins pe un pat plutitor. Ba mai bine, chiar. Niciunde, nicicînd nu cunoscuse Andrei o poziție atît de liniștitoare. Bineînțeles că nici în felul acesta nu reuși să nu dea naștere unui mic incident: Lăpușneanu și cu Todoarcă apărură ca din senin și lui nu-i mai rămase timp să coboare de sub tavan. Așa că tăcu mîlc, nerămîndu-i decît să spera că nu va fi observat de cei doi. Ceea ce se și întîmplă. Todoarcă începu să șușotească, dar apoi se înfierbîntă și vocea fi cîștigă în consistență în timp ce-i explica lui Lăpușneanu despre

toate porcăriile pe care le face Alecu. Asta nu era nici mai mult, nici mai puțin decît delatiune. Una că Alecu nici nu era vinovat de toate cîte i le punea Todoarcă pe umeri, a doua că Lăpușneanu era ușor de influențat, asta o știa toată lumea și după „serviciul” făcut de Todoarcă, Alecu se putea considera ca și retrogradat. Andrei stătu mai departe cuminte — ce era să facă?, dar cînd îl auzi pe Todoarcă spunîndu-i șefului său că Alecu s-ar fi încurcat cu Rodica, nu se mai putu stăpîni. În primul rînd că nu mai era un secret pentru nimeni modul în care Todoarcă însuși îi făcea avansuri lascive și neîntrerupte femeii și că aceasta îl refuza cu dezgust față de toți. Și atunci să ai tupeul să vii tu și să...

— N-aveți un foc? întrebă Andrei în timp ce cobora la nivelul celor doi.

Aceștia îl observară abia atunci cînd Andrei ajunsese deja aproape cu picioarele pe pămînt.

— Cam mult te plimbi, spuse Lăpușneanu, luat prin surprindere.

— Eu?! Păi, n-am ieșit decît să fumez ca tot omul o țigară.

— Ar trebui să stabilim ore fixe pentru fumat.

— Lăsați, dom' inginer, că doar nu vreți să se spună despre dumneavoastră că încurajați fumatul!

— Eu nici nu fumez!

— Știu. Cine n-o știe?! Dar dacă ați pune ore fixe de fumat, ar însemna să fumăm poate mai mult decît am fi tentați s-o facem. Eu, de pildă, dacă fumez cinci... opt țigări pe timpul cît sînt la slujbă... Dacă...

— Tu pe unde ai apărut? se interesă și Todoarcă.

— Păi, v-am spus că am ieșit doar pentru o țigară.

— Lasă, lasă! Mi s-a spus mie că în ultimul timp ai început să cam umbli pe sus.

— Cum adică? se miră inginerul.

— Păi, nu poate toată lumea să se coboare atât de jos ca nea Todoarcă, replică Andrei și intră în birou.

Dar din clipa aceea își spuse că n-ar strica să fie mai atent pe viitor. Iar în tot restul timpului își bătu capul să afle ce foloase practice ar putea trage de pe urma faptului că și-a pierdut gravitația. Păi, e la mintea cocoșului: o invenție care nu aduce nici o folosință omului nu-i decît o gogoriță teoretică. Așa spune și inginerul Lăpușneanu, șeful biroului. Numai că el, Andrei Constantinescu nu-i o invenție... El e... el e un om care și-a pierdut gravitația.

Ar putea... ia să vedem... ar putea să se ocupe de lucrări la mare înălțime. Numai că nu i-ar face prea mare plăcere. Adică să stea toată ziua pe frig sau pe căldură pe afară și să ridice tot felul de lucruri — care nu și-au pierdut gravitația! — la cele mai înalte repere... Nu, mulțumesc! Numai să nu se gîndească alții la așa ceva. L-ar transforma într-un fel de „om macara”. În fond, e la mintea cocoșului. Numai să nu-i treacă prin cap cuiva ideea!

Gîndul acesta începu să-l sperie de-a binelea. Stătu cuminte pînă la terminarea programului în fața planșetei și-și munci creierii. (Ceilalți își imagină despre el că lucrează. Chiar se și mirau de atîta conștiinciozitate la Andrei.)

„Mda, își spuse acesta, singura soluție ca tipilor să nu le vină tot felul de idei ar fi ca să le-o ia înainte. Mai devreme sau mai tîrziu, după ce-și vor epuiza mirarea, după ce vor putea raționa la rece și-și vor da seama că el cu adevărat și-a pierdut gravitația, nu se poate să nu-i caute cu toții, care mai de care, o aplicație practică fenomenului? Și dacă-i vine cuiva în minte chestia cu «omul macara»? Așa că nu-i rămîne decît să caute, da, dom'le, să caute o

aplicație atât de nemaipomenită, atât de utilă, atât de rațională și atât de economicoasă, încât să stea mițul în coadă și ceilalți să-și uite gândurile de atîta admirație și să nu-și mai amintească în vecii vecilor de ipoteticul «om macara». Da, dar care să fie invenția aceea uluitoare?”

Niciodată nu „lucra” Andrei Constantinescu atât de intens ca în ziua aceea.

— L-a prins Lăpușneanu hoinărind pe afară, îi șopti Rodica Miei. L-a beștelit serios. Nu l-am văzut niciodată atât de morcovit.

— Nu bei și tu o cafea? îl întrebă Mia mai tîrziu, vrînd parcă să-i mulțumească în felul acesta pentru că i-a înșurubat înapoi tubul de neon.

— O cafea?

— Hai că am eu veritabilă.

— Păi, ăăă... nu, mulțumesc, mai am de lucru...

— Tu, îi spuse atunci Mia Rodicăi, nu știu ce a putut să-i spună șeful, dar Andrei e mort-copt. L-am văzut altădată, cînd l-a amenințat Lăpușneanu că o să-l dea afară, atunci cînd s-au certat pentru proiectele neterminate de la punctul termic de la gară, și Andrei i-a rîs pur și simplu în nas. Șeful s-a făcut roșu ca racul de credeam că o să-l lovească pe Andrei, dar acesta i-a întors spatele și a plecat. Și acum... Parcă i-ar fi spus că o să-l spînzure mîine.

Că nu era ceva în regulă cu colegul lor, au observat toți cei din birou. L-au întrebat, i-au oferit ajutorul, dar n-au primit nici un răspuns. Andrei se perpelea negăsind nici o aplicație practică, așa cum și-ar fi dorit pentru fenomenul al cărui subiect devenise.

Abia aștepta să se termine programul și să ajungă acasă. Își aminti că fratele său, cu care locuia împreună într-un apartament de două camere confort doi, era plecat cu echipa de handbal și că nu se va

întoarce decît duminică seara. Deci nu-l va bate nimeni la cap. Se va putea gîndi în liniște. Da, într-adevăr abia aștepta să ajungă acasă. De atîta zel și adîncit în gînduri, începu să nu se mai controleze. La o traversare o luă prin aer și survolă coloana de mașini, fapt pentru care era să se pricopsească și cu o amendă, noroc că a reușit să se facă nevăzut în mulțime în timp ce milițianul fluiera după el. Ajuns în fața blocului, chiar că nu-i mai păsa deloc. Se înălță brusc de pe trotuar și se făcu nevăzut printr-o fereastră de la etajul ultim, etajul la care locuia.

Mîncă puțin și fără poftă, gîndindu-se mereu numai și numai la aplicația practică pe care trebuia s-o găsească stării lipsei de gravitație și sfîrși prin a se culca sub tavan în poziția aceea în care constatase el că se poate dormi și odihni mai bine ca oriunde. Dar, poate și datorită faptului că nu fu deranjat de nimeni, în poziția aceea găsi și tot felul de idei una mai valoroasă decît alta. Da, își spuse Andrei, ori de cîte ori va trebui să iau o decizie sau va trebui să găsesc o soluție mai dificilă, aceasta va fi poziția pe care o s-o folosesc. Iată prima aplicație!

Îi veniră într-adevăr multe idei. Și — curios — pe măsură ce se gîndea mai mult, stînd în poziția aceea deosebit de comodă, simțea că se și odihnește perfect. Poate că nici nu va trebui să mai doarmă. Ca și fata aceea din Spania despre care citise într-o revistă la rubrica de curiozități, fata aceea din Spania care nu doarme niciodată. Cît timp n-ar cîștiga...

Acum nu-i mai rămînea decît să trieze ideile. Se opri la două: să lucreze la rețelele de înaltă tensiune în munți, deasupra prăpăstiilor adînci (lucru care l-ar încînta, chiar dacă aportul său n-ar fi poate atît de mare ca la cea de a doua idee, dar Andrei era un drumeț pasionat și nu exista lucru pe lume care să-l încînte mai mult decît să cutreiere iarna munții pe

schiuri și vara cu bocancii cu cuie) sau să se specializeze în lucrări fine, lucrări fine, am spus și nu căratul la înălțimi a unor greutateți. Ar putea repara antene de telecomunicații, de pildă. Cîte n-ar putea face în locuri de unde alții ar risca să-și rupă gîtul. La nevoie ar putea ajuta și pompierii.

Andrei închise ochii. Își imaginează un bloc, un anumit bloc, unde la un geam de la etajul patru ar apare chipul înspăimîntat al Rodicăi. Oameni în jur cît vezi cu ochii, dar blocul cuprins de flăcări a rămas fără casa scărilor. Lupta pompierilor este eroică, nu mai sînt locuitori în imobil, doar femeia aceea de la etajul patru. Cum de-o fi rămas acolo? Pompierii încearcă să urce cu o scară, dar flăcările par mai rapide decît eforturile lor. Fata e pierdută, murmură mulțimea. Pierdută? Nici vorbă! Andrei Constantinescu — din nou el! — a smuls o toporișcă din mîna unui pompier și se repede pînă la etajul patru. Sparge geamul și intră printre flăcări exact ca Omul păianjen. Apoi revine în brațe cu fata leșinată. Din nou Andrei Constantinescu și-a făcut datoria. Lumea aplaudă, fata îi zîmbește și...

„Da, gîndește Andrei, mîine voi face primele demersuri pentru a fi încadrat în noile mele misiuni“. Acum nu mai era îngrijorat, acum se simțea ușor, asemenea trupului său lipsit de gravitație. Hotărîrea fiind luată, acum putea să se lase în voia gîndurilor dulci: se află într-un avion călători mulți — bărbați, femei, copii, bătrîni. Brusc se aude un zgomot suspect la motoare. Ce să fie? Avionul pierde din înălțime. Sîntem pierduți! Aș! Ați uitat că se află cu noi și Andrei Constantinescu! Acesta îi ia pe toți, rînd pe rînd, mai întîi femeile cu copii mici, apoi bătrîni, apoi ceilalți pasageri. Două minute să menții avionul, îi strigă căpitanului și-i salvez pe toți! Poate că nu-i nevoie să-i evacuezi, spune căpitanul, poate poți să reperi apa-

ratul pe dinafară, nu e mare lucru, niște șuruburi ar trebui strânse, poate am putea salva și avionul. Nimic mai simplu, spune Andrei, nimic mai simplu! Iar Rodica, aflată desigur și ea în avion, Rodica le șoptește celorlalți călători, salvatorul nostru este colegul meu de serviciu, el este...

Andrei Constantinescu adoarme fericit și se trezește dimineața la fel de fericit. Cît să fi dormit? N-are importanță. Va merge la birou și le va spune tuturor cu ce se va ocupa el de acum înainte. Și Andrei se scoală, mănîncă și se pregătește de drum. Mai vrea să se odihnească o dată sub tavan, dar... dar nu poate, gravitația i-a revenit, nu mai e nimic de făcut. E parcă mai uimit decît ieri, atunci cînd a apărut ciudatul fenomen. Pur și simplu nu-i vine să creadă. Se uită la ceas: trebuie să se grăbească, dacă nu vrea să întîrzie. Pe stradă merge în rînd cu toată lumea, în fața liftului așteaptă ca toată lumea, în birou se uită împreună cu colegii la tubul de neon de deasupra planșetei Miei, tub care iar clipește.

— Nu mi-l mai înșurubezi la loc? întreabă fata.

— Păi, m-am mai maturizat și eu...

Iar peste vreo oră apare Lăpușneanu și începe să strige la Andrei că iar nu și-a terminat la timp proiectul. Și pentru că tînărul zîmbește impertinent, șeful se supără, se înroșește și toți au impresia că o să-l lovească pe nefericitul prins în ofsaid. Care nefericit? Andrei, zîmbind tot mai impertinent, se întoarce încet și iese din birou.

„Dacă mi-am învins o dată gravitația, de ce n-aș învinge-o și altădată?” își spuse el, privind în jos prin fereastra de la capătul coridorului.

DIAVOLUL PĂCĂLIT LA AACHEN

De multe ori legendele — oricît de insolite — au proprietatea ingrătă de a se plasa asupra altor legende, acoperindu-le și suprapunîndu-se peste ele, astfel încît le fură pînă și posibilitatea identității. Este cam același lucru ca și atunci cînd pictura murală mai recentă o acoperă pe cea anterioară, în cazul în care noua zugrăveală este făcută cu atîta măiestrie încît poate induce în eroare și un specialist — or cei care decid restaurările nu sînt întotdeauna specialiști —, încît nu mai este dorită îndepărtarea de pe zid a frumuseții care se vede în folosul apariției la lumină a unor altor *eventuale* frumuseți.

Desigur, unele legende sînt prea puternice pentru a putea fi „acoperite” cu una cu două, mai ales atunci cînd fabula pe care se sprijină a fost multă vreme povestită de lungi generații de băștinași. Dar istoriile secrete ale faptelor care nu trebuiesc și *nu pot* fi spuse pe toate drumurile mor încetul cu încetul, ajutate de taina în care au fost atît de grijuliu învelite.

Cînd în timpul celui de al doilea război mondial o bombă a intrat printr-un vitraliu în Catedrala din Aachen, s-a izbit mai întîi de una din monumentalele coloane și a ieșit apoi prin rîcoșeu printr-un alt vitraliu al vechiului octogon care acoperă sîmburele sălașului ridicat de Carol cel Mare, o nouă legendă s-a stabilit în jurul acestui Dom. Bomba a explodat în piață, întregind distrugerea clădirilor din jurul Catedralei rămasă singură și aproape nevătămată între

ruine, sporindu-și aureola zămislită cu peste o mie de ani în urmă.

Bineînțeles, această întâmplare, cu toate interpretările logice și forțate care i s-au atribuit, nu a putut înlătura celelalte mituri ale legendarului loc înconjurat de mister, la fel cum în decursul secolelor uriașul Dom din Köln-ul vecin n-a putut distruge faima ctitoriei lui Carol cel Mare de la Aachen.

Catedrala din Aachen a fost terminată în anul 800 și Carol cel Mare își află aici mormântul din 814. Începînd cu Otto I, treizeci de regi sînt încoronați (și) în acest loc și mereu fiecare dintre ei înzestreză lăcașul cu unu sau mai multe daruri deosebite. De la uriașul candelabru de aur dăruit de Barbarossa pînă la piesele tezaurului — care se spune că este cel mai bogat dintre toate cîte se găsesc în bisericile de la nord de Alpi —, Catedrala se bucură de o avere considerabilă. Ea poate fi vizitată după un orar afișat pe poartă și trecut în ghidurile turistice, iar legendele o însoțesc cu fidelitate de veacuri, începînd cu povestea zămislirii Domului și terminînd cu bomba care n-a putut exploda sub bolta ridicată pe vremea acelei zămisliri. Notorietatea acestor legende se cimentează prin repetare — taina implicată se tocește și dispare.

Orice ghid îți va povesti astăzi legenda zămislirii astfel: ...după ce lucrarea a fost inaugurată, a început să se simtă tot mai acut lipsa banilor. Toate colectele anunțate au fost neîndestulătoare. Atunci s-a apelat la Diavol pentru a ajuta el la terminarea lăcașului lui Dumnezeu. În schimb, Diavolul trebuia să primească primul suflet care va intra în biserică terminată. Recompensă infimă, aș spune, pentru modul decisiv în care Diavolul trebuia să-și înzestrezze cel mai puternic și totodată unic dușman cu un bastion de o amploare fără de precedent. Dar... Dar nici măcar acest preț derizoriu nu i-a fost atribuit fără o

mică înșelătorie: oamenii au adus în biserică terminată un lup și Diavolul s-a năpustit nerăbdător asupra animalului, sfîșiindu-l pentru a-i smulge sufletul. Pe poarta mare a catedralei se poate vedea și azi capul lupului legendar și dacă te uiți mai atent și pipăi cu mîna, poți remarca pînă și degetul mare al Satanei rămas în gura fiarei care s-a apărat disperată în fața sacrificiului.

În continuare un ghid conștiincios te va duce în afara orașului și-ți va arăta un dîmb: legenda povestește că după ce și-a dat seama de modul în care a fost tras pe sfoară, Diavolul s-ar fi întors la Aachen cu un sac uriaș în spinare și plin cu nisip, în intenția de a acoperi biserică și oraș, distrugîndu-i astfel pe cei care l-au înșelat. În locul în care se află astăzi dîmbul, Diavolul ar fi întîlnit o bătrînă pe care ar fi întrebat-o dacă mai are mult de mers pînă la Aachen și femeia l-ar fi mințit că mai are foarte mult. La care Necuratul și-ar fi deșertat acolo sacul cu nisip, obosit să-și mai ducă povara, dînd naștere aceluia dîmb și dovedind o proastă ținare de minte și orientare în spațiu, dacă ne gîndim că a mai făcut cel puțin o dată drumul pînă la orașul pe care acum voia să-l nimicască (atunci cînd a fost să-și ia răsplata cu care a fost înșelat). Pînă aici legenda despre Diavolul de două ori înșelat de către preacinstiții constructori ai Domului din Aachen. Dar o povestire duce către o altă povestire și pînă la bomba care n-a explodat au mai apărut multe zale ale acestui lanț cîteodată înspăimîntător, alteori hîtru, întotdeauna preocupat de partea lui de mister și de fațeta sa de istorie.

*

Avînd la dispoziție alîtea date și atîtea inscripții ca la Domul din Aachen, gîndul mi-a zburat înapoi, condus de un contrast izbitor: mulți suverani încoro-

nați în ctitoria lui Carol cel Mare din Aachen și-au aflat locul de veci într-un alt lăcaș de legendă, Domul din Speyer, acel oraș al Niebelungilor în care se găsesc criptele împăraților și regilor intrați și ei în mit. Nici un înscris pe vechile morminte acoperite cu altare simple, nimic ostentativ precis peste stratul de „zugrăveală” inițial. Acolo totul mai este posibil prin inefabil, aici, la Aachen, totul pare spus o dată pentru totdeauna.

Și totuși!

Teoria predestinării funcționează foarte puternic la Aachen: de pildă, coloanele inițiale au fost luate din Aachen de Napoleon și duse în Franța. Fiind doar decorative, Domnul nu s-a dărîmat. Însă aduse — cele mai multe — înapoi, ele au susținut cupola pe vremea bombei care s-a dovedit neputincioasă în lăcașul lui Carol cel Mare.

Dar acesta este din nou doar deocamdată sfîrșitul: legenda zămislirii abundă în coincidențe și multe explicații miraculoase au pătruns și în sălile tezaurului: de la păstrarea intactă a unor moaște pînă la prezența calotei craniene a lui Carol cel Mare sub coroana aurită a bustului său.

Dar — oricum — cel mai enigmatic rămîne Diavolul care, într-un fel, a fost ctitorul acestei străvechi biserici! Ceea ce, cred, s-ar fi putut întîmpla și așa: se știe, Carol cel Mare și-a construit imperiul prin supunerea unor vaste teritorii și creștinizarea cu argumentul sabiei a numeroase populații: necredincioșii, păgîni de tot soiul, diavolii, roiau în jurul stăpînirii sale. Nu toți au fost uciși: unii — puțini — au fugit, alții au reușit să-și cumpere pentru un timp liniștea. Cunoscuți acești păgîni sub numele tutelar al stăpînului sau căpeteniei lor, necredincioșii se confundau cu acel fruntaș. Păgîn fiind, acesta devine Diavolul însuși. Tolerant în neputința sa — lucru că-

re pentru acele vremuri nu reprezintă totuși o tautologie —, Diavolul respectiv acceptă să colaboreze la opera lui Carol cel Mare, atîta vreme cît el poate să rămînă la vechile-i convingeri. Deocamdată, pentru că după aceea va mai vedea el. Dar pentru a face acest lucru, își cere și el garanții. Doar că în locul ostatecului care i se promite, i se oferă tot un pui de diavol, un lup — acel posibil simbol al păgînatății*.

Plauzibil pînă aici, nu? Că acest „lup” s-a opus și cei care l-au „reprezentat” au reușit să-i producă și ei pierderi Diavolului este posibil, iar degetul rămas în gura „fiarei” se pretează ușor la asemenea explicații. Că acest „lup” a fost un (sau mai mulți) ostatec(i) sau că a reprezentat un rival sau o formațiune rivală și anume acela (aceea) care s-a nimerit să vie să ceară protecție Împăratului, care din prima clipă l-a vîndut, pare să incline spre prima variantă: Carol cel Mare a înșelat oricum — fie că a dat un păgîn în locul ostatecului promis, fie că l-a vîndut pe cel care a venit la el să ceară ocrotire, dar doar pentru prima supărarea Diavolului pare justificată.

Apoi căpetenia păgînă, văzînd că nu și-a căpătat adevărata răsplată, asta după ce s-a îndepărtat de Aachen cu falsa garanție și s-a dumirit abia atunci — prin cine știe ce întîmplare — se întoarce cu gînduri de răzbunare spre ctitoria la care a colaborat. În clipa aceasta Diavolul a devenit dușmanul și de aceea identitatea sa devine mai polivalentă: El a fost cel care nu s-a supus dogmei în numele căreia s-a ridicat biserica, El a fost și solii care au tratat ajutorul financiar, El a fost și solii care au venit după răsplată, soli înșelați și probabil pedepsiți la rîndul lor

* Dintre multele animale și păsări simbolice de pe icoane, lupul lipsește de pe listele tradiționale.

pentru aceasta de către căpetenia tutelară (fapt care ar explica absența lor la revenirea războinică spre Aachen, absență care l-a făcut pe stăpînul lor să nu aibă cunoscători ai drumului), El a fost și conducătorul păgîn și armata lui venită să distrugă lăcașul construit din ajutorul unor bani păgîni împotriva creștinii păgîne.

Recapitulînd, legenda ar suna cam așa: Carol cel Mare n-a mai avut bani să-și termine ctitoria și a apelat la un conducător vecin. Acesta l-a ajutat material, dar n-a primit în schimb garanțiile promise. Campania pornită împotriva Aachenului s-a oprit brusc și într-un mod atît de fericit pentru orașul lui Carol, încît faptul n-a putut fi luat decît drept miracol.

Dar... Istoria, ca și literatura, are proprietatea de a încerca să fie cît mai logică în povestirea unor fapte în care de multe ori firescul se ascunde sub aparențe înșelătoare. Ceea ce duce de obicei la ideea că logica avută la îndemînă trebuie să fie rama și tot ce nu încapă în acest cadru să fie îndepărtat. Uzurpînd în felul acesta, *logica noastră* rămîne singurul lucru credibil și atestabil în realitatea astfel păstrată și o sumedenie de conveniențe, devenite cu timpul legi, vin să întărească logica pe care au impus-o.

Domul din Aachen, bîntuit de legende, rămîne un exemplu despre felul în care lăcașurile de rugăciune n-au fost întotdeauna numai opera unor preocupioși și cum Diavolul însuși a colaborat cu sîrg dintotdeauna la propria sa excomunicare.

EXCROCHERII ÎN OGLINDĂ

După ce se termină totul, am început să gîndesc cam așa: chestia asta cu oglinda este un simplu fenomen și, ca orice fenomen mai ciudat, poate fi folosit de oameni vicleni în te miri ce scopuri. De pildă, mi-am imaginat, Martin, marele excroc, și-ar putea făuri, pornind de aici, o nouă ticăloșie: l-ar putea fotografia pe ascuns pe directorul băncii, în timp ce acesta se piaptăna în fața oglinzii mari din foaietul teatrului. Cu mîinile ridicate și manșetele căzute la cămașă, în timp ce-și aranjează părul, directorul dezvăluie toate cele zece degete de la mîini, iar pe inelarul drept, verigheta de platină, semn al aniversării nunții de argint. Da, dar de ce pe inelarul drept, s-ar putea întreba doamna director, mai ales dacă cineva i-ar atrage atenția? Un fapt neînsemnat, o biată bănuială aproape neîncăpătoare în cuvinte, dar dacă-i mai adăugăm și pe cea de-a doua și pe cea de-a treia? A doua este mai gravă: cum de-i lipsește domnului director o parte din degetul mic de la mîna stîngă, din moment ce, se știe bine — e trecut și în pașaport la „semne particulare” — degetul accidentat aparține mîinii drepte. Asta nu mai e o simplă neînțelegere a faptelor, nebăgată în seamă pînă ce un binevoitor nu se străduiește să învîrtă cuiul în rână! Pentru numele lui Dumnezeu! Să mai verificăm o dată! Ei, da, nu încapă nici o greșeală, în pașaport scrie clar că degetul mic de la mîna dreaptă este infirm. Un fior trece prin corpul doamnei director, o spaimă cumplită, alimentată și de scrisoarea semi-

anonimă trimisă de Martin, care semnînd M.c.P., strecoară întrebări la care răspunsurile care se impun nu pot decît să amplifice curba groazei soției înnebunite. Dar ce se întîmplă? Și cu cine să se sfătuiască? De peste douăzeci și cinci de ani îi spune fiecare necaz soțului ei care, întotdeauna atît de autoritar și de hotărît, îi spulberă prin deciziile lui orice teamă. Acum, abia așteaptă să-l vadă întors acasă, să se convingă pe furiș de cele ce s-au întîmplat cu mîinile domnului soț, dar în loc de aceasta sună doar telefonul și vocea mereu sigură de sine anunță că va trebui să plece pentru o vreme, în interesul afacerilor, desigur, va trebui să ia trenul de cinci, nici măcar după o pijama nu va mai avea timp să vină. Da, desigur, dacă nu se poate, te sărut de o mie de... Desigur, desigur, desigur... Dacă a spus el... Păcat doar că nu mai e vreme să-i facă bagajul, să-i împacheteze obiectele lui de toaletă de care nu se desparte..., de care nu s-a despărțit niciodată... Dar... dar de ce tocmai acum? Doamna stă împietrită și nu-i vine să creadă. Abia peste o oră își mai revine dintr-o stare asemănătoare unui leșin, o oră în care n-a putut face nimic altceva decît să aranjeze franjuria de pe cuvertura de pe fotoliu, să se joace cu urechile minunatului lor animal de casă, un foscus-foscus veritabil, și să se încurce în numărul bățăilor asincrone ale numeroaselor ceasornice din apartamentul lor, (pasiunea soțului). Cînd își revine, se repede să-i facă valiza, o să i-o ducă ea la gară, ar putea lua și cîinele cu ea, animalele astea sînt atît de inteligente..., se spune că au un nas deosebit de fin... Dar păcat că e atît de frig, un foscus-foscus e prea sensibil; nu-l poate scoate din căldura apartamentului numai pentru că... O sosie, să fie o sosie individul din fotografia pe care i-a trimis-o M.c.P.?

Un telefon de la domnul ei director o să-i facă bine, întotdeauna o sună de îndată ce ajunge și se instalează într-unul din luxoasele hoteluri ale deplasărilor sale. Dar aparatul tace și ea nu poate să-i pună întrebarea aceea intimă, ca din întâmplare, ca pe un capriciu nevinovat care o va face însă să afle cu certitudine și să se rușineze că a crezut o clipă măcar că EL ar putea fi dublat de cineva. Și aparatul tace oricât îl imploră ea și pînă la urmă s-ar mulțumi și cu o scrisoare, cu un bilet, deși e conștientă de compromisul pe care l-ar face, conștientă că vrea doar să se mintă, să se liniștească prin orice mijloace, să se întoarcă la căldura de mai 'nainte, fiindcă i-a rămas încă destulă rațiune pentru a nu uita că scrisul unui om este atît de ușor de falsificat, mai ales de cineva care a reușit să intre cu atîta dibăcie în pielea altui om, și toate în fața ei, care habar n-are de grafologie, ea care niciodată...

Și fiindcă nu are nici un semn, nimic cu care să se mintă, ar fi fericită și cu scrisoarea (imitată sau nu), dar în locul acesteia sosește o telegramă lapidară, neutră, cu litere aparținînd scrisului unui funcționar oarecare. Un semn și totuși nimic, suspect de nimic...

Cui să i se destăinuie doamna? Cu cine să vorbească? Cine s-o liniștească?

O zi plumburie se tîrăște spre asfințit, doamna director n-a ieșit din casă, n-a pus nimic în gură, noaptea se așterne peste încăpere. Vremea își pierde reperele diurne. Odată, cine știe cînd, se întoarce și domnul director din călătorie, își găsește nevasta într-o stare alarmantă, medicii constată că a avut un șoc nervos. Ea-l privește, îl recunoaște, dar nu se bucură. Pe undeva a pătruns un al treilea între ei, în spațiul lor de liniște. Zilele continuă să se scurgă fără

sens și obosită de întrebările ei fără răspuns, doamna se stinge odată cu conținutul timpului care i-a mai rămas.

*

Noroc că fenomenele nu se repetă întotdeauna identic, mi-am spus, gândindu-mă la chestia asta cu minciuna oglinzilor, dar cineva mi-a povestit că M.I.M. (același Martin sub altă semnătură), ar fi încercat respectiva experiență pe diferite meridiane, cu diferite personaje:

El director general adjunct al unui mare combinat industrial, ea medic la o circumscripție de întreprindere aparținând de combinatul lui. O scrisoare de la M.I.M. (identificat mai târziu ca o prescurtare a cognomenului Mîna lui Martin) înnebunindu-l pe el cu atragerea atenției asupra unei lateralități subit învinse de ea, argumente prin fotografii clare, fără dubii. Este ea soția lui sau... cine știe ce spion industrial strecurat spre a afla secretele combinatului? Directorul general adjunct nu putu să afle niciodată adevărul și se spînzură cu o zi înainte de a fi numit director general plin. Soția habar n-avea ce s-a întîmplat, dar lumea șoptea că ar fi avut loc neînțelegeri în familie, referindu-se doar la efect și ignorînd cauza.

Pînă la urmă, pornind de la investigațiile în legătură cu inițialele semianonimei, s-au putut trage unele concluzii. Totuși. Ceea ce nu s-a reușit și în cazul foarte asemănător declanșat de niște plicuri misterioase primite de un general sud-american și care conțineau foarte interesante clișee — nedevelopate — reprezentînd atitudini stranii ale fraților săi. Pozele acestea aveau să schimbe cursul istoriei unei țări, iar altele aveau să stea la baza defrișării unor terenuri vaste de pe un alt continent.

Moda fotografiilor în oglindă era însoțită de consecințe nebănuite, cotituri în destinele unor oameni și populații, generatoare ale unui viitor la fel de neclar ca modelele lor nealterate. Da, mi-am spus ca la început, chestia asta cu oglinda este un simplu fenomen și ca orice fenomen mai ciudat, poate fi folosit de oameni vicleni în te miri ce scopuri. Doar că nu mai eram convins de conținutul termenului „viclean”, de ce reprezintă el și încotro duce.

ULTIMUL DESCENDENT AL CĂPITANULUI NEMO

— Arăți de parcă piciorul acela nici n-ar ține de tine, îi zise Niță Gheorghe și se uitară amîndoi la „piciorul acela” de o culoare nedefinită, dar fără discuție alta decît restul stofei pantalonilor, apoi o luară mai departe și el începu să-și tragă „piciorul acela”, prefăcîndu-se că-i șchiop.

— Nu te fă că rămîi așa, îi mai zise Niță Gheorghe, fixîndu-i tot timpul piciorul murdar.

O femeie care le ieși în cale privi cu milă la tînărul peste măsură de infirm și lui Nică fără Frică, Șefului adjunct al piraților portocalii, Marelui Rac Negru, toate acestea nu-i prea plăcură, așa că îi rîse în nas femeii și porni mai departe fluturînd și sărînd într-un picior, pe „piciorul infirm”.

— Dacă vrei, îi zise lui Niță Gheorghe, pot să mă tăvălesc tot în canalul acela puturos și atunci ai să vezi ce bine o să se asorteze piciorul ăsta la... la restul cadavrului.

După aceea umblară mai departe abătuți pentru că pasul greșit în canalul murdar amenința să le strice toată dimineața, și curînd au ajuns în centru și lumea se întorcea după tînărul prinț murdar. Inițial, hotărîseră să meargă la teatru, dacă nu se va ivi ceva mai interesant, dar pantalonul pătat excludea și această posibilitate.

— Ar trebui să te duci acasă, să te schimbi, îi spuse Niță Gheorghe și se opriră în mijlocul curentului de oameni.

— Dacă mă duc acasă, nu mă mai întorc!

Oamenii se împiedicau de ei și se opreau o clipă să privească pantalonul murdar.

Niță Gheorghe îl trase după el sub o poartă:

— Eu așa nu defilez mai departe cu tine! Nu vezi în ce hal ești?

Spaima pieilor albe, Cavalerul Marelui Cap de Mort, privea abătut asupra rușinii care-i întinase substanța. Cu tot curajul său nemaipomenit, trebuia să-și recunoască realitatea după care ar fi fost o adevărată sinucidere să continue să navigheze mai departe în halul în care se găsea. Mai ales duminică seara.

În atitudinea lui Niță Gheorghe interveni subit o modificare. La început păru că vrea să se elibereze imediat și cu orice riscuri de compania compromițătoare a stigmatizatului, dar se răzgîndi și, la fel de ferm, îl tîrî după el spre două fetișcane pe care le descoperi cu multă abilitate în îngrămădeala străzii.

După aceea discuția reuși să se înfiripe tocmai datorită pantalonului compromis al lui Winetou și după cîteva mișcări subtile se dovede că fetele vor să meargă la cinematograful, fiind posesoare a două rare bilete pentru dificilul spectacol de la ora șase și jumătate. Niță Gheorghe era într-o vervă feroce și găsi argumente suficiente pentru a o convinge pe una dintre candidatele la un loc la cinematograful să renunțe în favoarea sa la această calitate.

— Invit-o pe cealaltă la o cofetărie, îi mai șopti Niță Gheorghe prietenului său abandonat în junglă, după care dispăru cu fata cu biletele de cinematograful.

— N-am putea să mergem și noi la un film? întrebă timid tînărul fermier, încercînd zadarnic să se dezlege de stîlpul în jurul căruia țopăiau pieile roșii.

— De unde bilete? Pe alea le-am luat de alaltăieri de la casa cu anticipație. Fata nu era urfă, dar nici

frumoasă nu era, nu era nicicum, lucru care de altfel nu avea nici o importanță. Nici faptul că lui i-a alunecat un blestemat de picior într-o gaură blestemată de canal în care se plictisea o blestemată mîzgă nu avea nici o importanță.

Spaima tâlharilor din Vestul sălbatic își aminti că se cade să moară demn:

— Îți place piciorul meu? L-am vopsit așa, înainte de a ieși în oraș, cu culorile unui prieten de la pictură, dar n-am avut la îndemîină pensule și m-am folosit de o mătură a gazdei la care locuim. După ce s-o usca, pînza aceasta o să semene perfect cu un apus de soare. Oamenii o să-l admire și poeții o să-i dedice versuri. Mai rămîne să-mi semnez lucrarea și s-o trimit la bienală.

— Unde s-o trimiți?

— La vînzătorii de apusuri de soare.

— Ar trebui să te schimbi! Stai departe?

Călătoriră — întîmplător — un timp împreună, el pe superbul său armăsar alb, ea cu trenul (accelerat, clasa doua), dar fiindcă el nu era îngrădit de șine, o luă direct peste deal și ea se pierdu undeva într-un tunel. Calul străbătu în galop nebun trei cîmpii și trecu înot două ape mari și apoi opri să se mai odihnească, să mai pască puțină iarbă de preerie și să lase călărețul să-și fluiere mai departe, trist, melodia.

Piciorul începea să i se fărîmițeze, murdăria se usca și începea să crape, iar el freca toată mizeria aceea de un zid ca să-și scuture plaga, să-i dea culoarea peretelui — sau dintr-un simplu reflex de ciudă.

Totu-i indica drumul spre casă, își simțea puterile pe urmă, dar el n-avea nici un chef să citească sau să se întindă pe pat și să se uite la tavan. Preeria era ticsită de ochi neastîmpărați și el n-avea în seara

aceea nici o chemare să se tîrască în cortul său și să miroasă iarba.

Lumea continua să-i privească piciorul și el se mira cum de a reușit să și-l umple cu răni pînă sus, îi era ciudă că i-a rămas celălalt crac curat, că nu s-a murdărit cel puțin egal cu fratele său geamăn, de care se deosebea acum într-un mod atît de nepotrivit. Îi veni o clipă ideea să se așeze cu totul în groapa blestemată, dar asta ar fi însemnat să rătăcească vreo trei ținuturi în vederea căutării acelei unice guri spar-te de canal sau ce-o fi fost; dar n-avea nici o treabă și cartușiera-i era goală, așa că o luă la întîmplare, ca orice haiduc deznădăjduit pînă la pierderea prudenței și ieșirea din codru, ziua în amiaza mare, la vreme de tîrg.

— Ce-ai pățit, frate? îl întrebă singura cunoștință pe care se nimerea s-o aibă și care se întîmplă să-l întîlnească tocmai atunci.

Era cît pe ce să-i spună... să-i spună un lucru cu adevărat înfricoșător și nici n-ar fi mințit prea tare, nici n-ar fi exagerat, dar se răzgîndi, făcu o mutră disperată și plecă mai departe.

Neluînd nici o hotărîre (hotărîrea îi era luată) în-cît știa că n-o să plece acasă și știa de asemenea — pe baza îndelungatei sale experiențe — și cum va arăta seara aceea în care se va plictisi pînă la deznădejde, și nici măcar prin centru nu mai dorea să galopeze, așa murdar cum se găsea, obosit, mușcat de cîini, hărțuit de șerifi, cu un premiu de zece milioane pe capul său pentru o vină pe care n-o avea. Și mai știa că în timpul acesta în oraș se petrece pe cinste: cincisprezece nunți și patruzeci de botezuri și cineva își sărbătorește trei zile onomastice, toate în același timp. Aude muzica și vede luminile multicolore ale lampioanelor, dar trebuie să stea zgribulit în tufișul său pentru a nu fi văzut — dacă ar da cineva de el

l-ar vinde — acum toți sînt beți — și el nu dorește în nici un caz să facă moarte de om, să facă prăpăd, să-i ucidă pe toți și să transforme nunțile și botezurile și zilele onomastice în înmormîntări solemne. Nici n-ar putea s-o facă pentru că el n-a ucis încă niciodată altceva decît oameni răi. Așa că aruncă eroic carabina și Tomhawk-ul și bumerangul — cuțitul primit de la Faurul Pămîntului (fratele său de cruce) și-l păstrează pentru apărare, ca tot omul. Apoi urcă din nou pe calul său alb cu cinci stele în frunte, brăzdînd de cîteva ori în lung și în lat orașul într-un galop bezmetic.

Tramvaiul huruie și-și freacă botul de șine, în timp ce o taxatoare arhaică îl privește suspect și-i cere pentru a șasea oară să cumpere bilet. („Dacă mai face o tură îl las să meargă gratis pînă la depou“ își zice femeia și încearcă să lege cîteva cuvinte cu el, dar Călărețul Visului de Aur a jurat să stea mut pînă ce o va elibera pe frumoasa adormită răpită de treisprezece zmei.)

Își freacă atent cracul murdar, apusul de soare e chiar apus de soare, mizeria de deasupra desenului s-a uscat și cade ca o plagă, ca un cheag de sînge și el se freacă și geme încetișor pe măsură ce-și curăță piciorul de rana-i groaznică și în timp ce se vindecă mai apucă să bolborosească, agitîndu-și mîinile pentru primenire totală.

La gară coboară cei mai mulți călători. Diligența rămîne aproape goală, dar fata care nu-și găsise loc decît lîngă el atunci cînd vagonul mai fusese aglomerat, rămîne mai departe și privește drept înainte în timp ce-și aranjează mereu impermeabilul pe genunchi, de parcă ea ar fi murdară și nu Făt-Frumos-Rachetă întors tocmai în ziua aceea din prima călătorie în jurul universului și dînd — puțin pătat de praf cosmic pe pantaloni — interviuri miilor de foto-

tele- și simpli- reporteri. Dar nu-și poate permite să stea prea mult la taclale cu ziaristii pentru că și pe pământ i-au mai rămas destule lucruri de făcut și diligența lor se pare că este atacată de bandiții întăriți de invadatorii din Andromeda.

Tramvaiul gonește înfiorător, nu mai oprește de mult în stații, superioritatea inamicului este copleșitoare și, colac peste pupăză, își amintește că și-a lăsat toate armele în tufiș și nu mai are decât cuțitul de la Faurul Pământului, armă groaznică și vrăjită, dar care nu poate ucide decât trei sute treizeci și trei de dușmani, și ei sînt urmăriți de cel puțin două mii, toți chiuind și trăgînd cu arcuri cu săgeți otrăvite și cu arme ciudate primite în dar de la invadatori. Fata de lîngă el nici nu mai are curajul să se uite pe geam, privește mereu drept înainte, habar n-are lîngă cine a așezat-o soarta. Ce mai? Se vede că e înnebunită de spaimă, că e deznădăjduită, așa că el înțelege că misiunea sa nu mai are voie să rămînă secretă, nu din lăudăroșenie îi va spune cine e, ci doar de frica de a nu face fata un gest necugetat, un lucru ireparabil — de cîte ori nu s-au mai întîmplat asemenea treburi?

Așa că se uită și el drept înainte și îi spune cine este, o face cu modestie, dar și cu deplină răspundere, o liniștește în legătură cu zvonurile false care circulă pe seama sa, îi promite să facă tot posibilul s-o salveze de la cei treisprezece zmei posesori ai unui total de nouă sute nouăzeci și nouă capete; îi spune toate astea așa, în treacăt, pentru a nu o speria cu faima sa, iar pentru a o convinge nimicește — tot în treacăt — cîțiva dintre cei mai agresivi vrăjmași. Apoi tace pentru a-i da și ei prilejul să-și povestească viața, modul în care a fost răpită, cum și-a petrecut lungul timp de cînd îl așteaptă cu nerăbdare. Și pentru că fata continuă să se uite drept înainte, îi povestește tot el mai departe:

— Eu sînt Maurul Alb, șoptește el, fixînd același punct din capătul tramvaiului, punctul pe care-l privește și fata, sînt nepotul Marelui Cerb și fiul lui Greuceanu, sînt tot ce vrei și pe deasupra mai sînt și student în anul patru. În vacanța asta am fost de trei ori pe Saturn și de două ori pe fundul Oceanului Pacific. Am descoperit vestigii ale extraterestrilor în pădurile din America de Sud și m-am plimbat prin Atlantida.

În Atlantida am întîlnit ultimul descendent al căpitanului Nemo. Nautilus arăta îngrozitor, era bontit tot, culoarea i s-a șters de atîta vreme încît parcă n-ar fi fost niciodată vopsit; toate instalațiile aveau nevoie urgentă de reparații capitale, iar Nemo (actualul stăpîn al fosilei tehnice) era împovărat de depresie. Deși purta un costum la ultima modă, o cravată cu batistă asortată (în buzunarul de la piept), părea groaznic de îmbătrînit. Cînd ne-am dat mîna, uitase să vorbească de atîta sihăstrie și de aceea cuvintele ieșeau prea înalte sau prea joase și vocea se părea că n-o să-l mai asculte niciodată. Reuși cu greu să-mi comunice cît o duce de rău, înfiorător de rău, că de multe ori crede că a ajuns la fundul sacului. Îmi povesti în felul său nemelodios de a vorbi că la început fusese atacat de o ceată întregă de pirați submarini de care n-a putut scăpa decît aruncîndu-și tot balastul pentru a putea ușura hardughia și pentru a-i da astfel posibilitatea să alerge nestingherită — mă rog, pe cît posibil. Pretindea că a fost tot timpul conștient la ce se expune aruncîndu-și toate rezervele tehnice (baterii, condensatoare, tuburi, țevi, șuruburi etc.), mai ales că știa că nu se găsesc niciunde piese de schimb. O făcuse totuși, agățîndu-se astfel de un pai de speranță. Dar nu era decît o nădejde de scurtă durată. Bineînțeles că-l apuca tristețea ori de cîte ori se uita la locul gol rămas, dar reuși într-adevăr să

scape pentru o vreme de urmăritori. Apoi aceștia capturară niște ingineri cu toții laureați ai premiului Nobel și își siliră prizonierii să le facă mașinăriile să meargă mai repede. Dar submarinul lui Nemo era construit pe principiul hipic, astfel încît cu cît era mai puțin încărcat, cu atît putea să se deplaseze mai repede. Văzînd că dușmanii se apropie și că superioritatea lor numerică a rămas covîrșitoare, Nemo, după lungi deliberări, hotărî să renunțe și la rezervele de mîncare. Aparatul zvîcni într-adevăr recunoscător înainte, dar dispoziția stăpînului său deveni și mai puțin veselă. Zadarnic! După un timp progresul tehnic — lucru inevitabil — și ticăloșia adversarilor îl făcură pe Nemo să-i simtă din nou pe urmele sale. „Bine, își zise nefericitul descendent al marelui căpitan, bine, rezervele tehnice le-am jertfit, rezervele de hrană așijderea, acum ce să mai arunc peste bord?” Căută din priviri și sacrifică și splendida bibliotecă a familiei. (Cîte ediții rare, cîte manuscrise, cîte comori nu s-au pierdut atunci odată pentru totdeauna?) Un timp fu liniște, dar apoi trebui să renunțe și la orga cu zece mii de fluiere (adaptată special pentru ținuturile submarine), apoi la tot mobilierul, la toate vasele de bucătărie (de astea tot nu mai avea nevoie) și în sfîrșit, ultimul lucru care pieri în adîncuri și care pecetlui starea disperată a moralului lui Nemo, fu splendida pipă strămoșească, unicul exemplar care avea încrestat pe vatră tocmai chipul lui Nautilus.

Dar lucrurile nu s-au terminat aici. Cînd l-am întîlnit eu, Nemo a ajuns să-și pună o problemă extremă: deoarece apropierea urmăritorilor săi devenise din nou iminentă și deoarece în afară de sine însuși nu mai avea ce arunca peste bord, intenționa să-și micșoreze propria masă abdicînd de la mîna stîngă. Dar, gîndea el, nu va fi scăzînd masa submarinului atît de mult încît să nu mai poată sta sub apă? Ușurat de

toate, n-o s-o ia cumva aiurea în văzduh? Și atunci, lipsit fiind de lest și de orice posibilitate de manevră, cum va reuși să mai coboare vreodată de acolo? Desigur, această ipoteză năstrușnică se datora psihicului greu încercat, depresiunii grave de care suferea Nemo.

Astăzi Nautilus slujește pentru plimbări de agrement prin Atlantida, iar Nemo este unicul ghid autorizat (auto-autorizat) al acestui ținut. Necazul e că reclama fiind atât de precară, vizitatorii întârzie să apeleze la serviciile ilustrului vehicol.

— Și cu urmăriții ce s-a întâmplat? vru să știe fata, privind mai departe același punct al tramvaiului.

— Ne retragem la depou, îi anunță taxatoarea arhaică.

Ultimul confident al lui Nemo își privi piciorul rănit, apusul de soare era acum acoperit cu nori negri. O ceață mov se așeza peste lucruri, înghițindu-i pe ei și tramvaiul.

— Cu urmăriții ce s-a . . . ? insistă fata. Dar vocea ei venea deja dintr-o altă întâmplare, din care crâncenul cavalier se jură că n-o s-o mai lase să-i scape.

CUPRINSUL

Castelul albastru 5

I. PRIMUL TURN

1. Medicul și timpul	18
2. Pe tărîmul celălalt	33
3. Obiectul	39
4. Nișa goală de la Rabenberg	47
5. Un oarecare Knut Olaf Jakobsen	54
6. Martirul	62

II. AL DOILEA TURN

1. Refuzul	86
2. Țesătorul și moartea	99
3. Interpusul	108
4. Fereastra luminată	126
5. „Răpirea fecioarelor”	136
6. Ceilalți	153
7. Posibila imagine dispărută	163
8. Strălucirea perfectă a diamantului	172

III. AL TREILEA TURN

1. Femeia din vis	186
2. Noaptea tablourilor	194
3. Chipul dragostei	204
4. În lipsa gravitației	224
5. Diavolul păcălit la Aachen	232
6. Escrocherii în oglindă	238
7. Ultimul descendent al căpitanului Nemo	245

Lector: ANA-MARIA BOARIU
Tehnoredactor: CONSTANTIN RUSU

Apărut: 1986. Bun de tipar: 08.09.1986. Comanda nr. 2747.
Coli de tipar: 8. Hirtie: velină 70 g/mp.
Format: 70×100/32.

Tiparul executat sub comanda nr. 342/1986
la ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ CLUJ
Municipiul Cluj-Napoca
B-dul Lenin nr. 146.
Republica Socialistă România

Lei 9.50

